

Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку

Матеріали
II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(25-26 квітня 2018 року)

Рада молодих учених
Бердянського державного педагогічного університету

Бердянськ, 2018

Друкується за рішенням вченої ради
Бердянського державного педагогічного університету
(Протокол № 10 від 26.04.2018 р.)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету - Богданов Ігор Тимофійович, доктор педагогічних наук, професор, ректор Бердянського державного педагогічного університету.

Співголови:

Ліпич Вікторія Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи Бердянського державного педагогічного університету;

Сичікова Яна Олександрівна, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри професійної освіти, трудового навчання та технологій Бердянського державного педагогічного університету, голова Ради молодих учених БДПУ

Члени оргкомітету:

Онищенко Сергій Вікторович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти, трудового навчання та технологій Бердянського державного педагогічного університету, голова Ради молодих учених факультету ФМКТО БДПУ;

Степанюк Катерина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти Бердянського державного педагогічного університету;

Гнатюк Віталій Васильович – кандидат біологічних наук, доцент кафедри основ здоров'я, фізичної реабілітації та екології Бердянського державного педагогічного університету;

Мирошниченко Володимир Олександрович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри правознавства Бердянського державного педагогічного університету;

Сизко Ганна Іванівна - кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри прикладної психології та логопедії Бердянського державного педагогічного університету;

Каменський Дмитро Васильович – кандидат юридичних наук, доцент Бердянського державного педагогічного університету;

Денисова Анжеліка Сергіївна, провідний фахівець Бердянського державного педагогічного університету

Н-34 Наука III тисячоліття : пошуки, проблеми, перспективи розвитку : матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (25-26 квітня 2018 року) : збірник тез. – Бердянськ : БДПУ, 2018. – Ч. 2.– 194 с.

До збірника увійшли матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції “Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку”. Матеріали збірника будуть корисними для дослідників, науковців, аспірантів, пошукувачів, викладачів, студентів

За зміст статей і правильність цитування відповідальність несе автор.

© Бердянський державний
педагогічний університет, 2018
© Автори статей, 2018

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Бовбас О. Інноваційні технології в освітньому процесі: модна тенденція чи вимога часу?	10
Венцель Н.В. Новітні виклики інформаційній безпеці суспільства у контексті впровадження результатів четвертої індустріальної революції	12
Ковальова В.О., Красовська І.Г. Аналіз виникнення метеопатичних реакцій людини із використанням методів космічної метеорології	13
Ковтун Н. М. Дегуманізація наукової парадигми у контексті розвитку новітніх інформаційних технологій	15
Малихін В.А. Безпека інформаційних систем в аспекті соціальної інженерії	17
Никифоров А.В. Методология планирования деятельности иерархических организаций при автоматизированном управлении	19
Алексєєва Г.М., Кортес Хосе Італо, Мурзіна О.А., Разнатовська О.М. Інформаційно-освітнє середовище вищого навчального закладу як складова оптимізації навчального процесу студентів	21

ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ

Бабич С.Ю., Глухов Ю.П., Дегтяр С.В. Аналіз впливу початкових напружень при взаємодії системи двох однакових штампів на півплощину під дією нормальної сили	23
Бабич С.Ю., Дегтяр С.В., Корниенко В.Ф. Исследование на непрерывность ядер интегральных уравнений Фредгольма II рода, к которым сводятся смешанные задачи для предварительно напряженного слоя	24
Белова М.О., Гладка Ю.А., Мащенко Л.З. Дослідження деяких аспектів оптимальності математичної моделі інваріантної інформаційної системи зі зворотним зв'язком	26
Bohdanov I., Suchikova Y., Zubro T. Correlation of chemical-formulating factors of synthesis of porous semiconductors and its acquired properties	26
Білошапка В.Я., Піменов Д.О. Пружні властивості металевих скла Ni	28
Глухов А.Ю. Про дві математичні моделі для шаруватого композитного матеріалу	30
Зикова К.М. Навчально-пізнавальна активність учнів як запорука вивчення розділів фізики	31
Онуфрієнко О. Г., Ромашко О. О. Реалізація прикладної спрямованості навчання математики учнів старшої	

школи	32
Панова С.О., Циона А.А.	
Активізація пошуково-дослідницької діяльності учнів з математики засобами квест-технологій	34
Сторожук Є.А., Яцура А.В.	
Напружено-деформований стан податливих на поперечний зсув некругових циліндричних оболонок з криволінійним отвором	35

ОСНОВИ ЗДОРОВ'Я. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

Баришок Т. В.	
Фізична реабілітація в Україні: історія та перспективи розвитку	37
Волкова С. С.	
Основи геронтології – дисципліна навчального плану «Фізична терапія»	38
Гапонова Л. Ю., Павленко Ю. О.	
Роль методу векторкардіографії в контролі за функціональним станом спортсменів	39
Голуб Д.О.	
Вплив занять з футболу на розвиток швидкісних здібностей юнаків 17-18 років	40
Гончарук В. В.	
Фізичне самовиховання і самовдосконалення — головні умови здоров'я студентів.....	42
Демідова О. М., Єлісєєва Д. С., Бурлака Л. О.	
Особливості формування інтересу та мотивації до занять фізичним вихованням.....	44
Еременко Н. П.	
Проблемы коррекции осанки у молодых гребцов на каноэ и у гребцов на лодках дракон	49
Єфімова А. І.	
Організаційні особливості використання елементів танцювальної аеробіки з дітьми дошкільного віку у процесі фізичного виховання	51
Іваненко В.В.	
Вплив занять баскетболом і фізичною культурою на процес формування всебічно розвиненої особистості	52
Ковальчук О.В., Блощаневич Р. О.	
Оцінка факторів ризику серцево-судинних захворювань	54
Ковальчук О.В., Кобзева Д.О.	
Глобалізація проблеми порушення маси тіла та її зв'язок зі станом здоров'я жіночого населення	56
Ковальчук О.В., Чуб О.М.	
Особливості застосування техніко-тактичного арсеналу спортсменів на змаганнях в контактних розділах карате-до	58
Ковальчук О.В., Школярєнко О.В.	
До питання організації і проведення поетапного відбору в боксі	60
Кравченко Л.А., Кобзева І.М.	
Роль сексуальної освіти у зміцненні здоров'я підлітків	62

**II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
(25-26 квітня 2018 р., м. Бердянськ)**

Купрєєнко М.В.	
Особливості проведення фізкультурно-оздоровчої роботи в літніх дитячих оздоровчих центрах	63
Курилюк Ю. І.	
Здоров'язбереження рівня фізичного здоров'я як основна мета фізичної культури.....	65
Літус І. Р.	
Роль занять фітнесом силової спрямованості для студентської молоді	67
Літус Р. І.	
Проведення позакласних занять силової спрямованості для учнів 15-17 років	69
Маєвський М.І., Бурдїй К.М.	
Проблема формування культури здоров'я молодших школярів у навчально-виховному процесі	71
Маєвський М.І., Каганюк А.С.	
Особливості розвитку фізичних якостей у підлітків	73
Маєвський М.І., Куліковський Р. С.	
Особливості впливу занять волейболом на фізичну підготовленість учнів середніх класів	75
Маєвський М.І., Савранчук Т.В.	
Особливості музичного супроводу на уроках фізичної культури з використанням комплексів аеробіки в школі	76
Маєвський М.І.	
Види зайнятості студентів у вільний час.....	77
Маєвський М.І., Шевела А. С.	
Розвиток координаційних здібностей юних волейболістів на етапі початкової підготовки	79
Мандюк А.Б.	
Функціональний стан відкритих спортивних майданчиків у м. Львові	80
Мироненко В. Л., Горянов С. В., Матлахов М. В.	
Використання амортизаторів для покращення здоров'я та фізичної підготовленості студентів	82
Некрасов Г.Г.	
Вдосконалення сучасних фітнес-технологій на заняттях фізичного виховання	83
Осадченко Т.М., Богущ К.І.	
Дівчина-підліток на уроці фізичної культури	85
Осадченко Т.М., Петренко Ю.М.	
Вплив витривалості на організм школярів	86
Осадченко Т.М., Самойленко І.О.	
Використання хатха-йоги у початковій школі	88
Осадченко Т.М.	
Використання нетрадиційних методів оздоровлення у початковій школі	90
Осадченко Т.М., Щербатенко К.А.	
Морфо-соматичний розвиток юних спортсменів	91
Остополець І.Ю., Несторенко Т.П., Славомір Шліва	
Аналіз способу життя і здоров'я українських студентів	93
Остополець І.Ю., Тадеуш Покуса, Ядвіга Ратайчак	
Значення фізичної культури для економіки і суспільства	94

Захлевська Т. В. , Павлюк О.В.	
Сучасний погляд на оптимальну структуру інформаційного забезпечення процесу фізичного виховання в вузі	96
Писаренко С.М.	
Застосування фітнес-програм на заняттях фізичного виховання для студентів вищих навчальних закладів	98
Самойленко В.Л.	
Основи використання мультимедійних технологій у підготовці майбутніх учителів фізичної культури	100
Сергєєва Т.П., Волкова Т.П.	
Валеологічний підхід до пізнавальної діяльності майбутніх фахівців-технологів з навчальної дисципліни “фізичне виховання”	101
Стельмашук Ж. Г., Лютовський В. О.	
Вікові особливості підлітків як чинник формування мотивації до занять фізичною культурою	104
Суханова Г.П.	
Місце та значення засобів лікувальної фізичної культури на заняттях з фізичного виховання зі студентами спеціальної медичної групи	106
Ушаков В.С.	
Шляхи формування фізичної культури особистості студентів вищих навчальних закладів	108
Халайджі С.В.	
Визначення ризику серцево-судинних захворювань студентів на початковому етапі занять фізичною культурою	110
Христова Т.Є., Лахно О.О.	
Сучасні підходи до фізичного виховання старшокласників з артеріальною гіпертонією	111
Христова Т.Є., Скільський І.М.	
Відновлення рухової функції молодих людей після переломів верхніх кінцівок	112
Цапенко Л.М., Болтоматіс Д.В.	
Формування культури здорового способу життя студентів шляхом впровадження здоров'язберігаючих технологій	114
Цибульська В.В., Белоконь В.С.	
Теоретичні основи формування здорового способу життя школярів у процесі фізичного виховання	116
Цибульська В.В., Колеснік С.О.	
Розвиток рухової творчості в дітей дошкільного віку	117
Цибульська В.В., Кулібаба О.С.	
Історичний аспект розвитку проблеми виховання здорового способу життя..	119
Цибульська В.В., Плахтиняк І.О.	
Організація фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку	121
Цибульська В.В.	
Оцінка показників фізичної підготовленості студенток.....	123
Цибульська В.В., Чорна Н.О.	
Особливості організації процесу фізичного виховання дітей дошкільного віку	124

**II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
(25-26 квітня 2018 р., м. Бердянськ)**

Чекмарьова Н.Г., Максимов А. В.

Психологічні аспекти формування та розвитку спортивної команди 126

ФІЛОЛОГІЯ ТА ЖУРНАЛІСТИКА

Гутнікова А.В., Абділлаєва Є.І.

Афіксація як засіб словотвору в німецькій мові 128

Сеник Г.І., Ванкевич О.В.

Перекладацькі трансформації в перекладі лірики Пауля Целана 129

Василенко М.К., Бакаржієва Д.С.

Проблеми жанрової ідентифікації аналітичної статті 130

Вусик Г.Л., Савчук О.Ю.

Політичний дискурс у системі функціональних стилів 132

Вусик Г.Л.

Вербалізація психічних станів: лінгвістичний аспект 133

Gutnikowa A.W.

Antroponyme im heutigen deutschen Jargon 134

Девдюк І. В., Сав'юк А. М.

Міфопоетична семантика образів у творчості Леопольда фон Захер-Мазоха.. 136

Декастро В.С.

Реализация языкового сознания в речевом поведении личности 137

Денисова А. С.

Фразеологізми на позначення відчуття болю 138

Кобилко Н.А.

Міфема як найменший елемент міфу 139

Костромицький Р.І.

Специфічні особливості інтернет-медіа 141

Крижко О.А.

Особливості вживання паремійних зоосемізмів в українських казках про тварин 142

Лалка Иванова Денчева

Празникът на Кирил и Методий (по данни от възрожденския печат) 144

Бруннер К., Литвинюк М.О.

Особливості дитячої літератури та її перекладу на прикладі книги «Лола шукає подругу» Ізабель Абеді 146

Ліпич В.М.

Суфікс -ач у структурі композитів-інструментальних найменувань в українській мові 147

Михайлюта В.П., Ліпич О.І.

Тематичне та жанрове наповнення журналу «Новое время» 149

Мітракова О.О.

Орфей і смерть у творі Томаса Манна "Смерть у Венеції" 150

Міщенко Т.М.

Тестування як ефективний метод контролю навчальних досягнень студентів-медиків на заняттях англійської мови за професійним спрямуванням 152

Назімова К. А.

Проблемне коло роману Тетяни Белімової «Вільний світ» 153

Нікішина Т. І.	
Смислове наповнення концепту СВОБОДА в українській картині світу	155
Обухович А.О., Ципоренко Л.Д.	
Запозичення в італійській мові як відображення міжкультурних взаємодій ...	157
Олійник Е.В.	
Семантика з'ясувальних складнопідрядних речень буття та виявлення	158
Павлик Н.В., Гречко Н.М.	
Функціонування експресивно забарвленої лексики у сучасній газетній публіцистиці	160
Павлик Н.В.	
Жанрово-стильові параметри епістолярного тексту	161
Рула Н.В.	
До проблеми виокремлення складносурядних градаційно-приєднувальних речень у сучасній українській мові	162
Топалова Т. В., Ципоренко Л. Д.	
Семантична класифікація італійських фразеологізмів, які характеризують людину	164
Ципоренко Л.Д., Філіппова А.С.	
Італійська метафора бароко на прикладі поезії Джамбаттіста Маріно	166
Чеверда Н.А.	
Факторы и причины языкового заимствования	167
Юносова В.О.	
Специфіка вживання варіантних закінчень місцевого відмінка іменників чоловічого роду в мові сучасних ЗМІ	168
Якобчук-Чирва Ю. О.	
Факт і вигадка: проблема визначення межі (на матеріалі американської літератури nonfiction XX ст.)	169

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

Мовчанюк О.М., Березанський Д.В.	
Вплив вибіленої хіміко-термомеханічної маси на механічну міцність паперу	172
Бондар О.І., Машков О.А., Пашков Д.П., Шевченко Р.Ю.	
Наукові основи геоінформаційного моделювання екологічної безпеки	173
Горбунович І.В.	
Математичне моделювання біфуркаційного випинання наддовгих стрижнів	175
Кондрук Н.Е.	
Використання узагальненої функції Харрінгтона в нечіткій кластеризації ...	176
Кузьміна В.П.	
Вплив дублюючих маршрутів на швидкість їх сполучення на сумісних ділянках	177
Кузьмін В.С.	
Вплив відхилень від нормативної трудомісткості на якість послуг автосервісу	179
Левківська Л.В., Левківський С.А.	
Перспективи споживання альтернативних джерел енергії	180
Машков О.А., Мамчур Ю.В.	
Особливості синтезу тренажерного комплексу керування безпілотним	

**II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
(25-26 квітня 2018 р., м. Бердянськ)**

літальним апаратом екологічного моніторингу на основі вирішення зворотних задач динаміки	182
Мейш В.Ф., Мейш Ю.А., Мельник В.М.	
До визначення впливу коефіцієнту неортогональності на динамічну поведінку конічних оболонок еліптичного перерізу	183
Мейш В.Ф., Мейш Ю.А.	
К постановке динамических задач теории грунтовых сред в неортогональной системе координат	184
Posternak I.M., Posternak S.A.	
About repairability floors exploit buildings of historical building the city of odessa from the position of organizational structure "CSTC T-PPR"	185
Радовенчик В.М., Нещерет Т.С.	
Результати фільтрування стічних вод через завантаження із шматків карбонату кальцію	187
Триснюк В.М., Сметанін К.В.	
Розробка системи оперативного моніторингу територій з використанням ДПЛА	187
Babakova L.M., Khalaimova A.N.	
Development of methods forecasting of upwelling with remote sensing based on the analysis of the reasons for the manifestations of upwelling in the Black sea	189
Хливнюк М. Г.	
Комплексний алгоритм вибору мікроконтролерів в умовах багатокритеріальності	191
Ясінська Л.Р., Косинська І.Е.	
Кінематична структура рівномірного водного потоку на передгірських ділянках річок	192

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

«ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: МОДНА ТЕНДЕНЦІЯ ЧИ ВИМОГА ЧАСУ?»

Автор

(Бовбас О., методист, викладач фізики)

*Відокремлений структурний підрозділ «Бердянський коледж Таврійського державного
агротехнологічного університету», м. Бердянськ, Україна*

Державні освітні стандарти кардинальним чином змінили орієнтири сучасної системи освіти. Замість традиційних і знайомих усім викладачам знань, умінь і навичок на перший план були висунуті компетенції. Зміна вектора освітнього процесу на практико-орієнтований підхід до його результатів неминуче призвела до постановки проблеми технологій і методів навчання, якими ця практико-орієнтованість досягатиметься. Сьогодні першорядну роль в досягненні поставлених цілей відіграють активні та інтерактивні форми і методи навчання, впровадження та реалізація яких тісно пов'язані з використанням сучасних інформаційних технологій.

Такі терміни, як «інноваційні технології», «Інтерактивне навчання», «сучасні комп'ютерні технології», кожен з нас чув неодноразово. Більш того, питання їх ефективності та доцільності неодноразово розглядалося на засіданнях педагогічної та методичної рад кожного закладу освіти. Проте, світ не стоїть на місці. Зараз відбуваються стрімкі зміни в усіх сферах життя сучасного суспільства, в тому числі й в освіті. Багато з цих змін пов'язані з експоненційним зростанням функціональних можливостей комп'ютерних засобів і телекомунікаційних мереж, а також їх вдалим симбіозом з інформаційними продуктами та інформаційними системами у формі всесвітнього Інтернету.

Враховуючи динаміку змін, що відбуваються в наш час, зокрема в освіті, актуально постають питання: «Які технології та методи навчання є інноваційними?», «Що дійсно допоможе покращити освітній процес, а що лише створює ілюзію успіху? Не так давно поняття мультимедійних презентацій чи методу проектів асоціювались з категорією інновацій в освітньому процесі, проте, сьогодні це все звична річ, яку використовує в своїй діяльності кожен викладач.

Метою щорічних засідань круглого столу в рамках проведення педагогічних читань у ВСП «Бердянський коледж ТДАТУ» є розгляд деяких методів та засобів навчання, які претендують на роль інноваційних, а також обговорення перспектив їх використання в освітньому процесі ВНЗ I-II рівнів акредитації. Звісно, ці засоби та методи іноді знаходять застосування лише в окремих блоках дисциплін, але кожен викладач повинен бути в курсі інновацій, знати, що нового впроваджують інші навчальні заклади та, зрештою, володіти сучасною термінологією.

Проаналізувавши сучасні тенденції щодо модернізації процесу викладання різних дисциплін, можна виділити наступні цікаві інновації, які в першу чергу сприяють підвищенню рівня унаочнення та інтерактивності. До них можна віднести методи та технології, які знаходять своє використання при викладанні спеціальностей різних напрямів, зокрема: електронні підручники, інтерактивні

II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (25-26 квітня 2018 р., м. Бердянськ)

плакати, віртуальні екскурсії, буктрейлери, блоги викладачів, а також метод скрайбінгу. Це далеко не повний перелік тих інновацій, які можуть позитивно впливати на підвищення якості унаочнення навчального матеріалу, на забезпечення інтерактивності процесу викладання, а також на активність сучасного студента. Проте, всі вони з успіхом були апробовані у ВСП «Бердянський коледж ТДАТУ» викладачами різних циклових комісій.

Таким чином, сучасний викладач повинен бути в курсі багатьох інновацій, які можуть бути застосовані в освітньому процесі, при викладанні конкретної дисципліни. Перелічені методи та засоби навчання не є вимогою до діяльності викладача, але, як показує досвід їх використання у ВСП «Бердянський коледж ТДАТУ», вони можуть стати дуже потужним інструментом підвищення активності студентів та якості освітнього процесу.

Посилання

1. <http://zillion.net/ru/blog/35/skraibingh-kak-sposobvizual-nogho-myshlienii>
2. <http://esprezo.ru/6-servisov-dlya-videoprezentacij/>
3. <https://edugalaxy.intel.ru/index.php?automodule=blog&blogid=9&showentry=439>
<http://comagency.ru/skraibing-kak-instrumentmarkinga-i-prezentacii>
4. Криворучко О.В. Буктрейлер-сучасна форма реклами книги. Електронний ресурс / О.В. Криворучко. Режим доступу: goo.gl/OD70pW
5. Флешар О.Б. Творча майстерня зі створення буктрейлера. Електронний ресурс / О.Б. Флешар. Режим доступу: goo.gl/1Ihog9
6. Мультимедийные (электронные) плакаты // [Электронный ресурс] - <http://itorum.ru/uslugi/elektronnaya-dokumentaciya/uchebno-texnicheskie-plakaty/vidy-uchebno-texnicheskix-plakatov/interaktivnye-plakaty/>
7. Электронный мультимедийный плакат // [Электронный ресурс] - <http://hhdi.info/video/elektronnyj-multimedijnyj-plakat/>
8. Интерактивный плакат. Что это? <http://wiki.itorum.ru/2011/08/interaktivnyj-plakat-chto-eto/>

НОВІТНІ ВИКЛИКИ ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ СУСПІЛЬСТВА У КОНТЕКСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЧЕТВЕРТОЇ ІНДУСТРІАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Венцель Н.В., аспірантка кафедри філософії ЖДУ ім. Івана Франка, викладач кафедри
суспільно-гуманітарних дисциплін
КЗ «ЖОІППО» ЖОР, м.Житомир, Україна

На початку третього тисячоліття відбулися кардинальні зміни в економічній, політичній, соціальній, мистецькій площині розвитку людської цивілізації. Атрибутивною ознакою цих змін стало збільшення частки високотехнологічних виробництв. Однією із ключових подій сучасності стало проголошення початку четвертої індустріальної революції, сутнісною характеристикою якої є різкий стрибок у розвитку новітніх інформаційних технологій (ІТ). До останнього часу аналіз концепції Industry 4.0. не входив до кола пріоритетних завдань філософії. У зв'язку з цим проблема оцінки результатів впровадження новітніх технологій на розвиток сучасного соціуму залишається перспективною сферою філософського аналізу.

Серед технологій, що формують основу Industry 4.0. виділяють технологію Блокчейн, головним досягненням якої є поширення криптовалюти як нової децентралізованої і незалежної фінансової системи. Проте уже на 48-му ВЕФ у Давосі, який відбувся у січні 2018 року, представники фінансової еліти переважно критично висловлювалися щодо використання криптовалюти у світовій фінансовій системі, зокрема у контексті проблеми анонімності її розробників. Крім того американський вчений-метеоролог Є. Холтаус зробив висновок, що одна транзакція біткойна використовує енергії стільки, як одне домогосподарство США споживає за три тижні. Щоденно у світі відбувається приблизно 200 тис. таких транзакцій. В цілому, на думку вченого, біткойн на сьогодні споживає стільки ж енергії, як Португалія [1]. Подібні парадокси у процесі використання сучасних інформаційних технологій вказують, з одного боку, на значні досягнення у розвитку постіндустріального суспільства, а з іншого – на загрози, які виникають у економіці, екології та національній безпеці. Крім того, зміна технологічної парадигми містить в собі нові виклики, пов'язані з безпекою контролю за інформаційними технологіями.

Існуюча суспільна небезпека протиправних дій у галузі ІТ полягає і в тому, що вони можуть не лише призвести до копіювання, спотворення та інших форм незаконного втручання в інформаційні ресурси, а й мати незворотні наслідки для державного управління, фінансових та майнових збитків, можуть завдати фізичної шкоди здоров'ю людини та розвитку суспільства. Особливо така загроза проявляється у найбільш розвинених країнах світу, де відсутні кваліфіковані спеціалісти у сфері інформаційних технологій. Відтак урядам цих країн необхідно створити умови для отримання населенням освіти та знань щодо використання ІТ та оплати відповідних послуг. Директор програми зі скорочення рівня бідності в африканських країнах, науковець М. Джугале зазначає, що впровадження на основі ІТ індивідуальної ідентифікації бідних верств населення дозволить владі розробити і впровадити у життя цільову соціальну політику. Така ідентифікація в Індії уже дозволила поставити на облік 400 млн. людей, які не були включені у

державний реєстр найбідніших верств населення. У Латинській Америці більше 10 % дітей взагалі не перебували на державному обліку [2]. Проте окремі найбідніші країни не сприймають впровадження новітніх ІТ як новий підхід у боротьбі з бідністю, їх лідери більше зацікавлені у монополізації влади, ніж у реалізації політики стійкого економічного розвитку. Водночас у цих країнах інформаційні матеріально-технічні бази укомплектовані імпоротною технікою, оскільки повністю відсутнє національне виробництво інформаційно-комп'ютерних технологій.

Отже, впровадження результатів Industry 4.0. в інформаційній сфері ще більше посилить нерівномірність та нелінійність розвитку світ-системи в цілому та в окремих регіонах світу, зокрема шляхом зростання рівня безробіття, техногенного навантаження на природу та загрози національній безпеці.

Література

1. Holthaus E. Bitcoin gobbles up clean energy – just when the real world [electronic resource] / Eric Holthaus // Grist on Feb 16, 2018. – Access mode: <https://Grist.org/article/bitcoin-gobbles-it-most/>
2. Giugale M. Economic Development: What Everyone Needs to Know [electronic resource] / Marcelo Giugale // Oxford University Press. – 2014. – Access mode: https://books.google.com.ua/books?id=FZ6cAQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbp_atb#v=onepage&q&f=false.

АНАЛІЗ ВИНИКНЕННЯ МЕТЕОПАТИЧНИХ РЕАКЦІЙ ЛЮДИНИ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДІВ КОСМІЧНОЇ МЕТЕОРОЛОГІЇ

Ковальова В.О., канд. техн. наук;

Красовська І.Г., канд. техн. наук

*Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ», м. Харків,
Україна*

Постійний розвиток методів інформаційних технологій дає можливість застосовувати їх у нових сферах. Так, методи космічної метеорології все частіше використовуються у прогнозуванні несприятливих метеорологічних явищ з ціллю попередити метеочутливих людей про зміни погоди. Це питання набуває розвитку за декількох причин: 1. попередження хвороби потребує набагато менше фінансових та часових затрат, ніж її лікування; 2. планування денного режиму в залежності від метеорологічного стану дасть змогу запобігти критичним станам людей з хронічними хворобами; 3. сучасні методи отримання інформації дозволяють проводити всесторонній аналіз метеоданих.

Метеопатичні реакції виникають у метеочутливих людей у звичному кліматі при несприятливих метеорологічних умовах. Клінічна картина метеопатичних реакцій: синхронність виникнення з несприятливими змінами погоди; одночасні і масові прояви ознак погіршення стану у хворих з однаковими захворюваннями; стереотипність повторних порушень при аналогічних метеорологічних умовах. Є характерним виникнення загальної слабкості, сонливості, задишки, серцебиття, змін зовнішнього дихання, артеріального тиску, зміни в системі транспорту

кисню (кисневе голодування).

На даний момент виявлено декілька основних параметрів, які впливають на людину: зміна атмосферного тиску, висока вологість повітря, швидкі зміни температури, активність геомагнітного поля, магнітні бурі, космічні вітри. Аналіз приведених параметрів застосовується для складання прогнозу для метеочутливих людей. Все частіше такий варіант можливо зустріти на сайтах, які надають прогнози погоди. Так, наприклад, на сайті <http://meteo.ua> відображається вплив метеорологічних умов на самопочуття людини та відмічається, який саме фактор більше всього на це впливає (рис.1).

Рисунок 1 – Візуальне представлення рівня впливу метеорологічних умов на самопочуття людини (джерело рисунку: <http://meteo.ua/ua/meteo-med/150/harkov>)

Одним із перспективних напрямлень даної сфери є дослідження та аналіз комплексної метеорологічної характеристики, яка б відображала в картографічному та графічному вигляді загальний рівень ризиків для метеочутливих людей. Подібні карти та графіки відображаються на деяких сервісах, але при цьому одна карта представляє інформацію тільки по одному параметру. Для того, щоб вивести формулу комплексного метеорологічного параметру, необхідно провести наступні етапи: 1) вибрати контрольну ділянку та період досліджень; 2) зібрати базу даних метеопараметрів, доступних з відповідних сервісів; 3) скласти базу даних медичних звернень населення та проаналізувати їх з ціллю виділення найбільш показових станів для конкретних метеоумов; 4) створити архів космічних знімків з оптичних та радіолокаційних супутників на вибрані території та період; 5) провести кореляційний аналіз даних з ціллю визначення коефіцієнтів значимості для кожного з метеорологічних параметрів; 6) проаналізувати отримані результати з ціллю складення комплексного параметру; 7) побудувати карти за розрахунками; 8) перевірити достовірність отриманих результатів.

**ДЕГУМАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ ПАРАДИГМИ
У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Ковтун Н. М., *док. філос. н., доцент;*
Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, Україна

В умовах посилення процесів соціальної транзитивності жодна з країн світу не зможе уникнути наслідків прийдешньої глобальної економічної і геополітичної кризи, пов'язаної з результатами четвертої технологічної революції. Кардинальні зміни в розвитку людської цивілізації збігаються зі стрімким поширенням інноваційних технологій, становленням глобальних інформаційних мереж, які чинять вирішальний вплив на функціонування індивідуальної й суспільної свідомості. Однак розвиток інформаційних технологій та їх поширення у різних сферах соціальної буттєвості не стільки призвів до зростання рівня людської свободи, скільки перетворив людину на об'єкт ще більших політичних, релігійних та економічних маніпуляцій. Практично в епіцентрі глобальної геополітичної та економічної кризи перебуває й українська держава. У контексті цього значної актуальності набуває проблема аналізу тенденцій розвитку науки в ситуації зростання інтенсивності інформаційних комунікацій.

Зауважимо, що на поч. ХХІ ст. людство в черговий раз опинилося в ситуації загрози дегуманізації й дегуманітаризації освітньої і наукової сфери. Все більше зростають заклики на рівні транснаціональних і навіть державних інституцій щодо необхідності продукування розвитку насамперед прикладних технічних наукових дисциплін і «закономірного» скорочення видатків на гуманітарні дисципліни.

Це відбувається на фоні певної зневіри у розвитку прикладної науки у попередній період розвитку. Розчарування пов'язане з тим, що більшість футурологічних прогнозів 60-70-х років ХХ ст. про технологічні інновації майбутнього (польоти в космос, освоєння інших планет, винайдення революційних джерел енергії, атомні холодильники й автомобілі та ін.) так і виявилися нездійсненими. Натомість відбувся радикальний технологічний прорив у системі комунікацій – Інтернеті, соціальних мережах, смартфонах та ін. За твердженням українського дослідника С. Дацюка, чи не єдиним поясненням цього факту є підсвідоме прагнення людства досягнути не енергетичного достатку, а подолати основне джерело будь-яких воєн – побороти роз'єднаність людства і нерівномірність доступу до інформації. Відтак радикальний прорив у розвитку телекомунікацій стався тому, що людство підсвідомо прагнуло порозумітися і об'єднатися [2]. Подібна інформаційна консолідація стала закономірним продовженням універсалістських тенденцій у консолідації людської цивілізації в економічній, політичній, культурній та релігійній площинах, що посилювалися в середині ХХ ст. Щоправда становлення глобального інформаційного простору може мати й деструктивні наслідки, пов'язані зі стрімким поширенням неправдивої, оманливої і пропагандистської інформації.

Дегуманізація світоглядної сфери розвитку соціуму стала вже загальносвітовою тенденцією. «Процес дегуманізації має свідомий характер, він підтримується державами і корпораціями, олігархами і корумпованими політиками. Гуманітарні інтелектуали неспроможні самотужки опиратися цьому

процесу» [2]. Безпосереднім наслідком дегуманізації світу стало наростання насильства й агресії в ньому. Зростання рівня насильства у світі прямо пов'язується С. Дацюком з країнами, які впадають в архаїзацію, використовуючи механізм масового ресентименту (перекладання на інших своїх невдач, недоліків та проблем) у формі свідомого масового поширення агресії й конструювання образу «ворога» як носія й ініціатора цих проблем. Така політика у підсумку поставила світ перед реальною загрозою Великої Війни [2]. У неї вже є безпосередні ініціатори – країни, які програли технологічну конкуренцію у процесі глобалізації.

Технологічну конкуренцію програли не лише окремі держави, у соціально-економічному житті постіндустріального суспільства зайвими виявилися як застарілі фабрики, заводи і міста (Детройт, Клермонт, Ордос, Сан Жі, Фамагуста, Хуейчжоу), так і цілі соціальні верстви прекаріотів. Внаслідок «четвертої технологічної революції» прекаріотами стали не тільки звільнені робітники заводів і фабрик, а й значна частина представників сфер освіти і культури.

Означені тенденції уповні простежуються і в сучасному українському суспільстві. Навіть в умовах неймовірного ідеологічного й інформаційного протистояння з Росією новітні українські «реформатори» у вищій школі вихолостили зміст і скоротили до мінімуму обсяг викладання дисциплін гуманітарного циклу – історії України, філософії, політології, соціології, релігієзнавства, культурології та ін. Фактично сфера освіти і науки виявилася чи не єдиним в Україні джерелом, за рахунок якого провладні еліти вирішили проводити модернізацію.

Складається враження, що сучасний олігархічний режим поставив собі за мету звести нанівець освітній рівень громадян. При цьому за останні десятиліття громадяни України неодноразово (2001, 2004-2005, 2013-2014 рр.) виявляли високий ступінь соціальної активності у боротьбі за розбудову суспільства соціальної справедливості. Натомість провладні еліти ні в економічній, ні в інтелектуальній, ні в морально-етичній площині не спромоглися на адекватну відповідь на жорсткі внутрішні та зовнішні запити, які постали перед Україною.

Поглиблення процесів дегуманізації і дегуманітаризації наукової і освітньої сфери сучасності зумовлюється різними типами чинників. До найголовніших з них С. Дацюк відносить наступні: по-перше, науково-технологічні інновації значно більш корпоратизовані, віддалені від держави і від громади, а відтак більш ресурсно забезпечені; по-друге науково-технологічні інновації продукуються стараннями вузького кола вчених та інженерів і мають швидкі очевидні результати у формі технологій, що підвищують якість життя, натомість соціальні технології завжди мають віддалені результати, які важко сприймаються в суспільстві через неочевидну корисність та потрібність; по-третє, більшість гуманітаріїв зазвичай заангажовані через пропаганду та участь у політичних проектах, іншими словами соціально корумповані; по-четверте, громада погано розуміється в науці й технологіях, а щодо гуманітарних питань завжди існує стійка суспільна думка, набір соціальних шаблонів, упереджень і міфів; по-п'яте, гуманітарії-новатори завжди маргінальні – їм не дають лабораторій та інвестицій, як представникам природничих дисциплін чи інженерам-технологам; по-шосте, у нових концепціях гуманітаріїв-новаторів правлячі класи бачать зазвичай потенційну загрозу існуючому соціальному режиму [2]. Хоча в умовах

постіндустріалізму насправді реальну загрозу становлять саме наукові відкриття у сфері технічних і природничих дисциплін, які без відповідного гуманітарного супроводу здатні за хвилини знищити людство.

Погоджуючись у значній мірі з міркуваннями філософа, зауважимо, що існують більш фундаментальні причини деградації гуманітарної сфери у загальноцивілізаційному контексті. Будь-які гуманітарні соціальні інновації можуть дати результат лише у перспективі. Відтак, безпідставними є надії на розвиток цього сектору через приватний капітал, зорієнтований на отримання швидкого прибутку. Натомість джерелом і рушійною силою розвитку гуманітарної складової освіти і науки має бути громадянське суспільство, яке має спонукати державу і наддержавні загальноцивілізаційні інституції до тяглої цілеспрямованої гуманітарної політики. Слід враховувати й те, держава нерідко постає як сила, яка нівелює і спотворює розвиток гуманітарної сфери.

Такі тенденції властиві переважно для авторитарних і тоталітарних режимів, зорієнтованих на продукування і поширення у гуманітарній сфері зразків пропаганди. Однак, навіть демократичні режими у країнах зі слабким громадянським суспільством нерідко зовсім не зацікавлені у розвитку гуманітарної сфери, адже малоосвічене населення з більшою ефективністю піддається соціальному контролю та маніпуляціям. Представники владних еліт у таких країнах добре усвідомлюють, що зростання рівня гуманітарної освіти населення з необхідністю підвищує й рівень вимогливості громадянського суспільства щодо якості й ефективності діяльності державних інституцій, що неодноразово засвідчили соціальні виступи в Грузії (2003 р.), в Україні (2004-2005 рр., 2013-2014 рр.), у Румунії (2017 р.) та феномен «арабської весни» (2011 р.).

Список літератури

1. Ковтун Н. М. Криза світоглядно-ціннісних орієнтацій в ситуації транзитивності постіндустріального суспільства // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир: Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2017. – Випуск № 1 (87). – С. 32 – 36.
2. Дацюк С. Проблемні ситуації людського розвитку. – Електронний ресурс. Режим доступу: <http://uainfo.org/blognews/1485860321-datsyuk-problemni-situatsiyi-lyudskogo-rozvitku.html>

БЕЗПЕКА ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В АСПЕКТІ СОЦІАЛЬНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ

Малихін В.А. асистент
Бердянський державний педагогічний університет
м. Бердянськ, Україна

На сучасному етапі розвитку суспільства важливу роль відіграють інформаційні системи, які все більше входять у всі сфери життя людини. Вони дозволяють нам працювати, навчатись та розважатись. Але в той же час вони працюють і з конфіденційною інформацією. На сьогоднішній день дослідження в

області захисту інформації розглядали лише удосконалення програмно-технічного забезпечення як складової безпеки. В цьому напрямку питання інформаційної безпеки вивчені досить добре, розроблена велика кількість засобів, що дозволяють звести до мінімуму ймовірність успіху програмно-технічних атак зловмисників. У той же час людський фактор в інформаційній безпеці відіграє набагато важливішу роль. Інформація захищається людьми, і основними носіями інформації є також люди зі своїми комплексами та слабкостями на яких можна гарно зіграти.

Останнім часом з'являється багато публікацій як зарубіжних так і вітчизняних авторів (В. Домарева, Дж. Козіола, М. Кузнєцова, Кр. Касперські, К. Митника, І. Симдянова, В. Саймон та ін.) в яких зазначається, що людина є найменш надійною ланкою в системі захисту інформації.

Соціальна інженерія як сфера науково-практичної діяльності в різні роки розглядалася в працях Г. Антонюка, А. Зайцева, А. Кравченко, І. Попової, А. Пригожина, Ю. Резника Л. Сисоєвої, Ж. Тощенко, В. Щербини, С. Ягодзинського та ін.).

Метою нашого дослідження стало теоретичне вивчення питання безпеки інформаційних систем в аспекті соціальної інженерії.

Що таке соціальна інженерія в контексті інформаційної безпеки? Соціальна інженерія у галузі інформаційної безпеки – це метод несанкціонованого доступу до захищених інформаційних ресурсів, який використовує засоби впливу на людську психологію [3].

Наукове обґрунтування соціальної інженерії вперше дав австрійський вчений К. Поппер[2], який визначив даний напрямок, як сукупність підходів прикладної соціології, спрямованих на раціональні зміни соціальних систем на основі фундаментальних знань про суспільство та передбачення можливих наслідків перетворень.

Метою соціальної інженерії є спонукання людей вчиняти певні дії, які при звичайних умовах вони б ніколи не зробили, наприклад, розголошення своєї конфіденційної інформації, перехід на невідомі сайти по сумнівними посиланнями. Вся система соціальної інженерії базується на тому факті, що саме людина є найслабшою ланкою будь-якої системи інформаційної безпеки. Саме тому, коли зловмисникам важко технічно отримати конфіденційну інформацію, вони впливають на найслабше місце в системі інформаційної безпеки – на користувача.

Ламініна О.[1] вважає, що методи соціальної інженерії здатні обійти найпотужніші системи інформаційної безпеки. До того ж використання соціальної інженерії, на думку автора, для несанкціонованого отримання інформації дуже вигідно, тому що: це простіше, ніж зламати систему інформаційної безпеки; атаки не можна обчислити за допомогою технічних засобів захисту інформації; це не вимагає великих вкладень; являє собою мінімальний ризик; працює для будь-якої обчислювальної платформи; має стовідсотковий ефект.

Одна з важливих причин поширення соціальної інженерії як методу атаки – це дуже дешевий вид нападу, атакуючий може навіть не бути фахівцем в сфері інформаційних технологій. Та й при використанні методів соціальної інженерії результат як правило досягається набагато швидше, ніж, якби був використаний

інший метод атаки. Користувачі часто недооцінюють важливість інформації, якою володіють, і легко діляться нею з кожним, хто про це попросить, не усвідомлюючи згубні наслідки своїх дій. Але навіть самі пильні користувачі не завжди можуть розпізнати, що піддалися впливу методам соціальної інженерії, тобто піддалися атаці. Нажаль типових протидій методам соціальної інженерії не існує і не може існувати оскільки кожен інцидент вимагає індивідуального підходу і всебічного розгляду.

Потенційними можливостями по частковому вирішенню цієї проблеми має система освіти. Враховуючи здатність особистості до саморозвитку, самоактуалізації, самоосвіти, зміст таких дисциплін, як психологія, педагогіка, соціологія, філософія та дисципліни комп'ютерного циклу мають носити інтегруючий характер, що висвітлюють проблему забезпечення безпеки, як на рівні особистості, так і на рівні використання нею комп'ютера при різних соціальних і професійних взаємодіях.

Ми вважаємо за потрібне озброїти майбутніх спеціалістів засобами протидії методам соціальної інженерії. Для цього майбутній фахівець комп'ютерного профілю повинен володіти низкою професійно важливих якостей, на що і будуть спрямовані наші подальші зусилля.

Література

1. Ламинина О. Возможности социальной инженерии в информационных технологиях / Ольга Ламинина // Гуманитарные, социально-экономические и общественные науки 2017 – № 2 .- С. 21–23 <http://online-science.ru/...science/gid4024/pg2/>
2. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. / Карл Поппер Том 1 / К.: Основа, 1994. – 444 с
3. Social Engineering Fundamentals [Електронний ресурс] // scribd.com. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: <http://ru.scribd.com/doc/19676093/SocialEngineering-Fundamentals>.

МЕТОДОЛОГИЯ ПЛАНИРОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ИЕРАРХИЧЕСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ ПРИ АВТОМАТИЗИРОВАННОМ УПРАВЛЕНИИ

Автор

(Никифоров А.В., канд. тех. н., с. н. с.)

Национальный университет Воздушных Сил, Харьков, Украина

Организованная человеческая деятельность носит иерархический характер. Причины этого кроются в особенностях обработки информации человеком. Во-первых, человеческое сознание весьма ограничено применительно к размерности информации, обрабатываемой одновременно. Поэтому руководитель не в состоянии следить за всем и управлять всем лично, он вынужден делегировать свои полномочия заместителям, каждый из которых компетентен в определённой области деятельности. Во-вторых, сама методология организационного управления имеет иерархическую природу. Для самодостаточной организации имеют место 5 иерархических уровней управления: целеполагание;

программирование (планирование) деятельности; оперативное управление; взаимодействие исполнителей старшего иерархического уровня; непосредственное управление элементарными операциями внутри взаимодействующих контуров.

Иерархичность системы управления обуславливает такую особенность при планировании, как распределённость процесса принятия решений и наличие относительной управленческой активности у исполнителей применительно к оценке полезности реализуемого процесса и выбора на этой основе своих параметров функционирования. Решение старшего начальника есть продукт принятия решений в иерархически подчинённых, распределённых центрах управления, которые имеют возможность влиять на общее решение через свои параметры функционирования.

Для учёта указанной особенности в иерархическом управлении используется механизм со встречным способом сбора исходных данных при принятии решений. Решение вышестоящего центра принимается на основе обобщения предложений, представленных подчинёнными центрами. В этом случае достигается согласованность воли руководителя и исполнителей, но при этом, если говорить о перспективной автоматизированной системе организационного управления, становятся актуальными следующие научные задачи:

- синтеза единого информационного пространства при распределённом принятии решений в иерархии центров управления;

- обеспечения полноты исходных данных, используемых при управлении. Формируемое на основании предложений от подчинённых центров множество альтернатив должно охватывать все гипотетически возможные ситуации функционирования организации, но, вместе с этим, оно должно быть обозримым для его анализа лицом, принимающим решение;

- снижения трудоёмкости задач планирования (программирования), которые, как правило, формулируются как задачи о назначениях. Точное решение здесь может быть получено на основе полного перебора альтернатив.

Синтез единого информационного пространства для распределённого принятия решений в управленческой иерархии возможен на основе использования процедур диспетчеризации решения функциональных задач принятия решений на иерархической сети АРМ.

Для обеспечения полноты исходных данных целесообразно использовать метод нормативно-ресурсно-целевого структурирования пространства принятия решения. Принцип структурирования информационного пространства зависит от характера деятельности исследуемой организации и является результатом синтеза предельных обобщений в конкретной области организованной деятельности.

Для решения задачи, связанной с размерностью пространства альтернатив, может быть использован подход агрегирования состояний по уровням ресурсного обеспечения, степени полезности норм (предписаний) и уровням достижения целей, а затем, на основе ресурсно-нормативно-целевых агрегатов – упорядочение альтернатив. За счёт упорядочения становится возможным направленный перебор альтернатив и, следовательно, приближённое (сравнительно быстрое) решение задачи программирования функционирования организации.

**ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО
ЗАКЛАДУ ЯК СКЛАДОВА ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
СТУДЕНТІВ**

Алексеева Г.М., канд. пед. н.;

Кортес Хосе Італо, PhD;

Мурзіна О.А., канд. пед. н.;

Разнатовська О.М., доктор мед. н.

Бердянський державний педагогічний університет, м.Бердянськ, Україна

Заслужений Автономний університет Пуебло, Мексика

Запорізький державний медичний університет, м.Запоріжжя, Україна

Запорізький державний медичний університет, м.Запоріжжя, Україна

Сучасна вища освіта розвинених країн активно впроваджують новітні педагогічні технології, такі як дистанційне навчання (distance learning), електронне навчання (e-learning), мобільне навчання (m-learning), змішане навчання (blended learning), навчання із залученням інтерактивних методик, навчання за технологією тренінгу тощо [1]. Постійна інформатизація суспільства потребує збільшення самостійного навантаження студентів, що вимагає від вишів оптимізацію навчального процесу [2; 3].

Потреба в ефективному використанні інформаційно-комунікаційних технологій призвела до необхідності створення єдиного інформаційно-освітнього середовища, яке пропонує ефективні рішення та інструменти, об'єднані в безпечну й захищену платформу.

Завдяки подібним інструментам вищі можуть не тільки перейти на новий рівень використання ІКТ (можливість викладачеві створювати веб-сайт навчальної дисципліни та керувати доступом до нього таким чином, що тільки при авторизації студенти зможуть мати доступ), знизити витрати на організацію й управління навчально-виховним процесом, але й підвищує ефективність навчального процесу засобом online спілкування з викладачем.

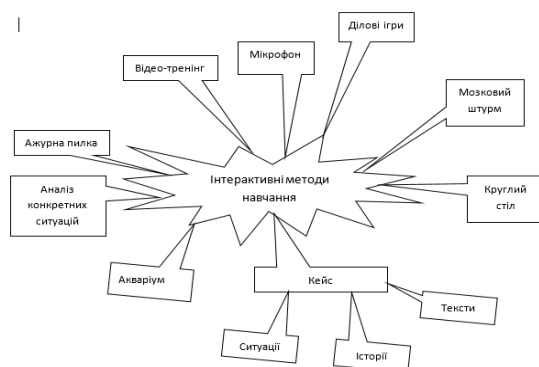

Рисунок 1 – Інтерактивні методи навчання

Досвід використання нової форми навчання підтвердив простоту та інтерактивність взаємодії студента і викладача та дає широкі можливості для організації навчальної діяльності, дозволяючи студенту самостійно моделювати свій процес навчання, а також нові форми контролю навчальної діяльності [4].

На нашу думку, online курси на платформі edX сприятимуть оптимізації навчального процесу вишу.

Література

[1] Коротун О. В. Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти // *Інформаційні технології в освіті*. – 2016. – №. 3 (28). – С. 117-129.

[2] Биков В. Ю., Спірін О. М., Пінчук О. П. Проблеми та завдання сучасного етапу інформатизації освіти // *Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики* (до 25-річчя НАПН України). – 2017. – С. 191-198.

[3] Розпорядження Кабінету міністрів України «*Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні*» від 15 травня 2013 р. (№ 386-р).

[4] Президія Національної академії педагогічних наук України. (2017, Квіт. 21) «*Концепція впровадження медіа освіти в Україні (нова редакція)*». [Електронний ресурс]. Доступно:

http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprova_dzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/]. Дата звертання: Серп. 01, 2017.

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ПОЧАТКОВИХ НАПРУЖЕНЬ ПРИ ВЗАЄМОДІЇ СИСТЕМИ
ДВОХ ОДНАКОВИХ ШТАМПІВ НА ПІВПЛОЩИНУ ПІД ДІЄЮ
НОРМАЛЬНОЇ СИЛИ

Бабич С.Ю., д-р. техн. наук, професор;

Глухов Ю.П., канд. фіз.-мат. наук, доцент

Дегтяр С.В., канд. фіз.-мат. наук, доцент

¹Інститут механіки ім. С.П. Тимошенка НАН України,

²Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана, Київ, Україна

Дослідження впливу початкових напружень на основні параметри контактної взаємодії жорстких штампів з попередньо напруженими тілами нині стали вже майже класичними. Оскільки практично у всіх елементах конструкцій є початкові (залишкові) напруження, то актуальність досліджень контактних задач з врахуванням початкових напружень не повинна викликати сумнівів. Необхідно зазначити, що усі дослідження контактних задач автори даної роботи проводять в загальній формі для стисливих і нестисливих тіл для довільної структури пружного потенціалу окремо для випадків рівних і нерівних коренів характеристичного (основного) рівняння. І лише на останній стадії досліджень для обчислення основних параметрів контактної взаємодії, які залежать від початкових напружень, використовуються конкретні структури пружних потенціалів (потенціали гармонічного типу для стисливих тіл та потенціали Бартенєва-Хазановича і Трелоара для нестисливих тіл). Аналогічні дослідження для конкретних структур пружного потенціалу проведені в працях В.М. Александрова.

В [1] отримано точні вирази для $N(y_1)$ (нормальних) і $T(y_1)$ (дотичних) зусиль при взаємодії системи двох однакових жорстких штампів з горизонтальними основами на півплощину з початковими напруженнями під дією нормальної сили (момент і ексцентриситет прикладеної сили дорівнюють нулю). При цьому, як і у випадку ортотропної півплощини без початкових напружень (вісь ортотропії паралельна краю півплощини), одержимо $R=0$, $\varepsilon=0$, де ε – ексцентриситет прикладеної сили. Дослідимо вплив початкових напружень на розподіл $N(y_1)$ і $T(y_1)$. Тут вважатимемо, що матеріал півплощини задається потенціалом Трелоара і розглянемо випадок плоскої деформації. Із аналізу залежностей $N(y_1)/P$ і y_1 для різних значень параметрів поздовжень λ_1 випливає, що із зменшенням параметра поздовжень (тобто із збільшенням абсолютних значень початкових напружень) значення нормальних напружень, які одержуються на поверхні контакту штампів з півплощиною, зростають. Крім цього, із наведених графіків в [1] маємо, що розтягуючі початкові напруження також збільшують вказані нормальні напруження.

Зауважимо, що для $\lambda_1 = 0,60$, як і для класичного випадку [2], так і в даному випадку поблизу зовнішніх кінців штампів фактично замість тиску, діють розтягуючі зусилля. Необхідно зазначити, що вказана особливість виникає для усіх розглянутих λ_1 , але при відносно великих значеннях λ_1 (тобто при

$\lambda_1 = 1; 0,8; 0,7$) довжина вказаної ділянки є незначною. Числові розрахунки вказують, що все ж із зростанням стискуючих напружень довжина даної ділянки збільшується. Аналогічно, в результаті аналізу залежностей між $T(y_1)/P$ і y_1 встановлюємо, що за рахунок початкових напружень дотичні зусилля, які одержуються на поверхні контакту штампів з горизонтальними основами і півплощини, відмінні від нуля. При цьому із зменшенням (збільшенням) коефіцієнта поздовження, значення вказаних дотичних напружень зростають (спadaють) [3, 4].

Література

1. Гузь А.Н., Бабич С.Ю., Глухов Ю.П. Статика и динамика упругих оснований с начальными (остаточными) напряжениями. Кременчуг "Press-line", 2007. 795 с.
2. Мусхелишвили Н.И. Некоторые основные задачи математической теории упругости. М.: Наука, 1966. 708 с.
3. Гузь О.М., Бабич С.Ю., Рудницький В.Б. Контактна взаємодія пружних тіл з початковими напруженнями. К.: Вища школа, 1995. 304 с.
4. Гузь А.Н., Бабич С.Ю., Глухов Ю.П. Смешанные задачи для упругого основания с начальными напряжениями. Германия, 2015. Saarbrücken: LAP LAMBERT Academic Publishing. 468 с.

ИССЛЕДОВАНИЕ НА НЕПРЕРЫВНОСТЬ ЯДЕР ИНТЕГРАЛЬНЫХ УРАВНЕНИЙ ФРЕДГОЛЬМА II РОДА, К КОТОРЫМ СВОДЯТСЯ СМЕШАННЫЕ ЗАДАЧИ ДЛЯ ПРЕДВАРИТЕЛЬНО НАПРЯЖЕННОГО СЛОЯ

Бабич С.Ю., *д-р. техн. наук, профессор;*
Дегтярь С.В., *канд. физ.-мат. наук, доцент;*
Корниенко В.Ф., *канд. техн. наук*
Институт механики им. С.П. Тимошенко НАН Украины,
Киевский национальный экономический университет им.В.Гетьмана,
Киев, Украина

Как известно, смешанные задачи для слоя с начальными напряжениями (осесимметричная контактная и задача о трещине нормального отрыва) сводятся к решению интегрального уравнения Фредгольма II рода. В общем случае аналитическое решение последнего уравнения, описывающего рассматриваемые задачи, не найдено. Поэтому для его интегрирования и нахождения величин, характеризующих напряженно-деформированное состояние в слое, необходимо использовать численные методы, для эффективной реализации которых существенным является непрерывность и ограниченность ядра интегрального уравнения. Выясним, при каких значениях коэффициента удлинений λ_1 ядро интегрального уравнения Фредгольма II рода имеет разрыв. Очевидно, это имеет место тогда, когда функция $y(\lambda)$ [1], входящая в выражение для ядра, стремится к бесконечности, т.е. когда

$$(1+m_1)l_1\omega_1(1-\operatorname{cth}^2\omega_1)+(1+m_2)(l_2-l_1)\operatorname{cth}\omega_1=0 \quad (1)$$

в случае равных корней определяющего уравнения [1] и

$$l_1\sqrt{n_1}\operatorname{ch}\omega_1\operatorname{sh}\omega_1\sqrt{n_1/n_2}-l_2\sqrt{n_2}\operatorname{ch}\omega_1\sqrt{n_1/n_2}\operatorname{sh}\omega_1=0 \quad (2)$$

в случае неравных корней, где $\omega_1=\lambda h_1$. То есть значения ядра интегрального уравнения Фредгольма II рода непрерывны для значений, не являющихся корнями уравнения (1) и (2).

Случай $h_1 \rightarrow \infty$ соответствует упругому полупространству, поверхностная неустойчивость которого была изучена ранее. В результате решения задачи были получены следующие условия поверхностной неустойчивости для упругого полупространства с начальными напряжениями

$$l_1-l_2=0 \quad (3)$$

для случая равных и в виде

$$l_1\sqrt{n_1}-l_2\sqrt{n_2}=0 \quad (4)$$

для случая неравных корней.

Заметим, что уравнения (1) и (2) для сколь угодно толстого слоя, т.е. при $\omega_1 \rightarrow \infty$, приобретают вид уравнений (3) и (4).

Подстановка постоянных c_{44} , n_j , m_j , l_j , зависящих от упругих потенциалов и начальных напряжений в (1) и (2) для сколь угодно толстого слоя, т.е. при $\omega_1 \rightarrow \infty$, будут

$$(\nu+2)\lambda_1-(\nu+1)=0 \quad (5)$$

для потенциала гармонического типа,

$$3\lambda_1^3-1=0 \quad (6)$$

для потенциала Бартенева-Хазановича,

$$(\lambda_1^3-1)(\lambda_1^9+\lambda_1^6+3\lambda_1^3-1)=0 \quad (7)$$

для потенциала Трелоара.

Можно показать, что характеристические уравнения [1] не имеют других действительных корней на промежутке, ограниченном критическим значением коэффициента λ_1 и бесконечностью. Тогда, поскольку функции $y(\lambda)$ при $\lambda \rightarrow \infty$ стремятся к нулю и точка $\lambda=0$ не является полюсом функции $y(\lambda)$, то при $0<\lambda<\infty$ и $\lambda_{kp}<\lambda_1<\infty$ ядро интегрального уравнения Фредгольма II рода рассматриваемой задачи $G(\xi, \lambda)$ является непрерывной функцией.

Критические значения коэффициентов удлинений согласно решений характеристических уравнений (6) и (7) соответственно для потенциала Бартенева-Хазановича и потенциала Трелоара имеют вид: $\lambda_1^{kp} \approx 3^{-0,5}$; $\lambda_1^{kp} \approx 0,54$.

Литература

1. Гузь А.Н., Бабич С.Ю., Глухов Ю.П. Статика и динамика упругих оснований с начальными (остаточными) напряжениями. Кременчуг "Press-line", 2007. 795 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ ОПТИМАЛЬНОСТІ МАТЕМАТИЧНОЇ МОДЕЛІ ІНВАРІАНТНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ЗІ ЗВОРОТНИМ ЗВ'ЯЗКОМ

Белова М.О., канд. физ. – мат. н., доцент,
Гладка Ю.А., канд. физ. – мат. н., доцент,
Мащенко Л.З., канд. физ. – мат. н., доцент,

Київський національний торговельно-економічний університет, Київ, Україна

Аналіз існуючих математичних моделей вимірювального перетворення в структурі інформаційно-вимірювальних систем із зворотним зв'язком показує, що точне диференціювання точкового значення ряду перетворень інформаційного сигналу за параметрами фізичної моделі досі залишається остаточно нерозв'язаною проблемою.

Метою дослідження є визначення умов для створення реальної математичної інформаційно-перетворювальної системи (ІПС), яка б враховувала похибки операцій перетворення інформаційного сигналу під впливом дестабілізуючих систему факторів – відносної мультиплікативної похибки γ перетворення інформаційного сигналу та абсолютної адитивної похибки u_a . Доведено, що реалізація функції відносної чутливості до операторів перетворення в моделі реальної ІПС наближається до інваріанту на величину відносної адитивної похибки. Вплив випадкових об'єктивних факторів на похибки перетворення інформаційного сигналу в системі зі зворотним зв'язком визначаються як їхні стохастичні функції. Отже, існує фундаментальна властивість залежності алгебраїчної суми функцій відносної чутливості в диференціальній формі відносно операторів перетворення інформаційних сигналів – вона відрізняється від інваріанта на величину відносної адитивної похибки. Це дає змогу створити скореговану модель більш точного перетворення інформаційного сигналу. Завершенням дослідження інваріантності систем перетворення інформації за допомогою запропонованих функцій чутливості передбачається вивчення впливу на достовірність одержаного результату таких факторів, які можна визначити аналітично і врахувати в алгоритмі перетворення, що дозволить в подальшому цій алгоритм спростити.

CORRELATION OF CHEMICAL-FORMULATING FACTORS OF SYNTHESIS OF POROUS SEMICONDUCTORS AND ITS ACQUIRED PROPERTIES

Bohdanov I., Suchikova Y., Berdyansk State Pedagogical University
Zubro T., the University of Economics in Bratislava

Nanostructures represent a significant interest for researchers due to the unusual properties compared to voluminous or mono-film analogues [1, 2]. Many of these properties open certain opportunities for the application of nanomaterials for electronics. The up-to-date trend of semiconductor technology is nanostructurization of surface to obtain materials that possess the unusual properties compared to the single-

crystalline analogues. Properties and application of nanostructures depend on the technique of synthesis [3, 4]. A search for the optimal technology of synthesis of nanostructures on the surface of semiconductors is actual.

Among a multitude of methods of synthesis of nanostructures, chemical and electrochemical methods take a particular place due to:

- cheapness;
- simplicity;
- a small number of technologic steps;

- short terms of duration of technical process [5, 6] etc. A short-term etching of the crystal leads to the formation on its surfaces of etched patterns (most often, etch holes) and layers of dissolution without any loss of macroscopic features (macro-morphology), whereas a prolonged etching contributes to the origin of macroscopic shape in the crystal differed from the initial one [7].

Formulating and technological factors for formation of porous layer on the single-crystal surface of semiconductors by the technique of electrochemical etching are established. Duration of etching, current density and electrolyte concentration are referred to the formulating and technological factors that ensure the formation of porous layers with the preset level of quality. A correlation of these factors and porous semiconductors morphologic properties was established (fig 1 a, b).

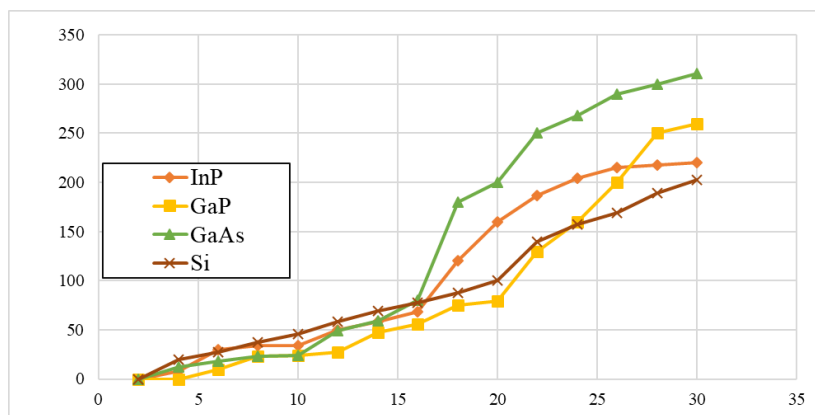

Fig. 1a. Dependence of surface porosity on etching time

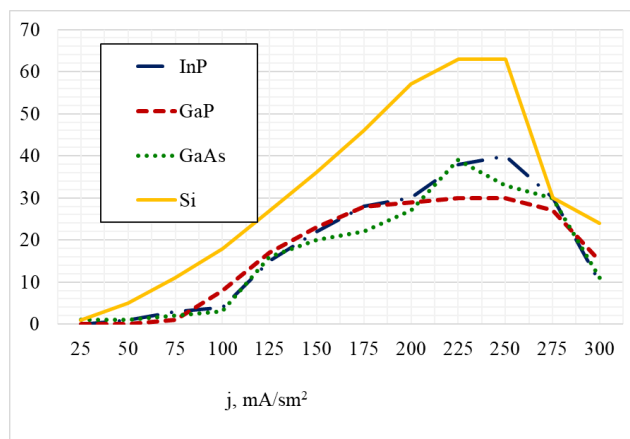

Fig 1b. Dependence of the thickness of the porous layer on the current density

It is revealed that semiconductors porosity depends almost linearly on the

duration of etching. Such estimation enables to consider the obtained structures as the standard specimens for a full-scale production.

References

1. Tiginyanu, Ion, et al. "Metallized porous GaP templates for electronic and photonic applications." *ECS Journal of Solid State Science and Technology*, vol.4.3, pp. 57–62, 2015.
2. Langa, S., et al. "Uniform and nonuniform nucleation of pores during the anodization of Si, Ge, and III-V semiconductors," *Journal of The Electrochemical Society*, vol.152.8, pp. 525–531, 2005.
3. Vambol, S., et al. "Research into regularities of pore formation on the surface of semiconductors," *EasternEuropean Journal of Enterprise Technologies*, vol. 3 (5), pp. 37–44, 2017.
4. Monaico, Ed., et al. "Porosification of III–V and II–VI semiconductor compounds," *Journal of Nanoelectronics and Optoelectronics*, vol. 9.2 pp, 307–311, 2014.
5. Sychikova, Ya A., V. V. Kidalov, and G. A. Sukach. "Dependence of the threshold voltage in indium-phosphide pore formation on the electrolyte composition," *Journal of Surface Investigation. X-ray, Synchrotron and Neutron Techniques*, vol. 7.4, pp. 626–630, 2013.
6. Santinacci, L., et al. "Investigations of the Anodic Porous Etching of n-InP in HCl by Atomic Absorption and X-ray Photoelectron Spectroscopies," *Journal of The Electrochemical Society*, vol.165.4, pp. H3131–H3137, 2018.
7. Morphologies and Photoluminescence Properties of Porous n-InP / Ya.O. Suchikova, S. Vambol, V. Vambol et al. // 2017 IEEE 7th International Conference on Nanomaterials: Applications & Properties (NAP – 2017). – Zatoka, September 10–15, 2017. – P. 01PCSI17. – DOI: 10.1109 / NAP.2017.8190154

ПРУЖНІ ВЛАСТИВОСТІ МЕТАЛЕВОГО СКЛА Ni

Автори

(Білошاپка В.Я., канд.фіз.-мат. н., доцент;

Піменов Д.О., старший лаборант)

Бердянський педагогічний університет, Бердянськ, Україна

Перехід із рідини в скло є однією з складних проблем фізики конденсованого стану. Оскільки об'ємне металеве скло (ОМС) не має трансляційної симетрії, йому притаманний ізотропний стан структурних та пружних властивостей. Атомна структура ближнього порядку впливає на їх механічні та пружні властивості. У зв'язку з цим знання тензору модуля пружності та температурної залежності констант пружності необхідне для детального розуміння властивостей ОМС. У роботі вивчені температурні залежності констант пружності металевго скла Ni методами молекулярної динаміки (МД). Розраховані константи пружності у кристалічному стані і стані скла в інтервалі температур 0-700K. Для опису міжатомної взаємодії в процесі моделювання використовувався метод зануреного атома [1]. На систему, що містила 5324 атома, накладались періодичні граничні умови. Система знаходилась при постійному тиску $p = 1000 \text{ Па}$, яка

забезпечувалась зміною загального об'єму. Часовий інтервал складав $2 \cdot 10^{-15}$ с. Для отримання ОМС кристал нагрівали до $T \gg T_{пл}$. Після цього кристал охолоджувався з швидкістю більшою ніж 10^{10} К/с. При швидкостях охолодження більших ніж 10^{13} К/с вплив швидкості охолодження на структуру був відсутній. На рис. 1 метастабільному стану скла відповідає ділянка на верхній кривій зворотного ходу в інтервалі температур 0-1000 К. Температура скловання при цьому знаходилась в діапазоні 1120 – 1150 К. Об'ємний модуль B (bulk modulus) та модуль зсуву (shear constant) C' розраховувались згідно наступних виразів

$$C' = \frac{a_0^2}{4V} \frac{\partial^2 E}{\partial a^2}; B = \frac{a_0^2}{9V} \frac{\partial^2 E}{\partial a^2}$$

де a – середнє значення решіткової константи в деформованому стані, a_0 – значення у рівноважному стані. V та E – об'єм та енергія на атом

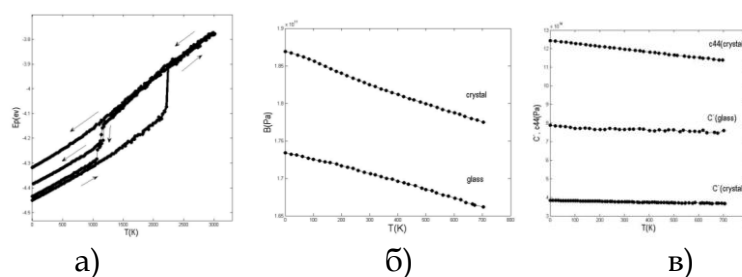

Рисунок 1 – Температурні залежності: а) середньої потенційної енергії на атом при прямому (нагрівання) та зворотному (охолодження) ходах; б) об'ємних модулів; в) сталих пружності C' і c_{44} у кристалічному та аморфному стані

При розрахунку B створювалась деформація усестороннього стиснення. Для розрахунку C' стиснення створювалось уздовж напрямку 100 (вісь X), а розтягнення – вздовж напрямку 010 (вісь Y) зі збереженням об'єму. Значення c_{44} для кристалу розраховувалось також як і для C' , однак тепер напрям 110 ГЦК решітки співпадав з напрямом осі X , а 1-10 – з віссю Y . Температурні залежності пружних модулів скла та кристала, які зображені на рис. 2 близькі до лінійних. Значення B у склі на 6-7% менше ніж у кристалі. Значення C' і c_{44} у аморфному стані не відрізняються, що свідчить про ізотропну структуру скла. Обчислення пружних сталих виконано у інтервалі температур, при яких пластична деформація була відсутня. Значення сталих пружності c_{11} та c_{12} отримувалися з системи рівнянь:

$$\begin{cases} B = \frac{(c_{11} + 2c_{12})}{3} \\ C' = \frac{(c_{11} - c_{12})}{2} \end{cases}$$

Отримані $c_{11}(T)$, $c_{12}(T)$ для металевого скла дозволяють обчислити температурні залежності таких важливих характеристик матеріалу як: модуль Юнга, коефіцієнт Пуасона, параметр Грюнайзена, температура Дебая.

Література

1. M. S. Daw and M. I. Baskes, Phys. Rev. Lett., 50: 1285 (1983).

ПРО ДВІ МАТЕМАТИЧНІ МОДЕЛІ ДЛЯ ШАРУВАТОГО КОМПОЗИТНОГО МАТЕРІАЛУ

Глухов А.Ю., аспірант

Інститут механіки ім.С.П.Тимошенка НАН України, Київ

Досліджується поширення плоских та вісесиметричних хвиль в нестисливому композитному матеріалі з початковими напруженнями, що складається з шарів двох типів, які чергуються. Матеріали і початкові напружено-деформовані стани є однаковими для кожного типу шарів. Початкові напруження є однорідними. Пружні хвилі поширюються вздовж шарів композитного матеріалу.

Для дисперсійних рівнянь, отриманих в роботах [1] і [2] для випадку повного проковзування шарів, отримано чисельний розв'язок

Розглядається матеріал з пружним потенціалом типу Трелоара. Розрахунки проведені для різних початкових напружень в шарах композитного матеріалу, механічних характеристик шарів та параметра шаруватості. Параметр шаруватості характеризує відношення товщин шарів.

На рис. 1 показані залежності безрозмірних швидкостей поширення плоскої і вісесиметричної хвиль в шаруватому композитному матеріалі $C/C_s^{(2)}$ від приведеної частоти $\bar{h}$ при $m=1$ (m – параметр шаруватості) для перших п'яти мод. Моді позначені цифрами 0 – 4. $\bar{h} = k_s^{(2)} h^2$, де $k_s^{(2)}$ – хвильове число, $C_s^{(2)}$ – швидкість поперечних хвиль в ізотропному матеріалі другого шару без початкових напружень. Приведений на рис. 1 випадок відповідає ненапруженому початковому стану.

Розрахунки проведені при початковому стані

$$S_{11}^{0j} = S_{22}^{0j} \neq 0; \quad S_{33}^{0j} = 0; \quad \lambda^j = \lambda_1^j = \lambda_2^j; \quad \lambda_3^j = \lambda^{j-2};$$

та наступних співвідношеннях механічних характеристик шарів композиту:

$$c_{10}^1 / c_{10}^2 = 5; \quad \varrho^2 / \varrho^1 = 0,7.$$

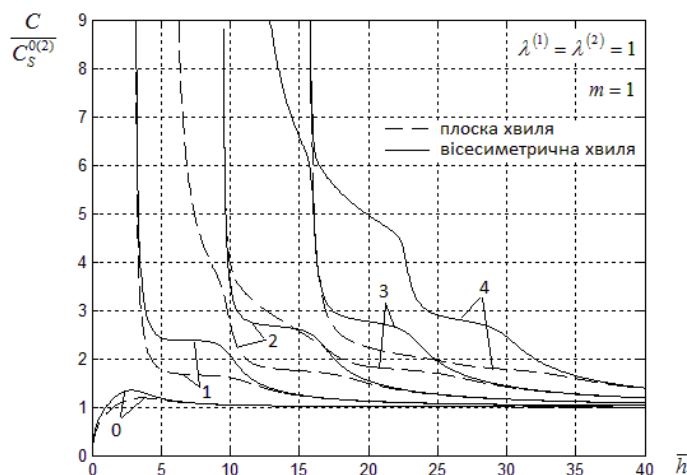

Рисунок 1 – Залежності фазової швидкості поширення плоскої і вісесиметричної хвиль від частоти при ненапруженому початковому стані

Аналізуючи вплив початкових напружень на фазові швидкості можна зробити висновок, що моделі поширення віесиметричної і плоскої квазіпоперечних хвиль вздовж шарів нестисливого композитного матеріалу суттєво відрізняються;

Література

1. Глухов А.Ю. Вісесиметричні хвилі в шаруватих композитних нестисливих матеріалах з початковими напруженнями при проковзуванні шарів // Доп. НАН України. – 2016, № 10, с.42 – 46.
2. Панасюк О. Н. Распространение квазіпоперечных волн в слоистых материалах с начальным напряжением с учетом проскальзывания // Прикл. механика. – 2011. – 47, № 3. – С. 59–66.

**НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНА АКТИВНІСТЬ УЧНІВ ЯК ЗАПОРУКА
ВИВЧЕННЯ РОЗДІЛІВ ФІЗИКИ**

Зикова К.М., аспірантка

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

Якість засвоєння навчального матеріалу залежить від розуміння учнями принципів побудови теорій з різних розділів курсу фізики, рівня узагальнень та фізичній суті основних понять. Глибоке розуміння учнями матеріалу що вивчається, розвиток їх мислення не можливе забезпечити без організації ефективної систематичної і цілеспрямованої самостійної роботи. Для організації навчального процесу спрямованого на активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів необхідно виявити причини і рівень їх зацікавленості різними розділами курсу фізики [1].

Для учнів які проявляють найбільший інтерес до навчання фізики потрібно пропонувати практико-орієнтовані проекти які містять всі основні структурні елементи (постановка мети, теоретичні розрахунки, розробка приладів, розробка методики вимірювань, аналіз результатів). Тобто подібним чином активізувати навчально-пізнавальну діяльність учнів [2].

У нашому дослідженні ми аналізували рівень інтересу учнів до вивчення різних розділів курсу фізики, а саме механіки, молекулярної фізики та термодинаміки, електрики і магнетизму, оптики, атомної та ядерної фізики. В опитуванні приймали участь 252 учні старшої школи загальноосвітніх закладів освіти Запорізької області та деяких районів Херсонської області. Учням було запропоновано анкети для виявлення рівня зацікавленості розділами фізики. Відповіді оцінювалися за десятибальною шкалою (від 0 до 9) та умовно були поділені на три рівні: низький (від 0 до 3), середній (від 4 до 6) та високий (від 7 до 9).

Аналіз проведеного дослідження інтересу учнів щодо вивчення різних розділів шкільного курсу фізики показав, що найбільший інтерес учні проявляють до вивчення розділу «Механіка». За високим та середнім рівнями інтересу до цього розділу висловилися 63,5% учнів. Найменшу зацікавленість викликає вивчення розділу «Оптика». Як низький рівень інтересу до вивчення цього розділу оцінюють 52% учнів. Найбільша кількість учнів (25,8%) оцінила свій рівень інтересу до вивчення розділу «Атомна та ядерна фізика» як високий.

Інтерес до вивчення різних розділів курсу фізик розподілилися наступним чином: «Механіка»; «Атомна та ядерна фізика»; «Молекулярна фізика та термодинаміка»; «Електрики і магнетизму»; «Оптики».

Для дослідження загального стану щодо рівня інтересу учнів до вивчення предметів природничо-математичного циклу таких як фізика, математика, хімія та біологія нами також було проведено анкетування. Низький рівень інтересу до фізики як навчального предмету становить 33,7%, середній – 65%, високий – 31,3%. Що стосується математики, то спостерігаємо такі результати. Низький рівень – 41,3%, середній – 26,2%, високий – 32,5%. З хімії на низькому рівні свого інтересу до вивчення предмету оцінили 52,4% учнів, на середньому – 27,8%, на високому – 19,8%. Як низький рівень зацікавленості біологією оцінили 27,7% учнів, як середній – 39,4% в як високий – 32,9%.

Результати проведеного нами дослідження показали зниження рівня інтересу до вивчення предметів природничо-математичного циклу. Ці результати викликають певну занепокоєність і потребують подальшої розробки методів підвищення інтересу до вивчення цих предметів.

Список використаних джерел

1. Зикова К.М. Аналіз пізнавальної активності учнів професійних коледжів під час вивчення фізики / К.М. Зикова, І.Г. Косоков, Г.О. Шишкін // Збірник наукових праць «Педагогічні науки». Випуск LXXV. Том 1. – Херсон, 2017. – С. 122-125.

2. Косоков І.Г., Шишкін Г.О. Завдання з фізики як засіб реалізації практико-орієнтованого навчання в старшій школі / І.Г. Косоков, Г.О. Шишкін // Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. – 2017. – Т. 3. – №. 11.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИКЛАДНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Автори

Онуфрієнко О. Г., *канд. техн. наук, доцент*;

Ромашко О. О., *магістр*

*Бердянський державний педагогічний університет
м. Бердянськ, Україна*

Актуальність. Для людини в сучасному суспільстві важливими є здатність бути мобільною та адаптивною, вміти бачити проблему, чітко формулювати та всебічно підходити до її розв'язування. Відповідно до сучасних вимог суспільства продукуються зміни в освіті, проходить її модернізація. «Концепція нової української школи» виділяє серед ключових компетентностей математичну компетентність. Вона полягає у культурі логічного і алгоритмічного мислення, умінні застосовувати математичні методи для вирішення прикладних завдань у різних сферах діяльності, здатність до розуміння і використання простих математичних моделей, уміння будувати такі моделі. Забезпечити формування математичної компетентності учнів значною мірою можна завдяки прикладній

спрямованості шкільного курсу математики. Важливість реалізації прикладної спрямованості шкільного курсу математики підкреслено також в пояснювальних записках до навчальних програм з математики.

Ступінь дослідженості проблеми. Проблема реалізації прикладної спрямованості завжди залишається в полі зору науковців. Теоретичне обґрунтування її існування та шляхів розв'язування проведено в роботах О. Д. Александрова, О. М. Астряба, Г. П. Бевза [1], Б. В. Гнеденка, О. С. Дубинчук, Ю. М. Колягіна, В. В. Пікана, З. І. Слепкань [2], І. Ф. Тесленка, В. В. Фірсова та ін.

Мета дослідження. Метою нашої роботи є обґрунтування доцільності використання прикладних задач на уроках математики, розробка та реалізація на практиці елементів впровадження кейс-технології на основі використання прикладних задач в старшій школі.

Сутність дослідження. Основним ефективним засобом реалізації прикладної спрямованості шкільного курсу математики є використання в навчальному процесі прикладних задач.

Прикладні задачі – це задачі, які виникають поза курсом математики і розв'язуються математичними методами та способами, що вивчаються в шкільному курсі. Розв'язування прикладних задач у шкільному курсі математики сприяє ознайомленню учнів із роботою підприємств і галузей народного господарства, викликає інтерес до різних професій. Прикладна задача повинна задовольняти такі умови: питання задачі формулюється так, як вона зазвичай формулюється у житті; розв'язок задачі, має практичну значущість; дані та шукані величини задачі мають бути реальними, взятими з життя.

Курс геометрії і алгебри та початків аналізу в старшій школі дозволяє досить вдало реалізовувати прикладну спрямованість навчання. Ми пропонуємо розробку уроку-кейсу, що містить прикладні задачі. Використання прикладних задач дозволяє вдало створювати проблемні ситуації на уроці. Кейс-технологія допомагає застосувати теоретичні знання до вирішення практичних завдань. З методичної точки зору кейс – це спеціально підготовлений навчальний матеріал, що містить структурований опис ситуацій, запозичених з реальної практики. Кейси мають чітко визначений характер і мету. Як правило, вони пов'язані із проблемою чи ситуацією, яка існувала чи існує зараз.

Основні висновки. Таким чином, прикладна спрямованість математики полягає у встановленні зв'язку теоретичних знань та їх практичного застосування в життєвих ситуаціях. Результати експериментального навчання показали, що застосування кейс-технології з використанням прикладних задач сприяє підвищенню мотивації до вивчення предмету, активізації навчально-пізнавальної діяльності та розвитку логічного мислення і вмінь застосовувати набуті знання у практичній наближеній до життєвої ситуації.

Література

1. Бевз Г. П. Прикладна спрямованість шкільного курсу геометрії: Посіб. для вчителя / Г. П. Бевз. К. – : Видавниче підприємство «Перше вересня», 1999. – 56с.
2. Слепкань З. І. Психолого-педагогічні та методичні основи розвивального навчання математики / З. І. Слепкань. – Тернопіль : підручники і посібники, 2004. 240 с.

АКТИВІЗАЦІЯ ПОШУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ З МАТЕМАТИКИ ЗАСОБАМИ КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Автори

Панова С.О., канд. пед. н., ст. викладач;

Циона А.А., магістр
БДПУ, Бердянськ, Україна

Нова епоха зустрічає нас змінами, і ХХІ сторіччя не стало виключенням. Сучасний світ з реальності перемістився до глобальної павутини і підростаюче покоління не уявляє себе без комп'ютерів, а діти проводять час в інтернеті. Завданням вчителя чи наукового керівника стає поєднання бажання учня «погратися» як найдовше в «неті» та потребою навчити, донести, пояснити. Якщо для учня «павутина» починає замінювати спілкування, навчання, то підтримування пізнавальної діяльності саме до шкільного предмету переростає у виклик для вчителя.

Беручи до уваги розвиток ІКТ-технології та тотальну комп'ютеризацію суспільства система освіти змушена ставити нові завдання, а саме:

- розробити технологію навчання, яка б забезпечила в учнях вміння навчитись (отримати освіту, знання);
- швидко знаходити потрібну інформацію, обробляти її, виділяючи головне чи потрібне;
- організувати свою інформаційну діяльність з найбільшим коефіцієнтом результативності;
- змінюючи методи та прийоми активізації знань треба все ж враховувати рівень навчальних здібностей та інтелектуальних можливостей учнів, адже дуже «важка» перемога найчастіше відбиває бажання робити щось взагалі[1, с. 2].

Сучасна дидактика та педагогіка дає вчителю можливість обрати для «себе» та «своїх» найбільш вдалий метод чи прийом навчання, або навіть поєднати декілька, або чергуючи для позитивного результату. Одним з найяскравіших прикладів об'єднання елементів мотиваційної діяльності та ІКТ є квест. Пояснити це легко, адже один квест розробляється вчителем, «демо» версія значної за обсягом теми, але для мети одного уроку. Підтримуючи зацікавленість учнів виконанням завдання певного сюжету, співпраця вчитель-учень дає неабиякий результат.

Одним із практичних відгалужень такого методу є веб-квест. Ще у 1995 р. викладач університету Сан-Дієго Берні Додж презентував першу модель веб-квесту. Сьогодні довели, що ця технологія одна з найбільш вдалих у поєднанні використання інтернету в процесі отримання знань.

Основна мета веб-квесту – створення ситуації цілеспрямованого пошуку інформації, поглиблення та систематизація знань, отриману з інформаційних джерел. Особливість полягає у тому, що інформація або її частина розміщена на сайті для групи чи окремого учня, «прихована» на різних веб-сайтах. За допомогою гіперпосилань користувачі все ж працюють в єдиному інформаційному просторі[2,с.124].

Висновок такої роботи доволі великий: починаючи від створення нових «власних» веб-сторінок, закінчуючи творчими роботами в усній чи електронній

формі (презентації, публікації тощо). Технологія веб-квесту несе в собі: 1) розвиток мотиваційного підходу до вивчення певного шкільного предмету, можливо навіть цілого блоку дисциплін; 2) використання комп'ютерних технологій в процесі навчання; 3) збір, узагальнення та систематизація отриманої інформації; 4) розширення творчості учня; 5) технологія не прив'язується до певного шкільного предмету, може використовуватися вчителем як для організації урочної роботи, так і для виховного процесу, позакласних творчих заходів (виховні години, зустрічі з представниками різних професій, роботи гуртків).

І найголовніше, веб-квест – це технологія активного навчання, яка не дає учню просто «відсидіти» урок, а фактично змушує учня отриману інформацію перетворити на практичні знання.

Список використаних джерел

1. Сокол І.М. Квест як сучасна інноваційна технологія навчання. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 7 (50). – Рівне: РДГУ, 2013. –168с.
2. Пометун О. І. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192с.

**НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМОВАНИЙ СТАН ПОДАТЛИВИХ НА
ПОПЕРЕЧНИЙ ЗСУВ НЕКРУГОВИХ ЦИЛІНДРИЧНИХ ОБОЛОНОК
З КРИВОЛІНІЙНИМ ОТВОРОМ**

Сторожук Є.А., докт. фіз.-матем. н., професор;
Яцура А.В., аспірант

Інститут механіки ім. С.П. Тимошенка НАНУ, м. Київ, Україна

Циліндричні оболонки кругового і некругового перерізу, виготовлені з композиційних матеріалів, для яких характерні шаруватість, анізотропія механічних властивостей, неоднорідність структури, висока податливість на зсув, знаходять широке застосування в якості несучих елементів конструкцій сучасної техніки і споруд. У більшості випадків ці елементи з конструктивних або технологічних міркувань мають отвори різної форми.

Розглянемо циліндричну оболонку некругового поперечного перерізу, виготовлену з ортотропного матеріалу і ослаблену криволінійним отвором. Прийнемо, що оболонка знаходиться під дією статичних поверхневих і крайових сил.

Віднесемо оболонку до спряженої системи координат $\langle s_1, s_2, \gamma \rangle$, де s_1, s_2 і γ – довжини дуг твірної, напрямної і нормалі до серединної поверхні оболонки (рис. 1).

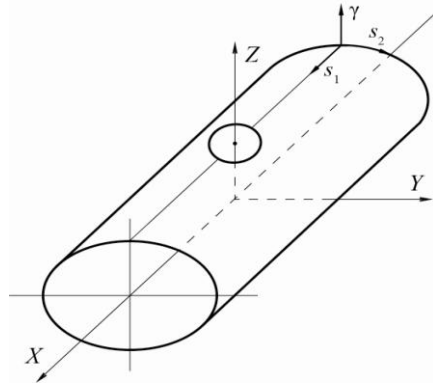

Рисунок 1 – Циліндрична оболонка некругового поперечного перерізу, ослаблена отвором

Геометричні співвідношення представимо в векторній формі згідно уточненої теорії оболонок, яка базується на гіпотезі прямої лінії (враховує деформації поперечного зсуву) [1].

Вважаючи, що напрямки ортотропії матеріалу в кожній точці оболонки збігаються з напрямками осей координат $\{\mathbf{e}_1, \mathbf{e}_2, \mathbf{e}_3\}$, фізичні співвідношення запишемо на основі закону Гука [1].

Систему розв'язувальних рівнянь отримаємо з принципу можливих переміщень за допомогою методу скінченних елементів (МСЕ).

Відомо [2], що при розв'язанні чисельними методами крайових задач для некругових циліндричних оболонок з врахуванням деформацій поперечного зсуву виникають явища так званих мембранного та зсувного замикань. З метою вилучення негативного впливу цих явищ на збіжність результатів числових розрахунків авторами запропоновано модифікацію МСЕ, в якій для компонент деформації оболонки використовується метод подвійної апроксимації [3].

Запропонована чисельна методика пройшла всебічну апробацію шляхом розв'язання тестових задач і порівняння отриманих результатів з даними інших авторів.

Для ортотропної циліндричної оболонки еліптичного поперечного перерізу, навантаженої внутрішнім тиском, з використанням розробленої методики і створеного програмного забезпечення досліджено вплив геометричних і механічних параметрів оболонки на напружено-деформований стан в області кругового отвору на бічній поверхні.

Список використаних джерел

1. Теория тонких оболочек, ослабленных отверстиями / А.Н.Гузъ, И.С.Чернышенко, В.Н.Чехов и др. – Киев: Наук. думка, 1980. – 636 с. – (Методы расчета оболочек: В 5-ти т.; Т.1).
2. Abrosov Yu.Yu., Maksimyyuk V.A., Chernyshenko I.S. Influence of Cross-Sectional Ellipticity on the Deformation of a Long Cylindrical Shell // Int. Appl. Mech. – 2016. – 52, N 5. – P. 529–534.
3. Bathe K.-J., Dvorkin E.N. A four-node plate bending element based on Mindlin/Reissner plate theory and mixed interpolation // Int. J. Numer. Meth. Eng. – 1985. – 21, N 2. – P. 367–383.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Баришок Т. В., канд. н. фіз. вих та спорту, доцент
Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія, доцент кафедри фізичної реабілітації, м. Запоріжжя, Україна

Професія «фізична реабілітація» з'явилася в Україні в 90-х роках. З 1995 року більшість ВНЗ та факультетів фізкультурного профілю починають підготовку фахівців з фізичної реабілітації. В 1997 році Львівським державним інститутом фізичної культури, який тісно співпрацював з Канадським агентством міжнародного розвитку, були випущені перші фахівці даного напрямку. Фахівці з Канади підготували та впровадили навчальну програму, як комбінацію спеціальних курсів з реабілітації при ортопедичних, неврологічних, педіатричних а інших проблемах та порушеннях у діяльності.

До 2015 р. фахівців з фізичної реабілітації, які відносились до галузі знань «фізична культура та спорт» випускали близько 60 ВНЗ України, що мали як заочну так і денну форми навчання. До 2013 року не існувало єдиної програми підготовки, тому кожен заклад освіти розробляв свій навчальний план та програму, що зумовило різний рівень фахової підготовки реабілітологів.

В силу того, що професія «фахівець з фізичної реабілітації» була внесена в національний кодифікатор професій на замовлення Міністерства соціальної політики фахівці даного профілю працювали здебільшого у реабілітаційних центрах, центрах соціального захисту, спеціальних школах, школах-інтернатах тощо. Слід зазначити, що у закладах охорони здоров'я України, на відміну від більшості розвинених країн, фахівці фізичної реабілітації мали право працювати на посадах інструктора чи медичної сестри з ЛФК, що звужувало їх компетенції та можливості професійного зростання.

З 2014 року, в силу політичних та соціально обумовлених причин, зростає інтерес до фаху фізичних реабілітологів, їх місця в системі відновлення. Зусиллями Асоціації фізичних терапевтів України, ряду громадських організацій, політичних об'єднань та окремих державних діячів для фахівців фізичної реабілітації починаються значні фахові зміни. Насамперед спеціальність змінює назву на міжнародну 227 «**Фізична терапія, ерготерапія**» та переходить у галузь знань 22 «Охорона здоров'я», з'являється кваліфікаційна характеристика фахівців, закладам охорони здоров'я дозволяється змінювати штатний розклад та брати на роботу фахівців з фізичної реабілітації.

Основні документи, що регулюють діяльність фахівців з фізичної реабілітації (фізичної терапії, ерготерапії) на даний час:

1. Закон України [«Про реабілітацію інвалідів в Україні»](#) №2961-IV від 06.10.2005р. Зміст фізичної реабілітації розкрито у статтях 1 та 35 закону.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від **29.04.2015р. №266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»** (галузь знань 22 «Охорона здоров'я», код 227, найменування спеціальності «**Фізична терапія, ерготерапія**»).

3. Наказ МОЗ України від 07.11.2016р. №1171 «Про внесення змін до довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників». Випуск 78 «Охорона здоров'я» (кваліфікаційна характеристика на ерготерапевта 7-10 стор., фізичного терапевта (10-13 стор.).

Зазначені документи розширяють сферу діяльності сучасного фізичного терапевта та ерготерапевта, але і накладають на його діяльність більшу відповідальність, потребуючи глибших знань та якісніших фахових вмінь. Тому важливим є питання розробки та впровадження нових сучасних єдиних стандартів підготовки фахівців, підвищення кваліфікації як викладачів, так і працюючих фахівців, розробки посадових інструкцій та фахової документації для фізичних терапевтів та ерготерапевтів, що можуть працювати у закладах охорони здоров'я різного профілю.

ОСНОВИ GERONTOLOGII – ДИСЦИПЛІНА НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ «ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ»

Волкова С. С., канд. пед. наук

*КВНЗ «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР, м. Запоріжжя,
Україна*

Згідно з постановою Кабінету Міністрів і законом України № 3668-VI «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» планується поступове підвищення віку виходу на пенсію незалежно від статі після 65 років. Число людей похилого віку в більшості країн світу збільшується. Для обслуговування цієї групи населення необхідно розширювати не лише мережу служб, а й вирішувати нелегке завдання забезпечення достатнього рівня соматичного здоров'я старіючого населення країни.

Під старінням прийнято розуміти фізіологічні та психологічні зміни, пов'язані з віком. Біологічні, психологічні, соціальні, економічні аспекти старіння досліджує геронтологія. Її значення продовжує зростати, оскільки частка літніх людей серед жителів цивілізованих країн збільшується.

Межі вікових норм досить часто розмиті, проте вони все ж визначають періодизацію онтогенезу, насамперед, основних його етапів – становлення, зрілості та згасання, тобто, існує запрограмована необхідна послідовність зміни норм. Це передбачає наявність своєї вікової норми для кожного вікового періоду й кожної популяції.

Але на відміну від періоду розвитку межі «норм» на етапі в'янення визначити значно важче, оскільки тут немає різких переходів між літнім, старечим і довгожительським віком. Такі межі досить умовні і значною мірою визначаються середньою тривалістю життя, коливання якого різко змінюють уявлення про межі старості. Цей рубіж може зрушуватися і під впливом змін структури і здоров'я населення. У періоді старіння існують і труднощі розмежування норми і патології, між якими не завжди можна провести чітку грань.

Основні прояви біологічного віку при старінні – порушення найважливіших життєвих функцій і звуження діапазону адаптації, виникнення хвороб і

збільшення ймовірності смерті або зниження тривалості майбутнього життя. Кожна з них відображає перебіг біологічного часу і пов'язаного з ним збільшення біологічного віку.

На думку багатьох дослідників (Г. М. Голубева, І. Є. Євграфов, Н. А. Олійник, О. В. Федорюк та ін.) результативність заходів по збереженню і покращенню соматичного здоров'я осіб похилого та старшого віку сприяють фізична рекреація і фізична реабілітація. Досвід показує, що результативність цих заходів залишається дуже низькою і має тенденцію до подальшого зниження. І. В. Євграфов вказує на суперечність між необхідністю підтримки психофізичного стану населення на високому рівні і недостатністю розробки науково-обґрунтованої системи реалізації процесу підтримки нормального фізіологічного старіння.

В умовах реалізації пенсійної реформи процес підготовки фізичних терапевтів вимагає розширення знань у студентів про особливості в'янення біологічного віку, який, крім спадковості, більшою мірою залежить від умов середовища і способу життя.

Включення в навчальний план дисципліни «Основи геронтології» дасть змогу сприяти набуттю студентами знань про стан здоров'я і працездатність старіючої людини.

РОЛЬ МЕТОДУ ВЕКТОРКАРДІОГРАФІЇ В КОНТРОЛІ ЗА ФУНКЦІОНАЛЬНИМ СТАНОМ СПОРТСМЕНІВ

Автори

Гапонова Л. Ю., *магістр,*

Павленко Ю. О., *доктор наук з фіз. вих. та спорту, професор*

Національний університет фізичного виховання та спорту України, м. Київ, Україна

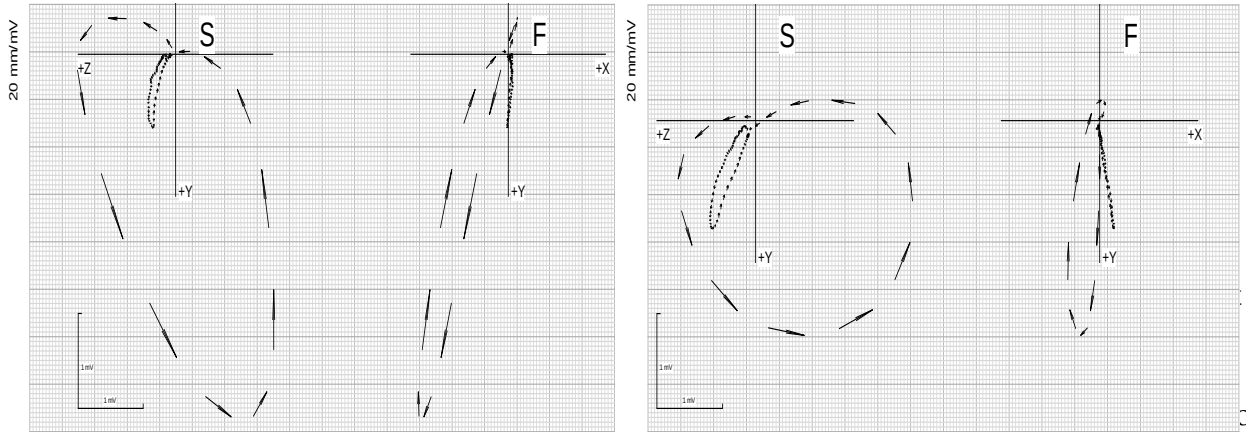
При проведенні етапних комплексних обстежень спортсменів у різних видах спорту основна проблема полягає у виборі адекватних завданням контролю методів з широкого кола методик, які використовуються для дослідження функціонального стану різних систем організму.

Серед основних систем функціональних можливостей, що лімітують спеціальну працездатність спортсменів у циклічних видах спорту, виділяють кардіореспіраторну систему, і зокрема резервні можливості серця.

Одержанню об'єктивну інформацію про резервні можливості серця, у тому числі про формування фізіологічної гіпертрофії міокарда топографічне різних відділів серця і її ступень, про перевантаження міокарда шлуночків і її ступень, про компенсаторну роль передсердь і їх гемодинамічних перевантаженнях, сприяє застосування методу векторкардіографії в етапних обстеженнях спортсменів.

Метод векторкардіографії на сьогоднішній день є одним з найінформативніших методів контролю за станом серцево-судинної системи. Також він має ряд переваг, таких як визначення індивідуальних особливостей протікання адаптації до фізичних навантажень, а також спрямованість міокарду до аеробного чи анаеробного характеру роботи.

Так на прикладі ВКГ-графіки двох спортсменок одного віку, кваліфікації і спортивного стажу, що займаються академічною греблею й виступають в одному екіпажі можна побачити настільки по різному серце кожної з них реагує на одне й теж запропоноване фізичне навантаження.

розрахованим методом числових даних), які представляються в таблиці і на їх основі можна робити аналіз та рекомендації щодо подальшої підготовки спортсменів. Найінформативніші з них інтегральні вектори: початковий, головний, кінцевий та вектор Т. Їх важливо розглядати в динаміці.

Таблиця 1 – Зміна величини інтегральних векторів ВКГ у відсотках

Назва вектору	I мікроцикл	II мікроцикл	III мікроцикл
	3 день	6 день	13 день
початковий	24,56	12,8	6,03
головний	31,96	19,62	10,29
кінцевий	21,83	23,89	9,11
T	24,06	3,95	3,97

ВПЛИВ ЗАНЯТЬ З ФУТБОЛУ НА РОЗВИТОК ШВИДКІСНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЮНАКІВ 17-18 РОКІВ

Голуб Д.О., викладач
Бердянського економіко-гуманітарного коледжу БДПУ,
місто Бердянськ, Україна

Актуальність. Сучасний етап розвитку нашого суспільства відкриває великі можливості формування гармонійно розвиненої, суспільно активної особистості, яка поєднала б у собі духовне багатство, моральну чистоту і фізичну досконалість. Фізичний розвиток в юнацькому віці проявляється в таких основних властивостях, як сила, швидкість, спритність, гнучкість, витривалість. Кожна із цих властивостей сприяє зміцненню здоров'я.

На даний час помітно зріс інтерес фахівців до проблеми низького рівня розвитку швидкісних якостей у юнацькому віці. Відбувається пошук нових методів і засобів розвитку фізичних якостей, а саме, підвищення рівня розвитку

швидкісних здібностей юнаків 17-18 років засобами футболу.

Ступінь дослідження проблеми. На думку багатьох авторів, таких як М. Годик, В. Нечаєв, І. Чорнобай [1, 2], одним з кращих засобів що сприяють розвитку швидкісних здібностей виступає футбол, тому що, цей засіб перевірений роками. Також футбол є найпопулярнішою грою в усьому світі, і інтерес до неї лише зростає з кожним днем. Деякі аспекти щодо загальної організації занять з футболу висвітлені у працях А. Четирко, В. Старикова, Н. Рогальського, Е. Дегеля та інших.

Результати дослідження. У своїх працях М. Годик висвітлює різноманітність засобів у футболі які використовуються для розвитку фізичних якостей, в тому числі і швидкісних здібностей [1].

Аналіз результатів дослідження показав, що для виховання швидкості рухів використовуються швидкісні вправи. Для підвищення рівня розвитку швидкісних якостей юнаків 17-18 років на заняттях з фізичного виховання засобами футболу потрібно враховувати деякі аспекти. А саме, щоб тривалість одного повторення швидкісних вправ коливалася в залежності від статі, віку, підготовленості юнаків і конкретних завдань – від 2-3 до 10-12 с. Довжину дистанції вибирати таким чином, щоб інтенсивність роботи зберігалася максимальною до кінця виконання спроби. Кількість повторень не більше 5-6. Інтервали відпочинку між спробами від 1 до 2-3 хв. Щоб підтримати збудливість центральної нервової системи на досить високому рівні, паузи між повтореннями заповнювати вправами малої інтенсивності, при виконанні яких функціонують ті ж м'язові групи, що і в основних вправах. Наприклад, якщо хлопці здійснюють серію ривків з м'ячем, то до місця старту вони повертаються повільним бігом або спокійною ходьбою, ведучи м'яч або жонглюючи ним.

Щоб запобігти утворенню так званого «швидкісного бар'єру», що полягає в стабілізації швидкості і частоти рухів, в заняття включають різноманітні ігрові засоби, постійно їх варіюючи. У цьому одна з причин широкого використання при вихованні швидкості рухливих ігор та естафет, в процесі яких юнаки пристосовуються до нестандартних умов: пересуваються найнесподіванішими способами, ментально реагують на зміну обстановки [3].

Висновок. За результатами аналізу літературних джерел ми встановили, що футбол має широкий арсенал засобів для розвитку фізичних якостей, ефективність яких доведена на практиці. Використання засобів футболу має позитивний вплив на розвиток фізичних якостей, а особливо – швидкісних.

Список використаних джерел

1. Годик М. А. Физическая подготовка футболистов / М. А. Годик. – Москва : Человек, 2009. – 272 с.
2. Нечаєв В.І. Методика розвитку швидкісно-силових якостей та витривалості в юних футболістів / В. І. Нечаєв // Слобожанський науково-спортивний вісник : Збірник наукових статей / ХДАФК. – Харків, 2006. – Вип. 9. – С. 66-69.
3. Мозговий О. І. Дослідження впливу шкільного програмного матеріалу з футболу на розвиток фізичних якостей школярів / О. І. Мозговий, О. І. Богушко // Вісник Запорізького національного університету : збірник наукових статей / ред. М. В. Маліков ; Запорізький національний університет. – Запоріжжя, 2010. – № 1(3) : Фізичне виховання та спорт. – С. 173-175.

ФІЗИЧНЕ САМОВИХОВАННЯ І САМОВДОСКОНАЛЕННЯ – ГОЛОВНІ УМОВИ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ

Гончарук В.В.

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса, Україна

Здоров'я як найважливіша властивість живого організму, стосовно людини є мірою духовної культури, показником якості життя і в той же час результатом етичних укладень соціальної політики. Здоров'я як соціально-біологічна основа життя всієї нації є результат політики держави, що створює у своїх громадян духовну потребу відноситися до свого здоров'я і його збереження – як до необхідної основи реалізації свого призначення до продовження здорового роду, як до задачі енергетичного забезпечення творчої праці, гарантії досконалого генофонду, основи розвитку творчості і духовності.

Останні десятиріччя характеризуються стрімким зниженням загального рівня здоров'я населення України в цілому і, зокрема учнівської та студентської молоді. У системі життєвих цінностей створився феномен гіпертрофованого прагнення мати матеріальні блага, не забезпечені рівнозначним намаганням ці блага створювати. У сучасної молоді не сформовано загальне цілісне поле однозначно значущих чи не значущих сфер життя. Отже постає питання про першочергове розв'язання проблеми здоров'я та здорового способу життя молоді в сучасних умовах.

Серед студентської молоді виявлено, що рівень фізичного здоров'я в 70 % студентів є низьким і нижче середнього, у 23 % – середній і лише в 7 % студентів вище середнього. В геометричній прогресії поширюються шкідливі звички: за даними в Україні палять 45 % юнаків та 35 % дівчат, вживають алкоголь – 68 % та 64 % відповідно, 13 % молоді вживають так звані легкі наркотики.

Стан здоров'я молоді в Україні на сьогоднішній день є критичним. Вивчення проблеми здоров'я і формування здорового способу життя студентської молоді висвітлювалось в дослідженнях різних науковців. За даними О.Я. Дубогай кількість студентів, що займаються спортом у різних навчальних закладах коливається в межах від 11% до 38 %, систематично підвищують рівень фізичної культури лише незначна частина студентів.

У наш час в українських університетах спостерігається скорочення навчальних годин на фізичне виховання студентів. У зв'язку з цим, виникає потреба розробки методологічних підходів до переходу студентів від обов'язкових до самостійних занять, до фізичного самовдосконалення .

Недостатню ефективність діючого процесу фізичного виховання студентів підтверджують і результати досліджень, проведених кафедрою фізичної культури та спорту Одеської національної академії харчових технологій з визначення відношення студентів до самостійної роботи з формування культури здоров'я у режимі дня. Дослідження носило порівняльний характер і проводилося з метою виявлення суб'єктивного ставлення студентів до стану свого здоров'я, виявлення знань з формування культури здоров'я, а також стосовно до занять фізичною культурою і спортом.

Аналіз узагальнених результатів показав, що з 513 опитуваних студентів-першокурсників – 74,1 % не дотримуються режиму дня, 68 % – не займаються на

протязі дня фізичними вправами. 91,6 % першокурсників вважають, що самостійна робота з формування культури здоров'я необхідна, але 81,3 % на самостійні заняття фізичними вправами (ходьба, біг, ранкова гімнастика, походи вихідного дня і т.п.) на тиждень витрачають лише від 1 до 4 годин. Проведене нами дослідження показало, що більшість опитаних студентів пов'язують здоров'я і здоровий спосіб життя із заняттями фізичною культурою і спортом, але з різних причин переважаюча більшість опитаних студентів самостійно не займаються.

Занепокоєння викликає і рівень здоров'я студентів. Вступаючи до ВНЗ, багато студентів вимушено покидати батьківське середовище, що радикально змінює спосіб їх життя і дуже часто негативно позначається на стані фізичного і психічного здоров'я. 60 % наших першокурсників вже мають відхилення в стані здоров'я, майже 33,7 % першокурсників мають рівень фізичного здоров'я нижче середнього, 21 %- низький і дуже низький. Звільнені від активних занять фізичним вихованням за медичними показаннями 9 % першокурсників.

Основною причиною детренованості наших студентів є їх слабка фізична підготовка при пасивному способі життя. У студентів переважають розумові навантаження над фізичними. Рухова активність наших студентів – на низькому рівні, а це негативно відбивається на їх працездатності та стані здоров'я. У студентів також не сформовані вміння і навички ведення здорового способу життя, а процес формування здорового способу життя в значній частині студентів має ситуативний характер.

Фізичне самовиховання розуміється як процес цілеспрямованої, свідомої роботи над собою і орієнтований на формування фізичної культури здоров'я. Він включає сукупність прийомів і видів діяльності, визначених і регулюючих емоційно-дійсну позицію особистості у відношенні свого здоров'я, фізичного удосконалення. Фізичне виховання не дає довготривалих позитивних результатів, якщо вони не активізують намагання студента до самовиховання і самовдосконалення. Самовиховання інтенсифікує процес фізичного виховання, закріплює, розширяє і удосконалює практичні уміння і навички, надбані у фізичному вихованні.

Специфічні особливості самовиховання як фактора розвитку полягають у тому, що воно у найбільшій мірі відображає індивідуальні особливості людини, її нахили та потреби. Опертя на самовиховання дозволяє особистості виявити власні домінуючі задатки, які у майбутньому можуть визначити весь її життєвий шлях, забезпечити ефективний розвиток фізичних, інтелектуальних і моральних якостей.

Для самовиховання потрібна воля, хоча вона сама формується і закріплюється в роботі, подоланні труднощів, які стоять на шляху до цілі.

Процес фізичного самовиховання пов'язаний з самопізнанням своєї особистості, виділенням її позитивних фізичних і психічних якостей, а також негативних виявлень, які необхідно подолати.

Здатність студента відзначати навіть незначні зміни в роботі над собою має важливе значення, оскільки підкріплює його впевненість у своїх силах, активізує, сприяє подальшому вдосконаленню програми самовиховання, реалізації здорового способу життя.

Під фізичним самовдосконаленням розуміється сукупність прийомів і видів життєдіяльності, що визначають і регулюють позицію людини відносно свого

фізичного розвитку, фізичної підготовленості і стану здоров'я. Для педагогічної практики важливо визначити шляхи підвищення активності студентів в заняттях фізичною культурою, встановити рівні потреби у фізичному самовдосконаленні, намітити шлях її подальшого формування.

Потреба у фізичному самовдосконаленні в не виникає сама по собі, її потрібно виховувати, прищеплювати, моделювати упродовж всього навчально-виховного процесу у вузі. Формування потреби в фізичному самовдосконаленні є довготривалим навчально-виховним, педагогічним процесом, у якому проявляються різноманітні позитивні і негативні мотиви, фактори, як зовнішні, так і внутрішні. Серед зовнішніх – особистість викладача, зміст навчання і методика викладання, стан спортивних споруд та якість і наявність спортивного інвентарю. Серед внутрішніх – мотиви, інтереси, ціннісні орієнтири, рівень розвитку особистісних якостей, самооцінка стану здоров'я і фізичної підготовленості.

Потенційні можливості формування позитивної позиції до фізичного самовдосконалення закладені в самому процесі навчання, джерелом яких є викладач. Рівень знань, підготовленості до розв'язання освітніх, оздоровчих і виховних завдань, ініціативність, особистий приклад викладача формує в студентів інтерес до знань.

Сьогодні необхідно за основу здорового способу життя обрати принцип особистої відповідальності студента за своє здоров'я, його збереження й розвиток. Головним завданням для студента повинні стати – самоосвіта й саморозвиток. Треба виховувати і прищеплювати у студентів потребу бути здоровими. Серед комплексу заходів, які направлені на збереження здоров'я студентів на перше місце треба поставити моніторинг стану здоров'я студентів.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ТА МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМ ВИХОВАННЯМ

Демідова О.М., к.фіз.вих., старший викладач;

Єлісєєва Д.С., к.фіз.вих., викладач;

Бурлака Л.О., студентка магістратури ПДАФКіС

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, м. Дніпро, Україна

Постановка проблеми. Останнім часом спостерігається тенденція зниження рухової активності школярів, що негативно позначається на показниках їх фізичного стану. В зв'язку з цим актуальними стають питання щодо формування, збереження та зміцнення здоров'я дітей та учнівської молоді. Особливу роль в оптимізації цієї ситуації відіграє підвищення мотивації до занять фізичним вихованням та до використання засобів фізичної культури в повсякденному житті [2].

У найзагальнішому розумінні мотив – це те, що визначає, стимулює, збуджує людину до здійснення певної дії. Вивчення мотивів, які активізують прагнення школярів до систематичних занять фізичною культурою і спортом, є однією з важливих педагогічних проблем у фізичному вихованні, оскільки мотиви мають вирішальне значення в поведінці і стимуляції активної

діяльності, а мотиваційна сфера, як свідчать дослідження психологів, більш динамічна, ніж пізнавальна та інтелектуальна [2, 3].

Вплив шкільного виховання на формування мотивації дітей до занять з фізичної культури і спорту – це один з напрямків сучасної концепції фізичного виховання, що спрямована на покращення фізичного стану та підвищення рівня фізичної підготовленості сучасних школярів [6, 7].

Покращення фізичного стану дітей, а отже, і рівня їх здоров'я, можливо лише за умов проведення систематичних цілеспрямованих занять фізичними вправами. У школі основними формами таких занять є уроки фізкультури, секційні заняття і виконання самостійних домашніх завдань. За даними опитування учнів було визначено, що систематично займаються спортом тільки 20-25% школярів, а домашні завдання виконують близько 7% учнів.

Як визначають фахівці в галузі фізичного виховання і спорту спонукати учнів до систематичних організованих та самостійних занять фізичною культурою можна лише за умови підвищення їх мотивації до цих занять [1, 4, 5].

Тому актуальним стає питання визначення мотивів і інтересів дітей та юнацької молоді до занять фізичним вихованням для формування щиро зацікавленого ставлення до себе, свого тіла, усвідомлення необхідності зміцнення здоров'я, ведення здорового способу життя, фізичного удосконалення.

Мета роботи: визначити мотиваційні потреби школярів до занять фізичним вихованням та пріоритетні форми і види фізичної активності.

Методи та організація дослідження. Для вирішення поставлених завдань нами використовувались такі методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення даних науково-методичної літератури, анкетування, методи математичної статистики.

Дослідження проводилось на базі навчально-виховного комплексу № 36 м. Кам'янське, Дніпропетровської області. В анкетуванні приймали участь учні 2-11 класів. Анкети заповнювалися на класних годинах протягом 4-5 хвилин. Загалом у дослідженні прийняло участь 245 школярів.

Результати досліджень. В результаті вивчення та аналізу даних науково-методичної літератури нами було розроблено анкети щодо мотивації учнів до занять фізичним вихованням. При розробці анкет враховувались особливості фізичного і психологічного розвитку учнів та їх інтереси.

Для школярів молодших класів анкета мала сім пунктів, які дозволили визначити зацікавленість дітей не тільки уроками фізичної культури, але й іншими формами роботи з фізичного виховання в режимі навчального дня та письмової відповіді, в якій учні доповідали, чому саме їм подобається фізична культура. Анкета містила наступні запитання:

1. Чи подобається Вам урок фізичної культури?
2. Вам потрібна гімнастика до занять?
3. Чи потрібна Вам фізкультхвилинка на уроках?
4. Чи потрібно Вам проводити на перервах рухливі ігри?
5. Чи потрібна Вам фізична культура після уроків?
6. Чи подобаються Вам фізкультурні свята?
7. Чи подобаються Вам змагання з фізичної культури?

**Наука III тисячоліття:
пошуки, проблеми, перспективи розвитку**

Результати анкетування показали, що майже всі учні 2-4 класів (n=78) позитивно відносяться до уроків фізичної культури, проявляють зацікавленість до проведення фізкультхвилинок на уроках та рухових ігор на перервах, мають інтерес до проведення змагань. Аналіз письмових відповідей показав, що вже у 2-му класі зустрічаються діти, які хочуть мати гарну фігуру, бажають схуднути, бути фізично розвиненими. Такі ж відповіді зустрічались в 3 та 4 класах. Але основним мотивом є бажання грати в ігри, бути задоволеним від виконання фізичних вправ разом з друзями.

Відповіді учнів 3-го класу дещо відрізняються від відповідей дітей 2 і 4 класів відносно питань щодо гімнастики до занять і фізкультурних свят. Лише 70% дітей 3-го класу проявили інтерес до цих форм роботи з фізичного виховання. Але це може бути пов'язано з особливостями саме цього класу і не надає загальної уяви про тенденції відносно цієї вікової категорії дітей.

Для учнів середніх і старших класів анкета складалась з 14 пунктів, які висвітлювали мотиви, що пояснювали, чому подобається ходити на уроки фізичної культури (табл. 1) і 11 пунктів, які висвітлюють мотиви, що перешкоджають заняттям фізичною культурою (табл. 2).

Аналіз результатів показав, що більшість учнів 5 класу відвідують уроки з фізичної культури для поліпшення стану здоров'я – 25,00% школярів, покращення своєї фізичної підготовленості – 16,00% дітей та щоб спілкуватись з однолітками – 16,00% учнів. В 6-му класі 31,25% учнів займаються фізичною культурою для поліпшення здоров'я, 12,50% школярів прагнуть покращити свою фізичну підготовленість, а ще 12,50% – поліпшити фігуру. Серед учнів 7-го класу найбільша кількість – 19,08% учнів – займаються фізичною культурою для поліпшення фігури, а 14,28% підлітків – бажають бути всебічно розвинутими, активними, розвивати свої психічні якості. В 8-му класі більшості учнів подобається грати в спортивні ігри – 35,29% підлітків, 20,59% школярів бажають поліпшити фігуру.

Таблиця 1

Розподіл учнів 5-11 класів за результатами анкетування, %

Мотиви	5 клас (n=25)	6 клас (n=32)	7 клас (n=21)	8 клас (n=34)	9 клас (n=22)	10 клас (n=18)	11 клас (n=15)
1. Для поліпшення стану здоров'я.	20,00	31,25	4,76	2,95	13,54	-	6,67
2. Бажання виконувати фізичні вправи.	-	6,25	9,52	5,88	4,5	-	-
3. Покращення своєї фізичної підготовленості.	16,00	12,50	9,52	11,76	9,09	11,10	6,67
4. Прагнення показати свої здібності.	-	-	9,52	-	4,50	-	-
5. Поліпшення фігури.	-	12,50	19,08	20,59	9,09	33,33	46,66

**II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
(25-26 квітня 2018 р., м. Бердянськ)**

6. Подобається грати в ігри, підняти настрій.	8,00	9,37	4,76	35,29	27,53	33,33	20,00
7. Бажання отримати гарну оцінку.	12,00	3,13	-	11,76	4,50	5,56	-
8. Спілкування з однолітками.	16,00	6,25	4,76	2,95	-	-	-
9. Подобається вчитель.	-	3,13	4,76	-	4,50	5,56	-
10. Бажання добре виступити на змаганнях, бажання слави, престижу.	4,00	3,13	9,52	-	-	5,56	-
11. Знизити вагу.	8,00	6,25	4,76	-	9,09	-	13,33
12. Самовдосконалення, бажання бути всебічно розвиненим,	4,00	-	14,28	8,82	13,54	5,56	6,67
13. Модно бути спортивним.	8,00	3,13	4,76	-	-	-	-
14. Ваш варіант та який.	4,00	3,13	-	-	-	-	-

27,53% учнів 9-х класів теж віддають перевагу спортивним іграм, але 13,54% старшокласників прагнуть бути всебічно розвинутими. В 10-му класі 33,33 % учнів бажають поліпшити фігуру і теж грати в спортивні ігри (33,33%). В 11-му класі більшість молоді займається фізичною культурою з метою поліпшення фігури – 46,66%, а 20,00% учнів приваблюють спортивні ігри.

Таблиця 2

Результати анкетування учнів 8-11 класів, %

Мотиви	8клас (n=34)	9клас (n=22)	10 клас (n=18)	11 клас (n=15)
1. Не подобається вчитель.	5,88	-	-	6,67
2. Не подобаються вправи, які треба виконувати.	2,94	-	11,11	20,00
3. Не подобаються ігри.	-	-	-	-
4. Не подобається інвентар та обладнання.	-	-	-	-
5. В залі холодно, брудно, сиро.	-	-	-	-
6. Сумно, не цікаво.	8,82	18,18	27,78	20,00
7. Важкі нормативи.	-	-	-	-
8. Не бачу в цьому користі.	2,94	-	5,55	6,67

Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку

9. Соромлюсь свого тіла, або того як я виконую ту чи іншу вправу.	5,88	9,09	-	-
10. Мало вільного часу.	-	-	-	-
11. Інша причина.	2,94	4,50	-	-
12. Нічого не заважає.	70,60	68,23	55,56	46,66

Стосовно мотивів, що перешкоджають займатись фізичною культурою, серед учнів 5-7 класів виявлено не було. Серед 8-х класів більшість учнів (8,82%) показали, що на заняттях не цікаво, а в 9-х класах – 18,18% учнів. В 10-му класі 11,11% учнів та 20,20% учнів в 11-му класі визначили, що їм не подобаються вправи, які треба виконувати. Не цікаво займатися 27,78% учнів 10 класу і 20,00% учнів 11 класу.

Крім того опитування показали, що деяким учням не подобається вчитель з фізичної культури, деякі – вказали на незадовільні санітарно-гігієнічні умови, що викликають ряд незручностей, тому в них зникає бажання займатися фізичною культурою в школі.

Таким чином, результати анкетування показали, що діти 2-4 та 5-7 класів із задоволенням відвідують заняття з фізичної культури. Але з віком ця зацікавленість знижується і в 8-9 класах кількість учнів, які позитивно відносяться до занять фізичною культурою, складає 70,60% і 68,23% відповідно, а в 10-11 класах – 55,56% та 46,66% відповідно (рис. 1).

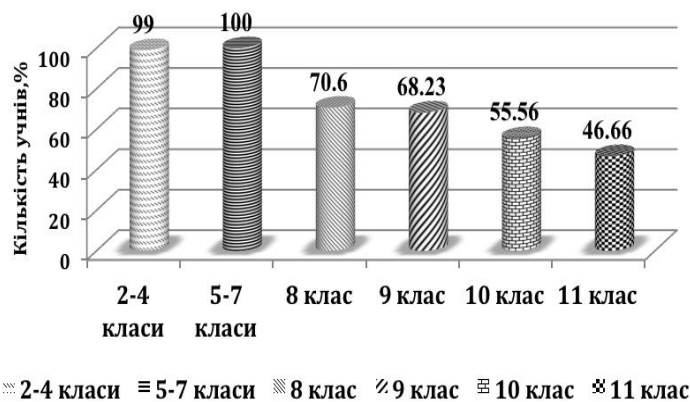

Рис. 1. Розподіл учів 2-11 класів за результатами анкетування

Одже, з віком інтерес школярів до занять фізичною культурою знижується. Одним із шляхів підвищення ефективності системи фізкультурної освіти та фізкультурно-оздоровчої діяльності дітей і юнацької молоді є формування повноцінної мотивації до занять. Одне із рішень цієї задачі – одержання учнями нової інформації, завдяки якій школярі отримують певні знання про фізичну культуру і спорт, що допоможе змінити чи сформувати їх позитивне ставлення до фізкультурно-спортивних занять. А для корекції і активного керування освітньо-виховним процесом, впровадження оздоровчо-профілактичних заходів, втілення нових форм і засобів фізичного виховання для підвищення ефективності занять фізичною культурою і спортом – необхідно мати уявлення про реальний стан способу життя, інтересів і мотивів школярів.

Висновки. Проведене анкетування дозволило нам виявити та дослідити

мотиви дітей різного шкільного віку до занять фізичною культурою. Так, учні молодших класів мають позитивне ставлення до занять фізичною культурою. Більшість учнів середньої і старшої школи займаються фізичною культурою для поліпшення фігури та бажають бути гармонійно розвиненими, а також віддають перевагу спортивним іграм. З віком у школярів збільшується незадовільність уроками фізичної культури, що призводить до зниження рухової активності учнівської молоді.

Література

1. Безверхня Г.В. Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5-11 класів: Автореферат. дис.канд. наук з фізичного виховання і спорту: 24.00.02 / Безверхня Г.В, Львів, 2004. -21с.
2. Винник В.Д. Особливості формування інтересу та мотивації до занять фізичним вихованням / В.Д. Винник // Теорія та методика фізичного виховання. – Харків, 2010. – №12. – С. 39-42.
3. Воробйова О.В. Формування позитивної мотивації учнів до занять фізичними вправами на уроках та в позаурочний час / О.В. Воробйова, Золотоноша, 2012. – 58с.
4. Круцевич Т. Мотивація учня 6-9 класів до уроків фізичної культури / Т.Круцевич, О.Іщенко, Т.Імас // Спортивний вісник Придніпров'я, 2014. – №2. – С. 68-72.
5. Москаленко Н.В. Фізичне виховання молодших школярів : [монографія] / Н. В. Москаленко. 3-е вид., перероб. та допов. – Дніпропетровськ, Інновація, 2014. – 372с.
6. Москаленко Н.В. Інноваційні технології у фізичному вихованні школярів : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / Н.В. Москаленко, О.О. Власюк, І.В. Степанова, О.В. Шиян, А.В. Самошкіна, Т.Г. Кожедуб. 2-е вид. – Дніпропетровськ: Інновація, 2014. – 332с.
7. Шеців У.С. мотиви відвідування старшокласниками шкільних уроків фізичної культури та ставлення до їх змісту / У.С. Шевців // Молодіжний науковий вісник. Серія : Фізична культура, фізичне виховання різних верств населення. – 2007. – С. 33-36.

ПРОБЛЕМЫ КОРРЕКЦИИ ОСАНКИ У МОЛОДЫХ ГРЕБЦОВ НА КАНОЭ И У ГРЕБЦОВ НА ЛОДКАХ ДРАКОН

Еременко Наталия Петровна,
кандидат наук по физическому воспитанию и спорту
Национальный университет физического воспитания и спорта Украины,
Киев, ул. Физкультуры 1, корпус 1, nataliasp@ukr.net, (093 907-17-98).

Введение. Считается, что из всех систем организма, под влиянием мышечной деятельности, наибольшей нагрузке подвергается опорно-двигательный аппарат. В гребле на каноэ и лодках дракон тренировка со стороны одного борта часто приводит к изменениям, которые выходят за рамки приспособительных реакций, и приобретают патологический характер [1].

Осанке гребцов, сформированной в результате специфической физической деятельности, присущи определённые особенности, выражающиеся в неравномерности развития мышц. Главной проблемой при этом выступает опасность возникновения сколиоза. Развитие последнего, при узко направленной спортивной тренировке, в детском и подростковом возрасте становится неизбежным [2]. В настоящее время методика тренировки, строится без учета анатомо-физиологических особенностей растущего организма. Имеющаяся ранняя специализация в гребле на каноэ и лодках дракон с большой однообразной асимметричной физической нагрузкой на позвоночник и связочно-мышечный аппарат в конечном итоге способствует развитию искривлению осанки, а в дальнейшем – вследствие ухудшения здоровья – снижению специальной работоспособности и спортивного результата [1,2].

Методы исследований. Путем анализа данных литературных источников, анкетирования, собственных антропометрических исследований и проработки медицинских карт, была установлена высокая взаимосвязь использования профилактических и корригирующих мероприятий в режиме спортивной деятельности со спортивным долголетием и здоровьем спортсменов.

Результаты исследований. По нашим данным, 68% тренеров Украины (работающих с молодыми гребцами) считают, что для поддержания осанки в норме достаточно использовать в тренировочных занятиях комплекс общеразвивающих упражнений. 23% – полагают, что в зимний период, когда спортсмены не тренируются на воде, осанка полностью нормализуется. 4% – вообще не считают нарушение осанки спортсмена проблемой. И только 5% – ежедневно уделяют внимание специальным корригирующим упражнениям. При этом остается фактом констатация нарушений осанки у 90 – 95% гребцов в возрасте 20 лет.

Обсуждения. Все выше сказанное ведет к коррекции тренировочного процесса не в пользу повышения спортивного результата. Напротив, ряд спортсменов, которые не форсировали подготовку по системе ранней узкой специализации и включали в свою спортивную деятельность комплексы профилактических и корригирующих упражнений – не только достигли высоких спортивных результатов, но и сохраняют лидерство в 30 лет на этапе сохранения достижений.

Выводы. Полученные, в результате данного анализа рекомендации, могут базироваться на необходимости использования трех методических приемов, обязательных для коррекции осанки у молодых гребцов на каноэ и лодках дракон:

1. Применение, в сочетании с массажем, специальных (для гребцов) комплексов физических упражнений, способствующих коррекции осанки и нормализации функций позвоночного столба;
2. Отсутствие на этапах начальной и предварительной базовой подготовки узконаправленной тренировки в лодке с одной стороны;
3. Применение на этапах начальной, предварительной и специализированной базовой подготовки средств ОФП, направленных на симметричное развитие тела спортсмена.

Література

1. Костилл Дж.Х. Физиология спорта и двигательной активности /

Дж.Х. Костилл, Д.Л. Уилмор. – К.: Олимпийская литература, 1997. – С. 25 – 82.

2. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте / В.Н. Платонов – К.: Олимпийская литература, 2004.- 807 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ТАНЦЮВАЛЬНОЇ АЕРОБІКИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Єфімова А.І., *викладач;*

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

Актуальність дослідження. В теперішній час акцентоване підвищення інтелектуального розвитку, призводить до зниження рівня фізичної активності та фізичної підготовленості дітей, починаючи вже з дошкільного віку. Значно збільшилася кількість захворювань унаслідок зниження зацікавленості дітей у виконанні фізичних вправ в традиційних формах та низького рівня ціннісних орієнтацій у сфері фізичного виховання [3].

За даними досліджень (Г. Л. Апанасенко; Н. М. Амосов; О.Д. Дубогай; Л.П. Сергієнко) 70-80% дітей мають низький рівень розвитку рухових здібностей і певні відхилення у стані здоров'я [2, с. 6].

У наслідок цього підвищується актуальність пошук ефективних шляхів і засобів комплексного впливу на зміцнення здоров'я, покращення фізичного розвитку та поліпшення мотиваційно-емоційної сфери, яка позитивно впливає на формування у дітей стійкого інтересу до занять фізичними вправами.

Мета дослідження. Визначити організаційні особливості використання елементів танцювальної аеробіки з дітьми дошкільного віку у процесі фізичного виховання.

Результати дослідження. В наслідок стійкої тенденція до погіршення стану здоров'я дітей дошкільного віку, проблеми здоров'я та підготовки дітей до школи набули особливої актуальності.

Важливим кроком удосконалення програми з фізичної культури стало запровадження популярного, ефективного засобу, що має можливість вирішувати в комплексі перераховані вище завдання рухової активності – аеробіка [1].

Залежно від засобів, заняття аеробікою можуть мати переважно атлетичний, танцювальний, психорегуляторний або змішаний характер.

Заняття з аеробіки – це система циклічних фізичних вправ, у яких задіяна не менше 2/3 м'язової маси. Саме для циклічних вправ, спрямованих на розвиток загальної витривалості, характерні найважливіші морфофункціональні зміни систем кровообігу і дихання.

Можливості застосування елементів аеробіки з дітьми дошкільного віку дуже широкі. Вона є потужним комплексним засобом оздоровчого, освітнього та виховного впливу на розвиток особистості дитини.

Заняття з дитячої аеробіки проводять у спортивній залі чи підготовлених для цього кімнатах під музичний супровід. Їх особливість полягає в тому, що темп рухів і інтенсивність виконання вправ задається ритмом музичного супроводу, а добір вправ забезпечує вплив на різні системи дитячого організму, зокрема:

- бігові і стрибкові вправи переважно впливають на серцево-судинну систему;
- нахили і присідання – на руховий апарат;
- вправи на релаксацію – на центральну нервову систему;
- вправи в партері (у положенні лежачи, сидячи) розвивають силу м'язів і рухливість у суглобах.

Висновки. Аналіз і узагальнення даних літературних джерел, показали, що одним з ефективних засобів зміцнення і збереження здоров'я, підвищення інтересу до занять фізичною культурою є танцювальна аеробіка, яка володіє можливістю комплексного впливу на фізичний стан і рівень здоров'я дітей дошкільного віку.

Література

1. Беляк Ю. І. Функціональне тренування засіб підвищення рухової підготовленості людини // Беляк Ю. І., Опришко Н. М. // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2009. – С. 58–61
2. Дубогай О. Д. Методика фізичного виховання студентів спеціальної медичної групи: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Олександра Дмитрівна Дубогай, Анатолій Васильович Цьось, Марина Василівна Євтушок. – Луцьк : Східно-Європ. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – 276с.
3. Костюнина Л. И. Педагогическая концепция обеспечения согласованности двигательной и интеллектуальной деятельности в процессе спортивной подготовки : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Л. И. Костюнина. – Набережные Челны, 2012. – 60 с.

ВПЛИВ ЗАНЯТЬ БАСКЕТБОЛОМ І ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ НА ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ВСЕБІЧНО РОЗВИНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Іваненко В.В. *старший викладач*

*Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького,
Мелітополь, Україна*

Фізичне виховання і заняття в секції дуже актуальні і дуже важливі на сьогоднішній день. Заняття фізичною культурою позитивно впливають на шкільну успішність і формування всебічно розвиненої особистості. Фізичне виховання учнів є невід'ємною частиною всієї навчально-виховної роботи школи. Основним завданням фізичного виховання в школі є: зміцнення здоров'я, сприяння правильному фізичному розвитку і загартовуванню дітей [2].

Баскетбол, являє собою прекрасний засіб для всебічного фізичного розвитку. В іграх використовуються різні види рухової активності: біг, ходьба, стрибки. Заняття, баскетболом позитивно впливають на здоров'я завдяки фізичному навантаженню, що відрізняється змінною інтенсивністю.

Фізичні вправи викликають підвищену потребу організму в кисні. В результаті систематично пред'являються підвищені вимоги до органів дихання спостерігається зростання життєвої ємності легень, покращується рухливість грудної клітини. Легкі при систематичних заняттях фізичними: вправами

збільшуються в обсязі. Заняття фізичними вправами викликають позитивні емоції, бадьорість, створюють гарний настрій. Баскетбол, завдяки різноманітності рухів сприяє зміцненню нервової системи, рухового апарату, поліпшенню обміну речовин і діяльності всіх систем організму займаються. Гра розвиває силу м'язів, спритність, швидкість і гнучкість. Розвиток цих якостей допомагає зміцнювати здоров'я і розширювати діапазон рухових навичок. Баскетбол, як і інші види спортивних ігор, використовується не тільки для фізичного розвитку займаються, а й виховання у них моральних і вольових якостей. Найбільш характерні риси баскетболу такі: колективність дій; змагальний характер ігрової діяльності; комплексний і різнобічний характер впливу баскетболу на функції організму і появи рухових якостей; безперервність і раптовість зміни умов гри; більша самостійність дій; висока емоційність ігрової діяльності; трудність регулювання фізичного навантаження. Головним змістом занять баскетболом є руху, що вимагають прояви аеробної витривалості – ходьба, біг.

У фізичному вихованні для розвитку якостей сили застосовуються вправи з предметами, вправи з подоланням опору партнера, вправи з пружними предметами. У 12-14 років сила виховується у дітей, як основа для розвитку швидкості і витривалості. Використовуються динамічні вправи, які не потребують тривалої напруги, вправи застосовуються у вигляді бігових і стрибкових завдань.

Швидкість є фізичною якістю, яке дозволяє виконувати рух з великою швидкістю і частотою. Високий рівень розвитку швидкості сприяє успішному зростанню інших рухових здібностей. Чим вище рівень прояву швидкості, тим швидше вдається досягти позитивних результатів при навчанні. Виконуються вправи в поступовим прискоренням темпу, в заздалегідь заданому і постійному темпі, в максимально-швидкому темпі з можливою частотою рухів. При розвитку швидкості у дітей вирішують дві основні задачі: збільшення швидкості одиночних простих рухів і збільшення частоти рухів. У 12-14 років при спеціальному тренуванні швидкість розвивається інтенсивніше, ніж у старшокласників. Швидкість тісно пов'язана з силою м'язів, технікою гнучкості і здатністю до розслаблення, ступенем вольового зусилля у тих, хто займається.

Спритність – здатність швидко опановувати новими рухами, перебудовувати рухову діяльність. У спортивних іграх, розвиток спритності у підлітків 12-14 років має першорядне значення. Виховання спритності пов'язане з важливим вдосконаленням почуття простору і часу.

Витривалість підлітків до 13 років розвивають поступовим збільшенням навантажень. Організм дитини поступово пристосовується до стомлення, набуває здатності виконувати рухи тривалий час швидше відновлювати сили.

Крім того, необхідно постійно вдосконалювати різні вміння, переміщення, навички. Проста на перший погляд гра з м'ячем здатна надовго привернути увагу багатьох глядачів і самих спортсменів. Ефективні заняття баскетболом створюють сприятливі умови не тільки для розвитку фізичної сили. Граючи з м'ячем, добре розвивається координація в процесі рухової активності, а так само підвищується витривалість, після тривалих тренувань дихального апарату під час різких напруг, кидків, стрибків, пробіжок і переміщень.

Сприятливий вплив на здоров'я гравця супроводжується розвитком стійкої психіки і вольового характеру підлітків. Командна гра покращує ініціативність і комунікабельність особистості, розвиває тактику дій на шляху до мети, а

динамічний процес змагання мотивує до пошуку рішень у важких ситуаціях [1].

Таким чином, заповнити дефіцит рухів підлітка можна тільки за допомогою цілеспрямованих занять фізичною культурою і спортом. М'язова діяльність не тільки розвиває і вдосконалює руховий апарат, а й впливає на організм в цілому, активно пристосовує його до навколишнього середовища, підвищує функціональні можливості і імунітет. Основні принципи забезпечення необхідного здоров'я, заняття фізичними вправами, формування всебічно розвиненої особистості.

Література

1. Іваненко В.В. Особливості розуміння психологічної сутності мотивації досягнення в спортивній діяльності//В.В. Іваненко// Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – №18. – 2016. – С.
2. Непша О.В. Фізична культура як середовище виховання школярів/О.В. Непша, В.С. Ушаков// Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (20-21 квітня 2017 року): збірник тез. – Бердянськ: БДПУ, 2017. –С.309-310.

ОЦІНКА ФАКТОРІВ РИЗИКУ СЕРЦЕВО-СУДИННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Ковальчук О.В. *асистент*

Блощаневич Р.О. *студент*

*Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького,
Мелітополь, Україна*

У формуванні сучасних негативних медико-демографічних тенденцій в Україні велику роль відіграють серцево-судинні захворювання. Саме вони істотно впливають на основні показники здоров'я: захворюваність, смертність, інвалідність, тривалість і якість життя населення.

Артеріальна гіпертензія. Одним із найпоширеніших факторів ризику ішемічної хвороби серця та цереброваскулярних захворювань є артеріальна гіпертензія (АГ), яка на 89% визначає рівень серцево-судинної смертності дорослого і, зокрема, на 74% – працездатного населення України. Результати досліджень з вивчення АГ свідчать, що близько 54 % усіх інсультів, 47 % випадків ІХС і 25 % інших ССЗ зумовлені наявністю АГ [4].

Отже, нині доведено, що адекватний контроль перебігу АГ знижує ризик розвитку інфаркту міокарда, а у випадку вторинної профілактики – запобігає розвитку ускладнень та повторних госпіталізацій [3]. При цьому важливо, що АГ є модифікованим ФР.

Гіперліпідемія. Порухення ліпідного обміну – підвищений вміст холестерину (гіперхолестеринемія) та порушення його вмісту в ліпопротеїдах плазми крові (дисліпідемія) є одним із найпотужніших факторів ризику серцево-судинної та судинно-мозкової захворюваності та смертності [5].

Надлишкова маса тіла та ожиріння. Численні епідеміологічні дослідження переконливо доводять наявність зв'язку між надлишковою масою тіла, ожирінням та розвитком серцево-судинних захворювань [3]. Слід зазначити, що ожиріння є

незалежним фактором ризику ІХС, який, як правило, асоціюється з іншими ризик-факторами, такими як: діабет 2-го типу (до 80% хворих на діабет 2 типу мають надлишкову масу тіла або ожиріння), артеріальна гіпертензія (приблизно у 50% осіб з ожирінням реєструється АГ), дисліпідемія (до 30% осіб з ожирінням мають гіперліпідемію), які синергічно збільшують ризик ІХС [5].

Гіподинамія. Нині все більшої актуальності набуває проблема обмеження фізичної активності людини, адже гіподинамія є вагомим і значно поширеним фактором ризику розвитку хвороб системи кровообігу [5]. Результати проведених епідеміологічних досліджень свідчать про високу поширеність недостатньої фізичної активності серед населення України – 43,6%. Особи з низьким рівнем фізичної активності ризикують мати серцево-судинну патологію у 2 рази частіше за тих, у кого її рівень достатній, при цьому малорухливий спосіб життя розглядається не лише як передумова, а й як постійно діюча причина розвитку цієї патології [3,5]. Тільки за рахунок підвищення інтенсивності фізичних навантажень можна досягти зниження смертності від ІХС на 27-31%, причому цей ефект значно превалює над іншими у зміні способу життя [37].

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) зазначає, що фізична активність є одним із найголовніших чинників, який впливає на енергетичні витрати, а отже, має провідне значення у енергетичному балансі та контролі за вагою тіла; знижує ризик ССЗ; знижує ризик захворювань на діабет II типу [1].

Для подальшого дослідження важливо уточнити відмінності між поняттями «фізична активність» і «рухова активність». Згідно з визначенням ВООЗ, до природньої рухової активності відносять види рухів, які спрямовані на задоволення природних потреб людини (сон, особиста гігієна, харчування, зусилля, спрямовані на придбання продуктів харчування, приготування їжі), а також навчальну та виробничу діяльність. Спеціально організована м'язова діяльність (фізкультурна активність) включає різні форми занять фізичними вправами, активне пересування до роботи та з роботи [1].

Фізична активність, за І. М. Горбась, – це сукупність різних моделей поведінки, що визначається як «рух тіла за допомогою м'язової сили та витрат енергії» та вимірюється ступенем перевищення витрат енергії над основним обміном речовин [4].

Паління. Тютюнопаління – незалежний фактор ризику, але його негативна дія підвищується у 5-8 разів при поєднанні з іншими факторами ризику – АГ, дисліпідемією, ожирінням та гіподинамією [4,5].

Цукровий діабет. Цукровий діабет є самостійним і незалежним фактором ризику серцево-судинних порушень, який в синергічній взаємодії з іншими ризик-факторами погіршує кардіологічний прогноз [3]. За даними ВООЗ, до 75% хворих на цукровий діабет помирають внаслідок саме серцево-судинних катастроф [1]. Причому 60% летальних випадків припадає на ІХС. До того ж у хворих на цукровий діабет, що перенесли ІМ, ризик повторних гострих коронарних подій досягає 50% протягом 5-ти років [3,5].

Література

1. ВООЗ/Всемирная организация здравоохранения [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.who.int/ru.
2. Горбась І. М. Фактори ризику серцево-судинних захворювань:

поширеність і контроль / І. М. Горбась // Здоров'я України. – 2007. – № 21/1. – С. 62–63

3. Індіка С.Я. Фізична реабілітація після інфаркту міокарда в домашніх умовах: [навчальний посібник] / С.Я. Індіка, А.М. Сітовський – Луцьк : РВВ ЛІРоЛ Університету «Україна», 2014. – 150 с.

4. Міністерство охорони здоров'я України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: moz.gov.ua.

5. Фактори ризику серцево-судинних захворювань: поширеність і контроль [Електронний ресурс] // Кардіологія. Ревматологія. Кардіохірургія. № 21/1 ноябрь. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://health-ua.com/article/17120-faktori-riziku-sertcevosudinnih-zahvoryuvan-poshirenst-kontrol>.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ ПОРУШЕННЯ МАСИ ТІЛА ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ЗІ СТАНОМ ЗДОРОВ'Я ЖІНОЧОГО НАСЕЛЕННЯ

Ковальчук О.В. *асистент*

Кобзева Д.О. *студентка*

*Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького,
Мелітополь, Україна*

На сьогоднішній день доведено, що порушення оптимальної маси тіла створює потенційну небезпеку для здоров'я. У 1997 році ВООЗ оголосила глобальну епідемію ожиріння і надлишкової маси тіла. Розповсюдженість цього захворювання зростає як серед дорослого населення, так і серед дітей [2].

За даними ВООЗ, надмірну масу тіла мають до 30 % жителів планети [2]. Найбільш розповсюдженою ця проблема є в США, де надмірна маса тіла виявлена в 60 % осіб, а ожиріння в 27 %. Частота цього захворювання у різних європейських країнах коливається на рівні 22-25 % [1]. Дослідження, проведені у різних країнах світу, виявляють стійке зростання розповсюдженості ожиріння з віком як в чоловіків, так і в жінок. Дослідження, проведені в Україні в 2003 році продемонстрували, що розповсюдженість ожиріння серед осіб, старших за 45 років, може складати 52 %, а надлишкової маси тіла – 33 %. Нормальна маса тіла виявляється лише в 13 % дорослого населення України [4].

Оцінюючи масу тіла людини, традиційно орієнтуються на оптимальну масу тіла, яка відповідає мінімальному ризику несприятливих явищ. У 1959 році були розроблені таблиці для розрахунку належної маси тіла залежно від росту. Ці показники ґрунтувалися виключно на середньостатистичних параметрах населення. У зв'язку з тим, що в сучасному суспільстві спостерігається тенденція до збільшення маси тіла, яке супроводжується зростанням захворюваності, середньостатистичні параметри маси тіла навряд чи можуть виступати в цьому випадку надійним критерієм оптимальної маси тіла. В.В. Власов наголошує, що критерієм для оцінки маси тіла повинен бути такий інтервал її величин, який є характерним для осіб з мінімальним ризиком захворювань [1]. У 1997 році ВООЗ для оцінки маси тіла був запропонований уніфікований показник індекс маси тіла (ІМТ), модифікований в 1999 р.: $\text{індекс маси тіла} = \text{маса тіла (кг)} \times \text{довжина тіла (м}^{-2}\text{)}$

На сьогоднішній день він є найважливішим і загальноприйнятим критерієм оцінки і рекомендується для застосування лікарями і дослідниками як для дітей, так і для дорослих.

Результати наукових досліджень продемонстрували суттєвий зв'язок між високим показником ІМТ та підвищенням ризику серцево-судинних захворювань і діабету. Для чоловіків належними прийнято вважати величини ІМТ, які відповідають 21-23 кг м⁻², для жінок – 22-24 кг м⁻². Захворюваність різко підвищується при значенні цього індексу більше 27,8 кг м⁻² для чоловіків і 28,3 кг м⁻² у жінок [3].

Розвиток ожиріння спричиняє жирову інфільтрацію міокарду, гіпертрофію шлуночків серця, надлишкове накопичення жиру в епікардіальній ділянці, що призводить до порушень функції міокарду, підвищенню тиску в лівому шлуночку. Ці зміни ускладнюються за мірою збільшення тривалості ожиріння. У людей, які страждають ожирінням, на 50 % частіше трапляється шлуночкова аритмія. Кожна одиниця маси тіла, більша за оптимальну, підвищує ризик розвитку аритмії на 4 % [3].

Найбільш розповсюджена гіпотеза, яка пояснює відхилення від оптимальної маси тіла, пов'язана з порушенням енергетичного обміну, який виникає під час надходження енергії в організм разом з їжею та витратами калорій. Його порушення у сторону позитивного балансу (ліпогенез) веде до надмірного засвоєння енергії у вигляді надлишкового накопичення жиру в різних частинах тіла, а у сторону від'ємного балансу (ліполіз) – до дефіциту маси тіла та енергетичного виснаження.

Більшість випадків порушення метаболічних процесів пов'язано саме з накопиченням надлишкової маси тіла, що дало підстави ВООЗ оголосити епідемію цього захворювання. Ожиріння, залежно від причин, що його викликають, поділяють на:

- аліментарне (виникає внаслідок надходження з їжею більшої кількості калорій, чим витрачається організмом. Воно зустрічається в 85-90 % усіх випадків ожиріння);
- ендокринне (пов'язане з недостатньою активністю залоз внутрішньої секреції. Цей фактор спричиняє 12-13 % випадків ожиріння);
- церебральне (обумовлене порушенням регуляції центрів голоду та апетиту – складає 2-3 % випадків ожиріння).

Підвищена маса тіла також є фактором порушень статевого здоров'я жіночого населення. Резистентність до інсуліну, яка спостерігається у повних жінок, є прогресивним фактором, що спричиняє формування склерокістозних змін в яєчниках. Порушення метаболізму гормонів яєчників (блокування трансформації андрогенів в естрогени, гіперпродукція тестостерону) призводять до стійкого гормонального дисбалансу, який проявляється в гіперандрогенії, порушенні оваріально-менструального циклу, гірсутизмі та безплідді. Поряд з цим, збільшення маси тіла і концентрації інсуліну та лептину в крові активізує утворення естрогенів у жировій тканині з надниркового андростендіону, що призводить до розвитку гіперестрогенії і естрогенозалежних пухлин молочної залози і матки [1,3].

Література

1. Власов В.В. Медицина в условиях дефицита ресурсов/В.В. Власов. – М.

Триумф, 2000. – 447 с.

2. ВОЗ/Всемирная организация здравоохранения [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.who.int/ru.

3. Гинзбург М.М. Ожирение и метаболический синдром. Влияние на состояние здоровья, профилактика и лечение: монография/М.М. Гинзбург, Г.С. Козупица, Н.Н. Крюков. – Самара, 1999. – 79 с.

4. Міністерство охорони здоров'я України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: moz.gov.ua.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОГО АРСЕНАЛУ СПОРТСМЕНІВ НА ЗМАГАННЯХ В КОНТАКТНИХ РОЗДІЛАХ КАРАТЕ-ДО

Ковальчук О.В. *асистент*

Чуб О.М. *студент*

*Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького,
Мелітополь, Україна*

В нашій роботі карате-до розглядається як офіційно зареєстрований вид спорту, який має затверджені Міністерством України у справах сім'ї, молоді та спорту правила змагань, регламент присвоєння спортивних звань, щорічний календар спортивних змагань [1].

В практиці організації спортивних змагань прийнято відокремлювати три найбільш застосовані форми змагальної боротьби: ката, поєдинки з дозованим контактом, поєдинки з повним контактом [3].

В змаганнях з ката, у відповідності з встановленими правилами змагань критеріями, оцінюється якість виконання формальних технічних комплексів. Комплекси формальних вправ (ката) відрізняються ступенем складності технічних елементів і засобів їх комбінування. Змагатися між собою можуть каратисти, які мають однаковий [4].

В змагальних поєдинках з дозованим контактом, дозволяється легкий контакт в голову і значний в тулуб. Заліковим є перший удар рукою чи ногою який дійшов до цілі, відповідає дозволеному ступеню контакту та прийнятим технічним критеріям. Спортивні поєдинки проходять із зупинками, під час яких судді роблять оцінювання та фіксують порушення правил змагань, якщо вони були зроблені каратистами. Об'єктивність оцінювання техніко-тактичних дій каратистів зумовлюється синхронними діями суддівської бригади по фіксації елементів спортивної боротьби та колегіальністю прийняття остаточного суддівського рішення.

В змаганнях з повним контактом оцінювання бойових дій спортсменів ведеться без зупинок, поєдинки проходять з високою щільністю техніко-тактичних дій. Цьому сприяють правила змагань, які стимулюють активні наступальні дії спортсменів [3].

Такий підхід до регламентації та оцінки змагальних боїв зумовлює вибір спортсменами-каратистами наступальної стратегії, відповідних їй технічних дій та тактичних рішень. Необхідно підкреслити, що при певній умовності спортивного поєдинку, широкий діапазон дозволених технічних дій та тактичних

засобів їх застосування, а також наявність повного контакту при реалізації ударних дій, роблять достатньо вірогідною тимчасову повну втрату бойових якостей одним із супротивників. Розуміння ризику учасниками поєдинку супроводжується активною психологічною мобілізацією і знаходить прояв в високому емоційному напруженні спортсменів та глядачів.

Аналіз особливостей застосування техніко-тактичного арсеналу спортсменів, які виступають на змаганнях в контактних розділах карате-до, свідчить про:

- прагнення наносити в ході поєдинку велику кількість акцентованих ударів руками;
- наявність обмеженого набору ефективних для кожного каратиста технічних прийомів і тактичних дій;
- уміле застосування спортсменами нестандартних ситуацій виникаючих в ході поєдинків;
- прагнення до загострення поєдинків.
- відмова від застосування технічних дій, які підвищують вірогідність втрати рівноваги, зменшують умови спостереження за діями супротивника, сприяють порушенню оптимальної для ведення змагальної боротьби бойовій стійки каратистів [2,4].

Характерною особливістю, яка відокремлює карате-до від інших видів східних єдиноборств, є короткий час змагальних поєдинків. В залежності від особливостей правил суддівства змагань в тому чи іншому розділі, прийнятих більшістю міжнародних федерацій карате-до, час проведення поєдинків визначається одним чи двома раундом тривалістю 2 хвилини. Такий підхід до регламентації змагальної діяльності зумовлено проявом загальної тенденції розвитку сучасних спортивних єдиноборств – інтенсифікації ходу змагальної боротьби, зробити змагання більш видовищними і придатними для телевізійних трансляцій, а також прагненням підкреслити прикладне значення карате-до і збереженням цільової установки, яка з'явилася на ранніх етапах його розвитку – «вирішувати результат бою одним ударом» [3,4].

Оптимізація складу техніко-тактичних дій в контактних видах проходить в напрямку зростання серійності при нанесенні ударів, зростанні кількості і якості підготовчих дій, збільшенні частки комбінованої техніки, в якій застосовуються удари руками та руками і ногами. Більш чітко проявляється тенденція до індивідуалізації техніко-тактичного майстерства каратистів [2].

Література

1. Абдуллаєв А.К. Олімпійський та професійний спорт/А.К. Абдуллаєв, В.С. Ушаков, І.В. Ребар. – Мелітополь: ФОП Силаєва О.В, 2017. – 76 с.
2. Литвиненко А. Н. Синергетический подход к построению и коррекции тренировочной деятельности в карате-до: монография/А.Н. Литвиненко. – Харьков: Компания СМІТ, 2010. – 108 с.
3. Кусій В. М. Правила проведення змагань з карате та кобудо /В. М. Кусій – Одеса, 2001 – 100 с.
4. Баранов М. В. Структура компонентів техніки змагальної діяльності спортсменів високого класу в карате-до/М.В. Баранов, А.Т. Маляренко//Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків. – 2009. – № 8. – С. 93-95.

ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ ПОЕТАПНОГО ВІДБОРУ В БОКСІ

Ковальчук О.В. *асистент*

Школяренко О.В. *студент*

*Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького,
Мелітополь, Україна*

Первинний етап відбору вважається дуже важливим, адже від того, які підлітки і юнаки прийдуть у секцію, залежить подальша підготовка спортсменів високого класу. Оскільки єдиноборець новачок ще не володіє спеціалізованими навичками, проводять тестування загального характеру – на здатність до оволодіння руховими навичками, а також на наявність деяких фізичних та психічних якостей, головним чином координації, швидкості реакції, швидкості рухів, сміливості, рішучості. На стадії первинного етапу відбору слід враховувати стан здоров'я і деякі антропометричні дані [1,2,3].

Другий етап відбору проводять через 10-12 місяців занять боксом, коли спортсмен пройшов перший етап навчання, що відповідає виконанню третього спортивного розряду. Спостерігаючи за боксером, оцінюють його працелюбність, здатність виконувати індивідуальні завдання, рішучість, дисциплінованість. Також простежують розвиток і прояв спеціалізованих фізичних якостей, які визначаються за допомогою хронодинамометричної апаратури. Так визначають силові характеристики одиночних ударів, градієнти ефективності двоударних комбінацій, параметри креатинфосфатної працездатності (тест «8 с»). На цьому етапі визначається індивідуальна манера бою (задатки) [3].

Дослідження, проведені В. Кличком, дозволили створити контрольні нормативи, призначені для оцінки спеціальної підготовленості боксерів 14-15 років на попередньому етапі відбору. Автор розробив комплексну програму відбору, яка включала в себе тести на спеціальну, загальнофізичну і функціональну підготовленість спортсменів [2].

Одним із ключових завдань базової підготовки боксерів є підвищення загальної фізичної підготовленості, на яке відводять 45-65% часу. Як відомо, найбільшу інформативну значимість на попередньому і спеціалізованому етапах відбору мають показники, що характеризують силу і швидко-силову спроможність, а також швидкість і швидкісну витривалість [3]. Тому для контрольних нормативів із загальної фізичної підготовленості були вибрані вправи швидко-силового характеру [3]. Далі М. П. Савчин визначає цінність апаратних методів: «Дослідження спеціальних здібностей кваліфікованих боксерів за допомогою методу хронодинамометрії [2,3] дозволили Віталію Кличку скласти оціночні таблиці для визначення підготовленості боксерів на різних етапах багаторічної підготовки, у тому числі попереднього відбору іншою шкалою оцінок».

Визначаючи третій етап відбору як проміжний (спеціалізований базовий), М. П. Савчин підкреслює, що на третьому етапі підготовки проводять відбір боксерів на рівні кваліфікації кандидатів у майстри спорту. Вимоги до спортивної діяльності боксерів на цьому етапі відбору значно вищі. За результатами проміжного відбору вже можна орієнтовно припустити, хто з боксерів у змозі

досягти високих спортивних результатів. Боксери, які частіше зазнають поразки, ніж перемагають, повинні залишити заняття боксом і зайнятися, за рекомендацією тренера, іншими видами спорту. До таких боксерів слід також віднести тих, котрі недостатньо захищаються, пропускають удари. Дослідник акцентує увагу на таких властивостях, як упевненість, рішучість, стійкість, ініціативність. Всі ці властивості виявляються в умовних і вільних боях з різними за майстерністю суперниками і помітні досвідченому тренерові. Наприклад рішучість виявляється в активних діях проти боксера з іменем, стійкість – у поміркованих діях після пропущеного удару або веденні активного бою у стані значної втоми тощо [3].

Четвертий етап відбору, слідом за М. П. Савчиним, позиціонуємо як основний (етап максимальної реалізації індивідуальних здібностей), коли визначається здатність боксера бути в числі лідерів у складі збірної команди країни. Це боксери високого класу, що претендують на призові місця у змаганнях національного і міжнародного рівня, їхня майстерність і рівень готовності оцінюються тренерською радою разом із комплексною науковою групою, яка працює зі збірною командою. Вчений підкреслює, що на етапі основного відбору повною мірою застосовуються апаратні методи діагностики стану рівня тренуваності боксерів. Широко застосовується методи хронодинамометрії для контролю ефективності тренувального процесу. У зв'язку з високими психічними навантаженнями на цьому етапі використовують апаратні виміри стану сенсомоторних реакцій. Точність реакцій антиципації для спортсмена є дуже зручним і інформативним показником оптимальності тренувального процесу на етапах передзмагальної підготовки [3].

Вершиною в процесі основного відбору є відбір до Національної олімпійської команди. До її членів у першу чергу висувають такі вимоги: високий спортивний результат; стабільність високих результатів; перспективність спортсмена.

Таким чином, поетапний відбір у боксі (від визначення здібностей до прогнозування спортивних результатів) має велике значення в підготовці боксерів будь-якого рівня майстерності – від новачка до боксера міжнародного класу.

Література

1. Абдуллаєв А.К. Олімпійський та професійний спорт/А.К. Абдуллаєв, В.С. Ушаков, І.В. Ребар. – Мелітополь: ФОП Силаєва О.В, 2017. – 76 с.
2. Кличко В. Формирование структуры специальных способностей боксеров высшей квалификации / В. Кличко // Наука в олимпийском спорте. – 2000. – №1. – С. 5-13.
3. Савчин М. П. Тренуваність боксера та її діагностика. Учебний посібник/ М.П. Савчин. – К.: Нора-прінт, 2003. – 220 с.

РОЛЬ СЕКСУАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ЗМІЦНЕННІ ЗДОРОВ'Я ПІДЛІТКІВ

*Кравченко Л.А., начальник управління науки, вищої та професійно-технічної освіти
департаменту освіти і науки Дніпропетровської облдержадміністрації*

*Кобзєва І.М., методист, комунальний вищий навчальний заклад «Дніпровська академія
неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради*

Питання зміцнення здоров'я людини та здоров'я нації є найбільш актуальним під час розв'язання внутрішніх і зовнішніх завдань розвитку кожної країни, оскільки здоров'я населення – інтегральний показник соціального благополуччя, важливий складник забезпечення стійкого розвитку – бажаної перспективи й мети для кожної країни та світової спільноти [1]. Але у нинішній час в Україні склалася несприятлива ситуація з сексуальним та репродуктивним здоров'ям підлітків, основними причинами якої є: недостатня моральна стійкість у сфері міжстатевих стосунків, брак необхідних знань у цій сфері, нездатність дорослих надати допомогу і відповісти на запитання, які постають перед кожним підлітком.

Результати теоретичного дослідження свідчать, що проблема статевого виховання та статевих взаємовідносин знайшла своє відображення у багатьох сучасних дослідженнях таких науковців, як: В. Васютинський, Т. Говорун, Л. Гридковець, Т. Гурлева, А. Даник, Т. Дороніна, В. Каган, С. Кириленко, О. Кікінежді, Д. Колесов, В. Кравець, І. Мачуська, Л. Мороз, А. Петровський, О. Сечейко, Л. Слинько, О. Шарган та ін.

Одним із дуже важливих періодів у житті кожної людини є підлітковий вік, у якому вона вже не дитина, але й не доросла постать. Дослідники уявляють підлітковість як процес становлення та період переходу, позначений у категоріях духовної перебудови юної особистості. Відповідно до сучасних уявлень, підліток – це хлопець або дівчина в перехідному від дитинства (12-14 років) до юності (15-18 років) віці [2].

Саме в підлітковому віці відбувається поступове вивільнення уявлень про стереотипи статевої поведінки. У підлітків з'являються нові цінності, необмежені можливості; ті речі, які були неприпустимими раніше, зараз стають нормою. Підлітки сприймають реальність і закони по-іншому, все швидше і швидше стають дорослими. А пропаганда в засобах масової інформації зразків поведінки «справжніх чоловіків і жінок» і відсутність науково обґрунтованої та впроваджуваної програми статевої освіти призводять до формування у цієї вікової категорії учнів неадекватних уявлень про статевою поведінку. Це призводить до основної проблеми – зниження віку початку статевого життя, що у свою чергу призводить до зростання проституції серед неповнолітніх через зниження моральності та сексуальної розбещеності; розповсюдження захворювань, що передаються статевим шляхом, зокрема ВІЛ/СНІД; збільшення випадків небажаної вагітності серед неповнолітніх дівчат, результатом яких є аборти (наслідками абортів часто є різні запальні захворювання жіночої статевої системи, гормональні порушення, ускладнення перебігу подальших вагітностей, безпліддя, онкологічні захворювання та навіть смерть) або юне материнство.

Виходячи з вищезначених проблем, ми можемо стверджувати, що робота з сексуальної освіти повинна сприяти формуванню необхідної системи знань у

сексуальній сфері життя підлітка та бути направлена на виконання наступних завдань: інформування підлітків про власне тіло, статеві органи та вікові особливості їхнього функціонування; інформування про основні фактори ризику, котрі спричиняють ВІЛ та інші захворювання, що передаються статевим шляхом, про шляхи їх передачі, засоби профілактики, ознаки й симптоми цих захворювань, місця, куди можна звернутися за консультацією у разі виникнення цієї проблеми; інформування про засоби контрацепції з метою запобігання небажаної вагітності; інформування щодо правил безпечної сексуальної поведінки і здорового способу життя та формування стійких настановлень на їх дотримання [3].

Таким чином, сексуальна освіта спрямована на розкриття та досягнення повної реалізації підлітками потенціалу їхнього здоров'я, розвиток кожного індивіда в контексті його життєвих та загальнолюдських цінностей, підвищення контролю особистості над своїм здоров'ям і його факторами, зміцнення й охорони здоров'я упродовж усього їхнього життя, досягнення благополуччя і особистості, і громад, і країн, і міжнародного співтовариства загалом.

Література

1. Зимівець Н. В. Навчання здоров'я : просвітницька робота з підлітками щодо збереження, розвитку та зміцнення репродуктивного здоров'я : навч. – метод. посіб. / Н. В. Зимівець, В. С. Петрович, О. Ю. Закусило; за заг. ред. Н. В. Зимівець. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – 360 с.
2. Ляпіна Л. А. До проблеми сексуальної соціалізації підлітків / Л. А. Ляпіна, Н. О. Драган // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Сер. : Соціологія. – 2013. – Т. 225, вип. 213. – С. 79 – 82. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdusoc_2013_225_213_18.
3. Петрунько О. В. Актуальні проблеми сексуального виховання підлітків : навч. посіб. / О. В. Петрунько – К. : ДЦССМ, 2004. – 80 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ В ЛІТНІХ ДИТЯЧИХ ОЗДОРОВЧИХ ЦЕНТРАХ

Купреєнко М.В. асистент

*Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького,
Мелітополь, Україна*

Літній дитячий оздоровчий центр (ДООЦ) – своєрідний оздоровчо-освітній заклад, в якому реалізуються одночасно оздоровчі та виховні функції в рамках тимчасово створеного дитячого колективу, що володіє значним потенціалом для соціального виховання дітей.

Фізичне виховання, в ДООЦ є одним з найважливіших напрямків роботи з дітьми та сприяє вирішенню таких основних завдань:

- зміцнення здоров'я, всебічний фізичний розвиток і загартовування дітей;
- формування у дітей моральних і вольових якостей, сміливості, рішучості, активності в процесі занять фізичною культурою і спортом;

- вдосконалення у школярів рухових умінь і навичок;
- масовий розвиток фізичної культури і спорту на основі проведення масових спортивних змагань, сприяння формуванню санітарно-гігієнічних навичок з фізичної культури, закріплення інтересу і звички до занять фізичною культурою, а також навичок спортивних організаторів, інструкторів, суддів [3].

Умови табору відпочинку можуть забезпечити правильний руховий режим для дітей під час канікул, що є потужним оздоровчим засобом. Всі фізкультурно-оздоровчі та спортивно-масові заходи проводяться з урахуванням віку дітей (7-9 років – молодша вікова група: 10-12 років – середня вікова група: 13-15 років – старша вікова група), стану здоров'я, рівня фізичного розвитку і фізичної підготовленості. Вони є складовою частиною режиму для літнього оздоровчого табору школярів. Ці заходи повинні відповідати запитам і інтересам дітей, сприяти всебічному розвитку у них ініціативи та самостійності.

Заняття фізичною підготовкою в загонах, будуються на основі освоєння техніки і навичок руху в різних видах спорту, в тому числі: легкій атлетиці, плаванні, гімнастиці, іграх, подоланні смуги перешкод, туризмі і т. ін. У заняття включаються також вправи на місцевості. Заняття повинні відрізнятися різноманітністю в підборі вправ, емоційністю, суворим дозуванням навантаження, відповідати віку, статі та фізичної підготовленості дітей.

Доцільно використовувати сучасну музику під час занять фізичними вправами. При виконанні вправ з музичним супроводом покращується легенева вентиляція, збільшується амплітуда дихальних рухів. Звучання музики, впливаючи на фізіологічні процеси дитячого організму, підвищує працездатність його серцево-судинної, м'язової і дихальної систем. При виконанні вправ з музичним супроводом покращується легенева вентиляція, збільшується амплітуда дихальних рухів [1].

Загартовування. Загартовування дітей слід починати з повітряних ванн з першого дня перебування в таборі. Повітряні ванни проводяться в тіні при температурі повітря не нижче + 18-19° С, форма одягу: труси у хлопчиків, труси і майки без рукавів (купальники) у дівчаток.

Прийом повітряної ванни рекомендується поєднувати з ходьбою, рухливими іграми, фізичними вправами, суспільно корисною працею. Загартовування сонцем слід починати при температурі в тіні не нижче +18 ° С градусів, без вітру, з 4-5 хвилин, через кожні два дні тривалість сонячної ванни збільшується на 2 хвилини і доводиться для дітей 8-12 років основної групи до 30-50 хвилин, для дітей 13-14 років основної групи до 50-60 хвилин.

Купання проводиться 1 раз в день – в години між сніданком і обідом. У спекотні дні дітям основної групи дозволяється повторне купання у другій половині дня, після 16 години. Заняття з плавання проводить інструктор з плавання, який має спеціальну підготовку, спільно з вожатими, вихователями.

Спортивні секції та гуртки комплектуються в перші дні заїзду в табір і працюють як правило з різних видів спорту, з урахуванням інтересів дітей і можливостей табору. У секції та гуртки записуються всі бажаючі ДОО, які пройшли медогляд і мають допуск лікаря до занять.

Діти люблять займатися в спортивних секціях. У дитячому оздоровчому таборі інструктор з фізичної культури і спорту створює умови для проведення секційної роботи, а саме: оптимальний режим дня для занять спортом і спортивну

багатофункціональну базу і залучає додаткові підготовлені кадри. Запис в оздоровчі та спортивні секції необхідно вести з урахуванням функціонального стану, фізичного розвитку і фізичної підготовленості вихованців. Для сприяння зміцненню здоров'я вихованців табору заняття в секціях необхідно проводити з використанням спеціального спортивного обладнання, яке повинно відповідати всім необхідним санітарно-гігієнічним вимогам. Оцінку ефективності діяльності дітей необхідно здійснювати як за якісними (ступеня володіння програмним матеріалом фізкультурно-оздоровчої діяльності), так і кількісних показників (зрушення у фізичній підготовленості) [2,3].

Література

1. Котова О.В. Взаємодія музики і здоров'я як чинник фізичного розвитку дітей/О.В. Котова, Г.П. Суханова// Актуальні проблеми фізичного виховання студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Дніпропетровськ, 2014. –С.252-257.
2. Непша О.В. Фізична культура як середовище виховання школярів/О.В. Непша, В.С. Ушаков// Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (20-21 квітня 2017 року): збірник тез. –Бердянськ:БДПУ, 2017. – С.309-310.
3. Непша О.В. Спортивно-масова робота в літніх дитячих таборах/О.В. Непша, В.С. Ушаков, М.В. Купреєнко, А.А. Проценко//Матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»: Зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький, 2015. – Вип. 17. – С. 285-287.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я ЯК ОСНОВНА МЕТА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Курилюк Юрій Іванович

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
м. Чернівці, Україна*

Проблема формування здорового способу життя охоплює широкий спектр питань. Збереження і зміцнення здоров'я потребує усвідомлення ними ролі рухової діяльності, що проявляється у формі фізичних вправ, ходьби, її впливу на формування необхідних вмінь та навичок, на розвиток фізичних здібностей, поліпшення стану здоров'я, підвищення працездатності [3, с. 84].

Щоб людина могла вистояти в сучасних умовах, вона повинна бути тренованою і загартованою. Якщо існує якась панацея від хвороб, то вона значною мірою полягає в здоровому способі життя та обов'язковому прилученню до фізичних вправ [1, с. 12-14].

Здоров'я має важливе значення як для сучасності, так і для майбутнього. Але в теперішній час здоров'я перетворилося в справжню проблему, що пов'язано з рядом зовнішніх і внутрішніх факторів – погіршенням екологічного середовища, підвищенням розумових та психічних навантажень, зменшенням фізичної

активності, появою нових інфекційних захворювань, зменшенням волевого контролю поведінки. Вирішення цих проблем пов'язане, в першу чергу, із підвищенням свідомого відношення до свого здоров'я [2, с. 123].

Сама людина, всі її органи й системи тисячоріччями формувалися в результаті руху. Рухова діяльність у формі фізичних вправ дозволяє ефективно формувати необхідні вміння й навички, фізичні здібності, оптимізувати тренувальний процес, поліпшити стан здоров'я, підвищити працездатність.

Роль рухової активності в зміцненні здоров'я правомірно розглядати як прагнення особистості до гармонічного розвитку за допомогою обраного виду спорту або фізкультурно-спортивної діяльності. Якщо люди будуть володіти та активно використовувати різноманітні фізичні вправи, то поліпшить свій фізичний стан і рівень фізичної підготовленості, показники фізичного здоров'я.

Фізична культура особистості проявляється в трьох основних напрямках. По-перше, визначає здатність до саморозвитку, відображає спрямованість особистості «на себе», що обумовлено її соціальним і духовним досвідом, забезпечує її прагнення до творчого самовдосконалення.

По-друге, фізична культура є основою самодіяльного, ініціативного самовираження майбутнього фахівця, проявом його творчості у використанні засобів фізичної культури, спрямованих на предмет і процес його професійної праці.

По-третє, вона відображає творчість особистості, спрямовану на відносини, що виникають в процесі фізкультурно-оздоровчої, суспільної та професійної діяльності, тобто спрямованість «на інших» [4, с. 121-122].

Отже, основним завданням фізичного культури та спорту є постійне зміцнення здоров'я, підвищення рівня фізичного і духовного розвитку, розширення знань в області фізичної культури, необхідно допомогти людині знайти оптимальний для себе напрямок для задоволення потреби у фізичних навантаженнях.

Список літератури

1. Іванов В. Методичний підхід в організації і підвищенні ефективності навчальних занять фіз. виховання / В. Іванов. – 2000. – №3. – С. 12-14.
2. Белавенцева Г.Н. Человек должен быть здоровым / Г.Н. Белавенцева. – М.:Книга, – 1996. – С. 123.
3. Зайцев В.П. Формирование оздоровительной культуры студентов в специальном учебном отделении / В.П. Зайцев – Белгород : Издательство БГТУ, 2003. – С. 84.
4. Физическая культура и спорт: Учебник. / Под ред. В.А Никишкина, С.И Филимоновой, – М.: Изд-во АСВ, 2005. – С. 121-122.

**РОЛЬ ЗАНЯТЬ ФІТНЕСОМ СИЛОВОЇ СПРЯМОВАНOSTІ
ДЛЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

Літус Ілля,

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ,
ФФВ, студент 43 групи «Здоров'я людини»*

Зміцнення здоров'я населення в умовах розвитку сучасного суспільства, з властивими йому особливостями соціально-економічного, науково-технічного прогресу, з урахуванням істотної модифікації ціннісних установок, є проблемою первинного значення. Систематичні заняття фізичними вправами сприяють збереженню і зміцненню здоров'я, затримці передчасного старіння, підвищують працездатність. Важливо не лише розуміти необхідність рухової активності, раціонального харчування, відмови від шкідливих звичок, а зробити заняття фізичними вправами нормою життя [1, С. 228-232].

Ряд науковців вважають, що потреба в руховій активності значною мірою визначається спадковими генетичними ознаками. Для кожної людини існує оптимальний діапазон рухової активності, необхідний для нормального розвитку і функціонування організму, збереження здоров'я. Отже, однією з обов'язкових умов організації оздоровчої фізичної культури є необхідність індивідуалізації її навантаження [4, С. 411-417].

Фітнес – це система занять фізичною культурою, що включає не лише підтримання доброї фізичної форми, а й інтелектуальний, емоційний, соціальний і духовний компоненти. Якщо не працює один із компонентів, то не діє і вся система.

В даний час серед студентів різко зріс інтерес до занять фітнесом силової спрямованості. У молоді велика зацікавленість до вправ з обтяженнями, тому заняття з загальної фізичної підготовки силовою спрямованістю, чи видами спорту силової спрямованості вельми популярні.

В силових видах спорту використовують різні обтяження: штанги, гантелі, блокові пристрої, амортизатори, гумові джгути та інші пристосування. В одному тренувальному комплексі з'єднується цілий ряд навантажень, який забезпечує ефективний вплив на всі органи і системи організму.

Силові якості інтенсивно розвиваються у віці 17-20 років, і якщо не долучити студентів до занять в цьому віці, то надалі розвиток цієї якості стане складним завданням, а також може залишитися дисгармонія, тобто непропорційно розвинена фігура. Застосування вправ з обтяженнями разом з іншими засобами сприяє усуненню навіть вроджених дефектів статури. Наукові дослідження підтвердили, що правильно організовані заняття силової спрямованості, які використовуються як один із засобів тренування, дозволяють підвищити функціональні можливості серцево-судинної та дихальної систем, сприяють вдосконаленню сили, витривалості, швидкості.

У численній літературі, пов'язаній з вивченням фізичних якостей у віці 17-20 років, рекомендується розвивати силу різними вправами з обтяженнями малої та середньої ваги. У студентів спостерігається швидкий приріст м'язової маси. Опорно-руховий апарат здатний витримувати значні статистичні і динамічні навантаження. Студенти 17-20 років можуть піднімати і переносити вантажі, рівні

та більші вазі власного тіла. Завдяки всьому цьому на заняттях з ними доступні в значному обсязі вправи з обтяженнями, з опором партнера, з подоланням власної ваги [2, С. 288-322].

Згідно з рекомендаціями науковців та тренерів силових видів спорту, новачки повинні займатися силовими тренуваннями хоча б 2 дні на тиждень. Програма вправ повинна складатися з 8-12 повторень і залучати всі основні групи м'язів: спину, груди, плечі, руки, живіт і ноги. Вільні обтяження, і тренажери дають гарний результат, жоден з цих пристроїв не має явної переваги, тому це в основному справа вибору. Тренажери рекомендовано застосовувати для підлітків із зайвою вагою або поганою фізичною підготовкою, оскільки вправи виконують в положенні сидячи з підтримкою спини. Якщо тренажери відсутні – гантелі гарний старт для зміцнення м'язів. Спочатку треба виконувати основні вправи. Обов'язково треба зміцнювати свої «центральної» м'язи – м'язи живота і нижнього відділу спини.

Для уникнення отримання травм і отримання кращих результатів необхідно різноманітність у виконанні вправ. Упровадження розтягнень у силову програму також дозволить уникнути травм. На думку авторів, незалежно від спеціалізації, для підлітків надзвичайно важливим є поєднання технічної майстерності, відповідного психологічного настрою, вміння концентруватись та розслаблятись, володіння теоретичними знаннями, певним розвитком витривалості, швидкості, координації рухів, гнучкості та сили [3, С. 262-265].

Література

1. Корносенко О. К. Роль фітнесу в системі оздоровчої фізичної культури / О.К. Корносенко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – 2013. – Вип. 112(3). – С. 228-232
2. Літус Р.І. Особливості методики проведення факультативних занять силової спрямованості зі студентами вищих навчальних закладів // Р.І. Літус : колект. моногр. / за ред. Н.М. Самсутіної. – Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2016. С. 288-322.
3. Літус Р.І. Фітнес-програми силової спрямованості на уроках фізичного виховання для учнів старшої школи. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт» зб. наукових праць / За ред. О.В. Тимошенка. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. – Випуск 3 К (84)17. С. 262-265.
4. Черепов О.В. Сучасні проблеми розвитку оздоровчо-рекреаційної фізичної культури. / О.В. Черепов, К.О. М'ясоєденков, О.М. Копилов // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. – К., 2011. – Вип. №13. – С. 411-417.

**ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАКЛАСНИХ ЗАНЯТЬ СИЛОВОЇ СПРЯМОВАНOSTІ
ДЛЯ УЧНІВ 15-17 РОКІВ**

Літус Р. І.

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ

В даний час в теорії та практиці фізичного виховання найбільш гостро стоїть проблема вдосконалення фізичної підготовленості учнів в старшій школі. Вихід цієї проблеми на перші позиції в системі фізичного виховання підростаючого покоління обумовлена в останні роки вираженою невідповідністю між рівнем фізичної підготовленості юнаків і постійно зростаючим рівнем вимог, що пред'являються до неї з боку суспільства [2].

Для того, щоб підвищити рівень рухової активності школярів, потрібні допоміжні заняття фізичними вправами в позаурочний час [4].

У численних роботах науковців позакласна фізкультурно-оздоровча та спортивно-масова робота в школі розглядається як одна із складових фізичного виховання учнів, яка організується на основі широкої самостійної діяльності учнів та вважають її дієвим засобом підтримки розумової працездатності школярів. Позаурочні форми занять видами силової спрямованості створюють сприятливі умови для звички до систематичних занять і сприяють запровадженню фізичної культури в побут старшокласників [1; 3].

Вправи силової спрямованості є таким ефективним засобом фізичного виховання. Їх перевага – у простоті, у широких можливостях індивідуалізації тренування, гармонійного розвитку всіх м'язових груп тіла, у направленні на зміцнення здоров'я незалежно від статі. Для підвищення ефективності занять широко застосовують різні вільні ваги: гантелі, боді-бари (гімнастичні палиці), спеціальні штанги (пампи), набивні м'ячі, гири, також для збільшення навантаження під час виконання силових вправ використовують різні еспандери, які часто застосовуються в поєднанні з іншим обладнанням. Усі ці вправи можуть виконуватись у різних вихідних положеннях, комплекси силових вправ виправдали себе протягом багаторічної практики.

Застосування засобів вправ силової спрямованості в позакласній роботі зі школярами дає змогу за короткий термін домогтися в учнів 15-17 років збільшення рівня фізичної працездатності. Вправи з обтяженнями, навантаження в яких адекватні можливостям старшокласників, сприятливо впливають на їхнє здоров'я, покращують дієздатність органів і систем молодого організму. Ураховуючи те, що юнацький вік є найбільш сприятливим для розвитку силових здібностей і морфофункціональних показників, педагогічний вплив дає найбільший ефект, якщо їх цілеспрямовано застосовувати саме в цьому віці.

Дозування навантажень й оцінка фізичної підготовленості диференціюються залежно від статі. В учнів старшого шкільного віку слід розвивати спроможність до самостійного та систематичного використання занять фізичними вправами, опираючись на свої знання, отримані на уроках фізкультури, а також частково – фізики, хімії, біології [3].

Під час організації фізичного виховання в старшому шкільному віці методика проведення занять наближається до методики занять із дорослими. Динаміка навантажень сягає рівня, властивого спортивному тренуванню. На

заняттях із дівчатами потрібно не перевантажувати м'язи й органи малого таза, уникати вправ, які викликають підвищення черевного тиску, не рекомендовано використовувати вправи на дихання, натужуванням, піднімання надмірної ваги (до 55-60 % від максимального рівня).

Для юнаків старшого шкільного віку варто застосовувати весь арсенал фізичних вправ для гармонійного розвитку особистості. Вправи, які виконуються, більше розширюють уявлення про процес фізичного виховання, аніж ті, які використовують у середніх класах.

Таким чином, дані аналізу складу засобів і методів розвитку силових здібностей учнів старшого шкільного віку дозволяють констатувати їх різноманітність і специфічність, різнобічність і конкретність. Використання їх в навчальному процесі підпорядковане як завданням, так і змісту навчального матеріалу, віковим особливостям розвитку організму школярів та їх фізичної підготовленості. Звідси можна зробити припущення, що адекватність використання засобів і методів вправ силової спрямованості в процесі позакласної фізичної підготовки школярів 15-17 років визначається ефективністю вирішення педагогічних завдань, досягненням високого тренувального ефекту в кожному конкретному випадку при збереженні загальних положень теорії та методики фізичного виховання [5].

Перспективи подальших досліджень полягають в розробці методичних рекомендацій та плануванні позакласних занять силової спрямованості для учителів закладів загальної середньої освіти для учнів 10-11 класів.

Література

1. Жабокрицька О. В. Педагогічні умови виховання основ здорового способу життя підлітків у позакласній діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / Жабокрицька Оксана Валентинівна. – К., 2003. – 289 с.
2. Літус Р.І. Проведення уроків фізичної культури в старших класах засобами силової спрямованості / Р. І. Літус // Проблеми активації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали X Всеукр.наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Львів, 2016. – С. 98-101.
3. Лях В. И. Двигательные способности школьников: основы теории и методики развития / В. И. Лях. – М. : Терра-Спорт, 2000. – 140 с.
4. Стасенко О. А. Організація фізкультурно-оздоровчої роботи у загальноосвітніх навчальних закладах: шляхи та перспективи [Текст] / О. А. Стасенко // Молодий вчений. – 2016. – №9, С. 151-157.
5. Anderson, C, Sforzo, GA, and Sigg, JA. Combining elastic tension with free weight resistance training. Med Sci Sports Exerc 37: 5186. 2005.

**ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ**

(Маєвський М.І., канд. наук з фіз. вих. і спорту, ст. викладач;

Бурдій К.М., магістрантка)

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, Україна

Здоров'я є інтегральною характеристикою особистості і визначає якість життя. Сьогодні в Україні фіксують високий рівень захворюваності населення, особливо серед дітей і підлітків. Зокрема, за період навчання у школі кількість здорових дітей з першого до одинадцятого класу зменшується у 3-4 рази. Тому збереження і зміцнення здоров'я дітей, формування духовних потреб і навичок здорового способу життя (ЗСЖ) є пріоритетними напрямками розвитку суспільства.

За останні роки проблема збереження здоров'я дітей молодшого шкільного віку, їх оздоровлення та профілактика найбільш розповсюджених „шкільних” хвороб є предметом фундаментальних наукових досліджень. Сучасні умови висувають нові вимоги до системи освіти та виховання підростаючого покоління. Діти й молодь значно раніше інших категорій населення відчувають наслідки деформації суспільства, гостро переживають свою соціальну незахищеність, прискорене падіння духовності, зростання психічної нестабільності та фізичної слабкості. Перегляд стратегії, змісту, методичного забезпечення навчально-виховного процесу, стану здоров'я дітей і молоді, який погіршується з кожним роком, вимагає зміни у ставленні шкільної системи освіти до цієї проблеми. Національною доктриною розвитку освіти передбачено оперативну зміну змісту освіти на основі новітніх педагогічних і технологічних досягнень. Згідно з нею школа повинна виконувати освітні, виховні, розвиваючі та оздоровчі функції. Культура особистості школяра відображає рівень його розвитку, який відбивається у світогляді, системі цінностей, характері діяльності та спілкування, поведінці й способі життя, багатстві здібностей і творчих сил. Культура здоров'я є складовою частиною загальнокультурного розвитку особистості й складається з трьох компонентних блоків: програмно- змістовного, потребностно-мотиваційного і діяльнісно-практичного. Наукові дослідження з формування культури здоров'я школярів у галузі педагогічної, культурологічної й валеологічної освіти та виховання, на жаль, страждають обмеженістю, фрагментарністю, що не дає можливості представити цілісну картину наукових поглядів на цю проблему. Теоретичні пошуки шляхів розвитку шкільного фізкультурного й валеологічного навчання та виховання молодших школярів також недостатньо сприяли ефективності формування культури здоров'я учнів. У зв'язку з цим сьогодні від педагогічної науки вимагається глибоко обґрунтоване поновлення теорії й практики навчання та виховання молодших школярів, як бути здоровим у сучасних соціальних умовах.

Родина завжди була і залишається природним середовищем первинної соціалізації дитини, джерелом матеріальної і емоційної підтримки, необхідної для розвитку її членів, особливо дітей, засобом збереження і передачі культурних цінностей від покоління до покоління. Основним завданням родинного виховання є виховання фізичної й духовно здорової особистості, забезпечені

необхідних соціальних умов для повної реалізації можливостей розвитку дитини, повноцінного духовного, психічного та фізичного її становлення формування навичок культури здоров'я. Проблема виховання інтересу до фізкультурно-оздоровчої роботи у закладах освіти та мотивація до формування культури здоров'я молодших школярів у навчально-виховному процесі залишається актуальною і потребує наукового обґрунтування. За енциклопедичним визначенням здоров'я – це природний стан організму, що характеризується його врівноваженістю із навколишнім середовищем та відсутністю будь-яких хворобливих змін. Здоров'я людини визначається комплексом біологічних (успадкованих та набутих) та соціальних факторів. Останні мають настільки важливе значення у підтриманні стану здоров'я або виникненні і розвитку хвороби, що у преамбулі до статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) записано: „Здоров'я – це стан повного фізичного, духовного і соціального добробуту, а не лише відсутність хвороб та фізичних дефектів”. Взагалі, поняття здоров'я є дещо умовним та об'єктивно встановлюється за сукупністю антропометричних, клінічних, біохімічних та фізіологічних показників, що визначаються із урахуванням статевих, вікових факторів, а також кліматичних та географічних умов [2, с.23 – 24]. Здоров'я необхідно характеризувати не лише якісно, а й кількісно, оскільки існує поняття про ступінь здоров'я, який визначається шириною адаптаційних (приспосувальних) здатностей організму. Хоча здоров'я являє собою стан, протилежний хворобі, воно може бути пов'язане з різними перехідними станами і не мати чітких меж. Стан здоров'я не виключає наявності в організмі хвороботворного начала, яке ще не проявилось, або суб'єктивних коливань у самопочутті людини [3, с. 54 – 55].

За енциклопедичним визначенням здоров'я – це природний стан організму, що характеризується його врівноваженістю із навколишнім середовищем та відсутністю будь-яких хворобливих змін. Здоров'я людини визначається комплексом біологічних (успадкованих та набутих) та соціальних факторів. Останні мають настільки важливе значення у підтриманні стану здоров'я або виникненні і розвитку хвороби, що у преамбулі до статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) записано: „Здоров'я – це стан повного фізичного, духовного і соціального добробуту, а не лише відсутність хвороб та фізичних дефектів”. Здоров'я дитини, здоровий спосіб життя учнівської молоді завжди визначалися як основа суспільного багатства та підґрунтя здоров'я всієї нації.

Література

1. Болдин Н. В., Лабозаева Ж. П. Функциональное состояние сердечно-сосудистой системы и умственная работоспособность в зависимости от физических нагрузок младших школьников. Сб. научных трудов "Гигиенические основы оздоровления детей и подростков средствами физического воспитания". – М., 1989. – С. 43-46.
2. Глушкова Е.К., Попова Н.М., Улицкая Э.М., Гигиеническая оценка обучения 6-летних детей в подготовительных классах общеобразовательной школы // Гигиена и санитария. –1987.– С. 22-24.
3. Маркина Т.А. Ретроспективный анализ проблемы социальной адаптации младших школьников в процессе физического воспитания // Теория и практика физической культуры. – 2004. – №9. – С. 53 – 56.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ У ПІДЛІТКІВ

(Маєвський М.І., канд. наук з фіз. вих. і спорту, ст. викладач;
Каганюк А.С., магістрант)

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, Україна

Фізична підготовленість це рівень розвитку комплексу фізичних якостей і рухових здібностей людини. До складу її комплексу входять: сила, швидкість, витривалість, гнучкість, спритність, а також їх поєднання (наприклад, швидкісна витривалість) і похідні (координаційні здібності, динамічна сила, швидкість реакції і т.д.) [3].

Важлива характеристика функціонального стану рухового апарату – сила м'язів. Дослідження показали, що максимальна сила кисті з віком збільшується нерівномірно. Найбільший приріст сили спостерігається у віці 14-17 років. Сила м'язів нижніх кінцівок найбільш інтенсивно збільшується з 10 до 15 років, станова сила – 16-18 років.

П. М. Бондаревська встановила, що, хоча абсолютні максимуми сили досягаються у віці від 20 до 40 років, відносна сила (на 1 кг маси тіла) для більшості груп м'язів досягає максимуму в 12-13 років [4].

У дослідженнях С.Ф. Євтушенко було встановлено, що найбільш високі темпи приросту сили, тобто сенситивні періоди, припадають на молодший і старший шкільний вік. Не менш важливими є динамічна сила людини і одна з її різновидів – вибухова сила, тобто здатність прояву максимальної сили в найкоротший термін. Так, висота стрибка вгору з місця у дівчаток безперервно поліпшується до 12-14 років, потім слідує деяка стабілізація результатів і навіть їх погіршення. У хлопчиків середньогрупові показники вибухової сили з віком підвищуються, досягаючи свого максимуму в 15-17 років.

Періодом бурхливого розвитку швидкісно-силових здібностей є 11-14 річний вік. Аналіз літературних даних по онтогенезу силових якостей дозволяє зробити висновок, що найбільший приріст показників сили, що проявляється в різних рухах, має місце у віці від 11 до 16 років. При цьому у хлопчиків і юнаків темпи приросту силових параметрів вище, ніж у дівчаток і дівчат [1].

Найбільш певний результат вивчення швидкісних якостей у зв'язку з віком – встановлення періоду прискореного розвитку швидкісних здібностей у різних їх проявах відповідає віку 10-13 років.

Разом з тим Д.А. Іванова, В.М. Утенко, Г.А. Вайнік відзначають відмінності в характері розвитку швидкісних якостей у хлопчиків і дівчаток, а також загальну нерівномірність цього процесу. Так, статеві відмінності в рівні розвитку швидкості руху невеликі до 12 – річного віку. У більш старшому віці хлопчики мають перевагу перед дівчатками, у яких рівень розвитку швидкісних якостей стабілізується після 13-14 років.

СМ. Погудін вивчав закономірності розвитку загальної і швидкісно-силової витривалості і прояви цієї фізичної якості при статичних зусиллях. Загальна витривалість, яка визначається за тривалості бігу зі швидкістю 70% від максимальної, у хлопчиків молодшого шкільного віку зазнає інтенсивного розвитку. У дівчаток з 8 до 13-14 років цей показник неухильно збільшується, а після 14 років різко знижується [2].

Серед фізичних здібностей важливу роль відіграє рухливість в суглобах, або гнучкість, тобто здатність виконувати рухи з великою амплітудою. Розрізняють активну гнучкість, яку проявляють за рахунок власних м'язових зусиль, і пасивну, яка спостерігається шляхом додавання до рухливих частин тіла зовнішніх сил – сили тяжіння, зусиль партнера, тощо.

За особливостями вікових змін рухливості суглобів їх розподіляють на дві групи: до першої групи, яка характеризується збільшенням показників рухливості до 14-15 років з подальшим їх зменшенням, включені хребетний стовп і тазостегновий суглоб; до другої групи входить плечовий суглоб. Його відмінною ознакою є збільшення рухливості до 11-13 років, після чого показники утримуються на одному рівні і знижуються в 16-17 – річному віці (В.П Губа).

Аналіз даних за віковою розвитку спритності та інших проявів координаційних здібностей показали, що незважаючи на те, що дитина починає ходити в кінці першого або на початку другого року життя, удосконалення здатності правильно орієнтуватися в просторі триває ще багато років і тільки в 12-річному віці досягає показників, близьких до показників дорослих. Найбільшою прямолінійності ходьба досягає у 13- річних підлітків. Найбільш інтенсивний розвиток функції рівноваги відбувається у дітей 7-10 років (А.Г. Карпеев).

Дослідження, проведені групою вчених під керівництвом В. К. Бальсевича (2000), виявили, що віковий інтервал 7-12 років оптимальний для розвитку здатності керувати рухами. Причому, здатність до управління рухами, результативність яких в значній мірі пов'язано зі швидко-силовими здібностями, досягає максимуму в 13 років.

Таким чином, вдосконалення рухових навичок протікає у дітей 7-11 років завдяки специфічним, властивим дітям певного віку пошуково-пристосувальних процесів.

Основними закономірностями вікового розвитку координації є наступні: нерівномірний, коливальний характер розвитку здатності до управління руховими діями в різні вікові періоди; наявність сприятливих і несприятливих періодів онтогенезу для розвитку координаційних здібностей людини.

Література

1. Зубаль М. В. Організаційно-методичні основи вдосконалення фізичних якостей хлопців 7-17 років у процесі фізичного виховання : метод. рек. / М. В. Зубаль, Г. А. Єдинак. – Кам'янець-Подільський : ПП. О. А. Буйницький, 2008. – 156 с.
2. Кротов Г. В. Факторна структура фізичних здібностей дівчаток 7-10 років різних соматотипів / Г. В. Кро- тов // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. [за ред. С. С. Єрмакова]. – Х. : [б. в.], 2005. – № 3. – С. 24-29.
3. Круцевич Т.Ю. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків та моло- ді / Т.Ю. Круцевич, М.І. Воробйов, Г.В. Безверхня. – К. : Олімпійська л-ра, 2011. – 224 с.
4. Папуша В.Г. Фізичне виховання школярів: форми, зміст, організація. – Тернопіль: Збруч. – 2000 – 248 с.

**ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ЗАНЯТЬ ВОЛЕЙБОЛОМ НА ФІЗИЧНУ
ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ УЧНІВ СЕРЕДНІХ КЛАСІВ**

(Маєвський М.І., канд. наук з фіз. вих. і спорту, ст. викладач;

Куліковський Р. С., магістрант)

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, Україна

У системі фізичного виховання школярів важливе місце належить волейболу. Цей вид спорту включений як самостійний розділ у програму з фізичної культури середніх загальноосвітніх шкіл [2]. Волейбол є однією з основних і невід'ємних частин змісту уроків фізичної культури і факультативних занять, фізкультурно-оздоровчих заходів і спортивних розваг в режимі урочних та неурочних форм занять з фізичної культури школярів [5, 7].

Волейбол як один з найбільш захоплюючих і масових видів спорту одержав всесвітнє визнання. Він вирізняється простотою правил і обладнання, високим оздоровчим ефектом, емоційністю та доступністю [3,6]. Широкий діапазон його фізіологічного впливу на організм гравців у сполученні з нескладними правилами і посилюючими ігровими прийомами дає змогу займатися цією доступною грою починаючи з 5 класу загальноосвітньої школи [8]. Гра у волейбол характеризується багатим і різноманітним руховим змістом. Щоб грати у волейбол потрібно вміти швидко бігати, багаторазово змінювати рухи за направленистю і швидкістю, високо стрибати, володіти силою, спритністю та витривалістю. Постійна зміна ігрових ситуацій розвиває у волейболіста уміння швидко засвоювати нові рухові і миттєво перелаштовувати рухову діяльність. У міру освоєння прийомів гри рівень координаційних труднощів, з якими стикається волейболіст, постійно підвищується: потрібна більш висока точність рухів, уміння реагувати на раптові зміни обстановки [1, 4]. Загалом волейбол як командна спортивна гра сприяє розвитку у школярів багатьох цінних умінь і навичок, необхідних для подальшої виробничої та життєвої діяльності.

У зв'язку з цим виникає потреба у поглибленні та розширенні системи підготовки учнів середніх класів з волейболу, адже проблема розвитку фізичних якостей у дітей середнього шкільного віку є актуальною та потребує подальшого вивчення.

Проаналізувавши науково-методичні дані вітчизняних та зарубіжних авторів стосовно особливостей впливу гри у волейбол на фізичну підготовленість учнів середніх класів, можна сказати, що там чітко сформульований позитивний вплив гри на фізичний та психічний розвиток тих, хто займається. У результаті анкетування було встановлено, що учителі фізичного виховання з різних областей України погоджуються з тим, що волейбол позитивно впливає на організм учнів. Отже, його доцільно використовувати на уроках з фізичного виховання для покращення фізичної, технічної та морально-психічної підготовки учнів.

Література

1. Алпацкая Е.В. Моделирование двигательных действий волейболистов / Е.В. Алпацкая // Олімпійський спорт і спорт для всіх. — К. : Олімпійська л-ра, 2005. — С. 308.
2. Беляев А.В. Волейбол на уроке физической культуры / А.В. Беляев. — М. :

СпортАкадемПресс, 2004. — 144 с.

3. Вишня П.М. Обучая волейболу / П.М. Вишня // Физическая культура в школе. — 2012. — № 2. — С. 40–42.

4. Выноровский К. Критерии оценки технико-тактических действий высококвалифицированных волейболистов / К. Выноровский // Олімпійський спорт і спорт для всіх. — К. : Олімпійська л-ра, 2005. — С. 326.

5. Воропай С.М. Теорія і методика волейболу : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С.М. Воропай. — Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. — 424 с.

6. Мартишевський К.К. Технічні засоби у волейболі : навч.-метод. посіб. / К.К. Мартишевський. — Х., 1997. — 168 с.

7. Перельман М.П. Специальная физподготовка волейболистов / М.П. Перельман. — М. : Физкультура и спорт, 1999. — 134 с.

8. Хусино Мохамад. Развитие двигательных способностей юных волейболистов на этапе предварительной и специализированной базовой подготовки / Хусино Мохамад ; Украинский гос. ун-т физического воспитания и спорта. — К., 1997. — 24 с.

ОСОБЛИВОСТІ МУЗИЧНОГО СУПРОВОДУ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМПЛЕКСІВ АЕРОБІКИ В ШКОЛІ

(Маєвський М.І., канд. наук з фіз. вих. і спорту, ст. викладач;
Савранчук Т.В., магістрантка)

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, Україна

Аеробіка – один з провідних засобів естетичного виховання школярів, оскільки в ній широко використовується музичний супровід [1]. Дитяча аеробіка – тема серйозна і багатогранна: професійний вчитель, дитячий інструктор повинні володіти основами педагогіки, психології, фізіології дитячого віку і просто бути масовиком-виступником. Мистецтво танцю близьке дітям, вони із захопленням займаються хореографією, аеробікою, присвячуючи цьому багато особистого часу. У школі на уроках фізичної культури в розділі «Гімнастика» виконуються аеробні, ритмічні вправи, а також спеціально складені комплекси для розвитку фізичних якостей. Комплекси аеробіки складаються із складнокоординаційних вправ, основних базових кроків, що виконуються під музику потоковим, потоково-серійним способом [2,3].

Музика як жоден інший засіб може впливати на настрій, створювати його. Всі музичні твори можна умовно розділити на: активізуючі; тонізуючі; що розслабляють; заспокійливі. Сприймаючи виразність музичного ритму, дитина цілісно сприймає музичний твір і не може не реагувати на дію всіх взаємозв'язаних засобів музичної виразності, доступних для відтворення в русі. Деякі з цих засобів можуть бути особливо яскраво передані в русі. Наприклад, різна швидкість і зміна темпу музики, природно викликає бажання змінити і темп руху. Діти добре сприймають сильні долі, передають в ходьбі і оплесками ритмічний малюнок мелодії. Зміна форми твору (марш, танець), його фраз, пропозицій і частин викликає у дітей бажання внести аналогічні зміни і в рухи. В

русі дитина передає емоційний характер музичного твору. Для поєднання рухів з музикою, окрім ритмічних акцентів, велике значення має темп музичного твору. Він насамперед впливає на інтенсивність виконання вправ аеробіки. Окрім знань музичних властивостей необхідно вміти поєднувати музику з різноманітними рухами, підбирати музичний супровід до окремих вправ, танцювальних зв'язок, комбінацій, до кожного блоку заняття.

Використання елементів пантоміми і акторської майстерності дають можливість перемкнутися на роботу, що не вимагає зосередження на зовнішньому об'єкті, а у великій мірі на внутрішніх відчуттях. Найбільш поширеними музичними творами для комплексів аеробіки підбиралися танцювальні мелодії в найрізноманітнішій обробці та аранжуванні. В комплексах аеробіки характер мелодії має бути: веселим; ліричним; урочистим; героїчним і т. д.

Таким чином, доказано, що музика підвищує якість виконання рухів – виразність, ритмічність, координацію, формує у школярів активне творче сприйняття музики, здатність отримувати справжню естетичну насолоду від контакту з музикою і уміння виразити її вміст в рухах. Встановлено, що музика позитивно впливає на психоемоційний стан дітей шкільного віку. Музичний супровід може радувати і журити, збуджувати і заспокоювати дитину. Доведено, що музика підвищує працездатність дітей на уроках і створює фон для відпочинку.

Література

1. Калініченко О.М. Аеробіка як засіб розвитку рухових здібностей / О.М. Калініченко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2005. – №15. – С. 20-26.
2. Ніколайчук І.Ю. Вплив комплексів вправ з аеробіки на духовно- фізичний розвиток особистості / І.Ю. Ніколайчук // Актуальні проблеми фіз. виховання та спорту на сучасному етапі: матеріали наук. конф., 17-18 травня 2007 р. – Чернігів: ЧДПУ ім. Т.Г. Шев- ченка, 2007. – №44. – С. 293-295.
3. Операйло С.І. Книга вчителя фізичної культури / С.І. Операйло, А.І. Ільченко. – Харків, 2005. – 464с.

ВИДИ ЗАЙНЯТОСТІ СТУДЕНТІВ У ВІЛЬНИЙ ЧАС

(Маєвський М.І., канд. наук з фіз. вих. і спорту, ст. викладач)

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, Україна

Дозвілля надзвичайно цікавий період часу в розпорядку дня студента і у випадку його змістового наповнення може сприяти гармонійному розвитку особистості. Особливістю фізичного виховання у ЗВО є те, що однією із форм організації занять, передбачених програмою (окрім академічних занять і занять спортом), якій відводиться виключне місце, є активне дозвілля студентів у позанавчальний час. Нами з'ясовано, що 30% студенток філологічного і економічного факультетів не займаються спортом по причині відсутності вільного часу. Тож проаналізуємо ієрархію видів дозвілля студенток педагогічного вузу, щоб зрозуміти, які види діяльності займають їх вільний час, не залишаючи

місця активній руховій активності [1,3].

Найважливішими видом дозвілля (1-е місце) для студенток дошкільного і філологічного факультету є спілкування із друзями, а для економістів – прослуховування музики. Друге-четверте місце у ієрархії пріоритетів проведення вільного часу у студенток кожного з факультетів своє, втім, захоплення схожі. Так, 2-е місце у дівчат дошкільного факультету за відвідуванням дискотек, у філологів – прослуховування музики, а у економістів – спілкування з друзями. Третє місце у філологів і економістів посіло читання художньої літератури, а у дівчат дошкільного факультету – прослуховування музики. Четверте місце за відвідуванням дискотек у майбутніх філологів, допомога батькам на 4-му місці у економістів, а у студенток дошкільного факультету – за читанням художньої літератури.

Заняття спортом, як вид дозвілля, у груповій ієрархії в середині списку: із трьох факультетів у філологів спорт на 5-місці, у економістів на 6-му і у дівчат факультету дошкільного навчання на 9-му.

Відкинутими видами дозвілля є відвідування церкви (13 місце у філологів і економістів і 15 на факультеті дошкільного навчання), водіння автомобіля (11-е місце у філологів, 14-е у економістів і 13-е на факультеті дошкільного навчання), заняття технікою (14-е місце у дівчат факультету дошкільного навчання, 15-е у економістів і 10-е у філологів) та читання спеціальної літератури (у студенток факультету дошкільного навчання і української філології 12-е місце та 15-е місце відповідно). Навіть побачення не надто популярні в сфері дозвілля студенток – краще рангове місце у студенток факультету дошкільного навчання (8-ме місце), а у філологів та економістів взагалі на 14-му і 12-му місцях, відповідно. Заповнення вільного часу якимись незвичайними видами діяльності не виявлено, адже пункт «інші захоплення» одностайно у всіх дівчат на 16-му місці.

Комп'ютерні ігри не надто популярні у проведенні вільного часу: 7-ме місце у дівчат факультету дошкільного навчання, 8-ме у філологів і 10-11-е у економістів. Саморозвиток (вивчення іноземних мов, малювання) також не в пріоритетних [2].

У процесі дослідження вільного часу студенток трьох факультетів педагогічного вузу виявлено тенденцію до соціальних взаємодій (спілкування з друзями, дискотека) та тяжіння до більш пасивного відпочинку та розваг (прослуховування музики, художня література). Освітня і духовна спрямованості практично реалізуються слабо. Вибір студентами саме цих видів діяльності, а не фізкультурно-оздоровчих, свідчить не про відсутність часу на активне дозвілля, а про значимість та інтерес перед іншими формами.

Література

1. Антонова Н.О. Ціннісні орієнтації у системі особистісних якостей студентів вищого педагогічного навчального закладу / Н.О. Антонова: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Н.О. Антонова – Київ, 2003. – 17 с.

2. Базильчук В.Б. Організаційні засади активізації спортивно-оздоровчої діяльності студентів в умовах вищого навчального закладу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фізичного вих. і спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / В.Б. Базильчук. –

Львів, 2004. – 22 с.

3. Болдишева О.Г. Ценностные ориентации образования сегодня / О.Г. Болдишева // Известия Таганрогского государственного радиотехнического университета. – 2006. – №1. – С.69-73.

РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЮНИХ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

(Маєвський М.І., канд. наук з фіз. вих. і спорту, ст. викладач;
Шевела А. С., магістрант)

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, Україна

Волейбол – ациклічна командна гра, де м'язова робота носить швидко-силовий, точісно-координаційний характер. При малих розмірах майданчика і обмеженнях у торканні м'яча, виконання всіх технічних і тактичних елементів гри вимагає точності і цілеспрямованості рухів. Рухові дії волейболістів передбачають миттєві старти і прискорення, стрибки, велику кількість вибухових ударних рухів при тривалому і майже безперервному реагуванні на ситуацію, яка постійно змінюється. Цим визначаються достатньо високі вимоги до фізичної підготовленості волейболістів.

Координаційні здібності (КЗ) серед інших фізичних якостей волейболістів займають особливе місце. По-перше, високий рівень розвитку координаційних здібностей – вирішальна передумова для якісного засвоєння і вдосконалення техніки гри; по-друге, «координований» спортсмен на змаганнях швидко пристосовується до умов, що постійно змінюються, застосовує найбільш ефективні засоби ведення гри [3].

Проблема управління рухами займає значне місце в дослідженнях багатьох вчених. Процеси управління руховими діями здійснюються на основі своєчасної корекції рухів, що пред'являє підвищені вимоги до рівня розвитку координації і точності рухів. На даний час повністю не визначено цілісного уявлення про механізми рухових координацій у волейболі, що створює певні труднощі при розробці ефективних методик їх вдосконалення у волейболістів з різним рівнем підготовленості та різного віку [2]. При цьому спеціалісти вважають, що в умовах спортивної діяльності вдосконалення координаційних механізмів, що визначають ефективність рухових дій, вимагає відповідної підготовки, основне завдання якої заключається в усуненні труднощів, пов'язаних з використанням власне координаційних можливостей шляхом підготовки робочих механізмів локомоторного апарату до умов роботи, властивих змагальній вправі. Така підготовка повинна передбачати акценти вдосконалення вміння концентрувати робочі зусилля по ходу руху і раціонально розставляти акценти в системі рухів у відповідності до вимог біодинамічної структури рухової дії.

Високий рівень розвитку координаційних здібностей (КЗ), досягнутий на початкових етапах спортивного тренування, є важливим фактором оптимізації координаційної і технічної підготовки, який дозволяє запобігти застою в рості результатів, робить змагальні рухи економними, варіативними, різноманітними і у кінцевому рахунку більш ефективними. Крім того, широка координаційна

підготовка на початкових етапах тренування допомагає легше засвоювати нові форми рухів і тим самим збагачувати руховий досвід юних спортсменів [1].

Під час тренування формуються такі дуже необхідні сприйняття, специфічні для діяльності волейболістів, як «відчуття простору, часу, партнера, м'яча, сітки» [3].

Водночас у літературі, що присвячена підготовці волейболістів-початківців, розвитку координаційних здібностей приділено недостатньо уваги, бракує методичних порад стосовно режимів навантаження та відпочинку, місця окремих координаційних здібностей у тренувальному процесі волейболістів на етапі початкової підготовки.

Література

1. Волейбол: учебник для вузов / под общ. ред. А. В. Беляева, М. В. Савина – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Физкультура и спорт, 2006. – 360 с.
2. Денисов М.В. Сопряженный метод как фактор, способствующий оптимизации процесса совершенствования элементов техники волейбола / М.В. Денисов // Теория и практика физической культуры. – 2007. – №4. – с. 40-42.
3. Спортивные игры: техника и тактика обучения: учебник / под ред. Ю. Д. Железняк, Ю. М. Портнова. – М.: Академия, 2001. – 520 с.

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН ВІДКРИТИХ СПОРТИВНИХ МАЙДАНЧИКІВ У м. ЛЬВОВІ

Мандюк А.Б., канд фіз. вих.

Львівський державний університет фізичної культури, м. Львів, Україна

У ході дослідження згідно розробленої авторської методики здійснено оцінку функціонального стану відкритих спортивних майданчиків м. Львова. Загалом оцінено функціональний стан 52 споруди вказаного типу у різних районах міста.

У ході дослідження оцінювалися 5-ть груп характеристик, які в цілому визначали загальний стан об'єкту. До оцінюваних характеристик входили: функціональність (визначення кількості функціональних зон розташованих на майданчику); відповідність спортивного обладнання та розмітки існуючим правилам з видів спорту/справність обладнання; вид/стан покриття; доступність/безпека; благоустрій/комфорт.

За результатами проведеного дослідження найвищу оцінку отримала група показників «доступність/безпека». Середня оцінка цієї групи характеристик склала «9,2» бали. Оцінка групи характеристик «функціональність» становила «8,9» балів. Благоустрій та комфорт відкритих спортивних майданчиків за результатами оцінювання отримали «7» балів. Найнижчим виявилися оцінки таких груп характеристик, як «стан покриття» та «відповідність/справність обладнання». Вказані групи отримали оцінки «6,9» та «6,7» балів відповідно (рис. 1).

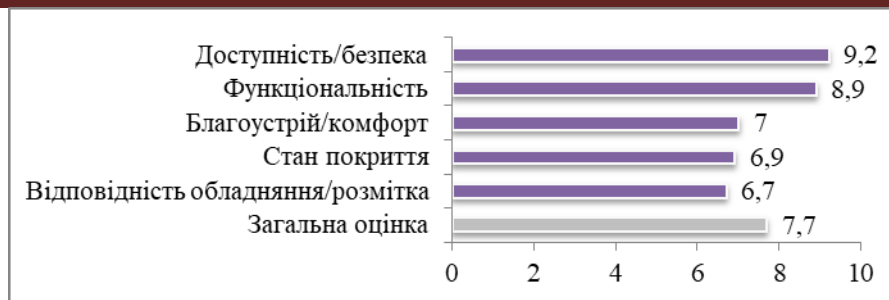

Рисунок 1 – Оцінка функціонального стану відкритих спортивних майданчиків м. Львова (бали, n = 52)

Результати дослідження дозволили окреслити певні особливості функціонального стану відкритих спортивних майданчиків у м. Львові. Серед них:

1. На більшості спортивних майданчиків передбачено від 3-х до 4-х функціональних зон для певного різновиду рухової активності.

2. На багатьох функціональних зонах майданчика недостатня кількість відповідного спортивного інвентарю. При цьому, наявний інвентар з фізичними пошкодженнями, але із збереженим загальним функціональним станом конструкції.

На трав'яних футбольних полях відсутня розмітка. На баскетбольних та волейбольних майданчиках розмітка або відсутня узагалі, або наявні окремі елементи розмітки.

3. Покриття більшості баскетбольних, міні-футбольних та волейбольних майданчиків асфальтове або ґрунтове, з нерівними поверхнями та наявними фізичними ушкодженнями поверхні (ями, тріщини), що ускладнює здійснення відповідних видів рухової активності.

Футбольні поля з трав'яним покриттям хоч і мають відносно рівну поверхню, проте на ній зазвичай наявні ділянки з пошкодженим або відсутнім покриттям.

На усіх майданчиках наявні лише окремі елементи водовідведення (спеціальні стоки, дренаж або «рівень»), що унеможливорює використання відповідних споруд за несприятливих погодних умов, а також сприяє пошкодженню цілісності покриття.

4. На значній кількості спортивних майданчиків виявлено наявність постійного джерела шуму від транспорту або господарських об'єктів.

5. Лише 10% майданчиків обладнані спеціальним штучним освітленням, яке зазвичай не функціонує в повному обсязі через зношеність або фізичні ушкодження. Це фактично унеможливорює здійснення багатьох видів рухової активності у темну пору доби.

6. Практично на усіх відкритих спортивних майданчиках відсутні спеціально обладнані туалети, джерела питної води та сміттєві урни чи контейнери. Незадовільним є функціональний стан, або ж повна відсутність спеціально обладнаних місць для сидіння.

7. Наявність сторонніх пішохідних шляхів, які пролягають через функціональні зони спортивного майданчику значно погіршують умови занять фізичними вправами.

ВИКОРИСТАННЯ АМОРТИЗАТОРІВ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ СТУДЕНТІВ

Мироненко В. Л., *викладач*; Горянов С. В., *викладач*;

Матлахов М. В. *викладач*

Національна металургійна академія України м. Дніпро, Україна

Сьогодні відбувається активний пошук нових форм і методів фізичного виховання, які б сприяли підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах. Проте аналіз спеціальної літератури (А.І. Драчук, 2001; О.В. Дрозд, 1999; Л.П. Сущенко, 2005 та ін.) показує, що методи, які застосовуються в організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах, недостатньо ефективні для забезпечення належного рівня фізичної підготовленості студентів. За останні десять років методика проведення навчальних занять у вищих навчальних закладах особливо не змінилася, її ефективність відносно низька, що не відповідає сучасним вимогам вищої школи.

Рівень фізичного виховання у вищій школі не сприяє ефективному зменшенню дефіциту рухової активності студентів, що є однією з причин різного роду відхилень у їхньому здоров'ї. Встановлено, що впродовж терміну навчання у вищих навчальних закладах чисельність підготовчої і спеціальної медичних груп зростає від 5,36 % на першому курсі і до 14,46% на четвертому курсі.

Для нормального функціонування організму людини необхідна певна «доза» рухової активності. Обсяг рухової активності залежить від фізіологічних, соціально-економічних і культурних факторів: віку, статі, рівня фізичної підготовленості, способу життя, умов праці й побуту, географічних та кліматичних умов тощо.

Органічним продовженням навчальної роботи є участь студентів у фізкультурно-оздоровчій та спортивно-масовій діяльності: секційні заняття з різних видів спорту, спортивні змагання, спортивні свята. Окремим напрямом самостійної роботи розглядаються заняття студентів фізичними вправами за місцем проживання.

Самостійна робота студентів – це форма виконання студентами певного завдання. Самостійні заняття фізичними вправами, заповнюють дефіцит рухової активності, сприяють більше ефективному відновленню організму після стомлення, підвищенню розумової й фізичної працездатності, поліпшують здоров'я людини.

Для самостійних занять фізичними вправами використовується дуже багато різноманітного інвентарю та пристроїв. Одним з них є амортизатор (ексертюб).

Ексертюб – один з самих доступних спортивних снарядів. Використання ексертюбу дозволяє опрацювати всі групи м'язів не гірше, ніж у тренажерному залі. Іноді навіть краще, ніж з гантелями, оскільки, тренуючись з ексертюбом необхідно прикладати зусиль навіть у вихідному положенні, натягуючи снаряд. Амортизатор змусить потрудитися м'язи-стабілізатори, особливо він підходить для м'язів плечового поясу. Він підходить навіть для тренування спортсменів. Застосування ексертюбу дозволяє виконувати велику кількість різноманітних вправ, стоячи або сидячи на ньому, перекинувши його через нерухому опору, тренуючись у парі.

Під час тренувань з амортизатором ваше тіло починає працювати по-новому, в роботу включається більша кількість як великих, так і дрібних м'язів, при чому вони опрацьовуються значно глибше. Від таких занять підвищується витривалість і формується гарний рельєф тулуба. Навіть перше заняття з опором дасть відчуття, що вправи виконувати важче, але ефективність від них набагато більша. До того ж, робота з гумовим амортизатором дозволяє спалити на тренуванні на 200-250 кілокалорій більше, ніж без нього. Ексертьюб дуже компактний, тому його можна брати з собою в поїздки. Крім того, програма вправ з ним не забирає багато часу, зате допомагає зміцнити м'язи і поліпшити розтяжку.

Література

1. Левків В. І. Шляхи оптимізації фізичного виховання в освітніх закладах / В. І. Левків // Актуальні проблеми організації фізичного виховання студентської та учнівської молоді. – Львів, 2001. – С. 56-58.;
2. Пильненький В. В. Організаційно-методичні основи організації оздоровчого тренування студентів з низьким рівнем соматичного здоров'я : дис. ... канд. наук з фіз. вих. і спорту. за спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення». – Львів, 2005 р.

ВДОСКОНАЛЕННЯ СУЧАСНИХ ФІТНЕС-ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Некрасов Г.Г., *старший викладач;*

Бердянський державний педагогічний університет, Бердянськ, Україна

В наш час здоров'я молоді усе частіше стає приводом для занепокоєння спеціалістів із його збереження, що пов'язано з багатьма зовнішніми й внутрішніми факторами – погіршенням стану навколишнього середовища, комп'ютерних ігор, інтернет-залежності, підвищенням розумових та психічних навантажень, зменшенням фізичної активності, появою нових інфекційних захворювань. Особливо гостро ця проблема постає серед студентської молоді – найбільш критичної групи населення, у якій закладаються основи майбутнього здоров'я та процвітання нації. Тому збереження і зміцнення здоров'я молоді є сьогодні пріоритетним завданням держави. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми може бути впровадження різних напрямків фітнесу в систему фізкультурної освіти, що сприятиме оновленню занять з фізичної культури. Грамотне і цілеспрямоване впровадження фітнес-технологій в заняття фізичною культурою для оздоровлення, розвитку молоді є в даний час однією з основних і актуальних завдань модернізації навчальних планів у вищих педагогічних навчальних закладах.

Виявлено, що інтерес студентів до обов'язкових занять фізичним вихованням за останні 5-10 років суттєво зменшився. Тому вони намагаються різними способами уникати участі в них [2]. Проведені дослідження О. П. Маценко, Н. В. Степанова доводять позитивний вплив комплексної програми, яка має аеробне спрямування, йоги та оздоровчої ходьби на деякі показники стану здоров'я хворих.[1] Недостатня увага приділяється і питанням формування рухової

культури, як чинника підвищення зацікавленості до свого фізичного вдосконалення та відвідування занять фізичним вихованням [2]. Тобто традиційні заняття фізичним вихованням не стимулюють студентів до самостійних занять фізичними вправами. Це зобов'язує викладачів вищої школи шукати нові нетрадиційні форми і методи проведення занять. [2] Загальний фітнес – це система занять фізичною культурою, що передбачає не лише підтримку гарної фізичної форми, але й інтелектуальний, емоційний, соціальний і духовний складники. Якщо не діє один з компонентів, то не спрацьовує і вся система. Фізичний фітнес – прагнення до оптимальної якості життя, яке передбачає досягнення більш високого рівня підготовленості відповідно до стану тестування, невеликий ризик порушення здоров'я. Фітнес за останні роки набуває все більшого розголосу, стає популярнішим серед різноманітних видів оздоровлення населення. Головною метою фітнесу є досягнення внутрішньої гармонії та зовнішньої привабливості людини, і саме це є основним мотивом для людей, які бажають гарно виглядати та добре себе почувати. Є розроблені оздоровчі фітнес-програми з використанням базової аеробіки для студентів з різним рівнем фізичного стану. Їхня мета – поліпшення функціональних можливостей студентів при дотриманні принципу диференціації. Також при складанні оздоровчих фітнес-програм слід враховувати: характер і ступінь захворювання; вихідний рівень фізичного стану (РФС); рівень навантаження; техніку виконання; кратність занять на тиждень; тривалість занять; регламентацію засобів аеробної хореографії; музичний супровід тощо.

Система фітнесу може застосовуватися у фізичному вихованні студентів і вирішувати ряд задач (оздоровчих, виховних, освітніх). Вдосконалення комплексу засобів фітнесу, а також різних видів навчальних занять дозволить оптимально доповнити вплив системи вправ фітнесу на розвиток рухових якостей, підвищення рівня знань, що впливають на мотивацію й інтереси студентів і збільшити можливості реалізації життєвих задач. Пропонується технологічний алгоритм проектування занять фізичною культурою засобами фітнесу.

Література

1. Маценко О. П. Влияние физических упражнений на течение нейродистонии / О. П. Маценко, Н. В. Степанова // Физическое воспитание студентов творческих специальностей : сб. науч. тр. / под ред. С. С. Ермакова. – Х., 2006. – № 4. – С. 130–135.
2. Приймаков А. А. Эффективность использования средств и методов нетрадиционных оздоровительных систем при работе со специальными медицинскими группами в вузе / А. А. Приймаков, Е. М. Доценко, А. А. Архипов // Физическое воспитание студентов творческих специальностей : [сб. науч. тр. / под ред. С.С. Ермакова]. – Х., 2008. – №5. – С. 77–81.

ДІВЧИНА-ПІДЛІТОК НА УРОЦІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Автори

(Осадченко Т.М., канд. пед. н., викладач;

Богуш К.І., магістрант)

Уманський державний педагогічний університеті імені Павла Тичини, Умань, Україна

На думку вчених, у зв'язку з природними тілесними трансформаціями, на уроці фізичної культури дівчинка-підліток прибуває в стані близькому до нав'язливого. Цей стан супроводжується порушенням сприйняття і розладом само сприйняття. Внаслідок першого нормативна навчальна ситуація сприймається дівчинкою як нереальна або віддалена, яка не має до неї ніякого відношення, позбавлена будь-якого особистісного сенсу. Внаслідок другого – своє власне тіло сприймається їй самій як з боку і супроводжується відчуттям неможливості управляти ним. Вимоги вчителя виконувати ті чи інші загальнорозвиваючі фізичні вправи супроводжуються болісними переживаннями тілесної неповноцінності, загальною невпевненістю у правильності виконання елементарних рухових дій (наприклад, біг, стрибки, перекиди). Їй весь час здається, що тіло їй не підкоряється і виглядає незграбним. Неминучість наступного уроку фізичної культури відбивається в інтелектуальній сфері в формі тілесної одержимості (болісними сумнівами, повним і всеосяжним підпорядкуванням розуму думкам про власне тіло або бажанням перевірити, що тіло змінюється). У вольовій сфері (на рівні дії) – відображається у формі нерішучості, зовнішньої бездіяльності (безініціативності).

Особливо гостро реагує на тілесну кризу афективна сфера психіки дівчинки. Ця реакція супроводжується негативним емоційним фоном, болісної тривогою, боязню уроку фізичної культури (фобією); переживанням нереальності того, що відбувається на уроці фізичної культури.

У світлі виділеної нами субкультурної детермінації процесу набуття дівчинкою жіночої тілесності урок фізичної культури для неї постає як дійсно культурна подія. В контексті проблеми нашого дослідження цей урок як ніби спеціально створений для того, щоб саме тут в офіційному строго нормованому шкільному середовищі послідовно розгорталися почуття дорослості, гордості, почуття соціально-статевої повноцінності.

Спираючись на думку Давидова В., можна стверджувати, що соціальна ситуація набуття дівчинкою жіночої тілесності розгортається і досягає кульмінації на звичайному уроці фізичної культури. Однак виконання фізичних вправ є лише офіційним фоном вираження дівчинкою свого ставлення до референтної групи за допомогою «костюмування» спортивною формою/

Специфіка морфофункціонального розвитку дівчинки-підлітка полягає: в некерованій зміні форми тіла; в розладі рухових стереотипів; в підвищенні чутливості тіла до слабких подразників як внутрішнього, так і зовнішнього середовища.

Специфіка когнітивно-мотиваційної сфери тілесної свідомості дівчинки-підлітка проявляється в наступному. На рівні спонукань: мотиваційний вакуум (по відношенню до нормативних цінностей фізичної культури); несвідома потреба «Бути в злагоді зі своїм тілом». На рівні безпосередньо-чуттєвого

відображення: підвищена чутливість дівчинки до слабких відчуттів, по відношенню до відчуттів, які формується зовнішнім середовищем; порушення сприйняття (дереалізація). На рівні мислення: втрата функції реального; постійне спостереження за собою «зі сторони»; розлад самосприйняття; загальна невпевненість в правильності виконання елементарних рухових дій; тілесна одержимість. На рівні дії: нерішучість; зовнішня безініціативність.

Підсвідома нестійка афективна сфера тілесності дівчинки-підлітка відчуває сильний вплив такого фактора детермінації як сучасна дівоче-підліткова тілесна субкультура, основними рисами якої є: культура «костюмування» тілесності; культура дівоче-тілесної гігієни; залежність від Інтернет; сильні горизонтальні зв'язки.

Список використаних джерел

1. Асмолов, А.Г. Культурно-историческая психология и конструирование миров / А.Г. Асмолов. – М.: МПСИ, 2010. – С. 625-642.
2. Баскаков, В.Ю. Телесно-ориентированная психотерапия // В.Ю. Баскаков. – М.: Институт общегуманитарных исследований, 2012. – 176 с.
3. Божович, Л.И. Психология подростка / Л.И. Божович. – М.: Академический проект, 2005. – 208 с.

ВПЛИВ ВИТРИВАЛОСТІ НА ОРГАНІЗМ ШКОЛЯРІВ

Автори

(Осадченко Т.М., канд. пед. н., викладач;

Петренко Ю.М., магістрант)

Уманський державний педагогічний університеті імені Павла Тичини, Умань, Україна

Поняття витривалості широко використовується для опису здатності людини до тривалого виконання того чи іншого виду розумової або фізичної діяльності. Однак в плані фізичної (рухової) якості витривалість специфічна.[2].

Можна також сказати, що витривалість – це здатність не допускати падіння працездатності в процесі діяльності будь-якої заданої роботи. В даний час розуміння витривалості в теорії і методиці фізичної культури пов'язується з процесами стомлення, що відбуваються в організмі під впливом тривалих фізичних навантажень, і здатністю організму успішно протидіяти цим процесам. Таким чином, стомлення ставить відправну точку у визначенні витривалості, перш за все, здатність зберігати гомеостаз – постійність внутрішнього середовища організму.

Спортивні навантаження призводять до розгортання різноспрямованих адаптаційних змін і відповідних пристосувальних реакцій з боку самих різних функціональних систем організму, особливо це стосується дітей та підлітків. У зв'язку з цим важко виділити систему або окремий орган, які б не залучалися до цю глобальну орбіту процесу перестроювання. Однак, серед різних функціональних змін, що протікають під час виконання фізичних навантажень, особливо цінну інформацію несе скорочувальна функція серцевого м'яза [3].

Перш за все, для прояву витривалості, особливо в циклічних вправах, важлива робота систем, що забезпечують організм киснем. Діяльність і успішність

роботи цих систем залежить від аеробних здібностей організму і анаеробних. Здатність організму здійснювати роботу за рахунок аеробних і анаеробних джерел енергозабезпечення зростає не одноразово: спочатку збільшуються аеробні можливості, в подальшому анаеробні, причому приріст анаеробних здібностей реалізується тільки при достатньому рівні розвитку аеробних ресурсів.

Процес аеробного енергозабезпечення за багатьма параметрами поступається анаеробного, зокрема за такими характеристиками як лабільність, потужність і ефективність переносу енергії, але в значній мірі володіє більшою ємністю і має можливість тривати довгий час не порушуючи гомеостаз.

Різниця в характері навантаження і рухової діяльності обумовлює відмінності в прояві витривалості як фізичної якості [1]. Існує безліч варіантів умовного розподілу витривалості за видами залежно від того, який параметр узятий за основу класифікації. Найчастіше виділяють такі різновиди: за характером роботи – динамічна і статична; за залученістю в роботі певного обсягу м'язової маси – глобальна, регіональна, локальна; по зонах відносної інтенсивності – максимальна, субмаксимальна, велика, помірна; за характером енергозабезпечення – аеробне, анаеробна; За методами вимірювання – абсолютна, відносна.

Такий різнобічний характер витривалості обумовлює складність її вивчення. Ще більш ускладнюється ця задача в зв'язку з віковими особливостями організму, що росте. Численні роботи з питань фізичного виховання школярів показують, що методика розвитку будь-якої фізичної якості повинна базуватися на знаннях і обліку вікових закономірностей природного розвитку рухових функцій.

Проявляючись у різних видах діяльності, витривалість характеризується певними особливостями, залежними від специфіки призначеної діяльності. У цьому сенсі витривалість завжди специфічна. Такий підхід застосовується при використанні терміну «спеціальна витривалість», однак витривалість при різних видах роботи має і деякі загальні риси, будучи підставою для використання поняття «загальна витривалість».

Багато авторів відзначають важливість загальної витривалості на початкових етапах підготовки юних спортсменів, особливо, пов'язаних з виконанням роботи переважно аеробного характеру. Достатній рівень загальної витривалості забезпечує надійну базу для більш спеціалізованої роботи на витривалість, а також розвитку інших фізичних якостей.

Однак на заняттях в рамках уроку фізичної культури в школі основною метою є різнобічна фізична підготовка. Як відзначають деякі дослідники, а також педагоги – витривалість є важливою складовою частиною гармонійної фізичної підготовки. Застосування вправ на витривалість в поєднанні з іншими засобами підготовки стимулює збільшення рівня розвитку та інших фізичних якостей, таких як сила, швидкість, координаційні здібності.

В останні роки з'явилася необхідність вибудовувати навчальний процес з фізичної культури у відповідності до вимог нових нормативів. Безумовно, такий підхід різко змінить напрямок руху фізичного виховання на користь всебічного фізичного розвитку учнів, комплексного формування основних фізичних якостей і пов'язаних з їх констатацією рухових умінь і навичок, а з іншого – потребують певного зусилля від учасників педагогічного процесу, як самих учнів, так і вчителів, з організації підготовки до виконання вимог і їх безпосереднього

виконання у всіх класах навчання починаючи вже з початкової школи, тобто істотно впорядкує навчальний процес, надавши йому відповідний цілеспрямований напрямок.

Список використаних джерел

1. Белоцерковский, З.Б. Эргометрические и кардиологические критерии физической работоспособности у спортсменов [Текст] / З.Б. Белоцерковский. – М.: Советский спорт, 2005. – 311 с.
2. Германов, Г.Н. Класифікаційний підхід і теоретичні уявлення спеціального і загального в проявах витривалості [Текст] / Г.М. Германов, І.А. Сабирова, Є.Г. Цуканова // Вчені записки університету ім. П.Ф. Лесгафта. – 2014. – №2 (108). – С. 49-57.
3. Прокудин, Б.Ф. Тимчасові характеристики регенерації систем організму юних спортсменів, відповідальних за виконання роботи різної інтенсивності [Текст] / Б.Ф. Прокудин, Л.Н. Бакланов, Е.В. Єфремова, Б.Р. Голощапов // Людина, здоров'я, фізична культура і спорт в світі, що змінюється: матеріали XXV міжнародній науково-практичній конференції з проблем фізичного виховання учнів. – Коломна, 2015. – С.669-676.

ВИКОРИСТАННЯ ХАТХА-ЙОГИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Автори

(Осадченко Т.М., канд. пед. н., викладач;
Самойленко І.О., магістрант)

Уманський державний педагогічний університеті імені Павла Тичини, Умань, Україна

Йога в індійській культурі, в широкому сенсі означає сукупність різних духовних, психічних і фізичних практик, націлених на управління психічними і фізіологічними функціями організму з метою досягнення індивідуумом піднесеного духовного і психічного стану. Основними напрямками йоги є раджа-йога, карма-йога, Джнан-йога, бхакті-йога, і хатха-йога. Кожен напрямок йоги являє собою свій шлях розвитку і самовдосконалення [1].

Практика асан з метою формування постави молодших школярів повинна зміцнювати м'язовий корсет дитини, відновлюючи нормальний тонус ослаблених м'язів і підвищуючи їхню силову витривалість, при цьому вона має бути спрямована на розвиток гнучкості хребта і збільшення еластичності скорочених, укорочених м'язів, тренування балансових навичок.

Молодший шкільний вік характерний тим, що розвиток гнучкості тіла відбувається досить швидко, при цьому зміцнення м'язів опорно-рухового апарату фізіологічно є більш складним завданням. Це пов'язано з тим, у дітей молодшого шкільного віку хребет ще не є остаточно сформованим, тому що знаходиться в періоді бурхливого зростання, коли м'язова тканина ослаблена і не встигає за зростанням хребців. Практика асан дозволяє «вибудувати» раціональну поставу, зміцнивши силову витривалість великих і дрібних м'язів, і зафіксувати її як динамічний стереотип. Для «закріплення» хребта в раціональному, правильному положенні практикуються асани зміцнюють м'язи спини і пресу,

балансові практики. Повільне виконання з утриманням силових асан стоячи, сидючи та лежачи, при спокійному ритмічному диханні з усвідомленням, сприяє не тільки зміцненню м'язів, утримуючи вертикальне положення тіла, але так само і м'язів ніг, рук, склепіння стопи. У свою чергу відновлення м'язового тонуусу сприяє корекції нестабільності хребта, гармонізації всього опорно-рухового апарату і формування здорової стопи [3].

Вікова особливість дітей 7-10 років ставить завдання не тільки відбору засобів йоги з точки зору доступності, безпеки та ефективності, а й адаптації відібраних засобів до дитячої практики, застосування спеціальних методів проведення занять. Тому, для дітей молодшого шкільного віку заняття повинні проводитися в ігровій формі, як найбільш близька і емоційно приваблива структура для дитини. Ігровий супровід асан є не тільки приємним і цікавим, але і розвиваючим, який розширює горизонти пізнання навколишнього світу[2].

Практика хатха-йоги з дітьми молодшого шкільного віку з метою формування, корекції і профілактики порушень постави – це правильно підібране і дозоване функціональне навантаження, яке при регулярному систематичному повторенні у вигляді фізичних і дихальних вправ, формує і удосконалює опорно-руховий апарат, а також увесь організм з його тканинами, органами і системами. Асани йоги не тільки зміцнюють м'язи тіла, а й здійснюють м'язову релаксацію за допомогою переходу від навантаження м'язів до розтягування, до розслаблення і, знову до навантаження. Збалансований і адаптований комплекс асан забезпечує гарне додавання зростаючому організму і оберігає його від хвороб, будучи ефективною профілактикою захворювань опорно-рухового апарату дитини, формуючи правильну поставу і правильну стопу.

Крім цього, заняття хатха-йогою з дітьми молодшого шкільного віку сприяють отриманню навички глибокого розслаблення, що позитивно впливає на емоційну сферу. Тренування емоційної стійкості засобами хатха-йоги дає можливість дитині не тільки на час позбутися від надмірної нервово-психічного навантаження, зайвих переживань, але і призводить до здатності справлятися з процесом адаптації до школи без розвитку втоми.

Список використаних джерел

1. Айенгар, Б. К. С. Йога Дипика. Прояснение йоги / Б. К. С. Айенгар – М. : Альпина нон-фикшн, 2010. – 496 с.
2. Бокатов, А. Дитяча йога / А. Бокатов, С. Сергєєв. – М.: Ніка-Центр, 2009. – 125 с.
3. Сергєєв, С. А. Детская йога / С. А. Сергєєв. – М. : Просвещение, 2003. – 643 с.

ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ ОЗДОРОВЛЕННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Автор

(Осадченко Т.М. канд. пед. н., викладач)

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, Україна

Анотація: важливість виховання здорового способу життя у дітей обумовлена розумінням, що прищепити основні знання, вміння та навички щодо збереження та зміцнення здоров'я можна з самого раннього дитинства. З часом вони перетворюються на важливий компонент загальної культури людини і вплинуть на формування здорового способу життя всього суспільства.

На сьогодні в умовах початкової школи та сім'ї, необхідна організація здоров'язбережувального середовища, що включає використання не лише сучасних лікувально-профілактичних засобів, організацію емоційного забарвлення заняття, психологічно комфортної оздоровчої життєдіяльності, використання нових технологій, надання умов для максимально можливої рухової активності, але і використання нетрадиційних методів оздоровлення молодших школярів.

Найбільш прийнятними виділено наступні нетрадиційні методи оздоровлення школярів школи I ступеня.

Аутотренінг – допомагає впливати на підсвідомість дітей за допомогою розслаблення м'язів, дихання, вчить розслаблятися. Після рухової активності (прогулянки, оздоровчого бігу, фізкультурного заняття) багато дітей не можуть самостійно повернути системи та органи свого організму в нормальне спокійне робочий стан, тому дитину треба навчити простому способу розслаблення: включити спокійну класичну музику або музику природи (музика струмочка, моря, вітру) та промовляти слова на її фоні.

Музикотерапія (слухання музики) – це ліки, які діти «слухають». Мелодії, які приносять дитині радість, сповільнюють пульс, збільшують силу серцевих скорочень, сприяють розширенню судин і нормалізації артеріального тиску, а якщо музика дратує то відбувається протилежний ефект. Музика, яку учні охоче слухають,

наслідувальні рухи розвивають творчу, рухову діяльність, творче мислення, рухову пам'ять, швидкість реакції, орієнтування в русі і просторі, увагу.

Су-Джок терапія – це система лікування шляхом стимуляції певних точок різними методами (голками, насінням, лазером, пальцевим тиском). Дані точки розташовуються в області кисті і стопи людини. У корейській мові «су-джок» означає «кисть-стопа». Кисть і стопа є «дзеркальним відображенням» тіла людини, і володіють функцією «дистанційного керування», яка може використовуватися для лікування захворювань. Дія на певні точки нормалізує енергетичний стан меридіанів тіла і є ефективним методом лікування багатьох захворювань.

Кольоротерапія – це наука, що використовує різні барви для регулювання вібрацій тіла людини на таку частоту, яка б давала їй силу, здоров'я, почуття гармонії. Застосовуючи елементи кольоротерапії у своїй роботі з дітьми для корекції їх психологічного стану (зняття страху, інертності, замкнутості,

перезбудливості), а також для відновлення фізичного стану дитини після хвороби. Завдяки кольоровому зору значно розширюється індивідуальна сфера, переважно підсилюється художня насолода і значно збагачується світосприйняття.

Психогімнастика – набуття досвіду емоційних переживань, спілкування. Завдання «психогімнастики» є збереження психічного здоров'я, запобігання емоційним розладам у дитини через зняття психічного напруження, розвиток кращого розуміння себе та інших, створення можливостей для самовираження особистості.

Перелік використаних джерел

1. Скориніна О.В. Нетрадиційні методики оздоровлення учнів / О.В. Скориніна // Фізичне виховання в школах України. – 2010. – №4. – С. 19-24.
2. Воскобойнікова Г. Л. Валеологічні тренінги та оздоровчі технології з використанням інформаційних інновацій у освіті / Г. Л. Воскобойнікова // Проблеми освіти. – 2006. – Вип. 49. – С. 106-110..
3. Шеремет І. Фізична активність як підсистема у формуванні здорового способу життя / І. Шеремет // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка Сер. Педагогіка / редкол.: М. Вашуленко, А. Вихрущ, Л. Вознюк, В. Кравець та ін. – Тернопіль, 2007. – №2. – С. 180-181.

МОРФО-СОМАТИЧНИЙ РОЗВИТОК ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ

Автори

(Осадченко Т.М., канд. пед. н., викладач;

Щербатенко К.А., магістрант)

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, Україна

Дослідження морфо-соматичного розвитку юних спортсменів набуває зараз особливо актуального значення. Дані розвитку молодого організму використовуються для раціонального формування фізичних навантажень, які здійснюються згідно з віковими особливостями дітей і різновидів фізичних вправ, що використовуються в тренувальному процесі [2, с. 69]. На основі цих даних будується педагогічний і медичний контроль у процесі фізичного виховання школярів та юних спортсменів

Процеси зростання та розвитку – загальнобіологічна властивість живої матерії. Зростання та розвиток людини, що розпочинаються з моменту запліднення яйцеклітини, є безперервний, поступальний процес, стрибкоподібний перебіг котрого, відбувається на протязі всього життя. Різниця між окремими етапами, або періодами, життя зводиться не тільки до кількісних, але і до якісних змін [1, с. 205].

Належність вікових особливостей у будові чи діяльності тих чи інших фізіологічних систем ні в якій мірі не може бути свідченням неповноцінності організму дитини на окремих вікових етапах. Якраз комплексом подібних особливостей характеризується той чи інший вік.

Однією з основних фізіологічних особливостей процесу розвитку, що відрізняє організм дитини від організму дорослого, є зростання, тобто кількісний процес, характеризований безперервним збільшенням маси організму у

залежності від змін кількості його клітин або їх розмірів.

Відповідно однією з основних закономірностей життя організму є безперервний розвиток, поетапне включення і зміна його функціональних систем, що забезпечують йому адекватне пристосування на різних етапах його постнатального життя.

Стать – морфо-функціональна характеристика організму, яка узагальнює всі його специфічні репродуктивні особливості (тобто особливості, що мають значення для продовження роду).

В цілому виділяють чотири основні характеристики статевої належності: генетичну (набір статевих хромосом – XX або XY), гонадну (статева залоза – яєчники у жінок яєчка у чоловіків), соматичну (особливості будови тіла), психосексуальну (усвідомлення власної статевої належності, характерні для чоловічої або жіночої статі психіки й поведінки) [2, с. 25].

У розвитку жіночого організму виділяють ті самі періоди, що й у розвитку чоловічого. Але конкретні прояви кожного з них у жінок мають специфічні особливості, пов'язані з природою жіночої статі.

Відомо, що фізичний розвиток, темпи біологічного дозрівання дівчаток значно вищі ніж у хлопчиків, але слід відмітити факт і більшої вразливості їх на дію соціально-економічних та екологічних факторів, що особливо важливо у сучасних умовах життя представників жіночої статі.

Підтверджені дані про те, що десятирічні юні спортсмени обох статей за тотальними розмірами тіла фактично не відрізнялися. Але більш інтенсивні прирости довжини та маси тіла юнаків чоловічої статі від 11 до 12 і від 12 до 13 років привів до того, що у 13-річному віці хлопці були вищими на 6.95см і важчими на 6.35кг при приблизно однакових значеннях околу грудної клітки.

Доповнені дані про те, що статеве дозрівання дівчат розпочинається у 10 років, що на два роки раніше, ніж у хлопців, й до 13-річного віку досягли 56.46% від рівня кінцевої сформованості, а у хлопців відповідно, лише 31.5%.

Встановлено, що за компонентами складу тіла, що складають соматичні ознаки досліджуваних дівчат і хлопців у 10 років фактично не відрізнялися, але більш інтенсивні прирости показників м'язового та кісткового компонентів тіла хлопців від 10 до 13 років привів до їх істотної переваги з околів плеча і стегна, довжини руки та ноги і ширини епіфізу плеча.

Дослідження динаміки фізичного розвитку юних дівчаток 10-13 років може розкрити інформацію для раціонального формування фізичних навантажень в процесі їх тренування, які здійснюються згідно з їх віковими особливостями і різновидів фізичних вправ. На основі цих даних може будуватися педагогічний і медичний контроль у процесі спортивного тренування на етапі початкової підготовки юних спортсменів до досліджуваних вікових категорій.

Таким чином, вищерозглянуті матеріали різнобічних досліджень особливостей розвитку дітей підліткового віку показують суттєві відмінності даної вікової категорії дітей від інших, а це, в свою чергу, показує необхідність подальшого комплексного вивчення та оцінки їх морфо-функціонального статусу.

Отже, десятирічні діти обох статей за тотальними розмірами тіла фактично не відрізнялися. Але більш інтенсивні прирости довжини та маси тіла футболістів чоловічої статі від 11 до 12 і від 12 до 13 років привів до того, що у 13-річному віці

хлопці були вищими на 6.95см і важчими на 6.35 кг при приблизно однакових значеннях околу грудної клітки.

Список використаних джерел

1. Сапін, М.Р. Анатомія та фізіологія людини (з віковими особливостями дитячого організму): Підручник для студ. установ серед. проф. освіти / М.Р. Сапін, В.І. Сивоглазов. – М.: ИЦ Академія, 2009. – 384 с.
2. Вовченко І.І. Тенденції до змін розвитку дітей молодшого шкільного віку//Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. – Х., 2000. – №22. – С. 9-14.

**АНАЛІЗ СПОСОБУ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я
УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ**

Ірина Юріївна Остополець, к. псих. н., доцент Донбаського державного педагогічного університету, м. Слов'янськ, Україна
Тетяна Петрівна Несторенко, к.е.н., доц. Бердянського державного педагогічного університету, м. Бердянськ, Україна
Славомір Шліва, PhD, заст. декана Вищої школи управління і адміністрації в Ополє, м. Ополє, Польща

Проблема здоров'я студентської молоді та способів його формування хвилює сьогодні фахівців багатьох країн, стурбованих своїм інтелектуальним майбутнім. Самооцінка здоров'я визнається об'єктивним методом, так як відповідь на запитання про самопочуття в більшій чи меншій мірі відображає об'єктивний стан організму респондентів. Проведення соціологічних досліджень серед студентів допомагає своєчасно приймати рішення щодо проблем, пов'язаних з організацією навчального процесу у вузі в тому числі і з фізичного виховання.

З метою вивчення способу життя проведено анкетування учнів 9-11 класів загальноосвітніх шкіл м. Слов'янська Донецької області та 200 студентів Донбаського державного педагогічного університету. Згідно з даними порівняльної оцінки способу життя старшокласників і студентів, встановлено, що серед студентів у порівнянні зі школярами старших класів вище питома вага осіб: тих, що палять – $35,00 \pm 3,37\%$ проти $13,78 \pm 1,36\%$ ($p < 0,001$), вживають міцні спиртні напої – $24,00 \pm 3,02\%$ проти $7,90 \pm 1,06\%$ ($p < 0,001$), і легкі спиртні напої $71,00 \pm 3,21\%$ проти $56,50 \pm 1,95\%$ ($p < 0,001$), які не дотримуються режиму дня – $32,50 \pm 3,31\%$ проти $19,35 \pm 1,55\%$ ($p < 0,001$), які вказують на фізіологічно недостатню довготривалість сну (менше 9 годин на добу) – $90,00 \pm 2,12\%$ проти – $69,20 \pm 1,82\%$ ($p < 0,001$), що мають недостатню кратність харчування (1 – 2 рази на добу) – $46,50 \pm 3,52\%$ проти – $20,12 \pm 1,58\%$ ($p < 0,001$). Узагальнення отриманих даних вказують на те, що студенти, в порівнянні зі школярами старших класів в значно меншій мірі дотримуються здорового способу життя.

З метою визначення рівня здоров'я молоді було проведено опитування, в якому брали участь студенти 1-3 курсів ($n = 150$). Своє здоров'я 66,7% першокурсників і 49,4% студентів 3 курсу оцінюють, як «гарне». Аналізуючи динаміку зміни стану здоров'я за час навчання у вузі, визначено, що 3,1%

першокурсників відзначають його погіршення, а на третьому курсі ця цифра зростає до 22,6%.

Було проведено анкетування з метою самооцінки здоров'я студентів. У дослідженнях взяли участь 109 студентів першого курсу різних факультетів вишу (66 дівчат і 43 юнака). Аналізуючи дані опитування самооцінки стану здоров'я серед дівчат, можна відзначити, що відмінним своє здоров'я оцінюють 10,6% респондентів; хорошим – 65,2%, задовільним – 21,2%, незадовільним – 3,0% студентів. Отримані результати самооцінки стану здоров'я серед респондентів-юнаків свідчать про те, що кожен третій оцінює рівень свого здоров'я на «відмінно», кожен другий – на «добре» і задовільним називають рівень здоров'я 11% студентів.

Соціологічні дослідження, дозволили зробити наступні висновки.

- Спостерігається погіршення стану здоров'я студентів в процесі їх навчання.
- Залишається не вирішеною проблема застосування ефективних і доступних засобів контролю за рівнем здоров'я студентів.

ЗНАЧЕННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ І СУСПІЛЬСТВА

Ірина Юрїївна Остополець, к. псих. н., доцент Донбаського державного
педагогічного університету

Тадеуш Покуса, PhD, проректор Вищої школи управління і адміністрації
в Ополє, м.Ополє, Польща

Ядвіга Ратайчак, PhD, декан Вищої школи управління і адміністрації в Ополє,
м.Ополє, Польща

З розвитком суспільства фізична культура і спорт все більш проникають в усі сфери життя людей, стають більш значущою і невід'ємною частиною життєдіяльності світової цивілізації. Вони є найважливішим фактором підтримки і зміцнення здоров'я людей, розвитку культури, способом спілкування, активного проведення дозвілля, альтернативою шкідливим звичкам і пристрастям. Разом з тим фізкультура і спорт інтенсивно впливають на економічну сферу життя держави і суспільства: якість трудових ресурсів, структуру споживання і попиту, поведінку споживачів, зовнішньо економічні зв'язки, туризм та інші показники економічної системи.

Економічна роль фізкультури і спорту найбільш рельєфно проявляється в таких напрямках: фізична активність і оздоровчо-масовий спорт сприяють мінімізації економічних втрат практично у всіх сферах життєдіяльності суспільства, виступають альтернативою шкідливим звичкам, які мають потужний деструктивний вплив на економічну систему; фізична активність виступає значущим фактором збільшення тривалості життя населення, позитивно впливає на збільшення працездатного віку людей: фізкультура і спорт є одним з основних компонентів підготовки якісних трудових ресурсів, а отже, і чинником забезпечення економічного зростання; фізична активність, спорт і туризм є в даний час найважливішою сферою великої підприємницької діяльності, яка

забезпечує, з одного боку, зайнятість багатьох людей в галузях спортивної індустрії та туристичного комплексу: з іншого боку, зазначені галузі підприємництва поповнюють бюджет за рахунок податкових надходжень, що дозволяє державі оперативно вирішувати соціальні проблеми населення.

Фізичне і душевне здоров'я нації є надзвичайно важливим елементом економічного і політичного життя суспільства, значущим компонентом світоглядної та ідеологічної позицій, детермінантою пріоритетів і поведінки людей. Здоров'я нації благотворно позначається на культурі, освіті, медицині, науці тощо. У здоровому суспільстві ці сфери активно розвиваються. І навпаки, у нездоровому суспільстві процвітають злочинність, наркоманія, алкоголізм; стагнують і розпадаються культура і освіта, притупляються самосвідомість і гордість за свій народ, розвивається своєрідний комплекс неповноцінності і ущербності нації. У світогляді і ментальності здорової нації превалює інтерес і оптимізм, віра у власну значимість і сприятливі перспективи. Порушення суспільного здоров'я породжують песимізм і безвихідність, деструктивно впливають на дух народу.

Стан здоров'я нації відбивається і на економіці: з одного боку, порушення здоров'я людей ведуть до колосальних економічних втрат, з іншого боку, неефективна економіка надає кумулятивні імпульси негативним явищам – спочатку розвиваються первинні ознаки деградації – пияцтво, злочинність, наркоманія, а потім в процес включаються вторинні – зростає кількість психічних і серцево-судинних захворювань, самогубств, відбувається наростання кількості інвалідів по здоров'ю та інвалідів з дитинства, зростає число невиходів на роботу.

З точки зору економічної теорії, підвищення добробуту громадян будь-якої країни можливо лише за рахунок неухильного економічного зростання. Для цього уряд може обрати такі шляхи: екстенсивний – просуваючись у напрямку використання більшої кількості факторів виробництва (праці, землі і капіталу), або інтенсивний – використовуючи більш досконалу техніку і технологію, впроваджуючи у виробництво новітні наукові досягнення, підвищуючи якісний рівень робочої сили і продуктивність праці. Очевидно, що, з точки зору обмеженості ресурсів, найбільш доцільно орієнтуватися на варіант інтенсивного економічного зростання. У той же час бажано знати конкретні кількісні критерії, що характеризують частку кожного з факторів виробництва в економічному зростанні в контексті внеску тих компонентів, які пов'язані з використанням трудових ресурсів. Продуктивність праці залежить від якості робочої сили – фізичних та інтелектуальних можливостей робітників і службовців, їх життєвої активності та творчої ініціативи.

У світовій економіці постійно зростає роль туризму. Будучи однією з найбільших, високо прибуткових і найбільш динамічних галузей, поступаючись по прибутковості лише видобутку і переробці нафти, туризм за даними Всесвітньої туристичної організації, забезпечує 10% обороту виробничо-сервісного ринку планети. На сферу туризму припадає близько 6% світового валового національного продукту, 7% світових інвестицій, кожне 16-е робоче місце, 11% світових споживчих витрат, 5% всіх податкових надходжень. Ці цифри характеризують прямий економічний ефект індустрії туризму. Незважаючи на ту обставину, що туризм є самостійною галуззю економіки, він найтіснішим і безпосереднім чином пов'язаний зі спортивною індустрією, причому зв'язок цей

згодом оформляється все більш рельєфно і його легко простежити на прикладі туристичних ринків Західної Європи. Так, наприклад, в останні роки зросла частка спортивного та сімейного туризму із зимових видів спорту на 20%, з літніх – на 80%. Цей процес, як відзначають фахівці, характерний не тільки для Західної Європи.

У той же час слід підкреслити, що фізична активність, спорт і туризм крім прямих економічних вигод, які оцінюються кількісно, приносять і інші блага нематеріального характеру, які безпосередньо не піддаються кількісній оцінці. Тут маються на увазі перш за все такі фактори, як розширення світогляду та інтелектуального рівня людей в процесі їх участі в спортивних змаганнях, культурно-пізнавальних і навчальних програмах. Своє дозвілля люди проводять більш раціонально і конструктивно; фізкультура і спорт дають кожній людині колосальні можливості для самовираження, самовдосконалення і самоствердження. Фізична культура і спорт таким чином є істотним чинником зростання добробуту суспільства і поліпшення якості життя людей.

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ОПТИМАЛЬНУ СТРУКТУРУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ВУЗІ

Захлевська Т. В., Павлюк О.В.

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса, Україна

Зростання обсягів інформації та знань – характерна риса сучасного етапу розвитку інформаційного суспільства, підґрунтям якого є нові інформаційні технології. Вони формують єдиний інформаційно-комунікаційний простір, охоплюючи всі рівні соціальних відносин та визначають зміни соціальних

структур, що реалізують функції накопичення, опрацювання, збереження і використання інформації.

Дедалі більше країн усвідомлюють важливість інформації для наукового розвитку. Міжнародне співтовариство також наголошує на визначальній ролі інформації в інтенсифікації інноваційних процесів, оскільки відсутність або нерозвинутість системи інформаційного забезпечення за допомогою інноваційної діяльності створює бар'єри для подальшого суспільного розвитку. Важливим елементом системи інноваційної діяльності є інформаційна складова, потенціал якої дає змогу вирішувати питання інформаційного забезпечення всіх стадій і учасників навчально-освітнього процесу, бути одним із основних елементів сприяння розширеному відтворенню знань, надавати інформаційну підтримку процесу обміну результатами наукових досліджень і розробок.

Фізичне виховання студентської молоді у період вузівського навчання – складний процес, який передбачає активну участь в ньому самих студентів. Його успіх в переважній більшості залежить від того, наскільки він повноцінно забезпечений необхідними теоретичною та методичною базою.

Сучасна дидактика фізичного вдосконалення студентів у всіх його формах неможлива без добре організованого інформаційного забезпечення. При цьому його ефективність, в першу чергу, залежить від використання найбільш прийнятних і сприйманих викладачами і студентами видів комунікації.

II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (25-26 квітня 2018 р., м. Бердянськ)

Встановлено, що для своєї фізкультурної і спортивної освіти студенти користуються наступними видами комунікацій:

- письмовою (навчальні посібники, методичні розробки, рекомендації, вказівки, що підготовлені викладачами);
- усною (в процесі спілкування з викладачами на заняттях і спортивних тренуваннях);
- науковою (беручи участь в студентських наукових конференціях);
- комп'ютерною (через Інтернет);
- масовою (через газети, журнали, радіо, телебачення).

З метою підвищення рівня своєї професійної освіти викладачі кафедр фізичного виховання користуються практично тими ж видами комунікацій, а саме:

усною (отримуючи інформацію в процесі спілкування зі своїми колегами, на методичних семінарах), науковою (беручи участь в наукових конференціях, симпозіумах, семінарах), комп'ютерною (через кафедральний комп'ютер, локальну мережу, Інтернет), письмовою (за допомогою читання спеціальної літератури), масовою (через засоби масової інформації).

Грунтуючись на цьому, необхідно розвивати на кафедрі фізичного виховання вузу основні види комунікацій.

Для цього потрібно зробити регулярними наукові і методичні семінари, щорік проводити наукові конференції для викладачів, всіляко зацікавлювати участь викладачів в наукових форумах, що проводяться іншими вузами.

Дуже важно створити на кафедрі комп'ютерний банк даних наукових і методичних матеріалів і надати можливість викладачам і студентам користуватися їм.

Корисно було б зібрати на кафедрі бібліотеку сучасної спеціальної літератури з фізичного виховання студентів.

Можна рекомендувати також створення спеціальних фізкультурних і спортивних кафедральних сайтів, комп'ютерних бібліотек з методичними матеріалами, видання текстів лекцій, методичних розробок, рекомендацій.

Слід всесторонньо удосконалювати курс дистанційного навчання з фізичного виховання, практикувати самостійну теоретичну і методичну підготовку студентів на основі підготовлених для них лекцій.

Велике значення для фізкультурної освіти може мати практика регулярних студентських науково-практичних конференцій із проблем фізичного виховання.

Корисним би було організувати випуск доступних відеоматеріалів з описом самостійних занять, системами фізичних вправ різних новітніх програм з фітнесу, силової та функціональної підготовки, видам самозахисту у розділі, що викликають інтерес у молоді, а також регулярне освітлення спортивних досягнень студентів-спортсменів академії у вузівській газеті.

ЗАСТОСУВАННЯ ФІТНЕС-ПРОГРАМ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Писаренко С.М.,
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ

Здоров'я студентів має важливе значення як для сучасності, так і для майбутнього. Студенти – це майбутня еліта суспільства, його розумовий потенціал. Вони є майбутніми творцями матеріальних і духовних благ країни, а зараз – це обличчя нації, її краса, енергія, активність, творчість. Крім того, студенти – це майбутні батьки й матері дітей, і тому вони несуть потенціал здоров'я прийдешніх поколінь. Отже, збереження й поліпшення здоров'я студентської молоді є найважливішим завданням сучасності [5].

Аналіз світового досвіду та результатів низки наукових досліджень переконують, що ефективним напрямом підвищення рівня рухової активності різних груп населення в Україні є вдосконалення системи фітнес програм.

Рациональне застосування доступних та ефективних засобів фітнесу, які мають вибіркового впливу на організм багато у чому забезпечує досягнення мети фізичного виховання студентської молоді – сприяння підготовці гармонійно розвинених висококваліфікованих фахівців з урахуванням конкретних вимог щодо їх професійної психофізичної компетентності. Вибір обсягу, інтенсивності та спрямованості персональної фізкультурної діяльності студентів визначається станом здоров'я, функціональними можливостями організму, статтю, віком, рівнем фізичної працездатності і підготовленості [1, с. 320; 2, с. 24].

У дослівному перекладі фітнес (англ. fitness), від дієслова «to fit» – відповідати, бути в хорошій формі; у більш широкому сенсі – це загальна фізична підготовка людини. Поняття фітнес об'єднує різні форми фізичної культури, що мають кондиційну, оздоровчу і спортивну спрямованість, засновану на використанні широкого комплексу фізичних вправ: аеробіки, шейпінгу, танцювальних рухів, елементів гімнастики, бойових мистецтв, психотренінгу, які проводяться в залі, басейні, чи на відкритих майданчиках, в усіх вікових групах населення [3, С. 228-232].

За даними В.В. Білецької навчальний процес студентів у системі фітнесу здійснюється шляхом проведення окремих занять фізичними вправами. Будучи відносно самостійною ланкою педагогічного процесу, кожне заняття пов'язане з попередніми та наступними. Воно повинно робити певний внесок у формування високих фізичних кондицій студентів. Заняття є елементом навчально-виховного процесу та володіє всіма властивими цьому явищу ознаками. Зміст навчального матеріалу пов'язаний з вибором фізичних вправ, направлених на вирішення завдань тренування. Завдання визначають предмет та спрямованість занять, особливості діяльності викладача і студентів, а також очікувані зрушення в стані організму.

Побудова навчально-тренувальних занять залежить від зовнішніх факторів. По-різному вона складається при заняттях у гімнастичному залі, на спортивному майданчику, стадіоні, в плавальному басейні, на ковзанці, на місцевості, залежно від температури навколишнього середовища, стану обладнання, кількості

інвентарю і т. п.

Фітнес-програми для студентів мають відповідати наступним вимогам: доступність тренувальних та підтримуючих оздоровчий ефект засобів, урахування індивідуальних можливостей та інтересів юнаків та дівчат, можливість проведення індивідуальних занять, теоретична і методична підготовленість, навички самодіагностики фізичного стану, знання щодо попередження травматизму при виконанні самостійних занять.

Якою б оригінальною не була б та чи інша фітнес-програма, в її структурі виділяють наступні частини (компоненти): розминка; аеробна частина; кардіореспіраторний компонент (частина програми, орієнтована на розвиток аеробної продуктивності); силова частина; компонент розвитку гнучкості (стретчинг); заключна (відновлювальна) частина. Слід зазначити, що наведена узагальнена структура фітнес-програми може зазнавати змін в залежності від цільової спрямованості занять, рівня фізичного стану тих, хто займається, та інших факторів [4].

Література

1. Булатова М.М. Сучасні фізкультурно-оздоровчі технології у фізичному вихованні / М.М. Булатова, Ю.О. Усачов // Теорія і методика фізичного виховання; за ред. Т.Ю. Круцевич. – К.: Олімпійська література, 2008. – Т. 2. – С. 320-354.
2. Григорьев В.И. Фитнесс-культура студентов: теория и практика: Учебное пособие / В.И. Григорьев, Д.Н. Давиденко, С.В. Малинина. – СПб.: Изд-во СПб ГУЭФ, 2010. – 228 с.
3. Корносенко О. К. Роль фітнесу в системі оздоровчої фізичної культури / О. К. Корносенко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – 2013. – Вип. 112(3). – С. 228-232.
4. Маракушин А.І., Мкртічан О.А. Сучасні оздоровчі фітнес-технології як засіб підвищення рухової активності та фізичної підготовленості студентів ВНЗ Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт» зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2016. – Випуск 10 (80)16. – 153 с.
5. Новітні фітнес-технології у роботі спортивних секцій вищих навчальних закладів: навч.-метод. посіб. / О. Е. Меньших, Н. В. Костогриз-Куликова, Ю. О. Петренко. – Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2014. – 84 с.

ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Самойленко Вадим Леонідович, викладач
Бердянський державний педагогічний університет, місто Бердянськ, Україна

Актуальність. В сучасному світі відбуваються великі зміни в усіх сферах людського життя. Важливу роль в цих перетвореннях відіграє стрімкий розвиток науково-технічного прогресу, глобальна інформатизація передових країн світової спільноти.

Серед сучасних тенденцій розвитку вищої школи перспективним напрямком удосконалення професійної освіти є розробка та впровадження нових технологій навчання і принципів організації навчального процесу, заснованих на широкому використанні сучасних інформаційних, комунікаційних і мультимедійних технологій [1].

Ступінь дослідження. Питаннями оволодіння сучасними інформаційними і комунікаційними технологіями та їх використання займалися багато вітчизняних та зарубіжних вчених (В. Бабанін, Н. Іванова, П. Петров та ін.). На думку більшості авторів (Л. Панченко, О. Сухобок та ін.) питання використання мультимедійних технологій підготовки майбутніх учителів фізичної культури не до кінця розкриті, та потребують поглибленого дослідження [2, 3].

Результати дослідження. Аналіз проведеного дослідження останніх літературних джерел показав, що питання використання сучасних мультимедійних технологій в одній з традиційних форм навчання майбутніх учителів фізичної культури – лекція. З настановної лекції починається кожна нова тема і за нею йдуть практичні заняття, семінари, заліки і т.д. Сучасні інформаційні технології дозволяють використовувати інструментальні засоби (наприклад «Microsoft Power Point») для розробки електронних матеріалів навчального призначення застосовуваних на лекції, в тому числі і створення електронного підручника. Великою допомогою в проведенні лекцій стало використання аудіо та відеотехніки, сучасних мультимедійних проекторів, електронної дошки і використання Інтернет ресурсів для створення дидактичних засобів, що застосовуються при організації лекції.

Проведення практичних занять зі студентами вищих навчальних закладів спеціальності фізична культура і спорт неможливо без використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які дозволяють на більш високому рівні поліпшити наочність (ілюстративність і інтерактивність) і за допомогою сучасних засобів візуалізації зробити навчання доступним для різних категорій студентів (в залежності від особливостей їх сприйняття і переробки інформації). У процесі проведення практичного заняття взаємодія викладача зі студентами будується на передачі і отримання інформації словесного і зорового характеру. Використання мультимедійних технологій дозволяє більш ефективно реалізувати принцип наочності (в частині ілюстративної складової), збільшує швидкість передачі інформації студентам та сприяє розвитку таких важливих якостей, як інтуїція, образне мислення.

Висновки. Перераховані традиційні форми навчання студентів вищих навчальних закладів є найбільш сприятливими та актуальними для застосування

в галузі фізичної культури і спорту мультимедійних технологій. Це визначає необхідність їх включення в процес підготовки фахівців, майбутніх учителів фізичної культури, які сьогодні повинні володіти методами і засобами вирішення практичних і наукових завдань в галузі фізичної культури і спорту на базі використання сучасних мультимедійних технологій.

Список використаних джерел

1. Демин И. Ю. Роль и задачи курса "Информационные технологии в физической культуре и спорте" в подготовке специалистов / И. Ю. Демин, О. В. Петрова, Н. В. Прончатов-Рубцов // Теория и практика физической культуры. 2011. N 10. С. 32-34.
2. Панченко Л. Ф. Інформаційно-освітнє середовище сучасного університету : монографія / Л. Ф. Панченко. – ДЗ «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. – 280 с.
3. Сухобок О. Ю. Засоби інноваційних педагогічних технологій у підготовці майбутніх учителів фізичної культури / Олег Юрійович Сухобок. // Педагогіка, психологія і медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – №12. – С. 109.

**ВАЛЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ-ТЕХНОЛОГІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ФІЗИЧНЕ
ВИХОВАННЯ”**

Сергєєва Т.П.; Волкова Т.П.

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса, Україна

Проблема формування, зміцнення та збереження здоров'я в широкому розумінні на особистісному та суспільному рівнях у наш час набула загальнопланетарного значення й розглядається як така, що кардинально змінює подальший розвиток людини. Життя та здоров'я людини виступають найвищою цінністю й одним з головних показників цивілізованості суспільства.

За останніми науковими даними, до 90 % студентів мають серйозні відхилення в стані здоров'я, 50 % і більше знаходяться на диспансерному обліку, кожний 5-й студент (на гуманітарних факультетах – кожний 3-й, а іноді навіть 2-й) віднесений до підготовчої та спеціальної медичної групи або звільнений за станом здоров'я від фізичних навантажень; рівень більше ніж 50 % молодих людей, які навчаються у вищих навчальних закладах нашої країни, не відповідає навіть середньому рівню державного стандарту фізичної підготовленості, що гарантує стабільне здоров'я. Таке становище пов'язується з тим, що для сучасної молоді підвищення рівня свого здоров'я не набуває першочергового значення. При цьому вона не має й необхідних знань, життєвого досвіду, що дозволили б їй зберегти свою особистість, засвоїти оптимальні норми життя, засновані на розумінні здоров'я як найбільшої цінності.

Серед технічних спеціальностей у вищих навчальних закладах є такі, які висувають особливі специфічні вимоги до функціональних, рухових і психологічних можливостей фахівців. Для успішної роботи в цих умовах в професійній підготовці майбутніх фахівців-технологів необхідно цілеспрямовано

формувати ціннісне ставлення до здоров'я.

Сучасна мета і завдання навчальної дисципліни “Фізичне виховання” у вищих навчальних закладах освіти визначаються такими напрямками: підтримка соціально-обґрунтованого рівня фізичної підготовленості студентів, протидія негативним факторам, що впливають на здоров'я і навчання, засобами фізичного виховання, вміння самостійно використовувати засоби фізичної культури в праці та відпочинку, формування загальної та професійної культури, здорового способу життя та ін.

Доведено, що успіхів досягає та молодь, яка вміє оптимально поєднувати високий рівень фізичної підготовленості та теоретичних знань у галузі фізичного виховання.

Інтелектуальний розвиток та надбані теоретичні знання дозволяють студенту вірно оцінювати соціальну значущість фізичної культури і спорту, розуміти об'єктивні закономірності фізичного виховання як педагогічного явища, свідомо ставитись до занять та завдань викладача, як провідної ланки між пізнанням та самовдосконаленням, із більшим бажанням проявляти самостійність та творчість на заняттях і змаганнях.

Під теоретичною підготовкою студентів слід розуміти систему знань, сконцентрованих у спеціальних наукових дисциплінах, які є основою ідей у галузі фізичного виховання і спорту, систему гуманітарних знань, природознавчих дисциплін, пов'язаних з пізнанням і науковим забезпеченням фізичного виховання, а також інтелектуальних вмінь та навичок, що формують впевненість і розвивають пізнавальні здібності.

Теоретична підготовка студентів на заняттях з фізичного виховання повинна розглядатися як своєрідна база для підвищення технічної, тактичної та психічної підготовленості. Тому до викладання теоретичного матеріалу не повинно бути формального відношення як зі сторони викладача, так і зі сторони студента.

Теоретичні заняття повинні мати певну мету: виробляти у студентів вміння використовувати отримані теоретичні знання на практиці. Окрім того, розширення теоретичних знань студентів дає можливість самостійно мислити, сприяє розвитку самоконтролю та самоаналізу, що, в свою чергу, є запорукою майбутнього самовдосконалення.

Однак, недостатність науково-методичної літератури та розробок, додаткових засобів інформаційного змісту та відсутність чіткої методики їхнього використання у навчальному процесі з фізичного виховання не дозволяє забезпечити всебічний розвиток особистості студентів під час занять і поза ними.

Аналіз мотивів занять фізичною культурою і спортом майбутніх фахівців-технологів дозволяє зробити висновок про те, що:

- у багатьох студентів заняття фізичною культурою обумовлюють не стільки бути здоровим і фізично розвиненим, скільки бажанням отримання заліку при мінімальних фізичних зусиллях;
- у більшості студентів низький рівень знань з специфічних вимог до рухових та психологічних можливостей, які висуваються до майбутніх фахівців-технологів в умовах виробництва;
- студенти більшою мірою на розуміють ролі здоров'я, як щонайвищої цінності життя в долі окремої людини. І як наслідок, часто ігнорують заходи, засоби, форми і способи фізичної культури, які виконують визначну роль для

підтримки і зміцнення здоров'я;

– у студентів не сформована стійка установка до здорового способу життя, недостатній набір знань, умінь і навичок, які б давали змогу особистості ефективно діяти або виконувати певні функції зі зміцнення здоров'я.

Таким чином, формування у студентів свідомої потреби до систематичних занять фізичними вправами вимагає від викладача пошуку ефективних форм і методів проведення занять, створення відповідного навчально-методичного забезпечення, а також ведення активної пропагандистської діяльності.

Як показують дослідження авторів (Осінчук В.Г., Левків Л.В., 1998–2006; Сіренко Р.Р., Стельникович Ю.В., 2005–2007) існує відповідна залежність між теоретико-методичним і практичним розділами фізичного виховання студентів, де на основі знань формуються вміння і навички, та усвідомлена потреба до систематичних занять фізичними вправами. Викладач повинен широко використовувати різноманітні форми і методи розповсюдження інформації, такі як: лекції, бесіди, диспути, дискусії, пояснення, опис, обговорення тощо.

Аналіз діючих у вищих технічних закладах учбових планів та програми з фізичного виховання доводить, що зростання об'єктивної потреби суспільства у формуванні фізичного здорового активного покоління майбутніх працівників не в значній мірі знайшло у них своє відображення. Порівняно з іншими учбовими дисциплінами на предмет "Фізичне виховання" відводиться найменша кількість навчальних годин, а кількість годин розподіляють в залежності від їхньої спрямованості диференційовано. Тому, складається враження, що окремі види підготовки мають більш важливе значення, ніж інші, зокрема – теоретична. Однак, у програмному матеріалі поставлено ряд педагогічних завдань, які стосуються не лише практичних вмінь та навичок, але й теоретичних знань.

Теоретичний розділ програми визначає той мінімум знань, яким повинні оволодіти студенти, а практичний розділ – матеріал з фізичної, технічної, тактичної та психічної підготовки.

Вивчення думки студентів дало нам можливість визначити актуальні напрямки теоретичної підготовки, які необхідно втілювати в практику фізичного виховання і застосовувати різні форми втілення передачі знань студентам. До таких тем можна віднести:

- співвідношення біологічних та соціальних вимог;
- вибір індивідуального стилю рухової активності;
- національні та авторські школи фізичного виховання;
- засоби загартування організму;
- основи психофізичного тренування;
- пропаганда здорового способу життя;
- методики самостійних занять та методів самоконтролю.

Одним із пріоритетних напрямків теоретичної та методичної підготовки, який дозволяє вирішити питання підвищення мотивації до занять фізичним вихованням та привернути увагу молоді до здорового способу життя є гігієнічний підхід. Зміст гігієнічного напрямку фізичного виховання обумовлений різними факторами: віком, станом здоров'я студентів, режимом навчального процесу та спрямованістю занять.

Студентський вік (17–25 років) має специфічні анатомо-фізіологічні характеристики. Тому фізичне виховання повинне сприяти відповідному

формуванню організму студентів, усувати відхилення у стані здоров'я, протидіяти шкідливим впливам, що викликані умовами навчання. Звідси виникає потреба систематичних занять фізичними вправами, а також озброєння студентів знаннями в області охорони здоров'я.

У нашому дослідженні з метою підвищення стійкості організму студентів до негативного впливу деяких чинників оточуючого середовища, покращення стану здоров'я, фізичного розвитку, підвищення працездатності і продовження активного довголіття було використано об'єктивні методи в системі фізичного виховання студентської молоді. Такі як:

- оптимізація умов і режимів навчання і відпочинку;
- раціональне харчування;
- оптимізація рухової активності;
- загартовування тощо.

У навчальних програмах для вищих навчальних закладів педагогічної освіти передбачено вивчення предметів, які стосуються здорового способу життя та безпеки життєдіяльності. Враховуючи особливості багатьох наукових напрямків, такі дисципліни як: "Основи медичних знань та охорона здоров'я дітей", "Охорона безпеки життєдіяльності", "Валеологія", "Гігієнічні основи фізичного виховання" набувають актуальності як науково-методичне забезпечення теоретичного розділу програми з фізичного виховання.

У вищих технічних закладах головним напрямком набуття знань з предмету "Фізичне виховання" у межах теоретичного та методичного розділів повинні бути валеологічний та гігієнічний напрями.

Висновки. Поглиблене теоретичне підґрунтя курсу "Фізичне виховання" в обсязі гігієнічних та валеологічних знань дає можливість майбутнім фахівцям-технологам поглибити свої знання, свідомо відноситись до занять та змін власної фізичної кондиції, зміцнити прагнення кожної особистості до самовдосконалення, підвищити зацікавленість та мотивацію до занять фізичними вправами, до збереження та зміцнення власного здоров'я.

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДЛІТКІВ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ

Стельмашук Ж. Г., канд. пед. н., доцент;

Лютовський В. О., магістр

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне, Україна

Потреба збереження та зміцнення здоров'я, мотивації дітей та молоді на здоровий спосіб життя є одним актуальних питань освіти та виховання підростаючого покоління.

Дані наукових досліджень засвідчують погіршення рівня здоров'я, зниження інтересу до занять фізичною культурою саме в учнів основної школи. Водночас підлітковий вік є одним із сприятливих періодів для залучення учнів до регулярних занять фізичною культурою, розширення їх режиму рухової активності.

Проблемі формування мотивації та мотивів особистості присвячені праці

II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (25-26 квітня 2018 р., м. Бердянськ)

психологів Л. Божович, Г. Костюка, С. Занюка, Є. Ільїна, О. Леонтєва, С. Рубінштейна та ін. Різні аспекти розвитку мотивації до знань фізичною культурою учнів та студентів є предметом наукових досліджень В. Бальсевича, Г. Безверхньої, О. Іщенко, О. Марченко, Т. Круцевич та ін.

Вікові особливості підлітків були предметом наукової уваги Л. Божович, Л. Виготського, А. Лічко, В. Мухіної та ін.

Метою наукової розвідки є виокремлення вікових особливостей підлітків, які впливають на формування мотивації до занять фізичною культурою.

Вік підлітковий – період онтогенетичного розвитку дитини від 10/11 до 15 років, пов'язаний з переходом від дитинства до дорослості. Кардинальні перетворення відбуваються в організмі дитини та пов'язані з її статевим дозріванням, розвитком її свідомості і діяльності, системі міжособистісних стосунків. У підлітка виникає почуття дорослості – центральне новоутворення підліткового віку, різко зростає інтерес до власного «Я», прагнення пізнати себе, свої можливості, сили, здібності. Основою для їх формування і розвитку є спілкування, яке у цей період стає провідним.

Відтак, з'являються нові переживання, інтереси, потреби, що не можуть не впливати на формування мотивації до занять фізичною культурою.

У зв'язку із статевим дозріванням відбуваються значні зміни в роботі усіх систем організму, що викликає певно дисгармонію в рухах, невірноваженість у поведінці, дратівливість, млявість, апатію, підвищення артеріального тиску, втомлюваність. Схильність підлітка до переоцінки своїх можливостей нерідко спонукає до перевантаження себе силовими вправами, піднімання непосильної ваги тощо.

Нестійкість психіки підлітка вимагає постійно підтримувати його інтерес до фізичних вправ, вони повинні бути емоційними, але не занадто складними, оскільки інтерес до складної, малодоступної вправи згасає так швидко, як і до надто простої, виконання якої не потребує зусиль.

Підлітки вирізняються недисциплінованістю, недоведенням справи до кінця, неузгодженістю моральних уявлень, понять з їх поведінкою. нездатністю до високих вольових напруг, якщо дорослі не обґрунтовано звільняють підлітків від важких і відповідальних завдань. У них яскраво виявляється брак витримки й самовладання, що виражається в нестриманості, нетерплячості, різкості, і навіть негативізмі, бажанні діяти врозріз з вимогами дорослих. Окрім того, через брак знань і життєвого досвіду підліток не завжди правильно розуміє сутність окремих вольових якостей, не може правильно вибрати засіб їхнього виховання.

Аналіз наукових досліджень дав змогу констатувати, що для підлітків характерною є концентрація уваги на власній зовнішності, відповідності її ідеалам, задоволення потреби у спілкуванні та активному відпочинку.

Таким чином, раціональне врахування впливу зовнішніх факторів, статевих та психофізіологічних особливостей формування організму підлітка є важливим чинником формування їх мотивації до знань фізичною культурою.

Література

1. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. М.: Л- и СПб, 2002. 512 с.
2. Психологічна енциклопедія /автор-упоряд. О. М. Степанов. Київ: Академвидав, 2006. 423 с.

МІСЦЕ ТА ЗНАЧЕННЯ ЗАСОБІВ ЛІКУВАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗІ СТУДЕНТАМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ГРУПИ

Суханова Г.П. *старший викладач*
Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького,
Мелітополь, Україна

Лікувальна фізична культура є ефективним засобом підвищення фізичної та розумової працездатності студентів ВНЗ. Рівень сучасних знань з фізіології, гігієни та клінічної медицини доводить необхідність рухової активності для такої категорії студентів, причому не лише з освітньою метою для повноцінного розвитку та оволодіння майбутньою професією, але й з лікувально-профілактичною, для зміцнення та збереження здоров'я. Студенти, які мають відхилення у стані свого здоров'я, хронічні захворювання або пошкодження опорно-рухового апарату, як правило, займаються в спеціальних медичних групах (СМГ) [2].

До основних засобів лікувальної фізичної культури (ЛФК) у СМГ відносяться: фізичні вправи; природні фактори; раціональний, гігієнічно обґрунтований руховий режим, що сприяє формуванню здорових звичок та забезпечує характерний вплив на ослаблений організм юнаків та дівчат. Кожний із цих засобів має виняткове значення для формування всебічно розвиненої гармонійної особистості студента [3].

Фізичні вправи. Заняття фізичними вправами – найбільш сильний фізіологічний подразник, який стимулює нормальну життєдіяльність організму та забезпечує завдяки механізму фізичного тренування зростання фізичної працездатності та захисних сил організму людини. Основний механізм дії фізичних вправ – нейрон-рефлекторно-гуморальний. Лікувальна дія фізичних вправ виявляється у тонізуючому впливі, трофічній дії, нормалізації функцій та компенсації порушених функцій.

Застосовуються наступні вправи:

Загальнооздоровчі вправи – створюють загальний неспецифічний ефект оздоровлення. Застосовуються при всіх захворюваннях у студентів СМГ.

Спеціально-оздоровчі вправи (спеціальні) – впливають на організм студентів при визначеному захворюванні.

Вправи, які розвивають, – діють на всі функції організму, створюють базу для розвитку основних фізичних якостей.

Спеціально-розвивальні вправи – сприяють розвитку окремих якостей: сили, гнучкості, витривалості.

Природні фактори. Важливим засобом фізичного виховання у студентів СМГ є використання дії природних факторів: сонця, повітря та води.

Сонячні, повітряні ванни та водні процедури формують захисні сили організму, його адаптацію до впливу несприятливих факторів зовнішнього середовища.

Загартовування організму – це формування та удосконалювання функціональних систем, спрямованих на підвищення імунітету організму, що зрештою призводить до зменшення захворюваності. Науково обґрунтовані

методи загартовування стають невичерпними джерелами збільшення здоров'я студентів СМГ. Найбільш ефективними засобами загартовування слід уважати сонце, повітря та воду.

Гігієнічно обґрунтований режим. Заняття фізичними вправами, як і використання оздоровчого впливу природних факторів, приносять найбільш позитивні результати тоді, коли спосіб життя та розпорядок дня добре організовані.

Гігієнічно обґрунтований режим містить:

- виконання домашніх завдань із лікувальної фізичної культури.
- вироблення у студентів навички та потреби в чіткому розпорядку дня.
- найважливішою умовою гігієнічно обґрунтованого режиму є повне виключення факторів, здатних несприятливо позначитися на стані здоров'я (уживання алкогольних напоїв та паління, недосипання, перенапруження, стреси, переохолодження та інше);
- використання вільного часу з оздоровчою метою (заняття фітнесом, нетрадиційними засобами фізичної реабілітації – йога, пілатес та інші) [1].

На практиці у студентів СМГ можуть застосовуватися додаткові засоби ЛФК велотренажери, гребні тренажери, бігова доріжка, еспандери, ролери (гімнастичні ковзанки), міні-батут та ін. Доповнюючи процедури лікувальної гімнастики заняттями на тренажерах, досягають більшого загально-зміцнювального впливу на організм, підвищення фізичної працездатності, а також збільшення спеціальної тренуваності. Наприклад, систематичні вправи на велотренажері, біговій доріжці, гребному тренажері розвивають не лише загальну, але й швидкісну, швидко-силову витривалість. Розвитку сили, гнучкості допомагають вправи з еспандерами, ролерами, а вправи на міні-батути покращують координацію рухів. Різні за спрямованістю впливу тренажерні пристрої, поєднуючись в одному, називаються універсальними, наприклад, гімнастичний комплекс «Здоров'я» [1].

Література

1. Бісмак О.В. Лікувальна фізична культура у спеціальних медичних групах: навч. посіб./О.В. Бісмак. – Харків: Вид-во Бровін О.В., 2010. – 202 с.
2. Непша О.В. Значення фізичної культури для студентів, що займаються у спеціальних медичних групах/О.В. Непша, Г.П. Суханова// Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (20-21 квітня 2017 року): збірник тез. – Бердянськ:БДПУ, 2017. –С.307-309.
3. Суханова А.П. Формы и средства проведения занятий по физическому воспитанию со студентами специальной медицинской группы/А.П. Суханова/ Актуальные научные исследования в современном мире: XXVII Междунар. научн. конф., 26-27 июля 2017 г., Переяслав-Хмельницкий. // Сб. научных трудов. – Переяслав-Хмельницкий, 2017. – Вып. 7(27), ч. 3 – С. 53-57.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Ушаков В.С. *старший викладач*
Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького,
Мелітополь, Україна

Фізична культура – органічна частина загальнолюдської культури, її особлива самостійна область. Разом з тим це специфічний процес і результат людської діяльності, засіб і спосіб фізичного вдосконалення особистості. Фізична культура впливає на життєво важливі сторони індивіду, отримані у вигляді задатків, які передаються генетично і розвиваються в процесі життя під впливом виховання, діяльності та навколишнього середовища. Фізична культура задовольняє соціальні потреби в спілкуванні, грі, розвазі, в деяких формах самовираження особистості через соціально активну корисну діяльність.

Фізична культура представлена сукупністю матеріальних і духовних цінностей. До перших відносяться спортивні споруди, інвентар, спеціальне обладнання, спортивна екіпіровка, медичне забезпечення. До других слід віднести інформацію, твори мистецтва, різноманітні види спорту, гри, комплекси фізичних вправ, етичні норми, що регулюють поведінку людини в процесі фізкультурно-спортивної діяльності та ін. В розвинених формах фізична культура продукує естетичні цінності (фізкультурні паради, спортивно-показові виступи та ін.).

Результатом діяльності у фізичній культурі є фізична підготовленість і ступінь досконалості рухових умінь і навичок, високий рівень розвитку життєвих сил, спортивні досягнення, моральний, естетичний, інтелектуальний розвиток.

Володіючи і активно використовуючи різноманітними фізичними вправи, молода людина покращує свій фізичний стан і підготовленість, фізично вдосконалюється. Фізична досконалість відображає таку ступінь фізичних можливостей особистості, її пластичної свободи, яка дозволяє їй найбільш повно реалізувати свої сутнісні сили, успішно брати участь в необхідних суспільству і бажаних для неї видах соціально-трудової діяльності, посилюють її адаптивні можливості і зростання на цій основі соціальної віддачі. Ступінь фізичної досконалості визначається тим, наскільки вона є міцною основою для подальшого розвитку особистості.

Фізичне вдосконалення слід розглядати як динамічний стан, що характеризує прагнення особистості до цілісного розвитку за допомогою обраного виду спорту або фізкультурно-спортивної діяльності. Тим самим забезпечується вибір засобів, які найбільш повно відповідають її морфофункціональним і соціально-психологічним особливостям, розкриття і розвитку її індивідуальності. Ось чому фізична досконалість є не просто бажаною якістю майбутнього фахівця, а й необхідним елементом його особистісної структури [1].

Фізкультурно-спортивна діяльність, до якої включаються студенти, один з ефективних механізмів злиття громадського та особистого інтересів, формування суспільно необхідних індивідуальних потреб. Її специфічним ядром є відносини, яку розвивають фізичну і духовну сферу особистості, збагачують її нормами,

ідеалами, ціннісними орієнтаціями. При цьому відбувається перетворення соціального досвіду у властивості особистості і перетворення її сутнісних сил у зовнішній результат [1].

Цілісний характер такої діяльності робить її потужним засобом підвищення соціальної активності особистості.

Фізична культура особистості проявляє себе в трьох основних напрямках:

- визначає здатність до саморозвитку, відображає спрямованість особистості «на себе», що обумовлено її соціальним і духовним досвідом, забезпечує її прагнення до творчого самовдосконалення;
- фізична культура – основа самостійного, ініціативного самовираження майбутнього фахівця, прояв творчості у використанні засобів фізичної культури, спрямованих на предмет і процес його професійної праці;
- вона відображає творчість особистості, спрямовану на відносини, що виникають в процесі фізкультурно-спортивної, суспільної та професійної діяльності. Чим багатше і ширше коло зв'язків особистості в цій діяльності, тим багатшою стає простір її суб'єктивних проявів [2].

Говорячи про проблеми формування фізичної культури особистості, слід виділити найбільш актуальну з них на сьогоднішній день, це відсутність у студентів ціннісної орієнтації до фізичної культури.

Під цінностями розуміються предмети, явища і їх властивості, необхідні суспільству і особистості як засоби задоволення потреб. Вони формуються в процесі засвоєння особистістю соціального досвіду і відображаються в її цілях, переконаннях, ідеалах, інтересах. У них відображені уявлення студентів, про бажане. У формуванні певних цінностей, здатних задовольнити потреби студентів, проявляється єдність фізичного, психічного і соціального розвитку особистості. На жаль, через слабку або непрофесійну підготовленість викладацького складу або небажання вести активну спортивно-масову роботу серед молоді, а також відсутність регулярного моніторингу спортивних інтересів, студентам часом досить важко визначитися в широкому колі спортивних інтересів.

Література

1. Абдуллаєв А.К. Олімпійський і професійний спорт: навчальний посібник до самостійної роботи з дисципліни «Олімпійський та професійний спорт» для студентів ВНЗ III-IV рівня акредитації спеціальності «Фізична культура»/А.К. Абдуллаєв, В.С. Ушаков, І.В. Ребар/. – Мелітополь: ФОП Силаєва О.В, 2017. – 76 с.
2. Непша О.В. Основні чинники які визначають зміст професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих навчальних закладів/О. Ковальчук, О. Непша, Г. Суханова, В. Ушаков//Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи: зб. матер. I-ї Міжнар. наук.-практ. конф. – Дрогобич: Посвіт, 2016. –С.263-265.

ВИЗНАЧЕННЯ РИЗИКУ СЕРЦЕВО-СУДИННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ СТУДЕНТІВ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ

*Халайджі С.В., канд. фіз. вих. , доцент
Одеська національна академія харчових технологій, Одеса, Україна*

Соціально-економічні зміни останнього десятиліття негативно вплинули на стан здоров'я населення країни, у тому числі і на рівень здоров'я студентської молоді. За аналізом літературних джерел більш ніж 50 % сучасних студентів мають відхилення у стані здоров'я.

Погіршення стану здоров'я студентів показує неієздатність традиційного підходу до викладання фізичної культури у вузі. Таким чином, пошук нових шляхів та технологій оздоровлення студентської молоді є вельми актуальним.

Найчастіше учбові заняття з фізичної культури починаються у вузі до обов'язкового проходження медогляду, і студенти не розділені на різні медичні групи. Щоб не завдати шкоди здоров'ю студентів, але й при тому не втрачати занять до початку медогляду, необхідно мати інформацію про ризик серцево-судинних захворювань у студентів-першокурсників. Проте питанням первинної перевірки рівня стану їхньої серцевої системи до проходження медогляду в літературних джерелах не приділяється достатньо уваги.

Завданнями нашого дослідження було підібрати тест на виявлення у студентів ризику розвитку серцево-судинних захворювань та провести його на початку занять фізичною культурою на 1 курсі.

Для вирішення цього завдання використовувалися наступні *методи дослідження*: аналіз літературних джерел щодо поставленої проблеми з метою відбору необхідних тестів; визначення у студентів ступеня ризику серцево-судинних захворювань; статистична обробка результатів тестування та аналіз отриманих даних.

У процесі аналізу літературних джерел були відібрані тестові завдання на виявлення ризику розвитку серцево-судинних захворювань.

В дослідженні прийняли участь 1057 студентів 1 курсу 5 структурних підрозділів ОНАХТ: Факультету інноваційних технологій харчування, ресторанно-готельного і туристичного бізнесу (ФІТХРГіТБ), Інституту прикладної економіки і менеджменту (ІПЕіМ), інституту холоду, кріотехнологій та екоенергетики (ІХКіЕ), інституту механіки, автоматизації і комп'ютерних систем (ІМАіКС), технологічного інституту харчової промисловості (ТІХП).

Завдання на виявлення ризику серцево-судинних захворювань являло собою анкету з 10 запитаннями стосовно віку, полу, артеріального тиску, ваги, схильності до стресу, якості харчування, відсутності або наявності шкідливих звичок, тижневого фізичного навантаження та наявності спадкових чинників.

В залежності від відповідей студенти набирали бали, і за сумарною кількістю балів виявлявся один з п'яти можливих рівнів: 1) ризик серцево-судинних захворювань відсутній; 2) ризик мінімальний; 3) ризик явний; 4) ризик виражений; 5) ризик максимальний.

За результатами дослідження відсутність ризику серцево-судинних захворювань виявилась у 507 студентів, що складає 47,97 % від загального числа, мінімальний ризик показав 391 студент, що дорівнює 36,99 %. Явний ризик

серцево судинних захворювань спостерігався у 127 досліджених (12,02 %). Виражений ризик виявився у 21 дослідженого (1,99 %), максимального ризику серцево-судинних захворювань спостерігалось лише у 11 студентів 1,04 % респондентів.

Результати досліджень допомогли викладачам на першому етапі занять до проведення медогляду розділити студентів на групи згідно до загрози ризику серцево-судинних захворювань і надавати студентам кожної групи адекватне навантаження.

Вважаємо, що данні нашого дослідження можна рекомендувати для вхідного тестування студентів вузів до проходження ними обов'язкового медичного огляду.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ З АРТЕРІАЛЬНОЮ ГІПЕРТОНІЄЮ

Христова Т.Є., доктор біол. н., професор;

Лахно О.О., магістрант

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь, Україна*

Гіпертонічна хвороба є однією з основних патологій серед серцево-судинних захворювань, яка займає першорядне місце в структурі непрацездатності, інвалідизації та смертності населення країни. У пацієнтів з високим артеріальним тиском, діагностичним показником наявності гіпертонічної хвороби, в 3-4 рази частіше виникає ішемічна хвороба серця (зокрема, інфаркт міокарду), і в 7 разів – порушення мозкового кровообігу. Важливість профілактики та боротьби з гіпертонічною хворобою обумовлена тим, що, по-перше, гіпертонія – найважливіший чинник-патологія серцево-судинної та цереброваскулярної захворюваності та смертності, по-друге, є найпоширенішим захворюванням в Україні. На її частку доводиться 41% всіх захворювань цієї групи.

У сучасних умовах зростання динаміки соціального життя та інших чинників значно підвищується роль здоров'я майбутнього покоління, оскільки конкурентоспроможною є лише фізично здорова, активна, соціально адаптована людина. У зв'язку з цим вимагає особливого аналізу стан здоров'я дітей старшого шкільного віку, відсоток захворюваності яких зростає з кожним роком.

Мета дослідження – науково обґрунтувати, розробити та визначити ефективність сучасних підходів до фізичного виховання старшокласників з артеріальною гіпертонією.

Дослідницька частина роботи виконувалася на базі Комунального закладу «Мелітопольський дитячий санаторій» Запорізької обласної ради у період 2016-2017 рр. У обстеженні брали участь 60 дівчат у віці від 15-17 років з діагнозом: гіпертонічна хвороба II ступеня. Середній вік хворих склав $16,6 \pm 1,6$ років. Всі клієнти були розділені на дві групи: контрольну (КГ, 30 осіб) та експериментальну (ЕГ, 30 осіб). У контрольній групі хворі отримували стандартний комплекс фізичного навантаження. У експериментальній групі застосовувалася спеціально розроблена комплексна програма фізичного

виховання, яка полягала в комбінованому підборі вправ фітбол-гімнастики, дихальної гімнастики О.М. Стрельникової, точкового масажу як для одного заняття, так і для всього циклу занять фізичною культурою. Важливим було поєднане застосування загальнорозвивальних вправ (ЗРВ), аеробних і дихальних вправ, вправ на координацію та рівновагу, що призводило до зменшення нервово-психічного напруження, а також сприяло нормалізації показників серцево-судинної системи.

Завдання комплексної програми фізичної реабілітації 1) оздоровчі – поліпшення функції серцево-судинної та нервової систем; загальне зміцнення організму, попередження рецидивів захворювання; 2) освітні – навчання дівчат засадам аналізу власного здоров'я, новим руховим діям і самостійному застосуванню засобів фізичного виховання та реабілітації; 3) профілактичні – попередження гіподинамії під час навчання у школі.

Дослідження показало, що у дівчат старшого шкільного віку з гіпертонічною хворобою II ступеня впродовж курсу комплексного фізичного виховання та реабілітації з використанням лікувальної фізкультури, масажу, фітотерапії, дієтотерапії (експериментальна група) спостерігається позитивна динаміка всіх розрахункових показників, а саме: об'єм систоли крові збільшився на 13% (на 12% порівняно з контрольною групою), хвилинний об'єм крові – на 5% (на 2% відносно контрольної групи), індекс Робінсона знизився на 13% (на 17% відповідно), показник об'єму серця зменшився на 3% (на 6% відносно контрольної групи), потужність роботи лівого шлуночку серця знизилася на 14% (на 18% порівняно з контрольною групою), показник відхилення артеріального тиску систоли зменшився на 22% (на 24% відповідно), показник відхилення артеріального тиску діастоли – на 38% (на 37% відносно контрольної групи), коефіцієнт економичності системи кровообігу знизився на 7% (на 11% порівняно з контрольною групою). Показники отримані на рівні значущості $p \geq 0,05$.

Отже, вивчення впливу курсового застосування комплексу засобів фізичного виховання та реабілітації свідчить про їх сприятливу дію на клінічні прояви та інтегральні показники функціонування серцево-судинної системи, а також доводить ефективність їх використання в процесі відновного лікування дітей 15-17 років, які страждають на гіпертонічну хворобу II стадії.

ВІДНОВЛЕННЯ РУХОВОЇ ФУНКЦІЇ МОЛОДИХ ЛЮДЕЙ ПІСЛЯ ПЕРЕЛОМІВ ВЕРХНІХ КІНЦІВОК

Христова Т.Є., доктор біол. н., професор;

Скільський І.М., магістрант

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь, Україна*

Травми опорно-рухового апарата, зокрема, переломи довгих трубчатих кісток верхніх кінцівок, є однією із причин тимчасової непрацездатності, а в ряді випадків й інвалідності хворих. До числа найбільших важких ушкоджень кісток кінцівок, що супроводжуються значними функціональними порушеннями, відносяться переломи плеча.

Мета дослідження – довести ефективність комплексної програми фізичної рухової реабілітації після переломів кісток верхніх кінцівок.

Об'єкт дослідження – процес відновлення фізичної працездатності молодих людей після переломів кісток верхніх кінцівок.

Методи дослідження – експериментальний, статистичний.

При огляді у хворих після лікування переломів плеча методом компресійно-дистракційного остеосинтезу (КДО), як контрольної, так і експериментальної груп, спостерігалася ідентична симптоматика оперованої кінцівки: обмеження та хворобливість рухів у плечовому суглобі, порушення функції кінцівки. Істотних відмінностей між хворими обох груп за клінічною симптоматикою, ступенем фізичної підготовленості не відзначалося.

До кінця 1 етапу реабілітації у хворих як контрольної, так і експериментальної груп іде достовірний приріст досліджуваних показників функціонального стану нервово-м'язового та суглобного апаратів кінцівки. Але вже в цей період, функціональні можливості ушкодженої кінцівки у хворих експериментальної групи вірогідно відрізняються від контрольної за наступними показниками: кистьова динамометрія на 43,81%; максимальна кутова швидкість на 47,77%; потужність (експериментальна група – $20,70 \pm 6,75$ Вт, контрольна група – $17,13 \pm 8,00$ Вт, $p < 0,05$)..

Другий і третій етапи реабілітації характеризуються відновленням показників функціонального стану ушкодженої кінцівки, як у контрольній, так і в експериментальній групах. Але успішне розв'язання завдань даних етапів, передбачених для хворих експериментальної групи, дозволяє досягти достовірної переваги над контрольною групою за більшістю досліджуваних показників нервово-м'язового та суглобного апаратів.

До кінця іммобілізаційного періоду показники функціонального стану нервово-м'язового та суглобного апаратів ушкодженої кінцівки в молодих людей експериментальної групи значно перевищують контрольну за більшістю досліджуваних показників: амплітуда рухів у фронтальній площині збільшилась на 40,1%; згинання на 35,3%; розгинання на 36,3%; амплітуда рухів у сагітальній площині на 35,6%; долориметрія на 18,1%; твердість розслаблених м'язів на 37,8%; твердість напружених м'язів на 65,9%; контракція на 7,77%; кистьова динамометрія на 29,3%; максимальне зусилля на 41,9%.

Подальша робота над відновленням функціональних можливостей сумочно-зв'язкового та нервово-м'язового апаратів ушкодженої кінцівки на 4 і 5 етапах реабілітації підсилює розрив між контрольною та експериментальною групами, що залишився до кінця відновного лікування.

Наприкінці реабілітації всі досліджувані показники експериментальної групи значно перевищують контрольну: амплітуда рухів у фронтальній площині на 66,4%; згинання на 47,8%; розгинання на 49,0%; амплітуда рухів у сагітальній площині на 48,1%; долориметрія на 35,4%; твердість розслаблених м'язів на 47,1%; твердість напружених м'язів на 39,8%; контракція на 40,8%; кистьова динамометрія на 49,8%; максимальна кутова швидкість на 96,1%; потужність на 71,0%; максимальне зусилля на 63,8%.

Таким, чином, розроблена та експериментально обґрунтована технологія комплексного використання засобів відновлення обумовлює ефективне та якісне управління процесом реабілітації, значно скорочує строки відновлення фізичної

працездатності, попереджає виникнення можливих ускладнень. Використання комплексної методики реабілітації, яка включала тренувальні заняття різної спрямованості у поєднанні з вібростимуляцією та ручним масажем дозволяє скоротити строки відновлення функціональних можливостей ушкодженої кінцівки та загальної працездатності (тобто одночасно усунути вторинні загальні та місцеві прояви травматичної хвороби).

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Цапенко Л.М., Болтоматіс Д.В.

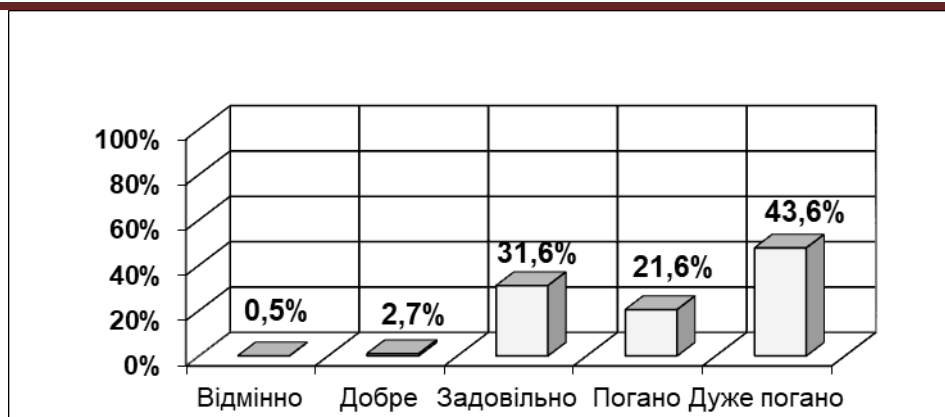
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса, Україна

Тривалий час спостерігається стійка тенденція до зниження загального рівня здоров'я населення України в цілому і, зокрема, студентської молоді. Аналіз фізичного стану здоров'я молоді сьогодні є досить невтішним. У сучасної молоді не сформовано загальне цілісне поле значущих та не значущих сфер життя. Теоретичні дослідження показали, що в освітніх закладах усіх рівнів не створено системи формування, збереження і зміцнення здоров'я, а процес формування здорового способу життя в значній частини студентів має ситуативний характер.

Причинами низького рівня сформованості культури здоров'язбереження молоді є відсутність особистісного ціннісного ставлення у студентів до власного здоров'я, заходів стимулювання здоров'язбережувальної діяльності студентів у навчальній та позанавчальній діяльності, недостатня мотивація у руховій активності, низький рівень здоров'язберігаючої компетентності, відсутність знань, умінь та навичок профілактики професійних хвороб. Відомо, що на сьогодні зростає кількість студентів із хронічними захворюваннями. За результатами медичних досліджень лише 10% випускників можуть вважатися здоровими, 40% мають хронічну патологію. У кожного виявлено декілька хронічних захворювань.

Проба Мартіне-Кушелевського дозволяє провести оцінку швидкості адаптації організму на фізичне навантаження, а також уточнити час, необхідне на відновлювальні процеси. Іншими словами, проба Мартіне визначає здатність серцево-судинної системи відновлюватися після занять фізичними вправами. Найчастіше тест використовують в щодо нетренованих людей, оскільки для його проведення не потрібна складна апаратура, необхідний тільки секундомір і тонометр. Оцінка. Збільшення частоти серцевих скорочень (ЧСС) після навантаження до 25% оцінюється на «відмінно», 25-50% – «добре», 51-75% – «задовільно», 76-100% – «погано», більше 101% – «дуже погано».

Аналіз проведеної планової функціональної проби Мартіне – Кушелевського показав (діаг.1), що з 513 студентів першого курсу Одеської національної академії харчових технологій, віднесених за результатами медичного огляду до основної медичної групи, лише 0,5 % отримали оцінку відмінно.

Діаграма1.Результати оцінки функціонального стану студентів – першокурсників за допомогою проби Мартіне – Кушелевського

43,6 % студентів, які до проведення проби Мартіне – Кушелевського за результатами медичного огляду відносилися до основної медичної групи, зараз, за результатами тестування, вже отримали допуск до занять з фізичного виховання в спеціальній групі. За результатами проби Мартіне – Кушелевського 96,8 % студентів першого курсу основної медичної групи, виконувати фізичне навантаження в повному обсязі не рекомендується.

Рівень здоров'я молоді багато в чому обумовлений відсутністю у студентів інтересу до своєї особистої і взагалі до культури здоров'я зокрема.

Анкетування, проведене серед студентів першого курсу Одеської національної академії харчових технологій показало, що у них не сформоване поняття культури здоров'я. За даними анкетування 96,2 % студентів не підготовлені до самостійної роботи по формуванню культури здоров'я, 79,2 % студентів не мають часу або не бажають формувати культуру здоров'я, 74,1 % – не дотримуються режиму дня. Аналіз узагальнених результатів показав, що:

- 97,2 % опитаних студентів пов'язують здоров'я і здоровий спосіб життя із заняттями фізичної культурою і спортом;
- переважаюча більшість опитаних студентів пов'язують поняття культури здоров'я з уявленням про здоровий спосіб життя і значеннями про способи зміцнення здоров'я.

Наслідком такої картини стає те, що майже 60% випускників вищих навчальних закладів унаслідок низького рівня здоров'я, фізичної підготовленості та фізичного розвитку не готові працювати з належною самовіддачею, яка необхідна в сучасних умовах виробництва.

Всезростаюча оптимізація навчального процесу, використання нових технологій навчання, нових засобів навчання, особливо комп'ютерних, приводять до зростання числа студентів не здатних без особливої напруги та сторонньої допомоги адаптуватися до навчальних навантажень тому все гостріше постає питання про впровадження здоров'язберігаючих технологій. А це вимагає від викладачів продумування і розрахунку основ таких технологій, нових методик навчання, засобів навчання.

Ефективність позитивного впливу на здоров'я студентів різних оздоровчих

заходів визначається не хаотичністю методів, а системною роботою за всіма напрямками. Процес формування свідомого ставлення до власного здоров'я потребує обов'язкового поєднання інформаційного й мотиваційного компонентів із практичної діяльності студентів, що сприятиме оволодінню необхідними здоров'язберігаючими вміннями і навичками.

Діяльність викладача повинна бути орієнтована на формування у студентів стійкої позиції, що передбачає визначення цінності здоров'я, почуття відповідальності за збереження й зміцнення власного здоров'я, поглиблення знань, умінь, навичок, пов'язаних з усіма складовими здоров'я.

Впровадження здоров'язберігаючих технологій потребує від викладача не допускати перевантаження студентів, враховувати їх фізіологічні особливості. Намагатися планувати такі види роботи, які сприяють зниженню втоми. Ставлення студентів до свого здоров'я є основою здоров'язбереження, так як через мотивацію цього ставлення можна здійснити ціннісне-орієнтовану діяльність студентів по збереженню та зміцненню власного здоров'я.

Висновки. Цілісний підхід до вирішення проблеми здоров'язбереження та формування культури здорового способу життя виявляється у формуванні культури здоров'язбереження шляхом об'єднання зусиль викладачів, кураторів груп, спортивних клубів.

Подальші дослідження передбачається провести в напрямку вивчення проблеми здоров'язбереження в процесі навчання студентів у закладах вищої освіти других країн.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

(Цибульська В.В., канд. наук з фіз. вих. і спорту, доцент;

Белоконь В.С., магістрант)

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, Україна

Здоров'я – плід прогресивного еволюційного процесу і свідомого регулювання людиною своєї поведінки, свого способу життя, звичок і здібностей. Цілком закономірно, що сучасна система освіти, основним постулатом якої визначено розвиток особистості дитини, приділяє все більшу увагу вивченню наукових відомостей про здоров'я, здоровий спосіб життя і оптимізацію умов життєдіяльності людини [1].

У наш час розуміння здоров'я як категорії, значущою для життя суспільства, знаходить все більш широке поширення. На нашу думку, вирішувати оздоровче завдання на заняттях з фізичної культури неможливо без визначення терміну «здоров'я» і розуміння значущості здоров'я для суспільства. Так, Н. М. Амосов, підкреслюючи важливість здоров'я людини для творення і розвитку суспільства, говорив: «Народ здоровий, якщо здорове суспільство». Інший вчений, Б. П. Чумаков зазначає, що здоров'я людини – це перш за все процес збереження і розвитку його психічних і фізіологічних якостей, оптимальної працездатності та соціальної активності при максимальній тривалості життя. Здоров'я людини, як підкреслює А. А. Васильків, є найвищим інтегративним показником

функціонування цілісного організму, в якому всі його компоненти впорядковано та взаємопов'язано працюють на одну загальну ідею активної діяльності, самозбереження і продовження життя [2]. І. І. Брехман, пише: «Саме здоров'я людей, – повинно служити головною візитною карткою процвітаючого суспільства». Це визначення випливає з концепції «Людина в потоці інформації». Здоров'я людини, як визначає вчений, – це здатність зберігати, відповідно до віку, стійкість в умовах різких змін кількісних і якісних параметрів триєдиного потоку сенсорної, вербальної і структурної інформації. В. П. Казначеев трактує здоров'я людини як процес збереження і розвитку біологічних, фізіологічних і психологічних функцій оптимальної працездатності, соціальної активності при максимальній тривалості життя.

Досить повно поняття «здоровий спосіб життя» (ЗСЖ) розглядається в роботах педагогів і психологів. Так, М. Я. Віленський визначає це поняття як типову сукупність форм і способів повсякденної культурної життєдіяльності особистості, яка об'єднує норми, цінності, смисли регульованої ним діяльності і її результати, які зміцнюють адаптивні можливості організму, сприяють повноцінному виконанню навчально-трудових, соціальних та біологічних функцій [3]. Саме тому фізичне виховання, як частина фізичної культури особистості і суспільства вважає здоров'я людини однією з основних і соціально-значущих цілей.

Література

1. Горащук В.П. Теоретичні засади формування культури здоров'я школярів : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Валерій Павлович Горащук ; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Х, 2004. – 40 с.

2. Солопчук М.І. Концептуальні підходи зміцнення та збереження здоров'я школярів у процесі фізичного виховання / Д.І. Солопчук, С.І. Живага, В.М. Малюгін. – Режим доступу : <http://fizkultura.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/13/2014/06/24>. – Заголовок з екрану (дата звернення 20.12.2014 р.).

Формування здорового способу життя : [навч. посіб. для слухачів курсів підвищення кваліфікації держ. службовців] / О. Яременко [та ін.]. – К. : Укр. ін-т соц. досліджень, 2000. – 232 с.

РОЗВИТОК РУХОВОЇ ТВОРЧОСТІ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

(Цибульська В.В., канд. наук з фіз. вих. і спорту, доцент;
Колеснік С.О., магістрантка)

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, Україна

Головним завданням, що визначає особливу значимість фізичного виховання як основи всебічного розвитку, є формування здорової, міцної, загартованої, життєрадісної, ініціативної особистості дитини, яка добре володіє своїми рухами, любить займатися фізичними вправами, підготовлена до навчання у школі й до активної подальшої творчої діяльності. Особистість – це цілісна психологічна структура, що формується у процесі життя людини на основі засвоєння

суспільних форм свідомості і поведінки. У ній виражається сила індивідуалізованих загальних прагнень, потреб і цілей, творчий початок, готовність і вміння створювати нове. Педагогічна підтримка дитячої індивідуальності здійснюється через накопичення дитиною засобів і способів взаємодії зі світом, завдяки чому розширюються його можливості активно і творчо брати участь у цьому процесі, усвідомлюючи власний досвід і користуючись ним у різних видах діяльності. Сьогодні наголошується на необхідності розвитку індивідуальних здібностей дітей, створенні сприятливих умов для виховання творчої особистості. Розвиток рухової творчості дітей у системі до- шкільної освіти є однією з актуальних проблем. Соціальна значущість проблеми, об'єктивна потреба практики освітніх дошкільних установ у визначенні та реалізації педагогічної стратегії формування творчої особистості дошкільника зумовили необхідність більш детального вивчення проблеми розвитку рухової творчості з метою збереження унікальної самобутності дитини [1].

Дошкільний вік – період первісного формування особистості, розвитку особистісних механізмів поведінки. Основна мета розвитку особистості – реалізація дитиною власного «Я», а також усвідомлення себе як соціального індивіда – успішно може вирішуватися у процесі занять фізичними вправами в дитячому садку. Рух, навіть найпростіший, дає поживу для дитячої фантазії, розвиває творчість, що є вищим компонентом у структурі особистості і являє собою одну з найбільш змістовних форм психічної активності дитини, яку вчені розглядають як універсальну здатність, що забезпечує успішне виконання різноманітних видів діяльності. Найважливіша особливість творчості дошкільника – насиченість яскравими, позитивними емоціями, завдяки яким вона має велику притягальну силу і сприяє розвитку нових мотивів діяльності, формує евристичну особистість [2].

Проблема творчої самореалізації дошкільнят у руховій діяльності дає дитині можливість використовувати відомі способи виконання вправ у різних ситуаціях, а також у рухових проблемних задачах, сприяють самостійному пошуку дітьми нових способів виконання рухових дій.

Література

1. Шебеко В.Н. Теория и методика физического воспитания детей дошкольного возраста: учеб. Пособие / В.Н. Шебеко. – Минск: Высш. школа, 2010. – 288 с.
2. Шишкина В.А. Движение + движение: Кн. для воспитателя детского сада. – М.: Просвещение, 1992. – 96 с.

**ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ
ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ**

(Цибульська В.В., канд. наук з фіз. вих. і спорту, доцент;

Кулібаба О.С., магістрантка)

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, Україна

Формування поняття «здорового способу життя» людини має глибокі корені в історичній думці людства. Уже в давній Індії, за 6 століть до нашої ери, у Ведах сформовані основні принципи ведення здорового способу життя. Уявлення про здоровий спосіб життя зустрічаються у вченнях лікарів Колької школи, яку прийнято ототожнювати з іменем Гіппократа. Гіппократ пише: «Отже, відповідно до віку, пори року, звички, країни, місцевості, будови тіла слід влаштовувати і спосіб життя так, щоб ми могли протистояти і спекам, і холодам, бо тільки таким чином досягається найкраще здоров'я.» Отже, саме Гіппократ першим вводить дослідження поняття в науковий обіг. Висвітлення проблеми здорового способу життя отримує подальшого розвитку у Давньому Римі, у працях римських філософів Цицерона і Галена.

Мислителі античного періоду намагаються виділити в явищі «здорового способу життя» людини специфічні його елементи. Так, наприклад, Гіппократ акцентує свою увагу, на фізичному здоров'ю людини. Демокріт, у свою чергу, найповніше описує духовне здоров'я людини, що становить, на його думку, «благий стан духу», коли душа перебуває у спокої і рівновазі та не хвилюється через будь – які страхи, забобони й інші переживання.

Важливе судження про взаємозв'язок фізичного й духовного здоров'я висловлює Платон, який пише про те, що хороший душевний стан своїми добрими якостями зумовлює найкращий стан тіла.

За часи Давньої Греції починає зароджуватися аксіологічний аспект поняття «здоров'я», тобто особливо підкреслюється його соціальна значущість або загальнолюдська цінність.

Найпотужнішою традицією культивування фізичного здоров'я людини є виникнення Олімпійських ігор у Давній Греції в 776р. до н.е., які й нині користуються великою популярністю [2].

Історія зберігає для нас й інші докази пильної уваги античної цивілізації до фізичного здоров'я. До сьогодення наша уява хвилюють скульптурні ансамблі й окремі унікальні твори зодчих, що закарбували красу людського тіла, – скульптури атлета Стефаноса, Аполлона, Геракла.

В античному світі з'являються перші концепції здорового способу життя: «пізнай самого себе», «турбуйся про самого себе».

У середні віки на перший план висувається духовний компонент структури здорового способу життя людини, церква прагне монополізувати формування світогляду. Фактично загальна релігійність стає могутнім механізмом до виконання всіх релігійних ритуалів, зокрема оздоровчих і гігієнічних правил. Біблія, як основа християнства, виступає своєрідним провідником здорового способу життя давніх народів, дотримання ними постів, що становлять собою перевірені життєвою практикою рекомендації і підтримання в нормі людського організму. Коран, як основа ісламської релігії, також, як і Біблія, містить

раціональні рекомендації щодо збереження і зміцнення здоров'я людини.

Предкам українського народу також був властивий культ здоров'я. Здоров'я українського етносу ґрупувалися на знанні та обожненні сил Природи, вміння застосовувати трави і природні чинники (воду, росу, сонце, повітря). В Україні з давніх – давен люди під час зустрічі віталися: «Здоров будь!», а прощалися словами: «Бувай здоровим!»

Київська князівна Євпраксія (1108 – 1172), онука Володимира Мономаха на прізвисько «Добродія», вивчала народну медицину, лікувала. Вона написала трактат з гігієнічними порадами, розповідями про користь повітря, фізичних рухів, раціонального харчування.

На початку XVI ст. з'являється салерніський кодекс здоров'я, положення якого також фіксують засоби і способи досягнення здорового способу життя. З настанням епохи капіталістичного устрою суспільства у формуванні здорового способу життя відбуваються принципові зміни. І це пов'язано, насамперед, з розвитком промисловості. Починаючи з XV ст. виникає потреба у фізично і психічно здоровій робочій силі. Тому відомі вчені починають посилено займатися питаннями збереження і зміцнення здоров'я робітників.

Значний інтерес становлять праці видатних учених Я. Коменського, І. Пестолоцці. Так, Я. Коменський розкрив можливості «материнської школи» у здійсненні оздоровчого виховання дітей. Великий педагог не розглядав навчання окремо від виховання, тому виховання особистості описується як в дидактиці, так і в працях, присвячених проблемам виховання. Педагог підкреслює, що людина не народжується з певними якостями – вони в неї виховуються упродовж усього життя.

Поряд із головними чеснотами Я.А. Коменський рекомендував розвивати в дітях скромність, слухняність, охайність, доброзичливість до інших людей, повагу до старших, працелюбність. Великого значення у вихованні дітей він надавав позитивному прикладу вчителів і батьків, товаришів, бесідам з дітьми на морально – духовні теми, боротьбі з розбещеністю, лінощами, дотримання суворої дисципліни на принципах гуманності. Він вважав, що порушників дисципліни треба карати, але способи необхідно вибирати гуманні, застосовувати їх розумно. Я.А. Коменський підкреслює, що від виховання дітей залежить «виправлення людських справ на землі» та розвиток суспільства шляхом удосконалення і щастя. Вчителі – Душа і серце виховання, і вони «поставлені на високо почесному місці», саме їм «доручена чудова посада, вище якої нічого не може бути під сонцем» [1].

Питанню здорового способу життя надавало великого значення запорізьке козацтво. Систематичне виконання фізичних вправ і ефективна система загартовування виховали той тип козаків, які легко переносили спрагу, голод, спеку й холод та були надійними захисниками всього українського народу.

Значна частина спадщини минулого щодо здорового способу життя людини і сьогодні не втратила свого значення. Питання, пов'язані зі способом життя, які порушувались у ті часи, лишаються актуальними й нині.

Література

1. Завадавський В.І., Цьось А.В. Про систему фізичного вдосконалення запорозьких козаків / Традиції фізичної культури в Україні –Зб. Наук. Статей – К.;

ІЗМН, 1997 – 44 – 61 с.

2. Бойчук Ю. Д. Внесок стародавніх філософів у формування еколого-валеологічних понять // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 12. – С. 17.

ОРГАНІЗАЦІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

(Цибульська В.В., канд. наук з фіз. вих. і спорту, доцент;
Плахтиняк І.О., магістрантка)

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, Україна

В практиці фізичного виховання учнів молодшого шкільного віку для ефективного вирішення завдань (освітні, оздоровчі, виховні) накопичена велика різноманітність засобів. До них відносяться фізичні вправи, природні і гігієнічні фактори. В українській системі фізичного виховання фізичні вправи сформувалися у вигляді гімнастики, ігор, спорту і туризму.

Гімнастика, як засіб фізичного виховання. Численні завдання гімнастики, широкий діапазон застосування і різноманітність вправ сприяли розвитку різних самостійних видів гімнастики. Вони, частково, відрізняються один від одного метою і завданнями, специфічними вправами й особливими методичними прийомами. На даний час найбільш поширеною є наступна класифікація, згідно якої гімнастику поділяють на: 1) оздоровчі види; 2) навчально-розвиваючі види; 3) спортивні види [2].

I. Оздоровчі види:

1. Гігієнічні види гімнастики.

Ранкова гігієнічна гімнастика (зарядка). Проводиться після сну. Мета – сприяти швидкому переходу від стану сну до активного стану. Зарядка стимулює рухливість в суглобах кінцівок, хребетного стовпа, розігріву організму; її тривалість 10-15 хв.

Гімнастика до занять. Виконання вправ гімнастики перед заняттями, на початку навчального дня, має на меті сприяти підвищенню працездатності учнів на перших уроках, загартувати організм, попередити викривлення постави. Для кожного класу складають свій комплекс вправ, але їхня кількість, число повторів і характер однакові. Це дасть змогу виконувати вправи всім одночасно під один музичний супровід [2].

Фізкультхвилинка. Завдання фізкультхвилинки – повернути втомленій дитині працездатність, увагу, зняти м'язове і розумове напруження, попередити порушення постави. Фізкультхвилинки проводяться на кожному уроці при перших ознаках втоми, яка наступає, як правило, після 20-30 хв роботи [4].

Фізкультпауза. Фізкультпаузи проводяться у групах продовженого дня і в домашніх умовах протягом 10-15 хв (кожних 50-60 хв навчальної праці). Крім загальнорозвиваючих вправ, діти виконують біг на місці, стрибки, рухливі ігри. Під час фізкультпауз учні, як правило, роблять домашні завдання з фізичної культури, при можливості – під музичний супровід, що додає емоційності і служить додатковим фактором відпочинку дітей.

Ритмічна гімнастика. Це – один з різновидів гімнастики, змістом якого є різноманітні, прості за технікою виконання фізичні вправи (загальнорозвиваючі, танцювальні тощо). Завданням є оздоровлення організму і розвиток аеробних механізмів енергозабезпечення, а також оволодіння відчуттям музичного ритму і рухів.

2. Лікувальна гімнастика. До неї відносять: а) коригуюча гімнастика. б) Функціональна гімнастика. в) Реабілітаційна гімнастика [1].

II. Навчально-розвиваючі види:

1. Базова гімнастика (основна гімнастика). Мета її – забезпечити загальний фізичний розвиток, підвищити працездатність. Основна гімнастика є найбільш поширеним видом гімнастики. Вона забезпечує гармонійний фізичний розвиток і вдосконалення духовних якостей. Сприяє оволодінню основами рухів, координації, виховує моральні і волевові якості, є фундаментом для виконання нормативів державних тестів та базою для занять різними видами спорту.

2. Прикладна гімнастика (професійно-прикладна гімнастика). Сприяє засвоєнню спеціальних рухів, волевових і фізичних якостей, формуванню професійних навичок, від яких залежить успішна професійна діяльність людини. в) Спортивно-прикладна гімнастика. Широко використовується в навчально-тренувальному процесі у всіх видах спорту.

III. Спортивні види:

1. Спортивна гімнастика. Гімнасти, виконують вправи на таких приладах: хлопці – вільні вправи, вправи на коні-махи, на кільцях, в опорних стрибках, на брусах і турніку; дівчата – опорні стрибки, вправи на різновисоких брусах, колоді та вільні вправи.

2. Художня гімнастика. Вид рухової діяльності, який характеризується застосуванням великої кількості вправ, що виконуються з предметами (обручем, стрічкою, м'ячем, булавами, скакалкою) і без них.

3. Спортивна акробатика. Вид спорту, який характеризується великою різноманітністю вправ динамічного і статичного характеру. г) Спортивна аеробіка. Вид спорту, призначений для фізично підготовлених учнів, який має свої програму, правила змагань. Під час виконання композицій регламентуються їхні тривалість, темп, кількість елементів, склад учасників та ракурси виконання [3].

Література

1. Глазиріна, Л.Д. Методика фізичного виховання дітей шкільного віку / Л.Д. Глазиріна, В.А. Овсянкін. – М.: Владос, 2000. – 262 с.
2. Груша О.О. Рухові якості та моторика їх розвитку у молодших школярів. / О.О. Груша Освіта, 2003. – 115с.
3. Енциклопедія фізичної підготовки. Методичні основи розвитку фізичних якостей / Під загальною ред. А.В. Карасьова. – М.: Лептос, 2004. – 368 с.
4. Мащенко, М.В. Фізична культура школяра / М.В.Мащенко, В.А.Шіпкіна. – Мн.: Ураджай, 2000. – 156 с.

ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ СТУДЕНТОК

(Цибульська В.В., канд. наук з фіз. вих. і спорту, доцент)
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, Україна

Фізична підготовленість є результатом фізичної підготовки в процесі фізичного виховання для досягнення певної мети. Процес фізичного виховання студентів спрямований на підвищення рівня фізичного здоров'я та функціональних можливостей організму для безпечного рівня його життєдіяльності.

Завдання фізичної підготовки до професійної діяльності враховують її специфіку. У програмах з фізичного виховання студентів окремий розділ присвячено професійно-прикладній фізичній підготовці.

У зв'язку з цим ми вибрали групу рухових тестів, введених до програм із фізичної культури в молодшій школі, і один тест (комплексна силова вправа) з програми з фізичного виховання для студентів ЗВО. Індекс сили визначали на підставі вимірювання сили кисті ручним динамометром. Середньогрупові показники є низькими навіть для учениць старшої школи.

Оцінюючи динаміку показника статичної сили кисті, в студенток від II до IV курсу стаціонару відзначаємо суттєвий приріст на 4 кг (при $p < 0,01$). На заочній формі навчання показники сили залишаються на тому ж рівні (17,9 – 17,8 кг). Результати бігу на 30 м у студенток II курсу стаціонару 6,9 с, що відповідають рівню «нижче середнього» для дівчаток 10-ти років, а результат 5,9 с на IV курсі – рівню «вище середнього» також для дівчаток 10-ти років. Результати бігу на 30 м студенток заочного відділення також відповідають рівню 10-річних дівчаток. Отже, працюючи вчителем у молодших класах, педагог не зміг би наздогнати не тільки хлопчиків, але й дівчаток, якби виникла гостра педагогічна ситуація. Результат човникового бігу 4x9 м у студенток II курсу стаціонару (11,5 с) відповідає «високому» рівню дівчаток 11-ти років. На IV курсі – 11,3 с – вже «високому» рівню дівчаток 12-ти років. Результати човникового бігу студенток II курсу заочного відділення (11,8 с) відповідають «високому» рівню 10-річних дівчаток, а IV курсу (12,0 с) – «високому» рівню 9-річних дівчаток.

Порівняльний аналіз результатів тесту 4x9 м студенток стаціонару свідчить про їх більш високий рівень фізичної підготовленості відповідно тієї вікової групи, з якою їм доведеться працювати, ніж у студенток заочного відділення. Однак результати цього тесту не відповідають віковим нормативам студенток.

Результати стрибків у довжину з місця в студенток стаціонару зростають з II курсу (160,8 см) до IV курсу (175,3 см) майже на 15 см. У студенток заочного відділення такого прогресу не відзначено (163,4– 163,8 см). Результати стрибків у довжину 160,8 см відповідають «високому» рівню 11-річних дівчаток, а – 175,3 см «високому» рівню 13-річних дівчаток.

Порівняння результатів дослідження фізичної підготовленості студенток стаціонару і заочної форми навчання факультету початкової освіти засвідчують значні достовірні відмінності.

Результати рухових тестів студентів заочного навчання свідчать про низький рівень їх фізичної підготовленості до професійної діяльності вчителя молодших класів. Силкові, швидко-силкові, швидкісні якості розвинені на рівні 9–10-ти

річних школярів, що буде лімітуючим фактором для участі в спеціально організованій руховій активності молодших школярів, обмежених можливостях показу і виконанні фізичних вправ. Недоліки в професійно-прикладній фізичній підготовленості студенток заочного відділення перешкоджатимуть реалізації навчально-виховного процесу в початкових класах і можуть негативно впливати на авторитет учителя, який для школярів цього віку є взірцем.

Література

1. Безверхня Г.В. Вплив ціннісних орієнтацій на відношення до фізичного виховання студенток педагогічного вищого навчального закладу / Г.В. Безверхня, В.В.Діхтяренко // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2011. – № 1. – С.17-22.

2. Бєлих С.І. Обґрунтування потреби системних досліджень за темою непрофесійної фізкультурної освіти студентів / С.І. Бєлих // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка [Текст]. – Вип. 91. – Т.1 / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка; гол.ред. Носко М.О. – Чернігів: ЧДПУ. – 2011. – С. 51-53.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

(Цибульська В.В., канд. наук з фіз. вих. і спорту, доцент;
Чорна Н.О., магістрантка)

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, Україна

Державною Базовою програмою розвитку дитини дошкільного віку є програма «Я у Світі». Вона визначає основні тенденції розвитку дошкільної освіти, відповідність змін, що відбуваються, світовим тенденціям; розкриває організаційно-змістовні характеристики оновлення дошкільної освіти на сучасному етапі; об'єктивізує проблеми, що існують, та шляхи їх розв'язання; вказує на закономірності й принципи, що мають консолідувати освітній простір України [1]. Програмою передбачено врахування в навчально-виховному процесі індивідуальних особливостей розвитку кожної дитини, яка відвідує дошкільний заклад [4].

Індивідуальність – особистість у своїй неповторності, своєрідності, унікальності, тож виникає необхідність орієнтуватися на кожну дитину, враховувати її темперамент, характер, здібності тощо. Отже, реалізувати індивідуальний підхід означає ставитися до кожної дитини як до своєрідної, неповторної особистості, усвідомлюючи: кожна дитина не краща і не гірша за іншу. Діти просто різні [1, 5].

У Програмі закладено компетентнісний підхід. Термін "життєва компетентність" сьогодні стає дедалі вживанішим. Оскільки це поняття є суттю особистісно-орієнтованої моделі освіти, воно проходить червоною лінією у Програмі. Компетентність – це обізнаність, уміння, вправність у певному колі питань, тобто йдеться про обізнаність дитини в усіх сферах життя, ціннісні ставлення дошкільника до себе, людей, довкілля, речей тощо. Бути компетентним, означає бути життєздатним, вміти адекватно поводитися в різних

життєвих ситуаціях, виступати активним суб'єктом життєдіяльності та вміти проявляти своє Я у різних сферах життя.

Основні завдання Програми – розвинути у дошкільника:

- базові якості (самостійність, працелюбність, людяність, самолюбність, спостережливість, відповідальність, розсудливість, справедливість, самовладання, креативність);

- різні форми активності (фізичну, емоційно-ціннісну, соціально моральну, пізнавальну, мовленнєву, художню);

- оптимальні для віку моделі основних видів діяльності (сюжетно-рольової гри, предметно-практичної діяльності, спілкування навчальної діяльності) [1].

Розділи Програми «Я у Світі» структуруються за уніфікованою, єдиною для всіх вікових періодів життя рамкою – схемою, яка містить:

- загальні особливості вікового етапу;
- характеристику психологічного віку;
- освітні завдання;
- лінії розвитку;
- показники компетентності дитини;
- зміст та умови оптимізації педагогічної діяльності.

У програмі виділено сім ліній розвитку дошкільника: фізичний, соціально-моральний, емоційно-ціннісний, пізнавальний, мовленнєвий, художньо-естетичний, креативний. Більшість із них традиційні, проте дві лінії означено вперше. Це стосується емоційно-ціннісного та креативного розвитку, їх введено з огляду на виняткову значущість для становлення дошкільника, його емоційної сприйнятливості та творчої уяви.

Цілеспрямована робота з фізичного виховання у дошкільному навчальному закладі передбачає вирішення оздоровчих, виховних та освітніх завдань, реалізація яких органічно пов'язана з активною руховою діяльністю дітей дошкільного віку. Спеціальними засобами фізичного виховання є вправи, щоденне використання яких сприяє певному задоволенню потреб дітей у руховій діяльності та є одним із шляхів підвищення ефективності оволодіння різноманітними рухами [3].

Фізичне виховання дошкільнят – складний процес. Для того, щоб діти засвоїли виконання фізичних вправ спочатку їх треба розучувати на фізкультурних заняттях, але надалі дитина використовує ці рухи під час ранкової гімнастики, у повсякденному житті, у самостійній діяльності. Щоденна рухова активність дошкільника повинна складати не менше ніж півтори години, а на тиждень – 5-6 годин, таку активність можна забезпечити різними формами роботи з фізичного виховання: Заняття з фізкультури – 2 рази на тиждень; ранкова гімнастика – кожного ранку, у теплу пору року проводиться на свіжому повітрі з 15 квітня до 15 жовтня; фізкультурна хвилинка – щоденно, комплекс складається з 4-х вправ. Кожна повторюється 4-6 разів; фізкультурні паузи – у перерві між заняттями 6-8 хв. (середній вік), 8-10 хв. (старший вік); фізкультурно-спортивні свята – двічі-тричі на рік. тривалість – від 50 хв. до 1 год.; фізкультурні розваги – один раз на місяць, змагання з однолітками, тривалість – 30-40 хв.; день здоров'я – один раз на місяць упродовж дня активна діяльність дітей на відкритому повітрі; тиждень здоров'я – двічі-тричі на рік; гімнастика пробудження – щоденно після денного сну під легку класичну музику.

Комплексне використання і повторення всіх форм фізичної роботи забезпечують нормальний фізичний розвиток дітей дошкільного віку [2].

Література

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. ред. та упор. О.Л. Кононко. – К.: Світич, 2008.
2. Вільчковський Е.С. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах: навчально-методичний посібник / Е.С. Вільчковський, Н.Ф. Денисенко. – Тернопіль: Мандрівець, 2011. – 128с.
3. Москаленко Н.В. Дошкільне фізичне виховання: [навчальний посібник для студ. ВНЗ фіз. культ. і спорту] / Н.В. Москаленко, З.В. Анастасьєва, Т.В. Сичова, Н.Г. Лапшина. – Дніпропетровськ: Інновація, 2011. – 143с.
4. Москаленко Н. Сучасні підходи до організації фізкультурно-оздоровчої роботи у дошкільних закладах / Н. Москаленко, А. Полякова, Я. Ковров // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2013. – № 1. – С. 40-42.
5. Пивовар А.А. Взаємозв'язок компонентів рухової системи та інтелектуальної сфери у старших дошкільників / А.А. Пивовар // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2010. – № 2. – С. 38-40.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СПОРТИВНОЇ КОМАНДИ

Чекмарьова Н.Г., канд.н.з фізвих. та спорту, доцент;

Максимов А. В., викладач

Національна металургійна академія України, м. Дніпро, Україна

Головними цілями психології спорту є вивчення психологічних закономірностей формування у спортсменів і команд спортивної майстерності та якостей, необхідних для участі у змаганнях та досягнення найкращого результату [1]. Будь-яка спортивна команда може зіштовхнутися з труднощами психологічного клімату на шляху свого становлення. Вони виникають внаслідок неоптимальних рішень щодо тренувальної та змагальної діяльності, комплектації несумісних членів команди, їхньої підготовки тощо. Тому у нашій роботі ми розглянемо основні психологічні проблеми, які можуть виникнути між членами спортивної команди, їх причини та сутність.

Подібно будь-якій малій групі, спортивна команда характеризується міжособистісними стосунками її членів. Ці стосунки можуть бути формально чітко регламентовані контрактом з клубом або бути практично несуттєвими, наприклад, в командах, які створюються з гравців під час відпочинку.

З іншого боку, між членами команд можуть бути неформальні, дружні, товариські стосунки та гарне ігрове розуміння, які склалися роками тренувань, і саме це буде основою взаємодії під час гри.

Кожний колектив проходить декілька стадій розвитку – становлення, найвища форма розвитку і згасання.

Сумісність членів спортивної команди обумовлена такими факторами:

1. Наявність у спортсменів функціональної сумісності, тобто психологічних

та психофізіологічних даних, які полегшують колективну ігрову діяльність.

2. Характером міжособистісних стосунків, що склалися між членами команди. Система особистісних взаємостосунків створює для спортсменів умови не тільки зацікавленості, але і задоволення від перебування у спортивному колективі.

Багато тренерів добиваються високої зіграності команди враховуючи не тільки ігрові та психологічні особливості спортсменів, а і їх особистісні якості. В умовах сучасного розвитку спорту управління та керівництво командою з боку тренера неможливе без урахування факторів сумісності членів команди. При цьому розрізняють психофізіологічні та соціально-психологічні фактори сумісності.

Під психофізіологічною сумісністю розуміють відповідність людей одних одним за віком, рівнем фізичного та сенсомоторного розвитку, за ступенем підготовки, тренуваності, за проявом основних властивостей нервової системи тощо. Отже, психофізіологічна сумісність залежить від багатьох факторів: фізичні та фізіологічні особливості (ріст, сила, витривалість, здоров'я тощо), та особливості процесів сприймання, мислення, уваги, пам'яті, емоцій та ін.

Соціально-психологічна сумісність базується на загальних цілях, інтересах та установках членів спортивного колективу, на єдності ціннісних орієнтацій [2].

Отже, проаналізувавши вище викладене, можна сказати, що для сприятливого розвитку психологічного клімату спортивної команди властиві: групова згуртованість, високий рівень професійної підготовленості гравців, своєчасність вирішення конфліктних ситуацій у колективі, дружні відносини між тренером і членами спортивної команди, колективне обговорення варіантів важливих рішень, критика і самокритика та ін.

Таким чином, психологічний клімат відіграє важливу роль в успішному тренуванні та досягненні високих результатів з професійної діяльності спортивної команди.

Список використаних джерел

1. Воронова В. І. Психологія спорту : навч. посібник / В. І. Воронова. – К.: Олімпійська література, 2007. – 298 с.
2. Ложкін Г. В. Психологічний клімат спортивної команди: навч.-метод. посібник для студентів інституту фіз. вих. і спорту. / Г. В. Ложкін, А. І. Драчук, В. М. Костюкевич, С. С. Бринзак. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2006. – 113 с.

ФІЛОЛОГІЯ ТА ЖУРНАЛІСТИКА

АФІКСАЦІЯ ЯК ЗАСІБ СЛОВОТВОРУ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Гутнікова А.В., канд. філ. н., доцент;
Абділлаєва Є.І., студент
Маріупольський державний університет, Маріуполь, Україна

Оскільки сучасна німецька мова є живою, функціонуючою системою, її словниковий склад перебуває у постійному русі. Функціонування мови пов'язане з постійними змінами: зникненням одних слів, з появою інших, зі зміною значення або стилістичного статусу слів. І хоча найбільш продуктивним в сфері словотвору сучасної німецької мови є словоскладання, афіксація також є старим, але продуктивним засобом розвитку словникового складу.

Афіксація визначається як спосіб формування нових слів через додавання словотворчих афіксів до основ. Відповідно до поділу словотворчих афіксів на суфікси і префікси, розрізняють такі форми словотвору, як суфіксацію і префіксацію.

Сутність префіксації полягає в тому, що до кореня слова приєднується словотворча морфема, яка знаходиться перед коренем. Ця морфема певною мірою змінює лексичне значення слова, але в більшості випадків не впливає на приналежність його до того чи іншого граматичного класу, причому граматичні форми слова також не підлягають зміні: *die Sache (справа) – die Ursache (причина); gehen (ходити) – vergehen (проходити)*. Від словоскладання префіксація відрізняється тим, що першою частиною слова є морфема, що не виступає в якості самостійної лексичної одиниці, хоча і володіє певною значимістю [2, 132].

Майже всі наявні префікси продуктивні в сучасній німецькій мові. Семантичною особливістю префіксації є те, що префікс узагальнює певну ознаку, властивий ряду предметів або явищ. Так, наприклад, префікси *un-* і *miß-* висловлюють негативну або заперечну ознаку, префікс *ur-* – поняття стародавнього або початкового [3, 308; 310].

Суфікс, як і префікс, являє собою словотворчу морфему, яка також змінює лексичне значення слова, але знаходиться після кореня. Суфікс не тільки створює нове слово, але і оформляє відповідну частину мови, в ряді випадків точно визначаючи при цьому характер її граматичних змін. Наприклад, суфікси іменників визначають одночасно рід, відмінювання і утворення множини іменників.

Так, суфікси іменників *-er* і *-in* вказують на приналежність даного слова до класу слів, що позначають дійових осіб чоловічої або жіночого роду, наприклад: *der Lehrer (вчитель) – die Lehrerin (вчителька); der Manager (менеджер) – die Managerin (менеджерка); der Chef (начальник) – die Chefin (начальниця)*. Словотвір за допомогою суфіксації є стійким засобом збагачення словникового складу німецької мови [2, 132].

Словоскладання і афіксація тісно пов'язані між собою. Численна кількість афіксів сучасної німецької мови виникли на базі компонентів складних слів або інших частин мови, які зазнали значних функціонально-семантичних змін [1, 117]. Це стосується, наприклад, напівпрефіксів, які походять від давньогерманських

прислівників, які конкретизували просторові взаємини, що були виражені іменником. Суперечлива сутність напівпрефіксів полягає в тому, що вони стають узагальнюючими і набувають особливого значення, але не як самостійні слова, а як синхронно-релевантні дериваційні морфеми, що надають певні ознаки цілим групам дієслів [3, 316].

Слід позначити, що афіксація є одним найпродуктивніших засобів словотвору в сучасній німецькій мові. Істотну різницю між префіксацією та суфіксацією складає те, що суфіксація ближче, ніж префіксація, стикається з граматикою, а саме з морфологією.

Література

1. Аствацатрян М.Г. К вопросу о словообразовательном моделировании (на материале глагольных префиксов в современном немецком языке) / М.Г. Аствацатрян. // Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Теория языка. Семиотика. Семантика. – 2014. – №3 – С. 117-121.
2. Егорочкина Л.В. Основные пути развития словарного состава немецкого языка и способы словообразования в немецком языке с точки зрения их продуктивности. / Л.В. Егорченко. // Вестник Башкирского университета. – 2011. – №1 (том 16). – С. 130-133.
3. Степанова М.Д. Словообразование современного немецкого языка. / М.Д. Степанова. – М.: Изд-во лит-ры на иностр. языках, 1953. – 376 с.

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПЕРЕКЛАДІ ЛІРИКИ ПАУЛЯ ЦЕЛАНА

Сеник Г.І., асистент;

Ванкевич О.В., студентка

Чернівецький національний університет, Чернівці, Україна

Пауль Целан – один із найзагадковіших поетів післявоєнної Європи. Його поезія сповнена символів та парадоксів, які є багатими на інтерпретацію та становлять цікавий матеріал як для перекладу, так і для його аналізу.

Метою нашого дослідження є з'ясування перекладацьких трансформацій, до яких вдається перекладач Петро Рихло. Об'єктом дослідження є збірка поезій Пауля Целана «Мак і пам'ять».

Існує багато прийомів, які, порушуючи формальну подібність між оригіналом та його перекладом, забезпечують максимальне співвідношення двох мовних картин світу і вищий рівень еквівалентності. Такі прийоми і є перекладацькими трансформаціями.

Залежно від характеру перевираження перекладацькі трансформації поділяють на лексичні, лексико-семантичні, гра-матичні, лексико-граматичні (класифікація запропонована Ко-міссаровим В. Н. [1, 189]). Використання лексико-семантичних заміन безпосередньо пов'язане з модифікацією значень лексичних одиниць. Саме такі типи трансформацій найчастіше з'являються у перекладах поезії Пауля Целана Петром Рихлом. Тож до них відносять: 1) конкретизацію – заміну слова мови оригіналу (МО) із більш широким предметно-логічним значенням на слово МП з вузьким значенням [2, с. 105]. Ось, наприклад, «*sie schläft*

bei jedem von ihnen» [3, с. 104] перекладе-но наступним чином: «ночує у кожного з них» [3, с. 105]. Слово «schläft» у перекладі означає «спати», перекладач застосовує тут прийом конкретизації, уточнюючи таким чином час, коли відбувається даний процес; 2) генералізацію – прийом діамет-рально протилежний конкретизації, який полягає у заміні лек-сичної одиниці МО з вузьким значенням лексичною одиницею МП з ширшим. Візьмімо для прикладу переклад фрази «ich spann jenen heimlichen Faden» [3, с. 128] – «я прях ту таємну основу» [3, с. 129]. Тут ми можемо прослідкувати процес, коли перекладач виходить за межі конкретного і розглядає слово «Faden» не лише у значенні «волокна, нитки», а вже у його ширшому сенсі. Так само і в наступному прикладі: «schwarze Flöte schnitten sie uns aus lebendigem Holz» [3, с. 22] – «чорну флейту вони змайстрували для нас із дерева живого» [3, с. 23], де «schnitten» має значення «різьбити»; 3) модуляція (смисловий розвиток) вважається одним із найскладніших прийомів транс-формації, що вимагає високої майстерності від перекладача. Суть цього прийому полягає у заміні слова/словосполучення МО одиницею МП, значення якої логічно впливає із значення початкової одиниці. Наприклад, «gewaltlos» [3, с. 42], що до-слівно перекладається як «без насилля», перекладено словоспо-лученням «без бою» [3, с. 43]. Одне логічно впливає з іншого – без бою немає й насилля. Подібні заміни можливі лише між поняттями, які пов'язані між собою, наприклад, як причина та наслідок, як частина та ціле, як знаряддя та діяльність.

Отже, переклади Рихла можна охарактеризувати широким застосуванням прийому конкретизації, глибинним розкриттям образів та використанням уточнень, що полегшує сприйняття та розуміння лірики Целана у порівнянні із оригіналом, який залишається більш завуальованим та містичним.

Список літератури

1. Комиссаров В.Н. Теория перевода. – М., 1990. – С. 188-209.
2. Миньер-Белоручев Р.К. Общая теория перевода и устный перевод. – Москва, 1980. – С. 99-193
3. Пауль Целан. Мак і пам'ять. Поезії / Переклад з нім. та післям. Петра Рихла (нім. та укр. мовами). – Чернівці: Книги – XXI, 2013. – 148 с.

ПРОБЛЕМИ ЖАНРОВОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ АНАЛІТИЧНОЇ СТАТТІ

Василенко М.К., док. філол. н., доцент;

Бакаржієва Д.С., магістр

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У даному дослідженні з'ясовується проблема розвитку сучасної журналістики та жанрової ідентифікації аналітичної статті. На прикладах матеріалів наукових видань та періодичної преси.

Жанри мають надзвичайно важливу роль у сучасній пресі. Жанроутворення – це складний та динамічний процес, який сприяє ефективному сприйманню інформації читачем. Говорячи про аналітичні жанри, важливо зазначити, що вони виникли та досягли значного розвитку в результаті суспільної потреби на отримання вичерпної інформації, з метою осмислення подій, що відбуваються у

світі. Серед основних характеристик можемо назвати індивідуальність, обізнаність журналіста, що готує матеріал та його неупередженість. Адже аналітичні жанри передбачають об'єктивність, повну та незалежну характеристику фактів та подій. Навіть у таких умовах журналісти, залишаючись безсторонніми та об'єктивними, знаходять різні підходи та шляхи до з'ясування істини.

До групи аналітичних жанрів традиційно зараховується кореспонденція, стаття, огляд, рецензія та лист. Кожен з основних жанрів має свої варіанти. Наприклад, передова стаття є різновидом звичайної. Але її стиль дещо відрізняється, зокрема стилістика. У передовій статті вона заклична та менторська. «Характерна в цьому плані повна чи майже повна відсутність авторського «я», яке можливе і природне в інших газетних жанрах», – зазначає Вакуров В. М.

До важливих характеристик можемо віднести публіцистичність передової статті. У радянські часи, коли стаття набула особливого значення, її прийнято було цитувати на зборах, мітингах. У сучасному світі передова стаття виконує інші функції. Вона зазвичай виступає важливим, хоч і не дуже головним елементом редакційної політики у питаннях, що стосуються економічних елементів. Приклади можемо спостерігати у журналі «Дзеркало тижня». Щодо інших газет, таких як «Сегодня», передова стаття практично не зустрічається, поступившись місцем коротким рубрикам на кшталт «Шпальта редактора. Більшою за можливостями та ширшою за трактуванням є звичайна газетна стаття. Наприклад, у газеті «День» стаття надзвичайно наповнена та перенасичена фактами. Вона виносить на обговорення читачеві певну проблему і робить спробу дослідити її, розглядаючи різні шляхи її вирішення. Стандартна стаття, згідно з нормами журналістики і залежно від формату видання, має приблизно такий обсяг: від 8,5–9 до 12–15 тисяч знаків. Розміщується переважно на внутрішніх сторінках. Іноді, у деяких журналах анонси статей виносяться на обкладинку чи першу сторінку.

Взагалі, стаття вважається головним жанром в аналітичній журналістиці. Вона, перш за все, призначена для аналізу актуальних та суспільно значимих процесів, явищ, ситуацій, та закономірностей, що ними керують. Аналітичне обговорення предмета в статті повинно бути проведене так, щоб читачі могли і далі міркувати над актуальними та важливими питаннями, використовуючи матеріал. Таким чином ми можемо говорити про особливу функцію статті, яка полягає в тому, що стаття пояснює читачам як суспільну, так і особисту значимість актуальних процесів, явищ та ситуацій, а також їхні причинно-наслідкові зв'язки. Це спонукає читача до міркувань та дій, пов'язаних з предметом, що відображений у матеріалі. Стаття звертає увагу на проблеми, що виникають у світі у зв'язку з описаними ситуаціями. Стаття вважається вдалою, якщо створює реальне представлення про актуальну ситуацію.

Аналітична проблемна стаття – це важливий елемент видання, який має власну індивідуальну характеристику. На сучасному етапі розвитку позитив журналу чи газети визначається за якістю проблемної аналітичної статті, її дієвістю, суспільним резонансом.

Використана література

1. Василенко М. К. Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі : моногр. / М. К. Василенко. – Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2006. – 236 с.
2. Вакуров В. Н. / Вакуров В. Н., Кохтев Н. Н., Солганик Г. Я. Стилистика газетных жанров. – М. : Высш. шк., 1978. – 181 с.
3. Ким М. Н. Жанры современной журналистики / Ким М. Н. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2004. – 336 с.
4. Різун В. В. Маси: Тексти лекцій / Різун В. В. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. – 118 с.

ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС У СИСТЕМІ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ СТИЛІВ

Вусик Г.Л., к. філол. н., доцент;

Савчук О.Ю., студент;

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

Багато лінгвістів визнають, що переконання є основною функцією політичного дискурсу. Як справедливо зазначає П. Б. Паршин, «будь-який текст впливає на свідомість адресата з семіотичної точки зору, але для політичного тексту мовний вплив є основною метою комунікації, на досягнення якої орієнтується вибір лінгвістичних засобів» [2].

Створення нових слів і виразів пояснюється, з одного боку, появою нових реалій у суспільно-політичному житті країни, з іншого – появою причин для зміни вже існуючих явищ. На думку Р. М. Блакара, «мовний ярлик може багато що сказати про те, як ми сприймаємо та розуміємо роль влади» [1, с.17].

Інтенція боротьби за владу – це специфічна характеристика політичного дискурсу. Вона є в усіх жанрах:

1. агітаційній промові;
2. дебатах у парламенті;
3. дискусії;
4. політичному інтерв'ю.

Існують два типи відносин:

1. гармонізувальний (основу складають істина і згода);
2. агональний (в основі – боротьба і перемога).

Отже, політичний дискурс як форма реалізації політичної комунікації має за мету завоювати та утримати політичну владу. Найважливішою функцією політичного дискурсу є функція політичної пропаганди, переконання та впливу. Дискурс – це суттєва складова соціокультурної взаємодії, характерними рисами якої є інтереси, цілі, стилі і формування такої суспільної думки, що потрібна для автора дискурсу.

Сьогодні в Україні триває процес становлення політичного простору, у якому колишня система політичних інститутів і зв'язків зруйнована, а нова ще не склалася.

Відмінність політичної мови від повсякденної полягає не у використанні певних формальних засобів, а в такій зміні співвідношення між знаком (словом) і значенням, при якому звичні одиниці мови отримують незвичну інтерпретацію.

Література

1. Блакар Р. М. Язык как инструмент социальной власти (теоретико-эмпирическое исследование языка и его использования в социальном контексте) / Р. М. Блакар // Язык и моделирование социального взаимодействия. – М., 1987. – С. 88.
2. Паршин П. Хэррис, Зеллиг Заббетаи [Электронный ресурс] / Павел Паршин // Энциклопедия Кругосвет Универсальная научно-популярная онлайн- энциклопедия. – Режим доступа : <http://tinyurl.com/qx8f3lx>. – Название с экрана. – Дата обращения: 25.12.2017

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ПСИХІЧНИХ СТАНІВ: ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

Вусик Г.Л., канд. філ. н., доцент
Бердянський державний педагогічний університет,
Бердянськ, Україна

Антропоцентрична лінгвістична парадигма визнає аксіоматичним твердження про те, що проблема єдності мислення і мови не може бути вирішена, якщо не вирішено питання про єдність когнітивного та афективно-мотиваційного в діяльності мовної особистості.

Поняття антропоцентричної парадигми пов'язується розкриттям сутності людини. *Antropos* у перекладі із грецького «людина», а латинське *centrum* – «центр», тобто дана парадигма орієнтована на людину, розкриття людського фактора в мові

Актуальність дослідження визначається необхідністю виявити закономірності вербалізації психічних станів у сучасній українській мові.

Поняття функціонально-семантичного поля як міжрівневого явища виникло в XIX столітті та пов'язане з іменами Ф. Брюно, О. Есперсена і, перш за все, з лінгвістичною концепцією Л. Вайсгербера.

Антропоцентрична парадигма виводить на перше місце людину, а мова вважається її найважливішою складовою.

Для кращого та широкого розуміння явищ, які відбуваються у мові, виникає потреба застосування саме когнітивного підходу, який дає можливість представити широку когнітивну основу механізмів накопичення знань, їхньої обробки, збереження та зображення як когнітивних моделей.

Значення – це когнітивна структура, а контекст, який визначає мовне значення, є зовнішнім щодо системи мови й уособлює інші когнітивні структури. Вивчення мовних форм є свідомо не повним без звернення до когнітивних категорій, оскільки мисленеві категорії практично неможливо відокремити від мовних категорій. Саме тому на першому місці у когнітивній лінгвістиці виступає системний опис та пояснення механізмів засвоєння людиною мови і принципи структурування цих механізмів.

Лексико-номінативна частина – компонент макрополя «психічний стан» – підрозділяється на шість полів базових психічних станів.

Іменами полів є іменники *страх, занепокоєння, злість, смуток, радість, сором*. У кожному полі виділяються також мікрополя, наприклад, у полі «страх» виділяються мікрополя: *боязкість, боягузтво, побоювання, переляк*.

У результаті дослідження матеріалу етимологічних словників з метою описати становлення концепту «психічний стан» ми робимо висновок, що основним засобом організації концептів «страх», «занепокоєння», «злість», «смуток» є концептуальна метафора «холод», а концепт «радість» пов'язаний з «бажанням».

Нами виявлено нерівноцінні парадигматичні можливості моделей, що пояснюється різними причинами: конструктивними, морфологічними.

Розгляд мови в тісному взаємозв'язку з її носієм спричинив суттєві зміщення акцентів у різних аспектах лінгвістичних досліджень.

Згідно з антропоцентричним підходом у центрі аналізу лінгвістичних аспектів мовної комунікації є мовленнєва система як один із проявів людської діяльності. Людина і суспільство впливають на мову, яка демонструє культурний розвиток нації, відображаючи у своїй системі духовне життя людини, її особистісні якості, соціальну, професійну і культурну диференціацію суспільства.

Перспектива проведеного дослідження щодо позначень психічних станів може знайти застосування в розвитку теорії лінгвістичної антропології.

Література

1. Беляевская Е.Г. Принципы когнитивных исследований: проблема моделирования семантики языковых единиц / Е.Г.Беляевская // Когнитивная семантика: материалы 2-й международной школы-семинара: в 2 ч. – Тамбов, 2000. – Ч. 2. – С. 8–10.
2. Болдырев Н. 2. Кобрина Н.А. Когнитивная лингвистика: истоки становления и перспективы развития / Н.А.Кобрина // Когнитивная семантика: материалы 2-й международной школы-семинара: 9 в 2 ч. . – Тамбов, 2000. – Ч.2. – С. 170–175.
3. Рахилина Е.В. Основные идеи когнитивной семантики / Е.В.Рахилина // Фундаментальные направления современной американской лингвистики. – М., 2002. – С. 371–389.

ANTROPONYME IM HEUTIGEN DEUTSCHEN JARGON

(Gutnikowa A.W., k.d.Phil., auss.Prof.)
Mariupoler Staatsuniversität, Mariupol, Ukraine

Unter den vielen Varianten sozial geprägter Sprachstile spielt der Jugendslang eine besondere Rolle. In der modernen Sprachwissenschaft werden verschiedene Methoden der Forschung der Jugendsprache eingesetzt. Es wird im Allgemeinen diskutiert: zu welcher Sprachkategorie sie gehört, ob sie als integrales Phänomen existiert,.

Aus der wissenschaftlichen Literatur zu diesem Thema kann festgestellt werden, dass Slang eine Gruppe von speziellen Wörtern oder neuen Bedeutungen bereits

existierender Wörter ist, die in verschiedenen menschlichen Assoziationen (Professionalität, Alter, Sozialität) verwendet wird. Slang ist durch einige soziale Einschränkungen gekennzeichnet, aber nicht durch eine bestimmte Gruppe, er ist integriert und hat keine klare soziale und berufliche Orientierung, darum kann von Vertretern verschiedener sozialer und Bildungsstatus, verschiedener Berufen usw. verwendet werden.

Synchronisch werden die Bereiche der Jugendbeschäftigungen offen, die den Jugendslang mit einem eigentümlichen Vokabular ergänzen. Dazu gehören: Schulen, Hochschulen und Lyzeen, Universitäten, Vereine, informelle Jugendverbände, Computerspiele oder Spiele, Kommunikation im Internet oder SMS-Kommunikation, Drogensucht, Kriminalität, Musik (Showbusiness), Sport usw [3, s. 50].

Die Diachronie erweist, dass als Jugendliche nur junge Menschen im Alter von 15, 20 und 25 Jahren behandelt werden. Gleichzeitig verwenden verschiedene Altersgruppen unterschiedliche Slangvokabeln und kodieren den gleichen Inhalt auf ihre eigene Art und Weise. Vom Standpunkt der Psychologie aus reflektiert Slang die Lebensweise derer, die ihn benutzen, zum Beispiel, die größte Anzahl wird von Namen erfunden, um sich auf eine Person und ihr Aussehen, Kleidung und Freizeit zu beziehen.

Die größte lexiko-semantische Gruppe im Slang der deutschen Jugend (65%) bildet eine Gruppe von Anthroponymen: die Bezeichnung einer Person nach dem Alter, sozialem Status, externen Daten, beruflichen Merkmalen usw.

Produktiv ist auch eine Gruppe für die Bezeichnung von Personen mit den begrenzten geistigen Fähigkeiten (*der Gipskopf, der Nixchecker, der Spacko, der Kniffel*).

Ein ähnliches Phänomen wird auch in Lexemen beobachtet, um eine zu gesprächige Person zu bezeichnen (*die Labertasche, der Labersack, der Verbalonanist*).

Um ihre Gleichaltrigen zu beleidigen und zu demütigen, verwenden junge Leute solche Slangismen, die sich beziehen auf:

- das Äussere einer Person (*der Kurze, der Nabelküsser – ein junger Mann von kleiner Statur, der Pelzlümmel – ein junger Mann mit langen Haaren, der Stopfer, die Tonne – der dicke Mann*);

- ihre Charakterzüge (*der Schläfi – die Schlafmütze, der Eisbeutel, der Kühlturm – die abgestandene Person*);

- ihre Intelligenz (*der Denkwerg, der Diddl – der Narr*);

- Verhaltensweisen und Impfunen (*der Süffel, der Diplom- der Alker – der Alkoholiker*);

- Berufe (*der Bulle – der Polizist, der Lappenwirt – der Bankier, der Ackerdesigner – der Bauer*).

Die Präsenz von Metaphern und Metonymien in der Jugendsprache erklärt sich durch die Gravitation der Ausdruckskraft und die Verkörperung bestimmter Bilder. So wird das Lexem der Kopf im Jugendslang durch Florismen (*die Tomate, der Kürbis, die Melone, die Rübe*) ersetzt, die sich visuell der Kopfform ähneln. Oft haben Wörter und Ausdrücke eine ausgeprägte, negierende Färbung (*die Tussie, die Trulla, die Zicke – das dumme Mädchen; die Eule, der Besen, die Schraube – das hässliche Mädchen*).

Der Slang erfüllt Funktion in der Jugendkommunikation eine expressive und macht ihre Sprache emotionaler und lebendiger. Die Slangwörter werden von jungen Menschen verwendet, um verschiedene Objekte und Dinge zu charakterisieren und zu benennen, um Personen anhand ihrer charakteristischen Merkmale zu benennen und

um eine positive oder negative Bewertung einer Situation oder eines Phänomens auszudrücken.

Literatur

1. Гальперин И. Р. О термине «слэнг» / И. Р. Гальперин // Вопросы языкознания. 1956. № 6. – С. 107–114.

**МІФОПОЕТИЧНА СЕМАНТИКА ОБРАЗІВ У ТВОРЧОСТІ
ЛЕОПОЛЬДА ФОН ЗАХЕР-МАЗОХА**

Девдюк І. В. , канд. філол. н., доцент

Сав'юк А. М. , аспірант;

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-
Франківськ, Україна*

Однією із сутнісних граней творчості Л. фон Захер-Мазоха є фольклорна інтенція його авторської художньої свідомості, а також звернення до архаїчних первнів та етногенетичної колективної пам'яті. У художній товщі творів «Мертві ненаситні», «Опришок», «Дон Жуан із Коломій», «Свято обжинок» та ін. міфопоетична народна образність та мотиви у функціональному плані реалізуються як особливий принцип організації художньої дійсності та спосіб ретрансляції латентних кодів тексту, які, окрім його семантичного поля, розширюють і ризомне поле мультикультуральності та інтертексту.

В інтертекстуально-типологічному аспекті взаємозв'язку фольклору та літератури, представленому «еволюційною» схемою оповідних жанрів «міф – фольклор – література», очевидною є «двоїста природа фольклору», яка накладає на нього роль «культурного посередника» [2, с. 57]. Сучасне літературознавство більш виправданим вважає перший функціональний аспект, що спричинене процесами культурної глобалізації ХХ ст., дифузією різних галузей гуманітарних наук, а також заміною малих наративів великими. Така парадигма актуалізує інтертекстуальність твору та, як наслідок, його відкритість у розумінні У.Еко.

Описуючи народне життя Галичини та Гуцульщини, Захер-Мазох часто влітає в тексти фольклорну образність, мотиви, народні перекази, а навіть і пісні. Так, він знайомить німецького читача з піснею про Довбуша, коломийкою, образами мавки, русалки, потерчат, відьом, а також із релігійними і календарно-обрядовими звичаями (наприклад, після закінчення жнив) тощо. Тут і на інших подібних прикладах бачимо, що деякі дані про гуцульські повір'я Захер-Мазох черпав із польських джерел.

Народнопоетичний ареал мотивів та образів художньої літератури загалом репрезентує споріднену із міфопоетичною авторську художню свідомість. Проте у випадку творчості Захер-Мазоха маємо справу радше з інтертекстуальними запозиченнями, цитуваннями та аллюзіями, аніж із іманентним народнопоетичним типом художнього мислення. Власне фольклористичні мотиви та образи як спосіб художнього мислення надає особливої атмосфери просторовому універсуму творів «Мертві ненаситні», «Опришок», «Дон Жуан із Коломій», «Свято обжинок» та ін., структурує їх, виступаючи організуючим компонентом поетики.

У повісті «Мертві ненаситні» Захер-Мазох розгортає світ народнопоетичних уявлень вустами наратора Манведа: «У селянських хатах порядкує дід, потайки допомагає дойти корів, замітає світлиці, миє посуд, чистить коней, а показується в образі крихітного чоловічка з довгою сивою бородою тідлькт тоді, коли має померти господар дому» [3, с. 151]. Також Манвед продовжує оповідь про русалок, «хоробрих і закоханих» мавок, відьом-ворожок, летавиць та ін. Як зауважує дослідниця А.-Г. Горбач, Захер-Мазох «не студіював докладніше ні говірки, ні фольклору, ні демонології гуцулів, а знав тільки те, що було тоді в Галичині доступне через твір Ю. Коженьовського «Karpassu gorale» та із записів батька, шефа львівської поліції, що перед 1848 роком розправлявся з опришківським рухом» [1]. Отже, провінційний антураж художнього світу творів Захер-Мазоха є одним із засобів міфологічного наповнення просторової реальності – злиття людини з природою, протікання буттєвого часу (зміна пір року), непроникність (відголоски) європейської цивілізації, збереження автентичності та архаїки мислення, пов'язаного із фольклорними віруваннями.

Література

1. Горбач Анна-Галя. Українська тематика в творчості Захер-Мазоха / Анна-Галя Горбач. – Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n6texts/horbach.htm>
2. Гурдуз А. Міфопоетика літературного твору та міфопоетична парадигма: теоретичний аспект / А. І. Гурдуз // Зарубіжна література в школах України. – 2006. – № 6. – С. 57–59.
3. Захер-Мазох Леопольд фон. Вибрані твори [Текст] / Леопольд фон Захер-Мазох; авт. післямови Лариса Цибенко. – Л.: Літопис: Центр гуманіт. дослідж. Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка, 1999. – 383 с.

РЕАЛИЗАЦИЯ ЯЗЫКОВОГО СОЗНАНИЯ В РЕЧЕВОМ ПОВЕДЕНИИ ЛИЧНОСТИ

Декастро В.С., *магистрантка*
Бердянский государственный педагогический университет,
Бердянск, Украина

С античности проблема «язык и личность» вызывала интерес лингвистов. В европейском языкознании она возникла при рассмотрении социальной природы языка, соотношения языка и речи, языка индивида и коллектива.

В качестве основных подходов к изучению языковой личности выделяют социолингвистический подход (В. А. Аврорин, Р. Белл, Т. И. Ерофеева, А. Д. Швейцер, Т. В. Кочеткова).

Актуальность данной работы обусловлена тем, что языковая личность является носителем языкового сознания. Языковое сознание – это опосредованный языком образ мира той или иной культуры. Языковое сознание личности реализуется в речевом поведении, которое определяется коммуникативной ситуацией, языковым и культурным статусом, социальной принадлежностью, мировоззрением.

Основным отличием понятий «языковая личность» и «речевой портрет» выступают временные рамки анализа функционально-коммуникативных характеристик человека. Создавая речевой портрет можно рассматривать определенный отрезок времени, а «языковой личности» свойственна динамика в ее развитии.

Язык является одной из активных форм познания действительности, он дает нам реальный образ мира, который человек стремится постичь на протяжении столетий.

Литература

1. Богин Г. И. Концепция языковой личности / Г. И. Богин. – М., 1982. – 270 с.
2. Варламова О. Н. Речевой портрет матери в лингвокультуре: к реализации научного проекта / О. Н. Варламова // Вестник Кемеровского государственного университета. – 2015. – № 4–3 (64). – С. 184–188.

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ВІДЧУТТЯ БОЛЮ

Денисова А. С., аспірантка
Бердянський державний педагогічний університет
м. Бердянськ, Україна

У всіх представників тваринного світу, ураховуючи людину, нервова система покликана сигналізувати про загрозу пошкодження і реагувати рівнем захисту для збереження життя. Нейрофізіологічне поняття, яке означає сприймання, проведення і центральну обробку сигналів про загрозливі процеси, називається ноцицепцією, а система, яка реалізує передачу таких сигналів – ноцицептивною. Важливим компонентом цих сигналів є **біль** [1, с.9]. На відміну від інших різновидів відчуттів людини, за допомогою яких людина отримує інформацію про навколишній світ, функція болю – повідомляти про внутрішні та зовнішні небезпеки, які загрожують людському організму.

Біль – це відчуття фізичного страждання [4, с.186]. Біль – це неприємне сенсорне та емоційне переживання, пов'язане з істинним або потенційним пошкодженням тканин... [9, р. 248].

Фразеологізми на позначення больових відчуттів мають свою специфіку. Біль може супроводжуватися в усьому тілі, або лише в окремих органах. Для опису головного болю найчастіше використовуються ФО з однойменним компонентом-соматизм (*голова розвалюється (розривається, розлітається, тріщить* [7, с.33]; [8, с.183], як (*мов, ніби*) *сови ночували в голові* [8, с.841]); на позначення болю між ребрами (*ссати (смоктати) під ложечкою* [2, с. 164]); болю в усьому тілі – як (*ніби, наче*) *поламаний* [8, с.668], *брало на корчі* [3, с.40], *вивело очі на лоб (на лоба)* [8, с.81], *дух запирає* [2, с. 47], *нило тіло* [3, с.250], що сигналізують про погіршення загального стану організму, відчуття слабості і млявості.

Спазм – це стійке мимовільне скорочення м'язів або окремих їх волокон, яке виникає внаслідок реакції на біль [6, с. 483]. Для позначення такого стану у свідомості нації сформувалися асоціативні уявлення з частинами тіла, які безпосередньо беруть участь у цьому процесі. На позначення описаного стану

вживаються варіанти фразеологізму *клубок підступив до горла* [2, с. 75], *клубком підступати (підступити, підкочуватися, підкотитися) до горла* [6, с. 190.].

Отже, фразеологічні одиниці на позначення больових відчуттів людини вживаються як на позначення головного, так і болю будь-якого органу. Основними компонентами таких сполук є соматизми, що свідчить про антропоцентричну спрямованість досліджуваних одиниць.

Література

1. Владыка А. С. Ноцицепция и антиноцицепция : теория и практика / А.С. Владыка, А. А. Шандра, Р. Е. Хома. В. М. Воронцов. – Винница : ФОП “Каштелянов А. И.”, 2012. – 176 с.
2. Олійник І. С. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний тлумачний словник / І. С. Олійник, М. М. Сидоренко. – К. : Рад. шк., 1991. – 400 с.
3. Словник українських ідіом / уклад. Г. М. Удовиченко. – К. : Рад. письменник, 1968. – 463 с.
4. Словник української мови: в 11 т. / [ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.]. – К. : Наукова думка, 1970 – 1980. – Т. 1: А – В – 799 с.
5. Словник української мови: в 11 т. / [ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.]. – К. : Наукова думка, 1970 – 1980. – Т. 4: І – М. – 840 с.
6. Словник української мови: у 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства ; за ред. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1970-1980. – Т. 9. С. – 1973. – 917 с.
7. Ужченко В. Д. Фразеологічний словник української мови / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – К. : Освіта, 1998. – 224 с.
8. Фразеологічний словник української мови / уклад. : В. М. Білоноженко та ін. – К. : Наук. думка, 2008. – Кн.2. – 1104 с.
9. Lewis Th. Pain. – London : Macmillan 1942, reprinted, 1981. – P.248-252

МІФЕМА ЯК НАЙМЕНШИЙ ЕЛЕМЕНТ МІФУ

Кобилко Н.А., канд. філол. н., ст. викл.
Харківський державний університет харчування та торгівлі,
Харків, Україна

Література ХХ століття характеризується не частотою звернення письменників до різних міфологічних тем, а вільним використанням цих мотивів і сюжетів, посиленням ролі архетипу й міфу взагалі в художньому творі. Тому й не дивно, що в цей час широкої популярності набуває неоміфологізм – напрям, для якого «характерне формування авторських міфів на інтертекстуальній основі» [3, с. 116]. З огляду на це важливим є потрактування поняття «міфема». У Літературознавчий енциклопедії зазначено, що «міфема – найменший елемент, фундаментальний складник міфу, який використовують і в ньому, і в художній літературі; входить до складу системи світобудови, що відповідає уявленню людини, а не довкіллю, вважається справжнім, не фіктивним» [3, с. 54].

Дослідниця М. Вишина дає таке визначення: «Під міфемою розуміємо використання в літературі імен міфологічних героїв, а також певних

міфологічних фактів Під міфологемою – наявність у літературному творі відомого міфологічного сюжету або мотиву» [1, с. 141]. Отже, поняття міфема є набагато вужчим, адже виконує лише образотворчу функцію (викликає певні асоціації). При цьому вона не змінює сюжет. Міфологема структурує твір, впливає на сюжетні лінії (формотворча функція).

М. Вишина пропонує власну методику міфологічного аналізу художнього тексту: 1) виявлення в літературному творі міфів і встановлення міфу-основи, із якої автор його запозичив; 2) визначення характеру зміщення міфу, тобто встановлення повноти запозичення. Воно може бути повне або часткове (міфологічний герой або факт – міфема, міфологічний сюжет або мотив – міфологема); 3) з'ясування художнього колориту й авторського трактування певної міфологеми.

Велику увагу розрізненню термінів міфопоетики приділяє дослідниця О. Слоньовська. Вона дає чітку диференціацію з урахуванням ієрархії термінів від найбільшого до найменшого: архетип, міф, фрейм, патерн, міфологема, міфема. Окрему увагу дослідниця зосереджує на поняттях міфологеми та міфема. Вона вважає, що в художньому тексті найчастіше розгортається не сам міф, а його «уламки, підтекстові посилення, натяки, алюзії на певні моменти античних чи біблійних міфів» [4, с. 57]. Досить часто міф розпадається на складові частини, набуває дифузних форм, у художньому тексті поступається місцем складовим елементам, проте повністю з твору не зникає. Такою складовою є міфологема. Якщо «міфологема – це уламок міфу, що саме через процес дроблення втратив свої автохтонну характеристику та функції» [4, с. 57], то «міфема – найменший, найдрібніший елемент міфу» [4, с. 57]. Міфологему в тексті можна чітко простежити, проте міфему розпізнати набагато важче. О. Слоньовська стверджує, що міфема в поетичному тексті лише «відбиває чуже світло», указує на присутність прихованого.

О. Коляда в системі понять міфопоетики виділяє міфологему, міфему та семантему [2]. Як стверджує вчений, у міфові наявна група метазнаків, які функціонують на двох рівнях: міфема й міфологема. До першого рівня (міфем) відносяться сюжети створення та знищення людини, сходження в пекло, страшного суду, образи Адама і Єви, мотиви смерті, відчуження, приреченості. Цей нижчий рівень є основою для творення рівня міфологеми, що проявляється у вигляді символів.

Отже, міфема – найменший структурний елемент міфопоетики, основа для подальшого творення міфологем.

Список використаних джерел

1. Вишина М. Парадигма ключових понять міфологічного аналізу художнього тексту / М. Вишина // Вісник Житомирського державного університету. – 2010. – Вип. 55. Філологічні науки. – С. 140–143.
2. Коляда О. Поняття «міфопоетика» [Електронний ресурс] / О. Коляда. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/1450/1/05kovpmi.pdf>
3. Літературознавча енциклопедія. У 2 т. Т. 2 / [Авт.-уклад. Ю. Ковалів]. – К. : Академія, 2007. – 624 с.
4. Слоньовська О. Міфема і художній текст: особливості, роль, функції найменшого уламку міфу / О. Слоньовська // Українська література в ЗОШ. – 2011. – № 7–8. – С. 57–62.

СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-МЕДІА

Костромицький Р.І., канд. філол. н., доцент.
БДПУ, м. Бердянськ, Україна

Важливим моментом у розвитку сучасних цифрових технологій є виникнення глобальної комп'ютерної мережі Інтернет. Цікаві спостереження щодо зміни механізму організації роботи мас-медіа в Інтернеті належать Б. Потятинику. Дослідник з іронією підкреслює: «Відвідувачі (нетери), навіть якщо їх мільйони, звертаються безпосередньо до першоджерела – авторського тексту, розміщеного на веб-сайті. Це так, наче єдиний примірник газети одразу читає велика група людей...» [2, с. 9]. Б. Потятиник зазначає, що можливості глобальної мережі дозволяють відмовитись від необхідності тиражування джерела інформації, яке було необхідним для класичної «преси». Різні аспекти функціонування інтернет-ЗМІ проаналізовано в роботах Р. Крейга, Б. Потятиника, А. Захарченко тощо. Не зважаючи на велику кількість досліджень, проблема виокремлення типологічних ознак інтернет-медіа залишається актуальною. Мета роботи – проаналізувати специфічні особливості, які властиві інтернет-медіа: інтерактивність, гіпертекстуальність і мультимедійність.

Інтерактивність є наслідком самої технології організації мережі Інтернет, яка історично створювалась для спільно діяльності вчених (відомо, що історично перша мережа Arpanet об'єднувала комп'ютери декількох американських університетів). На сьогодні в науці немає усталеного визначення інтерактивності. Однак, загально прийнятим є розуміння інтерактивності саме як принципу організації системи, в якій мета досягається інформаційним обміном між її елементами. У словнику-довіднику «Журналістика» під редакцією І. Михайлина інтерактивні медіа визначаються, як «електронні видання, які забезпечують участь користувача у створенні контенту, організовують безпосередній зворотний зв'язок, діалог із читачем» [1, с. 96]. Важливим є той аспект, що інтерактивність дозволяє кожному користувачу брати участь не тільки у обговоренні, а й безпосередньо у створенні контенту.

Наступною специфічною особливістю інтернет-видань є гіпертекстуальність. Ця особливість мережі є історично найдавнішою. Ідея створення програми, яка могла генерувати зв'язки між текстуальними блоками, належить британському вченому-винахіднику Т. Бернес-Лі. У 1989 році він працював на Європейську організацію з ядерних досліджень. Саме тоді Т. Бернес-Лі розпочав впровадження програми із створення глобальної гіпертекстової системи, яка пізніше була покладена в основу Глобальної мережі. І. Михайлин визначає гіпертекст «як спосіб організування інформації, який полягає в розташуванні посилань в електронній публікації на близькі за змістом чи роз'яснювальні розділи або інші документи» [1, с. 31]. Необхідно зазначити, що інтернет-видання можуть містити посилання на текстові або графічні блоки, відеоматеріали та аудіальну інформацію.

Бурхливий розвиток інформаційних технологій створив сприятливі умови для застосування в журналістиці різних засобів передачі інформації. Процес поєднання тексту, графіки, аудіо та відео отримав назву мультимедіа. У словнику-довіднику «Журналістика» під мультимедіа розуміють: «...інтеграцію усіх

можливих типів комунікації: текстової, усного мовлення, графічних, зображальних, звукових, музичних можливостей комп'ютера в інтерактивному режимі» [1, с. 166]. Для традиційних медіа провідну роль у процесі передачі інформації науковці відводять текстовій складовій. Аудіо та відеоматеріали за рівнем інформаційного впливу поступаються можливостям письма, яке зберігає свій статус точного та зручного джерела передачі інформації. Однак, вони апелюють до емоційної сфери, доповнюючи текстову складову. Такий розподіл дозволяє говорити про наявність своєрідної ієрархії медіа.

Підсумовуючи, зазначимо, що Інтернет-технології надають мережевим ЗМІ ряд переваг перед традиційними, а саме: оперативний доступ до інформації, можливість застосування різних кодів комунікації для донесення інформації, розширення якості та кількості інформації, залучення користувача до процесу формування контенту.

Література

1. Журналістика : словник-довідник / авт. – уклад. І.Л. Михайлин. – К. : Академвидав, 2013. – 320 с.
2. Потятиник Б. Інтернет-журналістика : навч. посіб / Б. Потятиник. – Львів : ПАІС, 2010. – 246 с.

УДК 811.161.2` 373.7-112

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ПАРЕМІЙНИХ ЗООСЕМІЗМІВ В УКРАЇНСЬКИХ КАЗКАХ ПРО ТВАРИН

О.А. Крижко

*кандидат філологічних наук, доцент
(Бердянський державний університет)*

Витоки української національно-культурної символіки представників тваринного світу сягають первісної міфопоетичної свідомості, коли елемент анімалізму репродукувався, по-перше, з силами природи, по-друге, з людиною, яка вступала у контакт з цими силами природи, намагаючись знайти пояснення різним стихіям передусім через зв'язок із зооантропоморфними істотами, а по-третє, з божеством або духом-заступником даної тварини.

Поступовий перехід від міфопоетичного синкретичного мислення до диференційованого супроводжувався змінами етіологічного змісту міфів і легенд на повчальний їх характер, що сприяло становленню такого фольклорного жанру, як казка – спочатку чарівна за участі зооантропоморфних істот. Згодом десакралізація міфологічних персонажів при збереженні їх зооморфності стала передумовою виникнення казок про тварин, головними героями яких ставали вже власне звірі, птахи, риби, комахи, тощо, а їхні дії та поведінка – основними структурними елементами казкових сюжетів. Через втрату доміфологічних вірувань казки про тварин збагачуються соціально-побутовими мотивами.

Соціально-побутові сюжети виникали внаслідок інтерпретації практичного досвіду контактів людини й тварини, що мали місце в об'єктивній дійсності і були зафіксовані не тільки у великих фольклорних жанрах, а й компресовалися у стійких висловах, прислів'ях, фразеологізмах та власне зоосемізмах.

Дослідження міфологічної і фольклорної семантики зоосемізмів дають підстави стверджувати, що в основі переосмислення їх значень лежить, по-перше, протиставлення людини тварині, по-друге, їхнє порівняння, і по-третє, співвіднесення тварин з різними реаліями, суб'єктами, об'єктами тощо як реального, так і уявлюваного світів.

Усі фольклорні зоосемізми української мови, за допомогою яких характеризують якості й властивості людей, зазнали аксіологічних змін, адже значення всіх назв видів, родів або класів тварин, що слугують базою для подальшого переосмислення, не містять оцінної семи і є аксіологічно нейтральними. Аксіологічний компонент фольклорних зоосемізмів (казкових) представлений у метафорично переосмислених образно-номінативних і оцінних одиницях на позначення совісті, чесності, непідкупності, моралі, злочину, користі, наживи, нечесного прибутку, крадіжки, підлабузництва, відданості, щирості, ліні, що символізують як відповідні норми і стереотипи поведінки, так і відхилення, нехтування, недотримання цих етикетних форм, яке не зовсім відповідає моралі, нормам справедливості суспільно-побутового життя людей.

Паремійні зоосемізми дозволили здійснити кластерну таксономію тих одиниць, в яких вони вживаються, виконуючи основну смислову функцію. Антропоцентричні за своєю природою кластери паремійних одиниць із зоонімним компонентом семантики ґрунтуються на опозиційних тематичних парах та їх концептуально-семіотичних характеристиках, в основі яких лежать перехресні зв'язки з предметно-тематичними підкластерами паремій.

Аксіологічний кластер паремійних одиниць об'єднує ті одиниці, внутрішня форма яких співвідноситься з морально-етичними категоріями як абстрактними з семантикою добро і зло, правда-неправда, так і оцінно маркованою прагматичною сферою гарне – потворне, радість (задоволення) – сум, горе. Кластер паремійних одиниць з соціальним протиставленням свої / чужі має знаково-символічне навантаження, яке виражається в аксіологічній моделі Я-інший.

Осібні кластери становлять паремії, в яких заковано негативні / позитивні риси людини, її внутрішні та зовнішні якості, позитивне чи негативне ставлення до праці, її досвід, вміння-невміння і т.ін., врешті, соціальні та етнічні стереотипи уявлень, мислення, пізнання й оцінки довкілля.

Дослідники твердять [2], що паремійно найпродуктивнішими є зооніми *собака*, *вовк*, які можуть мати різко негативне або позитивне забарвлення. За допомогою цих зоосемізмів виражаються, порівнюються, протиставляються й оцінюються різні прикмети, риси, почуття (людські), ознаки тощо. Так, в українських пареміях зоонім *собака* виступає як вірний, злий, голодний, бідний, підневільний: *Життя вольне як собаці на прив'язі* або *На злого чоловіка і собака бреше*. Передусім зоосемізм *собака* має пейоративну оцінку і є перш за все символом злості, сердитості. Унаслідок основного інстинкту цієї тварини – гавкати, злитися – виникали різні казкові та фольклорні образи, а за сукупністю асоціацій щодо поведінки собаки і на основі соціально-побутового досвіду людини утворився фразеологізм *злий як собака*. У Словнику асоціативних означень іменників української мови [1] перше місце серед значень слова *собака* займає прикметник “злий”. В українських казках про тварин *собака* є символом брехні та пліткарства і вживається у складі прислів'я *Люди – собаки, чого не набрешуть*. Негативну

конотацію у казках уособлює зоосемізм *собака* і в значенні підступності, нещирості, а також надзвичайно великої кількості (*Панів, як псів*).

Лексема *вовк* первісно означала „грабіжник, або той, що роздирає” [3, с. 411]. На основі цього значення додатково розвивалися й інші з урахуванням символіки та асоціацій, які викликала ця тварина. У зв’язку з цим зоосемізм *вовк* концептуалізується як: найгірший хижак – *Душить як вовк кобилу*; несправедливо звинувачена людина – *На вовка промовка, а москаль кобилу вкрав*; лихо, нещастя, біда – *Немає лісу без вовка, а села без лихого чоловіка* або *Не визивай вовка з лісу*; ненаситливість, зажерливість – *Вовкові барана з зубів не вирвати*; злодійкуватість – *Добрався, як вовк до кошари*; неминуча відплата – *Вовк ловить та й вовка піймають*; жвавність у винайденні здобичі – *Вовка ноги годують*; досвідченість – *Вовк старий не лізе до ями*; раптовість – *За вовка промовка, а він і тут*; невдячність – *З вовка годованого добра не буде*; спритність – *Вовка за ухо не втримать*; упертість – *Хто родився вовком, тому лисицею не бути*; безсоромність, лицемірство – *Позичив очі у сірка*.

Отже, тваринний світ є суттєвим репрезентантом української етнокультури, де лінгвістичний й етнологічний спектр опису є синкретичними, що зумовлюється тісним зв’язком мови з міфологічними, духовними, матеріальними, соціально-побутовими й загальнолюдськими цінностями.

Література

1. Бутенко М. П. Словник асоціативних означень іменників в українській мові / Бутенко М. П. – Львів : Вища школа, 1989. – 325 с.
2. Жуйкова М. В. Дещо про образ вовка в мовній картині світу білорусів / Жуйкова М. В. // Семантика мови і тексту : Зб. ст. VI Міжнародної наукової конференції. – Івано-Франківськ : Плай, 2000. – С. 194–197.
3. Етимологічний словник української мови / за ред. О. С. Мельничука. – К. : Наукова думка, 1982. – Т. 1. – 631 с.
4. Українські казки про тварин. – К.: Техніка, 2005. – 320 с.

ПРАЗНИКЪТ НА КИРИЛ И МЕТОДИЙ (по данни от възрожденския печат)

Лалка Иванова Денчева
Преподавател по български език
Министерство на образованието и науката
Република България

Празникът на Кирил и Методий е първият празник, който обединява българите по време на османското владичество и подпомага оформянето и укрепването на националното съзнание в продължителната и тежка борба за църковна независимост и особено в борбата за национална свобода. Можем да кажем, че 11 май е не само денят на Кирил и Методий, а е денят на самия български народ.

Заслуга за провъзгласяването и за популяризирането му като училищен и общонароден, имат братята Найденов и Константин Герови. През 1851 г. в Пловдив

Н. Геров, д-р Чомаков и други родолюбиви българи решават да именуват училището „Кирил и Методий“. Геров си спомня: „Щом училището се нарече „Св. Кирил и Методий“ трябваше и празникът му да се празнува“. [1, с. 111].

През 1857 г. Денят на Кирил и Методий тържествено е отпразнуван и от българите, живеещи в Цариград. В българската църква е отслужена литургия и е произнесено слово. За това събитие съобщава „Цариградски вестник“ в брой 329 от 18 май 1857 г. [2, с. 273]

Празникът, който започва като църковен, почитащ делото на светите братя Кирил и Методий, с годините се развива и се превръща в български, общонароден и общославянски, **„от училищен празник, какъвто беше в началото, достигна да стане всеобщ народен Великден“**. [3, с.19] В него активно се включват културно-просветни деятели, общественици, будни български учители и цялото българско население.

В дописките, поместени във вестници и списания, излизащи в Цариград, празникът е наречен „велик църковно-народен българский праздник“ (Цариград-1862) [4, с. 381], „велик народен празник“ (Цариград-1870) [4, с. 381]; „български народен празник“ (Букурещ-1870) [4, с. 381]. Според Н. Начов на 11 май 1871 г. в българската църква в Цариград „дошли българи, които дори и на Великден не бивали там!“ [5, с. 97]

На 11 май 1861 г. в Цариград се събират повече от 5000 души. На този ден през 1862 г. празнуват всички българи, които се „находят в Цариград и по предместията на столицата“. „Църквата, пред църквата и църковния широк двор“ са пълни с народ. В същата дописка се показва, че българите, независимо от край на българските земи са се чувстват като един народ: „българин от къде Пловдив, Шумен, Тернов; българин от къде Видин, София, Кюстендил, Враня; българин от къде Дебра, Битол, Охрида; българин от къде Солун, Сяр, Кукуш, Едирне и пр. сякой от тия българе са познава и от кроежът и от шарките на дрехите си; Тука може да са чуе сичкото богатство и разнообразие на българский язык със сичките подречия, които съдържа в себе си. Едни други си подават ръце, препоръчват са, запознават са и са захваща побратимство. Сякой говори на свое наречие, но са споразумяват и взаимно са припознават, че са се българе и братя. [4, с. 337-338]

Този ден служи като обединител на всички българи, независимо от това къде живеят, превръща се в символ на борбата за духовно и политическо освобождение, затова в него участват хора от всички вероизповедания – православни, католици и униати.

В градове с пъстър етнически състав на населението празникът добива многонационален характер. В Цариград празнуват бошнаци, турци, араби (1867 г.), руси, хървати, сърби, черногорци, моряци далматинци (1870 г.) [6, с. 425], в Букурещ – румънци, руси, сърби и гърци (1870 г.). [6, с. 413]

През годините празникът на Кирил и Методий вече се възприема като ден за противодействие на чуждопоклонничеството и невежеството, като ден на българския дух.

Денят на Кирил и Методий се превръща в своеобразно противодействие на българския народ срещу духовното и политическото потисничество, чуждопоклонството и невежеството, става ден на стремежа към знание, към свобода на творческия човешки дух, ден за пробуждане на националното самочувствие и опора в борбата за духовна и политическа свобода.

Може би затова Иван Вазов го определя като „един Великден, Великден на духа и на просветата, на възкресението на новите надежди...” [8, с. 276]

Литература

- [1.] Ангелов, Б. Празникът на славянските просветители Кирил и Методий (произход и развитие). С., 1969 г.
- [2.] Петканова, Д. Константин Кирил. Денница на славянския род. С., 1983.
- [3.] Груев, Й. Моите спомени. С., 1906.
- [4.] Извори за българската етнография. Из българския възрожденски печат. Т. I. Съст. М. Василева, Ю. Царева, В. Николова, Л. Димитрова, Ат. Кралев. С., 1992.
- [5.] Начов, Н. Цариград като културен център на българите до 1877 г. СББАН, кн. XIX, 1925.
- [6.] Йонков, Хр. Празникът на Кирил и Методий по време на Българското възраждане. ИИИ. Т. 14-15. 1964.
- [7.] Вазов, И. Събрани съчинения, Т. 10. С., 1977.

**ОСОБЛИВОСТІ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ НА
ПРИКЛАДІ КНИГИ «ЛОЛА ШУКАЄ ПОДРУГУ» ІЗАБЕЛЬ АБЕДІ**

Бруннер К., асистент;
Литвинюк М.О., студентка
Чернівецький національний університет, Чернівці, Україна

До ХХ століття література для дітей традиційно не перекладалася, а, скоріш, адаптувалася [2, с. 193].

Зараз ситуація кардинально змінилась і в світ виходить все більше книг для дітей, як в оригіналі, так і в перекладі. Успіх виданих зарубіжних дитячих книжок залежить, перш за все, від перекладача. Важливо, щоб перекладена дитяча книга зверталась до уяви, емоцій та почуттів юних читачів, щоб впливала на здібності дитини, розвивала її мовні навички, знайомила з іншими культурами та розважала. Саме тому питання: «Для кого я пишу?» є, перш за все, доцільним при перекладі дитячої літератури. Врахування цільової аудиторії тут особливо важливе [4, с. 251].

Однією з причин видання неякісних перекладних дитячих творів в Україні із змістовими та формальними розбіжностями відносно оригіналу є низький рівень розвитку перекладацької критики в Україні. Перекладацька критика – це опис і оцінка запропонованих перекладацьких стратегій в тексті перекладу [4, с. 373]. Перекладацька критика робить великий внесок для того, щоб покращити якість перекладів у нашому суспільстві, тому її існування є запорукою успіху літературного процесу [4, с. 373].

У нашому дослідженні ми розглядали особливості перекладу дитячої книги «Hier kommt Lola» Ізабель Абеді. Слід зазначити, що перекладач Світлана Колесник при перекладі з німецької на українську мову намагається всюди зберігати особливості та культуру українського мовлення. Зокрема, дуже влучно перекладені порівняння та вирази на український лад, наприклад: «Die Perle des Südens war rorpenvoll» [3, с.211], перекладено наступним чином: «У Перлині

півдня ніде було голці впасти» [1, с.214]. Також речення «Das Telefonbuch war ja richtig voll von Sommers» [3, с.301], перекладено як «У цьому довіднику Sommerів, як опеньків на пеньку» [1, с.305].

Коли дитячі книжки перекладаються, то може виникнути необхідність у різноманітних припасуваннях з метою дотримання понять про хороше і погане для дітей [2, с.195]. Так, наприклад, з метою припасування Світлана Колесник перекладає слово «Mistkerl» [3, с.178], як «чортів сухар» [1, с.180].

В той же час, перекладач опускає багато важливої інформації з оригіналу при перекладі, через що ПТ втрачає деякі функції, які є в ОТ. Часто Колесник порушує стилістичну, фатичну та експресивну функції оригіналу, наприклад: «Als nächstes hab ich es mit Pinkeln probiert...» [3, с.14], перекладено як: «Тоді я вирішила сходити до вбиральні» [1, с.10]. Замість розмовного стилю (туалет/тубзик), Світлана Колесник вдається до літературної мови (вбиральня).

В результаті аналізу ми дійшли висновку, що перекладач Світлана Колесник намагається при перекладі зберігати особливості української мови, але, в той же час, вона викидає багато важливої для українського читача інформації і таким чином не передає деякі функції оригіналу. Відкритим для подальшого дослідження залишається запитання про те, на скільки такі переклади є поширеними в Україні, та чи є вони доцільними.

Список літератури

- 1.Абеді Ізабель. Лола шукає подругу. – Х.: Вид – во "Ранок", 2015. – 192 с.
- 2.Потапова А. Є. Дитяча література: підходи та критерії перекладу/ А.Є.Потапова// Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І. Франка, 2010. – 197 с.
- 3.Abedi Isabel. 13 Auflage. 2014. – Bindlach: Loewe Verlag GmbH, 2004. – 185 с.
- 4.Mary Snell-Hornby. Hans G. Hönig / Paul Kussmaul. Peter A. Schmidt (Hrsg.). Handbuch Translation. 2. verb. Aufl. – Tübingen: Stauffenburg Verlag, 2006. – с. 245 – 399.

СУФІКС -АЧ У СТРУКТУРІ КОМПОЗИТИВ-ІНСТРУМЕНТАЛЬНИХ НАЙМЕНУВАНЬ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Ліпич В. М., кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови та славістики
Бердянський державний педагогічний університет
м. Бердянськ, Україна

Суфікс *-ачь* утворився в праслов'янський період унаслідок ускладнення *-акь-їь-*. У праслов'янській мові *-аць* у поєднанні з іменниковими основами позначав *nomina attributiva*, для яких було характерним виділення домінантної ознаки предмета. На слов'янському ґрунті названий формант виявився досить продуктивним. Дослідники фіксують нові *nomina agentis* на *-аць*, які витіснили більш давні.

У пам'ятках XI-XIII століть є характерні праслов'янські утворення, які зберігають виразну мотивацію, наприклад, серед девербативів виділяється група назв осіб-виконавців дії, що названа дієсловом: *ковач, орач, копач*. У пам'ятках

давньоруськоукраїнської епохи утворень на *-ач* зафіксовано мало, тенденції дальшого розвитку форманта лише закладалися. Серед простих віддієслівних дериватів трапляються назви неживих предметів, чільне місце в них займають інструментальні найменування: *шкач*, *шпач*, *товб'як*; назви природних об'єктів; продуктів харчування та явищ природи, речовин.

Композити з суфіксом *-ач* творили такі лексико-словотвірні типи: складні іменники, які мають значення пристрою, за допомогою якого виконується дія, або особи, яка є виконавцем певної дії, названої дієсловом. Деякі композити утворювали назви, які поєднували і значення особи, і значення пристрою.

На початку ХХ ст. в українській мові більшість композитно-суфіксальних іменників на *-ач* позначали назви пристрою, який слугує для виконання дії над тим, що назване в мотивувальному слові, наприклад: *вугленавантажувач* (СУМ I 780) "машина для навантажування кам'яного вугілля"; *голкотримач* (II 108) "пристрій, у якому закріплюється голка"; *платвотримач* (VII 66) "пристрій, який тримає платівки"; *радіопередавач* (VIII 433) "пристрій для передавання інформації за допомогою радіохвиль"; *соломоподавач* (IX 450) "пристрій для подавання соломи"; *снігоприбирач* (425) "машина для очищення від снігу"; *снопоподавач* (428) "пристрій у молотарках для подавання снопів" тощо.

Трапляються також композити, мотивовані **прономінально-вербальними** типами основ: *самоперекидач* (СУМ IX 121) "пристрій, для автоматичного перекидання вантажу" (сам + (о) + перекидає → **самоперекидач**); *самовкидач* (184); *самозвантажувач* (200) *саморятувач* (285) "респіратор" тощо.

Із розвитком науково-технічного прогресу виникають машини, які охоплюють значно більший спектр виконання роботи. Для того, щоб точніше й повніше описати можливості їхньої роботи, виникають назви, що мають три основи, опорну – дієслівну та залежні – іменникові: *пінобризковловлювач* (РУТС 165); *соломополовозбирач* (518); *соломополовоокопнувач* (518). На основі ідіоматичного словосполучення "коротке замикання" утворилася назва терміна в електриці *короткозамикач* (РУТС 197) "пристрій, що служить для навмисного створення короткого замикання".

Отже, формант *-ач* почав проявляти свою активність у композитно-суфіксальній деривації іменників української мови наприкінці ХІХ століття і на сьогодні є досить продуктивною словотвірною одиницею. Поява дериватів такого типу пов'язана із потребою номінації в термінології різних галузей (переважно металургії, будівництві). За нашими даними, майже дев'яносто відсотків складних іменників мають значення пристрою, який слугує для виконання дії, що названа мотивувальним дієсловом.

Література

1. РУТС – Російсько-український технічний словник / Уклад. М.М.Матійко, О.М.Матійко та ін. – К. : Державне видавництво технічної літератури УРСР, 1961. – 964 с.
2. СУМ – Словник української мови : У 11 т. [ред. кол. : І.К.Білодід (гол.) та ін.]. – К. : Наукова думка, 1970. – 1980.
3. Олексенко В.П. Словотвірна категорія інструменталія як категорія непередикатного типу / В.П. Олексенко // Функціонально-комунікативні аспекти граматики і тексту: Збірник наукових праць, присвячений ювілею доктора філологічних наук, професора, академіка АНВШ України, завідувача кафедри

ТЕМАТИЧНЕ ТА ЖАНРОВЕ НАПОВНЕННЯ ЖУРНАЛУ «НОВОЕ ВРЕМЯ»

Михайлюта В.П., канд. філол. н., доцент;

Ліпич О.І., магістр

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Важливість теми дослідження полягає в тому, що сучасний розвиток України неможливий без створення та поглиблення дієвих механізмів громадянського суспільства. Рушієм та показником ефективності цього процесу є розгалужена система засобів масової інформації, яка покликана формувати громадянську думку за допомогою набору механізмів, зокрема маніпулятивних технологій. Незважаючи на бурхливий розвиток електронних видань, інформаційних медіа-ресурсів, популярність періодичних газетних та журнальних видань в Україні не зменшується. У даному дослідженні з'ясовується та характеризується проблемно-тематичне наповнення журналу «Новое время». Висвітлення тематики статей у журналах цього періоду є необхідним для розуміння того, як медіа впливає на порядок денний у країні, аналітичні статті та опитування.

Аналіз жанрів названого журналу у період з 2016 до 2018 року дають змогу встановити певну послідовність та повторюваність жанрів з одного номеру до іншого: рубрика «Думка», в якій зазвичай видатний вчений або лідер думок висвітлює свій погляд на політичну або соціально-економічну ситуацію; точки зору щодо актуальних питань тижня на тему номеру, під назвою «Новое время 24/7», фото у рубриці «Тиждень в об'єктиві»; рубрика «Тиждень сатира», в якій у впізнаваній та однаковій з номеру в номер манері містяться карикатури та анекдоти, зазвичай політичні; рубрика «Країна» – висвітлює топову тему тижня, зазвичай це найбільший за об'ємом матеріал; рубрики «Бізнес», «Люди», «Спорт», «Історія». Варто наголосити, що остання сторінка розкриває особливості іншої країни з точки зору її туристичної привабливості.

Особливості тематичного наповнення журналу «Новое время», враховуючи вищезазначені жанри, за допомогою яких це розкривається:

1. *Відображають найбільш актуальні політичні процеси в країні.* Назви номеру зазвичай метафоричні, що спрямовані на формування двозначності у сприйнятті населенням головних подій в країні. У 2016 році на момент інституційного оформлення процесу електронного декларування більшість матеріалів були присвячені цій темі: це висвітлювалось в інтерв'ю, колонки були присвячені аналізу світового досвіду та спробі встановити правила впровадження цього механізму, враховуючи специфіку та особливості української політики. Наприклад, номер 34 за 16 вересня 2016 року присвячений майбутньому поступу України «Два сценарії для України»; номер 37 (жовтень 2016 року) логічно продовжує тему корупції в країні і наголошує на тому, що «лише 3% з тисячі затриманих корупціонерів потрапили за ґрати; номер 41 (листопад 2016 року) має тему: «Жлоби. Е-декларування відкрило не тільки гаманці, але і нутро політичної

еліти України».

2. *Акцент на гострих проблемах вітчизняної економіки.* У статтях щодо стану економічної системи, зокрема причинам девальвації національної валюти, зниження купівельної спроможності переважає аналітика, зріз експертних думок щодо причин, стану та можливих шляхів виходу з ситуації, а також інфографіка, оформлена в переважно яскраві кольори.

3. *Політичні та економічні проблеми,* незважаючи на те, що мають переважне значення для формуванні номеру, розбавляються історичними та соціальними темами. Історична тематика формується відповідно до важливих річниць історичних подій. Іноді події, явища чи вчинки, які висвітлюються у номері, мають більше значення, ніж політичні, то вони є головною темою. Наприклад, темою номеру 35 від 23 вересня 2016 року стали «історії чемпіонів», оскільки українські паралімпійці здобули найбільшу кількість нагород (117) і продовжили традиції триумфальних виступів на цих змаганнях.

Список використаної літератури:

1. Колесниченко А.В. Практическая журналистика. Учебное пособие. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2008. [Режим доступу]: <http://www.evartist.narod.ru/text28/0034.htm>

2. Цісак В. Трансформація преси в Польщі і Україні в контексті суспільних змін (1989-1999) – Рукопис. дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спеціальністю 10.01.08 – журналістика. – Інститут журналістики Київського Національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, 2001. [Режим доступу]: http://ijimv.knukim.edu.ua/zbirnyk/3_1/30-Tsisak.pdf

3. Сащук, Тетяна Іванівна. Висвітлення соціальної проблематики загальнонаціональних друкованих мас-медіакомунікації: автореф. дис. канд. наук із соціальних комунікацій: 27.00.01 / Тетяна Іванівна Сащук. Київ, 2015. – 16 ст.

ОРФЕЙ І СМЕРТЬ У ТВОРІ ТОМАСА МАННА "СМЕРТЬ У ВЕНЕЦІЇ"

Мітракова О.О., аспірантка
Бердянський державний педагогічний університет
м. Бердянськ, Україна

Проблема смерті як один із основних напрямків онтологічної рефлексії цікавила філософів та науковців ще з часів античності, її розробкою займалися Сократ, Епікур, Іоан Дамаскін, М. Лютер, Б. Паскаль, М. Монтель, Г.В.Ф. Гегель, А. Шопенгауер, Ф. Ніцше, М. Гайдеггер, К. Ясперс, А. Камю та ін. Сучасна наука про смерть – танатологія є міждисциплінарною, охоплює різні сфери науки. Літературознавство також є складовою у великій системі дослідження танатологічної тематики.

Переpletіння життя та смерті є невід'ємною частиною літературної традиції та є актуальною для літературознавчих досліджень. Базовими для сучасної літературознавчої танатології можна зазначити праці Арістотеля, Е. Ауербаха, М. Бахтіна, Д. Ліхачова, Г. Поспелова, Р. Барта, Е. Мелетинського, О. Клінта та

інших. [2, с. 21].

Міф про Орфея та Еврідіку є традиційним у європейському літературному потоці, популярним сюжетом про нещасних закоханих. Любовний сюжет безперечно вартий уваги, але також важливим і цікавим є танатологічний мотив у міфі про Орфея. Продовження історії про закоханого співця можемо побачити у міфі про смерть Орфея. Міфологічний сюжет про загибель співця інтерпретував у новелі «Смерть у Венеції» Томас Манн.

У творі Томаса Манна «Смерть у Венеції» [3] головний герой новели Густав Ашенбах – чоловік середнього віку, представник творчої професії – письменник, є втіленням співця-Орфея. Густав, втративши свою дружину «Еврідіку», заповнив свій біль письменництвом та вихованням дочки. Неспокійна, непостійна натура творчої людини змушує Густава Ашенбаха до пошуку натхнення, нових вражень та подорожей. Танатологічний мотив чітко вплетений в канву твору з моменту прибуття письменника у Венецію. Ніби паралельний вимір, де все відбувається за тамтешніми законами, Венеція зустрічає героя твору. Перша ремінісценція з рікою Стікс та мовчазним Хароном виникає з моменту сходження Густава Ашенбаха на береги Венеції. У пошуках творчого катарсису герой знаходить ідеальний зразок мистецтва. «Шедевром» для письменника став хлопчик- підліток із Польщі Тадзьо. Ніби Пігмаліон закохувався у своє ідеальне творіння, так і Густав Ашенбах захопився ідеальною красою хлопця. Закоханість письменника була спрямована до витвору мистецтва у людській подобі, закарбованої у юнакові молодості, образі, а не до особистості чи характеру. Тадзьо віддзеркалює настрої та почуття Ашенбаха і стає в концепції новели антиподом митця мимоволі, раба виснажливої праці, не-живої людини.

Образ Тадзьо має для Т. Манна загальнозначущий філософський символічний зміст як єдність та боротьба протилежностей, як протиставлення хворобливої декадентської свідомості та античної краси і природності [1, с. 48].

Епідемія холери у Венеції є відображенням внутрішнього стану письменника. Захворювання творчості і соціального буття призводить до загибелі творчого начала. Орфей- Густав має можливість вибратись із Аїду, але, захоплений ілюзією ідеальності, ігнорує близьку смерть.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Г. Ф. Літературознавчі перспекції: компаративістська генологія. – Житомир : Вид-во «Полісся», 2014. – 240 с.
2. Красильников Р.Л. Танатологические мотивы в художественной литературе (Введение в литературоведческую танатологию). М.: Языки славянской культуры, 2015. – 448 с.
3. Манн Т. Тристан. Новели. – К. : Дніпро, 1975. – 292 с.

ТЕСТУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Міщенко Т.М.,

спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, викладач англійської мови
Комунального закладу «Бердянський медичний коледж» Запорізької обласної
ради

Сучасний етап розвитку системи освіти в Україні можна назвати перехідним. Перехід від традиційних форм освіти до пошуку нових, більш ефективних, потребує створення якісно нової моделі системи контролю, яка б дала змогу об'єктивно оцінювати знання, уміння та навички учнів, виключаючи суб'єктивізм.

На мою думку, виникає необхідність впровадження системи контролю максимальної об'єктивності та можливості вимірювання оцінки за допомогою якісних та кількісних показників. Впровадження сучасних методів контролю та оцінки під час навчально-виховного процесу в медичних закладах нашої країни забезпечило б дотримання вимог, що висуваються до контролю, – об'єктивність, надійність, вимірюваність, цілеспрямованість, систематичність, тощо, – і дозволило б зробити навчання ефективним та наблизити його до світових стандартів.

Багатьох вітчизняних педагогів Д.Ф.Ніколенка, М.Олійник, Ю.Романенко, Г.Бутейко та інших, тести приваблюють можливістю масового, точного і об'єктивного оцінювання знань студентів. На їхню думку, тестування є ефективним методом контролю. Воно може забезпечити успішну реалізацію мети і функцій контролю і дає можливість у досить короткий час сформувати уявлення про знання студентів [2,3].

Метою публікації є довести доцільність використання тестування як ефективного методу контролю досягнень студентів-медиків на заняттях англійської мови за професійним спрямуванням.

У процесі власної педагогічної діяльності використовую наступні різновиди тестових завдань під час контролю всіх видів мовленнєвої діяльності.

1. Завдання у закритих тестах містить основну частину і відповіді, сформульовані укладачем. Інструкція вказує: знайти номер правильної відповіді. Завдання містить два-три правильних відповіді. Ця форма технологічна, тому що дозволяє виявити певний обсяг знань.

2. Тестові завдання на відповідність. Завдання містить дві сукупності, правий стовпчик для вибору, лівий – для відповіді. У правому на 1–2 елементи більше. Інструкція – установити відповідність.

Наприклад: репліки - висловлювання - автори.

3. Тестові завдання на встановлення правильної послідовності. Інструкція: установити правильну послідовність тексту.

Працюючи над текстами, розуміння прочитаного перевіряю таким чином. Спочатку пропоную тестові завдання на перевірку граматичних навичок (наприклад, вставити пропущені прийменники, займенники, знайти пасивну форму дієслова та обвести відповідь, для перевірки порядку слів пропоную

скласти речення із даних слів, дотримуючи правильний порядок). Наступна частина – це перевірка розуміння тексту професійного змісту, яка проводиться шляхом вибору правильного варіанту з кількох наведених. Цей етап роботи може також передбачати конструювання тексту з поданого набору речень. Цей вид роботи найскладніший, тому до нього вдаються наприкінці тестування. Він розвиває вміння логічно мислити, визначати послідовність дій, виділяти головне. Роботу полегшує те, що студент уже працює з текстом, виконуючи першу та третю його частини. Вставляючи ключові слова, студент-медик мимоволі запам'ятовує послідовність речень тексту за професійним спрямуванням. У результаті виконання всіх видів роботи усний переказ тексту стає вільним і природнім. Ймовірна кількість помилок зводиться до мінімуму.

Проблеми предметних тестів в сучасній практиці стали досить актуальними, що пов'язано з потребою в об'єктивних методах перевірки. Придатність предметних тестів для діагностики знань крім їх об'єктивності впливає з того, що цей вид контролю дає можливість скласти питання в об'ємі всього предметного курсу, до того ж результати їх можна добре порівнювати між собою. Все це одночасно дозволяє встановити діапазон індивідуальних відмінностей студентів. Деякі сторони знань, умінь та навичок предметний тест діагностувати все ж таки не може, наприклад, вміння виражати свої думки в усній формі, а також глибину знань в області даної теми; обмежені також можливості перевірки попередніх знань.

Та все ж тестовий контроль спрощує перевірку робіт викладачем і дає змогу організувати рубіжний та підсумковий контроль, активізувати діяльність майбутніх медиків шляхом охоплення контролем більшої кількості студентів, перевірити знання великого за об'ємом матеріалу за невеликий проміжок часу.

Література

1. Малихін О. Тести у навчальному процесі сучасної школи //Рідна школа.- 2001.- №8.
2. Олійник М., Романенко Ю. Тестові завдання в школі //Рідна школа.- 1998.-№11.- С.69-71.
3. Романенко Ю. Олійник М. Створення тестів для школи і визначення їх якості //Рідна Школа.- 1999.- №7-8. -С.47-49.

ПРОБЛЕМНЕ КОЛО РОМАНУ ТЕТЯНИ БЕЛІМОВОЇ «ВІЛЬНИЙ СВІТ»

Назімова К. А.,

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

Людство завжди хоче миру, але часто опиняється в стані війни, на жаль, останнім часом усе частіше. На початку ХХІ слово «війна» знову стало буденним: воно лунає з екранів телевізорів, рясніє на шпальтах газет. Здавалося, що нового можна було б написати про Другу світову війну: усе можливе вже написано, прочитано, розкритиковано. Проте роман Тетяни Белімової «Вільний світ», що вийшов друком у 2014 році (рік початку неоголошеної війни на сході України), торкає душу своєю життєвістю, невигаданістю, документальністю подій, чесністю

та відвертістю. Двічі «коронована» авторка привернула до себе увагу критиків, які зреагували на вихід її роману рецензіями (А. Акуленко, Є. Баран, А. Григорова, А. Кокотюха, А. Ткаченко, С. Філоненко) та статтями (С. Журба).

Мета розвідки – виділити основне коло проблем, що їх порушує в романі авторка, та з'ясувати, як вони впливають на композицію твору.

«У тандемі історія/людина домінує художнє осмислення особистості, тобто перемагає жанрова матриця родинного, сімейного роману, що є, вочевидь, знаменням часу, оскільки читач, перевтомлений від епічного негативу, прагне оповідей про одвічні людські цінності», – зазначає Н. Бернадська [3, 19]. Роман «Вільний світ», крім тих жанрових тлумачень, що їх визначили критики: роман-хроніка, роман-світлина, роман-щоденник, роман-спогад (А. Акуленко), роман-обрис, сімейна сага, роман-пам'ять (С. Філоненко, Н. Бернадська), має власне авторське визначення жанрового різновиду – «історичний роман-образ». Характерною його особливістю є високий рівень документальності в зображенні подій досить великого пласту історії: від 30-х років XX століття до сьогодення. Фрагментарно, наче кадри з фільму, постають перед читачем картини життя цілого народу на тлі історії української держави: голодомор 30-х років, Друга світова війна, геноцид проти євреїв та інших народів, вивезення слов'ян на примусові роботи до Німеччини, післявоєнна відбудова СРСР, період здобуття Україною незалежності. Роман побудовано у вигляді невеличких новел, оповідачем кожної з яких виступає один з героїв твору, що дає змогу авторці показати події очима різних персонажів, сприяє посиленню психологізму, надає твору наративного звучання.

Проблем, що їх розглядає авторка в романі, досить багато та вони не всі типові для літератури про події Другої світової війни: проблема людини, яка втрачає звичний для себе світ – життя її ділиться на до та після війни; проблема голодомору 30-х років, його штучна природа, причетність до цього самих українців за вказівкою зверху (та перманентно стан постійного голоду під час війни); життя гастарбайтерів у Німеччині та ставлення до них німців (зовсім різне, якщо порівняти життя Єфрема, Ольги та Тоні в трьох різних родинях); повернення гастарбайтерів та військовополонених до СРСР та ставлення до них на батьківщині; проблема вимушеного виїзду – еміграції, та життя на чужині тощо. Але однією з найголовніших, на нашу думку, є проблема пошуку людиною свого місця в житті. Як слушно зауважує Є. Баран: «... Шукають, аби зрозуміти, що там добре, де нас немає. «Свобода людини живе в її серці». Так під назвою книги подається її світоглядне резюме. Відразу» [1].

«Метафора «вільного світу» у романі Тетяни Белімової простежується через образи майже всіх персонажів, які прагнуть свободи як внутрішньої, так і свободи у світі, що над ними тяжіє» [5, 66]. Проте, на думку самої письменниці, це є авторським сарказмом, адже «насправді, вільного світу як не було, так і немає до сьогодні. Але пошуки його тривають» [2]. Тож не менш важливою вбачається нам і проблема свободи людини в СРСР, ширше – у тоталітарному суспільстві. На думку С. Журби, авторка «прагне донести, що ні на рідній землі (в тоталітарній державі), ні за океаном герої так і не знаходять сподіваного «вільного світу»» [5, 68], бо для кожного він свій: для Єфрема – це повернення на рідну землю, землю його предків; для Георгія – еміграція, адже він не уявляє у СРСР свого життя із тавром «військовополонений»; для Тоні – бажання не повертатися в Україну, де її

вважають донькою «ворога народу», попри безмежну тугу за батьківщиною, яка зрештою передчасно звела її в могилу; для Нюсі – тихе родинне життя. Як резюмує А. Григорова, «свобода людини – в її серці, бо вільний світ – це не лише зовнішні принади, можливість робити все, що хочеться. Свобода – це перш за все відповідальність за своє життя, свої дії, розуміння наслідків, які несе кожен твій крок. Все, що з нами трапляється – це наслідки нашого ж вибору» [4].

Перспективи подальших пошуків вбачаємо в дослідженні особливостей поетики роману Тетяни Белімової «Вільний світ», всебічному аналізі та порівнянні з іншими творами, присвяченими проблемі еміграції, війни, голодомору.

Література

1. Баран Є. Вільний-превільний-невільний світ Тетяни Белімової [Електронний ресурс] / Євген Баран. – Режим доступу : <http://zolotapektoral.te.ua/evhen-baran-vilnyj-previlnyj-nevilnyj-svit-tetyany-belimovoji>
2. Белімова Т. «Вільного світу як не було, так і немає досі» [Електронний ресурс] / Т. Белімова. – Режим доступу : http://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2014/12/141201_book_2014_interview_belimova_az
3. Бернадська Н. І. Новітній український роман: жанрові модифікації і їх вивчення / Н. І. Бернадська // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта : науковий збірник. – 2016. – Вип. XIII. – С. 18–23.
4. Григорова А. «Вільний світ» Тетяни Белімової – роман-пам'ять [Електронний ресурс] / Анна Григорова. – Режим доступу : https://vsiknygy.net.ua/shcho_pochytaty/overview/40907/
5. Журба С. С. Жанрові модифікації роману «Вільний світ» Т. Белімової / С. С. Журба // Літератури світу: поетика, ментальність і духовність. – 2017. – Вип. 9. – С. 61–69. – Режим доступу : http://journal.kdpu.edu.ua/world_lit/article/view/2850/2431

СМИСЛОВЕ НАПОВНЕННЯ КОНЦЕПТУ СВОБОДА В УКРАЇНСЬКІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Нікішина Т. І. канд. філол. н., старший викладач
Бердянський державний педагогічний університет, Бердянськ, Україна

Концепт СВОБОДА відзначається високим ступенем значимості у національній та міжкультурній взаємодії, цінністю для всіх соціумів. Дослідження, об'єктом яких є концепт СВОБОДА, скеровані на специфічні ознаки та сфери уживання цього явища (роботи А. Вежбицької, А. С. Солохіної, О. Г. Лісіцина, О. М. Руденко). Однак деякі аспекти залишаються недостатньо вивченими, які визначають **актуальність даної роботи**, зумовлену в необхідності ґрунтовного вивчення картини світу в цілому і концепту СВОБОДА зокрема, а також виявлення типологічних закономірностей набуття смислового наповнення концепту в українській лінгвокультурі.

Мета роботи полягає у виявленні специфіки реалізації смислового навантаження концепту СВОБОДА в українській картині світу.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) розглянути екстралінгвальні фактори формування концепту СВОБОДА, на основі політичної ситуації України;
- 2) дослідити становлення смислової структури лексики *свобода*;
- 3) проаналізувати зміст концепту СВОБОДА на основі лексичних значень слова-репрезентанта.

Методи дослідження. Відповідно до поставленої мети й завдань у роботі використано такі методи:

- контекстуальний (виявлення контекстно-ситуативних ознак концепту СВОБОДА в законодавчих актах України);
- компонентний аналіз (дослідження лексичних значень слова-репрезентанта концепту СВОБОДА);
- етимологічний аналіз (виявлення походження лексики *свобода* в українській мові).

Матеріалом дослідження слугували лексикографічні джерела, політичні тексти масової інформації початку XXI століття та Інтернет-ресурси, офіційні документи та законодавчі акти.

Дослідження процесу становлення смислової структури лексики *свобода* вказало на давність його виникнення. Для досліджуваної лексики характерна дефініція “звільненої людини, раба, поселення”, яка і визначає первинну сутність цього поняття. Аналіз етимологічних даних надав уявлення про процес і розвиток становлення лексики в концептуальній та мовній картинах світу української нації: від значення “звільненого поселення” до персоніфікації звичайної людини.

У сучасній українській мові лексема *свобода* відзначається високою частотністю використання. За її допомогою відбувається об'єктивація ядра концепту СВОБОДА, яка зафіксована життєвим досвідом носія свідомості у вигляді індивідуального чуттєвого сприйняття образу свободи. Основним словниковим значенням є трактування *свободи* як відсутності політичного й економічного гноблення, утиску й обмежень у суспільно-політичному житті будь-якого класу або всього суспільства. Наступним значенням, характерним для слова *свобода* є стан перебування не під арештом, неув'язненим, не в неволі і т. ін., що вказує на збереження історичних рис у наявній дефініції: у позначенні можливості вільного пересування, дії та вільного вибору цих дій. Свобода співвідноситься з владою розпоряджатися своїми вчинками без перешкод і заборон у якій-небудь галузі.

Смислове наповнення концепту СВОБОДА в українській картині світу відбувалося поступово з розвитком суспільства, держави, законодавчих актів. Вплив історичних подій, політичної ситуації, економічних умов вказують на першочергове значення явища *свобода* для української нації.

Література

1. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов / Пер. с англ. А. Д. Шмелева. – М. : Языки славянской культуры, 2011. – 288 с.
2. Нікішина Т.І. Етимологічне дослідження концепту СВОБОДА як лінгвокультурного явища / Т.І. Нікішина // Актуальні проблеми слов'янської

філології. Серія : лінгвістика і літературознавство : міжвуз. зб. наук. ст. / гол. ред. В. А. Зарва. – Бердянськ : БДПУ, 2013. Вип. XXVII. – Ч. 2. – С. 575-580.

3. Солохина А. С. О культурном концепте “свобода” / А. С. Солохина // Антология концептов. – М. : Гнозис, 2007. – С. 165–182.

ЗАПОЗИЧЕННЯ В ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВІ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ МІЖКУЛЬТУРНИХ ВЗАЄМОДІЙ

Автори

(Обухович А.О., студент; Ципоренко Л.Д., старший викладач)
Маріупольський державний університет, місто Маріуполь, Україна

Безперервна зміна екстралінгвістичних факторів в сучасному світі породжує ситуації, при яких мови вступають в контакт одна з одною в складних мультикультурних обставинах, що призводить до значних змін всередині самих мов і до виникнення численних запозичень.

Головними героями запозичень є, перш за все, слова. Вони можуть бути взяті в їх первинному вигляді, або вони можуть бути інтегровані в фонологію та морфологію італійської мови з деякими зміненими фонемами.

Протягом своєї історії лексична система італійської мови була збагачена словами, запозиченими з інших мов і діалектів.

В даний час носії італійської мови активно вживають запозичені терміни незалежно від стилю комунікації: в повсякденній мові, в процесі ділового спілкування, в друкованих виданнях, засобах масової інформації та рекламі. Найбільш часті запозичення приходять з англійської та французької мов, які знаходять свій відгук у термінології в галузі точних наук, комп'ютерних технологій, юриспруденції, економіки, кулінарії, моди.

Запозичення – одна з давніх традиційних тем лінгвістичних досліджень. Причини запозичення слів і зворотів в історичні періоди формування та розвитку лексико-семантичної системи італійської мови різні:

1. Відсутність відповідного поняття в когнітивній базі мови-рецептора;
2. Відсутність відповідного або більш точного найменування в мові-рецепторі;
3. Забезпечення стилістичного ефекту;
4. Вираз позитивних або негативних конотацій, якими не володіє еквівалентна одиниця в мові-рецепторі.

Італійська мова майже повністю походить від латині. Латинськими є загальноновживані слова, які використовуються в спілкуванні та не змінюються вже більше 2000 років. Також в італійську мову проникли французькі слова в період військової конфронтації з норманськими племенами в V-VIII ст. У свою чергу, вплив англійської мови на італійську проявляється пізніше – в кінці XVIII – початку XIX ст.

Еволюція мови, а разом з тим й історія слів нерозривно пов'язана з історією суспільства, народу, який створив цю мову. Вивчаючи процес запозичення лексики, можна виявити тісний зв'язок між запозиченим терміном й історією носіїв італійської мови.

Зміни, до яких схильні більшість розвинених народів світу, найчастіше обумовлені впливом зовнішніх чинників: геополітичний стан, культурні тенденції, популярні течії в певних сферах життєдіяльності (наприклад, мода та кулінарія). Саме завдяки засобам масової інформації ми оперативно дізнаємося про події як локального, так і світового масштабу. Преса, як один з різновидів ЗМІ, досить яскраво та точно відображає зміни в мові.

Багато іноземних термінів потрапляють в мову завдяки результатам глобалізації, зокрема, це мовні норми мережі Інтернет і також преса. Запозичення є перенесенням елемента чужої мови (слово, морфема, стійкий вираз і т. п.) за допомогою мовної взаємодії, а також сам процес переходу цих елементів однієї мови в інший.

Завдяки дослідженню запозиченої лексики італійською мовою, можна сказати, що даний лінгвістичний процес має як позитивну, так і негативну сторони. З одного боку, він сприяє збагаченню мови, а з іншого, робить лексичний склад мови, яку запозичують, більш уніфікованим. Це призводить до втрати ідентифікації даної мови серед інших. Проте, в результаті вивчення цієї проблеми, можна зробити висновок про те, що англіцизми та галліцизми, безсумнівно, стали невід'ємними елементами в мові носіїв італійської мови.

Постійно зростаючі політичні, економічні та культурні зв'язки Італії з багатьма країнами світу ведуть до розвитку і розширенню контактів італійської мови з іншими мовами. Вивчення запозичень являє собою одну з найважливіших проблем в колі лінгвістичних досліджень в умовах інтенсивного розширення мовних контактів. Жодна мова не може обійтися без природнього і закономірного процесу запозичення елементів з інших мов.

СЕМАНТИКА З'ЯСУВАЛЬНИХ СКЛАДНОПІДРЯДНИХ РЕЧЕНЬ БУТТЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ

Олійник Е.В., канд. філол. наук, доцент

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

Семантичну структуру з'ясувальних складнопідрядних речень у своїх наукових розвідках досліджувало чимало українських та російських синтаксистів: В.А. Белошапкова, Н.С. Валгіна, І.Р. Вихованець, Вольфганг Гладров, М.У. Каранськ, В.І. Кодухов, С.Є. Крючков, Л.Ю. Максимов, Н.М. Сергєєва, І.І. Слинко, Р.О.Христіанінова та інші. Проте на сьогодні не існує єдиної інтерпретації розгляданих речень, хоча й спостерігається зацікавлення окремими проблемами, пов'язаними з вивченням їхньої семантики. Це спричинює потребу ґрунтового семантичного аналізу з'ясувальних складнопідрядних речень, який відповідав би сучасному етапу розвитку синтаксичної думки.

Основними чинниками у визначенні семантичних різновидів речень прислівного типу є лексичне навантаження опорного слова головної частини, засоби зв'язку між частинами, а також валентна зумовленість та частиномовні ознаки, які передбачають обов'язкову наявність підрядної частини, яка у з'ясувальних складнопідрядних конструкціях є інформаційно неповною й потребує певного конкретизатора, яким і виступає підрядна частина. Тому

доцільно виокремлювати різновиди складнопідрядних з'ясувальних речень за семантикою опорного слова головної частини.

Мета роботи – схарактеризувати семантичні властивості з'ясувальних речень буття та виявлення.

Виявлятися – ставати відомим, з'ясовуватися [2, с. 548]. Серед з'ясувальних складнопідрядних речень, опорним компонентом яких виступає лексема зі значенням буття та виявлення, ми розглядаємо конструкції, у яких загальний зміст виражає об'єктивну реальність, що існує незалежно від нашої свідомості.

Виписаний фактичний матеріал, дозволяє виділити кілька семантичних груп конструкцій такого типу:

а) речення зі значенням подій, що відбувалися, відбуваються або відбуватимуться в певний проміжок часу: *Буває, що інколи людина до чогось нездатна* (Ю. Збанацький); *Вже траплялось, що й з дівчатками десь біля перелазу пристоявав* (Ю. Збанацький); *Виявляється, що і в нашому селі побував Полікарп* (Ю. Збанацький); *І може статися, що край весь наш плодючий стане однією жажною руйною* (Н. Рибак);

б) речення з семантикою підтвердження вже існуючого факту: *Україна вже продемонструвала, що може робити краще, наприклад, під час президентських виборів цього року, – підкреслила Мослер-Тьорнстрьом* («Український тиждень», 02.11.2010); *З іншого боку, події після Помаранчевої революції показали, що ми у школі демократії лише в початкових класах* («Високий замок», 11.11.2009);

в) речення зі значенням висновку, який робиться на основі певних фактів: *Розрахунки свідчать, що, незважаючи на значні капітальні вкладення, термін окупності промислової біогазової установки становить близько трьох років* («Дзеркало тижня», 16.07.2005); *Роботи взяли проби і виявили, що то колонії мікробів* (І. Росоховатський); *Отже, виходило, що ні до кіно, ні до філармонії Семена Івановича не поведеш* (Б. Антоненко-Давидович).

Отже, семантична організація обстежених речень визначається насамперед значенням опорного слова й семантичним наповненням синтаксичних позицій у структурі предикативних частин. За нашими спостереженнями, граматичні ознаки й лексико-семантичне оформлення з'ясувальних конструкцій можуть суттєво впливати на модифікацію змістового відношення між їхніми частинами.

Література

1. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис : [підручник] / І. Р. Вихованець. – К. : Либідь, 1993. – 368 с.
2. Словник української мови : в 11-ти томах. – К. : Наук. думка, 1971 – . – Т.І. – 799 с.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКСПРЕСИВНО ЗАБАРВЛЕНОЇ ЛЕКСИКИ У СУЧАСНІЙ ГАЗЕТНІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ

Павлик Н.В., канд. філол. н., доцент;
Гречко Н.М., студентка
Бердянський державний педагогічний університет,
м. Бердянськ, Україна

На сьогодні актуальною видається проблема опису лінгвальної природи газетної періодики. Мета дослідження – виявити й охарактеризувати значеннєвий аспект експресивно забарвленої лексики у публіцистичному тексті. Для аналізу обрано українські загальнодержавні суспільно-політичні та інформаційно-публіцистичні газети. Останнім часом публіцистичний стиль, газетна комунікація вивчаються досить активно, зокрема, це наукові праці К. Серажим, О. Стишова, А. Загнітка, Н. Івкової, Н. Озерової, М. Навальної, І. Стецули та ін.

Експресивність – це сукупність семантико-стилістичних ознак мовної одиниці, які забезпечують її спроможність виступати в комунікативному акті як засіб суб'єктивного ставлення мовця до змісту й адресата [1, с. 591]. Варто наголосити, що в газетній публіцистиці активно використовується лексика, яка містить стилістично-оцінний відтінок на позначення різноманітних почуттів, емоцій, висловлювань. Це експресивно забарвлена лексика, у якій, окрім елементів характеристики й оцінки, відображаються почуття мовця – його симпатії, прихильність, зворушливість, захоплення або, навпаки, незадоволення, обурення, відраза. Така лексика містить емоційний елемент в своєму лексичному значенні і поділяється на дві групи: 1) слова, які відтворюють позитивну емотивну оцінку; 2) слова, що виявляють негативну емотивну оцінку. Крім цього, виокремлюється група лексем з формантами суб'єктивної оцінки, зокрема демінутивні та аугментативні утворення.

Грунтовний аналіз текстового матеріалу дозволив виділити експресивно забарвлену лексику з позитивною емотивною оцінкою. Вона зафіксована переважно в статтях, які містять спогади, в описах, листах тощо. Це слова із значенням **здрібнілості**: *Схеми для вишивання я купую на ринку і за ними викладаю з кришечок візерунки. Пелюстки, квіточки й листочки вирізаю з відходів будівельної плитки* (Експрес. – 2016. – 17 лист.); **пестливості**: *Ось і сьогодні дівчинка прокинулася рано вранці, а бабуся для неї вже колобочків на сніданок напекла* (Сільські вісті. – 2015. – 20 верес.); **схвалення**: *Вдома оглядаю уважно чобітки: робота охайна, слідів ремонту майже не видно* (Україна молода. – 2014. – 16 груд.); **шанобливого ставлення**: *Наш голова – Іван Миколайович в душі глибоко поважав родину Петрових, хоча, власне, й до інших членів колгоспу ставився з прихильністю* (Експрес. – 2016. – 10 жовт.); **ввічливого та поважного ставлення**: *Моя бабусенька найкраща в світі, а ще й така увічлива і балакує до сусідів* (Сільські вісті. – 2015. – 21 груд.); **краси і захвату**: *Україно! Як я люблю тебе, мій рідний краю, як я люблю красу твою, твій ніжний спів, твоїх братів, сестер я щиро поважаю...* (Голос України. – 2016. – 10 жовт.).

У газетній публіцистиці також простежуються експресиви, що виявляють негативну емотивну оцінку; вони наявні переважно в статтях на політичні, соціальні та суспільні теми і виражають значення **гніву, несхвалення**:

Конфлікти, непорозуміння і навіть розбрат почалися тоді, коли у наймалювничіші місця, найпривабливіші села зграями круків налетіли *“нові українці”* з числа дніпропетровських заможних городян та заходилися вити власні замиські *“гнізда”* – котеджі та хорони, *загарбуючи все більші й більші земельні ділянки* (Голос України. – 2016. – 17 лист.); значення **критики** та **самокритики**: *Та я не послухав, бо був самовпевненим, упертим та безвідповідальним* (Сільські вісті. – 2014. – 23 груд.); **осудження**: *Якийсь дідок з сідою, куцою борідкою сидів на лавці коло двору похмурий і мовчазний, з виразом невдоволення на обличчі та осудження на весь світ»* (Сільські вісті. – 2014. – 23 груд.) тощо.

Отже, публіцисти широко використовують лексику зі стилістично-оцінним ефектом, яка дає змогу викликати у читача низку емоційних почуттів, як позитивних, так і негативних, наблизити до співпереживання, щирості, співчуття, розкрити глибину своїх думок.

Література

1. Гридин В. Н. Экспрессивность / В. Н. Гридин // Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – С. 591.

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВІ ПАРАМЕТРИ ЕПІСТОЛЯРНОГО ТЕКСТУ

Павлик Н.В., канд. філол. н., доцент
Бердянський державний педагогічний університет,
м. Бердянськ, Україна

Наукове дослідження спрямоване на з'ясування взаємозв'язку семантичної та структурної організації епістолярної комунікації зі стильовою маркованістю, а також зі ступенем функціональної якості мовлення на рівні тексту. З огляду на це важливим є формування системи лінгвостилістичних операцій для встановлення закономірностей побудови епістолярного тексту та вивчення його функціонування в часопросторі національного дискурсу. Теоретичним підґрунтям для опису жанрово-стильових параметрів означеного типу текстів слугують праці Ф. Бацевича [1], К. Серажим [4], Г. Почепцова [3], О. Куварової [2] та ін.

Епістолярне мовлення належить до міжстильових жанрів, який характеризується змішуванням стилістично розрізнених елементів, оформлених за певними структурно-композиційними моделями. Йому властиві специфічні мовні засоби та композиційна структура. І хоча листування має чимало спільного з розмовним стилем, що зумовлюється подібністю ситуації, мети і сприйняття текстів, усе ж епістолярій відрізняється від розмовного мовлення передусім умовами комунікації. Основними чинниками комунікативної структури, які значно впливають на функціональну характеристику епістолярного жанру, є такі: 1) часовий і просторовий параметри; 2) фактор мовної особистості адресанта й реципієнта: будова листа та його комунікативний зміст визначаються індивідуальною когнітивною системою мовця, його психічним та емоційним станом у конкретний момент, комунікативною метою. У той же час епістолярне мовлення залежить від соціального статусу реципієнта, його інтересів, ставлення

до спілкування тощо; 3) комунікативна ситуація, мета спілкування; 4) мовна компетенція адресанта й адресата; 5) сфера комунікації, репрезентована різновидами епістолярних текстів: офіційним чи приватним листуванням; 6) на рівні тексту велику роль відіграють часткові структурно-семантичні чинники, до яких належать композиція, розміщення частин, обсяг повідомлення, характер інформаційних стратегій тощо. Саме комплекс усіх цих компонентів регулює відбір мовних одиниць різних рівнів, структуру листа, використання оптимальних способів впливу на адресата відповідно до комунікативних завдань. Як наслідок, система мовних засобів епістолярного жанру набула стандартизованого вигляду, зумовленого специфікою мовленнєвого акту, його змістом і функціональним спрямуванням. Крім цього, епістолярне мовлення характеризується надзвичайно різноманітною тематикою. Це пояснюється тим, що листування обслуговує всі сфери людського буття: побут, особисте життя, професійні, ділові стосунки, суспільно-політичну діяльність тощо. Розповідь завжди ведеться від першої особи, і хоча листування позбавлене зорового та слухового контактів, усе ж епістолярне спілкування передбачає наявність, як правило, уявного співрозмовника. Залежно від тематичної різноплановості, комунікативного фону, ілюкутивних намірів та мовних засобів їх реалізації епістолярні тексти розмежовуються на три групи: традиційне побутове листування; емоційно-інтимне листування; інтелектуальне листування.

Ми дійшли висновку, що застосування засобів стилістичного вираження залежить від призначення епістолярної комунікації, змістового наповнення листа, мовної компетенції адресанта й адресата, особливостей їх взаємин, манери висловлюватися, набору мовленнєвих прийомів, уміння автора контролювати власні комунікативні дії тощо.

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник / Ф. С. Бацевич. – К.: Академія, 2004. – 344 с.
2. Куварова Е. К. Проблема лингвистической маркировки письма как послания и документа / Е. К. Куварова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://movoznavstvo.com.ua/download/pdf/2011_1/article/15.pdf.
3. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации / Г. Г. Почепцов. – М.: Рефл-бук, К.: Ваклер, 2001. – 656 с.
4. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність (на матеріалі сучасної газетної публіцистики): монографія / К. С. Серажим. – К.: Націон. ун-т ім. Т. Шевченка, 2002. – 392 с.

ДО ПРОБЛЕМИ ВИОКРЕМЛЕННЯ СКЛАДНОСУРЯДНИХ ГРАДАЦІЙНО-ПРИЄДНУВАЛЬНИХ РЕЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Рула Н.В., *здобувач,*

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

У лінгвістичній науці існують різні трактування градації та приєднування як мовних категорій, їх сутності, сфери функціонування та засобів вираження. Неоднозначними є погляди й на семантичні сполучники як основні

репрезентанти семантично-синтаксичних відношень у складносурядному реченні.

Більшість мовознавців, які звертаються до опису градаційних складносурядних речень, окрім власне градаційних (*не лише ... а й, не лише ... але й, не лише ... а навіть, не лише ... а ще й, не просто ... а (й), не просто ... але й, не тільки ... скільки, не тільки ... як, не так ... як, не те що ... а (й), не те що ... але (й), не те що ... а навіть, не те щоб ... але, не тільки ... а й, не тільки ... але й, не тільки ... але навіть, не тільки ... а навіть, не тільки ... а ще й, не тільки ... ще й, як не ... то, якщо не ... то, як не ... то хоч (би), як не ... то хоча (б), якщо не ... то хоч (би), якщо не ... то хоча (б)*), називають ще одну групу сполучних засобів – градаційно-приєднувальні сполучники (або підсилювальні, посилювально-градаційні) [1; 2; 3]. Сюди зараховують *а й, але й, та й, ще й, а ще, а ще й, та ще, та ще й, більше того, до того ж, а до того ж, і до того ж, а ще до того, крім того, а крім того, а ще більше, та ще більше, а найбільше, навіть, і навіть, і то, а також, а то й*. Ці одиничні сполучники, на думку вчених, служать для оформлення градаційно-приєднувальних речень як різновиду градаційних. Т. Спільник так пояснює процес творення конструкцій такого типу: «Мовець планує відобразити певний стан речей об'єктивної дійсності, однак під час побудови висловлення він оцінює його зміст як необхідний, але все ж недостатній для реалізації комунікативного наміру. Це й спонукає мовця приєднати додаткове повідомлення, яке, з його погляду, забезпечить висловленню змістову достатність, а отже й належний комунікативний ефект» [3, с. 6].

На нашу думку, потрактування другої групи конструкцій, тобто градаційно-приєднувальних, є суперечливим та неоднозначним. Ми не виокремлюємо градаційно-приєднувальні сполучники і відповідно складносурядні конструкції з аналогією назвою. Пояснимо свою думку.

Ураховуючи комунікативний намір, автор висловлення будує його в своїй свідомості вже як градаційне поліпропозитивне та вкладає в повідомлення всі необхідні, на його думку, суб'єктивно-модальні значення. Тобто всі градаційні складносурядні речення є типовими, адже продумані та побудовані мовцем ще до моменту висловлення.

Приєднувальні конструкції не підпадають під таку характеристику; вони репрезентують зовсім інший тип складносурядних речень – специфічний. Зв'язок, який виникає між предикативними частинами такого речення, є непередбачуваним та необов'язковим, на відміну від власне градаційних конструкцій з тісним двобічним зв'язком, для якого характерними ознаками постають передбачуваність та обов'язковість. Уважаємо за потрібне відокремлювати приєднувальні складні синтаксичні одиниці від градаційних як специфічні від типових. Основною ознакою приєднувальних речень є додаткове повідомлення в другій предикативній частині, а градаційний відтінок у значенні є другорядним: На цілий поверх один туалет, та й той аж у кінці коридора... (О. Гончар). Тому й складні конструкції такого взірця точніше називати приєднувально-градаційними, а не градаційно-приєднувальними або градаційно-підсилювальними. Незважаючи на те, що в кінцевому результаті ми отримуємо схожі (не тотожні!) за семантикою синтаксичні конструкції, у яких реалізовано критерій необхідності / достатності, проте за принципом побудови, комунікативним наміром вони значно відрізняються. Градаційні речення

плановані відразу вже як поліпропозитивні, у той час як приєднувальні конструкції – як монопропозитивні. Комунікативна організація цих речень теж різна: оскільки, відповідно до принципу творення приєднувальної конструкції, автор повідомлення спочатку не планує в свідомості співвідносити дві ситуації об'єктивної дійсності, то він і не планує їх градувати, а отже, має зовсім інше комунікативне завдання.

Отже, сполучники *а й, але й, та й, ще й, а ще, а ще й, та ще, та ще й, більше того, до того ж, а до того ж, і до того ж, а ще до того, крім того, а крім того, а ще більше, та ще більше, а найбільше, навіть, і навіть, і то, а також, а то й* належать до групи власне приєднувальних сполучних засобів. Такий розподіл матеріальних реалізаторів приєднувальної семантики є більш точним, оскільки вище перераховані сполучники можуть поєднувати в одну складну структуру дві предикативні частини, лексичний склад яких засвідчує градаційний відтінок, проте основною семантикою речення буде приєднувальна. Саме на останню вказують сполучники, приєднуючи до основного повідомлення додаткову інформацію.

Література

1. Весельська Г. С. Нові явища у функціонуванні сурядних сполучників в українській мові кінця XX – початку XXI ст. : монографія / Г. С. Весельська. – Житомир : Видавництво ЖДУ, 2014. – 159 с.
2. Городенська К. Г. Сполучники української літературної мови : монографія / К. Г. Городенська. – К. : Інститут української мови; Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – 208 с.
3. Спільник Т. М. Градаційне відношення в структурі складних сполучникових конструкцій сучасної української мови : автореф. дис. ...канд. філол. наук : 10.02.01 / Т. М. Спільник. – Харків, 2004. – 20 с.

СЕМАНТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ ІТАЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ, ЯКІ ХАРАКТЕРИЗУЮТЬ ЛЮДИНУ

Автори

(Топалова Т. В. студентка; Ципоренко Л. Д., старший викладач)
Маріупольський державний університет, місто Маріуполь, Україна

Фразеологія – одне з самих яскравих і дієвих засобів мови. Сучасні фразеологічні дослідження охоплюють широке коло проблем, пов'язаних з семантикою, структурою і складом фразеологізмів, особливостями і правилами їх функціонування. Протягом всієї історії вивчення фразеології було зроблено декілька спроб створити універсальну типологію всіх ФО за різними ознаками: граматичними, лексичними, семантичними, тощо. Але більшість мовознавців прийшли до висновку, що зробити це неможливо, тому що фразеологічний склад кожної мови є відображення історії та культури країни, на теренах якої розповсюдились ці ФО. Щодо, складання саме семантичної класифікації, лінгвісти радять виділити декілька компонентів задля розподілу. В даній роботі ми відокремили один загальний компонент, тобто, ФО, які характеризують

людину, а ця категорія, в свою чергу, була поділена на менші за значенням і обсягом типи.

Звертаючись до історії культури Італії, першим виділеним компонентом для поділу ФО, які характеризують людину, стає біблеїзми та релігійна термінологія. Отже, перший тип італійських фразеологізмів, які характеризують людину:

- Andare per il nome di Dio;
- Dagli amici mi guardi Dio, dai nemici mi guardo io;
- Morire in Dio;
- Vedere il volo dell'andelo, тощо.

Другим нами був обраний гастрономічний компонент, так як, їжа та мистецтво кулінарії відіграють важливу роль в житті італійців. Саме гастрономія знайшла найбільше відображення у фразеологічному складі мови. Фразеологізми, які характеризують людину, з гастрономічним компонентом:

- Essere molle di vino;
- Stare (vivere) come un topo in ua forma di cacio;
- Vino dentro, senno fuori, та інші.

Італійці, як і більшість народів світу, намагаючись пізнати та охарактеризувати людину, її внутрішній світ, порівнюють її з птахами, тваринами, або з представниками флори, тому наступний тип – це ФО, які характеризують людину з назвами рослин, тварин, тощо:

- Il fatto dei cavalli non sta nella groppiera;
- Non entrano mai mosche in bocca chiusa;
- Che mosca ti piglia;
- Fior dei fiori, тощо.

А, також людину та її почуття завжди порівнюють зі станами природи, а саме італійський характер, має багато спільного з природними явищами. Отже, італійські фразеологізми, які характеризують людину, з назвами природних явищ:

- Avere il vento in poppa;
- Avese il vento in sè;
- Con le mani piene di vento;
- Morire nella neve, та багато інших.

Колір, майже у всіх мовах світу, має подвійне значення та активно використовується в переносному значенні. Наприклад, в українській мові червоний колір часто символізує людину закохану, а в італійській мові, навпаки, має дещо негативне значення, тобто людина зла, або самозакохана. Метафоричне значення кольорів дало змогу багатьом італійським письменникам порівнювати їх з людиною, її характером та настроєм. Отже, італійські фразеологізми, які характеризують людину, з компонентом кольору:

- Rosso come un'anguria;
- Avere il cintolo rosso;
- Avere il culo cotto nei ceci rossi;
- Verde come un aglio, тощо.

Отже, вибираючи різні компоненти, можна розширити дану типологію, наприклад, фразеологізми, які характеризують людину, з числівниками або з назвами міст, з міфологізмами, тощо. Але, таким чином, вона може бути нескінченною, що, можливо і стало головною проблемою лінгвістів та італознавців,

які намагалися створити універсальну семантичну типологію фразеологізмів. Головним принципом вибору компонентів для даної типології стала можливість порівняння того чи іншого явища, процесу, предмету з характером, зовнішністю та особливостями людської натури.

ІТАЛІЙСЬКА МЕТАФОРА БАРОКО НА ПРИКЛАДІ ПОЕЗІЇ ДЖАМБАТТІСТА МАРІНО

Ципоренко Л.Д., *старший викладач кафедри італійської філології;*

Філіппова А.С., *студентка IV курсу*

Маріупольський Державний Університет, місто Маріуполь, Україна

Здатність мови до тропеїчності робить її багатшою на переносні значення й відтінки, динамічнішою, свіжішою й образнішою. Метафори збагачують наше мовлення. Використовуючи слова у переносному значенні, ми відтворюємо яскравий образ, насичений оцінкою до цього предмету. Метафори збагачують нашу мову при цьому не затрудняють сприйняття змісту. Вони передають не тільки виразність мовлення, проте й образність, витонченість, розширюють авторську думку, допомагаючи зрозуміти задумку письменника та красу рідної мови.

Метафоричність вживання є однією з можливостей створення експресії, оскільки вона, зазвичай, пов'язана з семантичними зрушеннями, що зумовлює додаткову експресивну насиченість тексту загалом. Тому є важливим остаточне розуміння вживання однієї чи іншої метафори, перш за все заради вірного толкування змісту та основного задуму того чи іншого автора.

Перш за все слід відзначити, що метафора, як будь-який троп літератури, розвивався протягом століть, набував занепаду та розквіту. Метафору або виключали з поезії, або занадто використовували задля пишності та величності. Метафора набула свого розквіту в період бароко. Письменники та поети в епоху бароко сприймали реальний світ як ілюзію та сон. Реалістичні описи часто поєднувалися з їх алегоричним зображенням. Широко використовувалися в цю добу окрім метафор ще й символи, театральні прийоми, графічні зображення, наприклад, коли рядки віршів утворюють малюнок, насиченість риторичними фігурами, антитезами, паралелізмом, градаціями, оксиморонами.

Світогляд і естетика Маріно були типовими для мистецтва бароко. Йому притаманний гедонізм, з одного боку, і уявлення про тлінність і дисгармонію всього сущого у всесвіті – з іншого. Завдання поета Маріно вбачав у тому, щоби дивувати читача незвичними співзвуччями, несподіваними й ускладненими метафорами, порівняннями, антитезами, цитатами та парафразами авторів попередніх епох. Маріно зазначав, що метою поета є «дивовижне та вражаюче», а хто не здатен здивувати, повинен «іти у стайню». Маріно став винахідником характерної барокової поетичної форми – «кончетто». Це були словосполучення з несподіваними мовними зворотами, парадоксальними епітетами, оксюморонами. У поезії Маріно натрапляємо на «радісний біль», на «багатого жебрака», і на «німого промовця», зірки в нього – «жаринки вічного кохання» та «смолоскипи погребу».

Тож аби довести майстерство Маріно, як письменника метафоричної поезії, слід звернути увагу на його вірші. Перший вірш увійшов до збірки «Ліра» і має назву «До сну». Як вже позначалося раніше, метафористи часто використовували сон як віддзеркалення життя. «Безмовності та Півночі дитя,/ Батько повітряних, ніжних видінь,/ Ласкавий сон, закохан добрий геній,/ Ті, що щасливі, за тобою всі летять...». Вже с перших рядків ми знаходимося у чарівному полоні сновидінь. Стає зрозумілим, що саме в цьому вірші сон грає з читачем таємну гру. Маріно використовує персоніфіковану метафору, сон оживає, наче старий друг, він є дитям Безмовності та Півночі, які теж виступають у ролі персон. Сон є батьком повітряних, ніжних видінь, окрім персоніфікації як такої, використовується багато метафоричних епітетів таких як «повітряні ніжні видіння», «ласкавий сон», «добрий геній». Є також контекстуальна метафора «Ті, що щасливі, за тобою всі летять...», її можна зрозуміти лише у контексті перших трьох строк. Ті, що щасливі – тобто закохані один в одного люди, що тільки в сні можуть наче в мрії буди з коханими.

Маріно має дивовижну естетику в поезії, яка притаманна тільки тогочасному стилю бароко. Проте його вірші хоч і мали пишність, урочистість та надмірну метафоричність кожного образу, невідмінну іншим поетам, залишались легкими та піднесеними.

У творчості Маріно використовує всі види та підвиди метафор, а також вигадує свої, авторські хитросплетіння слів, аби вразити читача. Саме тому його творами надихнулася ціла низка наступних поетів того часу та виникла навіть течія «маринізму», представники якої і досі творять по всій території Італії.

ФАКТОРЫ И ПРИЧИНЫ ЯЗЫКОВОГО ЗАИМСТВОВАНИЯ

Чеверда Н.А., *магистрантка*
Бердянский государственный педагогический университет,
Бердянск, Украина

Актуальность выбранной темы обоснована недостаточной изученностью новейших современных заимствований.

К причинам заимствования можно отнести: потребность в наименовании новой вещи, нового явления; необходимость разграничить содержательно близкие, но все же различающиеся понятия; тенденция, заключающаяся в том, что цельный, не расчлененный на отдельные составляющие объект и обозначаться должен «цельно», нерасчлененно, а не сочетанием слов; социально-психологические причины и факторы заимствования.

Обобщенный анализ результатов исследования позволил определить критерии освоенности иноязычной лексики. Релевантными признаками освоенности заимствований *в системе языка* считаются: фонетико-графическая передача иноязычного слова средствами языка-реципиента; употребление иноязычного слова в рамках грамматических категорий языка-реципиента; закрепление (стабилизация) значения.

Необходимыми параметрами освоенности иноязычных заимствований в речи носителей являются следующие: узнаваемость – определяется

коэффициентом новизны; воспроизводимость – определяется количеством носителей, использующих заимствование в речи; семантическое усвоение – определяется способностью носителей объяснить значение заимствованной единицы; функциональное усвоение – определяется способностью семантически правильно употребить заимствованное слово в речи.

Литература

1. Волков С. С., Сенько Е. В. Неологизмы и внутренние стимулы языкового развития / С. С. Волков, Е. В. Сенько // Новые слова и словари новых слов. – Л. : Наука, 1983. – 312 с.

СПЕЦИФІКА ВЖИВАННЯ ВАРІАНТНИХ ЗАКІНЧЕНЬ МІСЦЕВОГО ВІДМІНКА ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ В МОВІ СУЧАСНИХ ЗМІ

Юносова В.О., канд. філол. н., доцент;

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

Фонетичною особливістю української мови є чергування *г, к, х* із *з, ц, с* перед закінченням *-і* в місцевому відмінку однини іменників чоловічого роду II відміни. Якщо в іменниках I відміни перехід кореневих *г, к, х* у *з, ц, с* відбувається послідовно (*у книзі, на руці, на мусі*), то в іменниках II відміни спостерігаємо варіантність флексій, яка виникла внаслідок змішування різних іменникових парадигм у давній словозміні [1, с. 95]: *в році, на порозі, у лузі, у кожусі*, але *в снігу, на вовку*. Уживання варіантних закінчень місцевого відмінка іменників II відміни було предметом дослідження багатьох учених (І. Огієнка, О. Синявського, П. Тимошенка, Н. Сологуб та ін.), які з'ясували, що на вибір однієї з варіантних форм впливають різні чинники: акцентуаційні, словотвірні, морфологічні, лексичні.

Мета нашого дослідження – простежити вживання варіантних закінчень *-і/-* у місцевому відмінку в сучасних ЗМІ, виявити тенденції їхнього використання.

В останні десятиліття українська мова у зв'язку з великими суспільними зрушеннями переживає період інтенсивних змін. У такі часи посилюються пуристичні тенденції – прагнення до очищення мови від іншомовних запозичень, неологізмів тощо. Погоджуємося з думкою О. Тараненка, що збільшення випадків уживання в місцевому відмінку форм із закінченням *-і* є намаганням поширити питомі елементи й обмежити наслідки впливу російської мови [2], в якій це чергування відсутнє, пор.: *на порозі – на порого, у потоці – в потоке, у дусі – в духе* тощо. Передусім такі спроби відбиває мова засобів масової інформації, яка в наш час активно впливає на формування норм української літературної мови. Зокрема, у мові ЗМІ зафіксовано численні випадки вживання варіантних форм, як-от: *у Гонконзі – в Гонконгу, в Артеку – в Артеці, у Бельбеку – у Бельбеці, на рингу – на ринзі, на язика – на язичі* тощо.

Простежується розширення випадків чергування приголосних в іменниках чоловічого роду II відміни, які не зафіксовані правописними виданнями: *Я в жасі* (Перший національний канал, 31.01.2014); *Вона перебуває у розшукі* (канал «1+1», 30.12.2013); ... *на 20-метровому флашпоці* *замайорів синьо-жовтий стяг України*

(«Урядовий кур'єр», 28.08.2008); Так було в Чечні, чи в Афганістані, чи в Іраці (5 канал, 27.01.2014); ...що заявили на мітинзі (канал «1+1», 31.10.2015).

Тенденція до переходу *г, к, х* у *з, ц, с* особливо виявляється в запозиченнях. Яскравим прикладом того, як іншомовне слово підпадає під дію фонетичних чинників української мови, є форми місцевого відмінка іменника *Фейсбук*, який спочатку навіть мав різне написання і, звичайно, не змінювався: ...написав нардеп на своїй сторінці *у Facebook* («Україна молода», 16.12.2015); ...написав Мінадіров на своїй сторінці *у Фейсбук* («Газета по-українськи», 17.02.2016). Згодом він увійшов до відмінкової парадигми іменників чоловічого роду II відміни і набув закінчення *-у*: Привабливість публікації на *Фейсбуку* в тому, що ти маєш реакцію читача відразу й безпосередньо («Дзеркало тижня», 28.12.2015). Здебільшого перехід *г, к, х* у *з, ц, с* відбувається поступово, протягом багатьох років, але в іменникові *Фейсбук* майже паралельно почали вживати флексії *-у* та *-і*, з поступовою перевагою останньої. Спочатку таке вживання було зафіксовано в усному мовленні, а пізніше й в писемному: Заходьте на нашу сторінку *у Фейсбуці* (канал «ТВі», 24.01.2014); А пости в «*Фейсбуці*» насправді нічого не вирішують («Україна молода», 12.01.2016); Пристрасті в *Фейсбуці* не привели нікого на поминки загиблих («День», 01.03.2017).

Отже, у мові сучасних ЗМІ спостерігаємо хитання у виборі форми місцевого відмінка. Виразною тенденцією є розширення випадків переходу *г, к, х* у *з, ц, с* перед закінченням *-і* в місцевому відмінку, що свідчить про намагання повернути українській мові її національну специфіку.

Література

1. Сологуб Н. М. У кемпінгу чи в кемпінзі? / Н. М. Сологуб // Культура слова. – 1993. – Вип. 44. – С.95-97.
2. Тараненко О. О. Сучасні тенденції до перегляду нормативних засад української літературної мови і явище пуризму (у межах граматичних категорій іменника) / О. О. Тараненко // Мовознавство. – 2005. – № 3-4. – С.85-104.

ФАКТ І ВИГАДКА: ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ МЕЖІ (НА МАТЕРІАЛІ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ NONFICTION XX СТ.)

Якобчук-Чирва Ю. О., асистент кафедри іноземних мов природничо-математичних спеціальностей Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна

Проблема визначення межі факту та вигадки, «раціо» та «емоціо» є однією з основних у літературі nonfiction. Дослідження періодів активізації формування документального наративу в американській літературі XX ст. показало, що ці тексти практично народжуються зі знайденого яскравого реального факту, котрий письменник майстерно деталізує і з журналістською точністю викладає. Тому важливо розуміти особливості факту та його використання в літературі nonfiction.

«Факт (від лат. Factum – зроблене) означає, як відомо, дійсну подію, те, що реально відбулося. Під словом “факт” прийнято також розуміти судження або в інший спосіб зафіксовану реальність», – зазначає В. Здоровага [2, с.76]. Якщо у

першому випадку йдеться про реальний факт, тобто про те, що відбулося в житті, що не може бути ні спростованим, ні підтвердженим, то в іншому – про факт, відображений кимось, а значить, певною мірою суб'єктивний.

Аналіз творів, які віднесено до літератури nonfiction, показав, що їхні сюжети спираються на цілком реальні факти, документи, котрі не вимагають верифікації («З холодним серцем» Т. Капоте; «Армії ночі», «Майямі та облога Чикаго» Н. Мейлера; «Опівночі в саду добра та зла» Дж. Берендта; «Янголи Пекла» Г. Томпсона; «Дружина ближнього твого» І. Таліза; «Смерть президента» В. Манчестера та ін.).

«Домисел (вимисел) у літературі – народжена творчою уявою письменника, художньо трансформована дійсність. Домисел – дофантазовування, додавання до того, що насправді існувало чи існує, чому є документальне чи якесь інше підтвердження; він полягає в художній трансформації письменником відомого факту через діалог, пейзаж, портретну характеристику тощо. Домисел, будучи допоміжним інструментом, стосується деталей, штрихів, на відміну від вимислу – фактично повного придумування істотного, визначального у творі. Отже, функції домислу – дофантазувати, додати деталі до того, що насправді існувало чи існує; вимисел – це фактично повне вигадування подій, показаних у творі, вільний лет творчої уяви, яка відривається від достовірних фактів. Так, ранній роман Г. Томпсона «Ромовий щоденник» являє собою синтез документального і художнього, що є свідченням того, що твір знаходиться на межі правди і вимислу, проте тяжіє до художності (автор волів відсторонитися від свого героя, а при створенні персонажів твору використовував характеристики прототипів реальних людей) і не належить до літератури nonfiction.

У творах nonfiction вимисел неприйнятний. Поняття домислу в порівнянні із вимислом виступає допоміжним засобом, він стосується деталей, штрихів твору, отже, менш істотного, однак і не малозначного. Чи домислюють дійсність автори літератури nonfiction? І так, і ні. Продовжимо приклад із твору Г. Томпсона «Дружина ближнього твого», в якому автор змінив деякі власні імена персонажів, щоб не зашкодити їхній репутації. Таким чином у творі присутні моменти, які можна класифікувати і як не достовірні.

Проблема вимислу і домислу в творах, які стоять на межі fiction і nonfiction, є предметом наукової дискусії про документалізм і донині.

Слушною на сьогодні є думка Л. Гінзбург про модифікацію матеріалу, яка відбувається у жанрах документальної літератури: «Література вигадки черпає свій матеріал із дійсності, поглинаючи його художньою структурою; фактична достовірність зображеного, зокрема те, що йде від особистого досвіду письменника, естетично мало значуща (вона, звичайно, суттєва для творчої історії написаного). Документальна ж література живе відкритою співвідносністю і боротьбою цих двох начал» [1, с. 63]. Саме відкритість літератури nonfiction до взаємодії з іншими жанрами визначає її місце на перетині fiction та nonfiction.

Межа між власне fiction і nonfiction дуже хистка, інколи невловима. Дослідники називають різні критерії визначення твору fiction чи nonfiction, проте найважливіше – це міра наявності / відсутності документального фактажу. За його наявності – це nonfiction, за його відсутності – fiction.

Отже, специфіка літератури nonfiction визначається, на нашу думку, не так тематично, як через функцію та наміри автора, його настанову «донести правду»

до читача, тобто об'єктивно та достовірно розповісти про конкретну людину, реальну подію, використовуючи журналістські та белетристичні засоби і прийоми. В основі творів nonfiction лежить факт, котрий не вимагає верифікації. Достовірність досягається завдяки максимальному наближенню до реального життя. Проте достовірність залишається спірним питанням у літературі nonfiction.

Реалістична американська проза ХХ ст. намагалася розвивати й удосконалювати зображальні засоби роману, сміливо експериментувати, вбирати в себе риси всіх основних художніх стилів епохи, не стояла осторонь від життєво важливих проблем доби. В американській літературі з'явилися епічні твори, присвячені аналізу внутрішнього світу людини, пройняті глибоким психологізмом. Таким чином вибудувалася схема інтеграції документального і художнього: з одного боку, власне документ інформативного характеру, з іншого – художній твір, який набуває документального первня. Ця тенденція привела до незвичайної популярності синтетичних форм, до образного оновлення прози. Більшість літературних жанрів американської прози визначаються на перетині fiction та nonfiction.

Список літератури

1. Гинзбург Л. Я. О документальной литературе и принципах построения характера // Вопр. лит. – 1970. – № 7. – с. 62-91.
2. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник / В. Й. Здоровега. – Львів: ПАІС, 2004. – 268 с.

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

УДК 676.252.2

ВПЛИВ ВИБІЛЕНОЇ ХІМІКО-ТЕРМОМЕХАНІЧНОЇ МАСИ НА МЕХАНІЧНУ
МІЦНІСТЬ ПАПЕРУ

Автори

(Мовчанюк О.М., канд. тех. н., доцент;
Березанський Д.В., магістрант)

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна

На сьогоднішній день деревна маса використовується не лише у виробництві книжково-журнальної продукції, а й в композиції санітарно-гігієнічних, таропакувальних видів паперу, високосортної друкарської продукції. Вона надає паперу однорідної і рівномірної структури, підвищує вбирну здатність по відношенню до друкарської фарби, пористість і непрозорість. Привабливість використання деревної маси посилюється тим, що її виробництво з деревини характеризується високим виходом (85 – 98 %), відсутністю процесів варіння і регенерації хімікатів, і є дешевшим за виробництво целюлози [1]. Однак введення в композицію паперу деревної маси знижує його механічну міцність.

Метою даної роботи було дослідження впливу вмісту вибіленої хіміко-термомеханічної маси (ВХТММ) у композиції паперу на його механічну міцність.

Лабораторні зразки паперу масою 80 г/м² виготовлялися на листовідливному апараті ЛА-2. До композиції маси, з якої виготовлялися зразки, входила сульфатна хвойна вибілена целюлоза марки ХБ-5 та ВХТММ. Розпуск і розмелювання волокнистих напівфабрикатів (ВНФ) здійснювалися в лабораторному розмелювальному комплекті ЛРК-1 за концентрації 4 %. Для складання композиції використовувалася целюлоза зі ступенем млива маси 29 °ШР, а ВХТММ – 32 °ШР.

У таблиці 1 наведено результати випробовування лабораторних зразків паперу різної композиції. Як видно з таблиці 1, ВХТММ, порівняно з целюлозою, має значно нижчі показники механічної міцності. Не дивно, що при додаванні в композицію паперу 50 % ВХТММ замість целюлози, суттєво знижуються всі механічні показники лабораторних зразків паперу, що визначалися. Найбільше зниження спостерігається для показника міцність на злом під час подвійних перегинів (на 98 %), найменше – для опору роздиранню (на 23 %). Розривна довжина знижується на 44 %, абсолютний опір продавлюванню – на 52 %.

Таблиця 1 – Показники якості лабораторних зразків паперу

Найменування показника	Значення показника для композиції		
	Целюлоза	Целюлоза + ВХТММ (1 : 1)	ВХТММ
Розривна довжина, м	4100	2300	1700

**II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
(25-26 квітня 2018 р., м. Бердянськ)**

Опір роздиранню, мН	980	750	350
Міцність на злом під час багаторазових перегинів, к.п.п.	780	15	2
Абсолютний опір продавлюванню, кПа	245	117	35

Таке значне зниження міцності на злом під час багаторазових перегинів спричинене тим, що цей показник залежить від довжини, гнучкості і сил зв'язку між волокнами [2], а волокна ВХТММ є короткими, вкриті лігніном, що робить їх ламкими, блокує поверхню і заважає утворювати міцні міжволоконні зв'язки.

Таким чином, в роботі показано, що не слід використовувати ВХТММ в композиції тих видів паперу, для яких нормується показник міцності на злом під час багаторазових перегинів і його значення є високими.

Перелік посилань

1. Технология целлюлозно-бумажного производства. В 3 т. Т.1. Сырье и производство полуфабрикатов. Ч.3. Производство полуфабрикатов. – СПб.: Политехника, 2004. – 316 с.
2. Фляте Д.М. Бумагообразующие свойства волокнистых материалов. М., 1990. – 136 с.

**НАУКОВІ ОСНОВИ ГЕОІНФОРМАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ
ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

Бондар О.І., *д.б.н., проф.*; Машков О.А., *д.т.н., проф.*;

Пашков Д.П., *д.т.н., проф.*; Шевченко Р.Ю., *к.геогр.н., доц.*

Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління, м. Київ, Україна.

З точки зору програмно-інформаційної реалізації ГІС – це сукупність електронних карт з умовними позначеннями об'єктів на них, баз даних з інформацією про ці об'єкти та програмного забезпечення для зручної роботи з картами і базами як з єдиним цілим.

Бази даних можуть бути як внутрішніми (інтегрованими у спеціалізовані геоінформаційні програмні пакети, які працюють з електронними картами), так і зовнішніми (в інших програмних пакетах та форматах). Для того, щоб підкреслити, що електронні карти, завдяки внутрішнім базам даних, можуть самостійно виконувати роль геоінформаційних систем а також утворювати ще більш потужну геоінформаційну систему разом із зовнішніми базами даних, у даній роботі електронні карти із внутрішніми базами даних будемо називати геоінформаційними картами екологічної безпеки.

При роботі з базою даних, яка є основним джерелом інформації, виникає ряд труднощів, пов'язаних із складністю обробки даних з урахуванням їх просторової локалізації.

Для вирішення цих та інших проблем виникає необхідність нанесення об'єктів, дані про які є в базі даних, на електронну карту. В результаті чого користувач може легко локалізувати їх на карті і переглядати чи змінювати

пов'язану з ними інформацію в базі даних.

Представлення об'єктів в геоінформаційних системах, яке дозволяє за його допомогою швидко розв'язувати численні задачі, пов'язані з просторовим аналізом, із застосуванням усіх можливостей геоінформаційної технології, ґрунтується на використанні геоінформаційної моделі цих об'єктів.

Відомо, що для аналізу просторово-розподіленої інформації з метою оперативного отримання достовірних та максимально наочних результатів найкраще використовувати ГІС. Основна причина того, що більшість людей не використовує ГІС для аналізу, в тому, що вони просто не знають, що можна робити за допомогою ГІС, крім підготовки та друкування карт. Або, навіть, якщо вони уявляють собі можливості ГІС, то не знають, як почати розв'язання цієї задачі.

Будь-який аналіз починається з накопичення даних. Сучасні ГІС, наприклад складові пакета ArcGIS, ГІС «Панорама», мають широкий спектр можливостей для розв'язання цієї задачі. Геометричні параметри об'єктів місцевості (їх координатний опис) можна отримати шляхом векторизації растрових даних. В якості растрової карти може виступати скановане зображення паперової карти або фотознімка. Окрім того, інформацію про геометрію об'єктів можна отримати в результаті конвертування даних з обмінних файлів інших ГІС і картографічних систем. Також дані про просторове розташування об'єктів можна отримати в результаті виконання розрахунку і порівняння даних топографо-геодезичних добірок або завантаження інформації з GPS-приймачів. Для нанесення на карту інформації, накопиченої користувачем в результаті багаторічної праці і збереженої в таблицях баз даних, існує стандартна процедура геокодування.

Крім координатного опису елементів місцевості є необхідними їх атрибутивні дані. Наприклад, в ГІС атрибутивні дані можуть зберігатися у двох варіантах: у вигляді параметрів об'єктів (семантики) спільно з координатним описом (метрикою) та в прикладних базах даних. Таблиці можуть оброблятися і накопичуватися як всередині ГІС, так і стандартним програмним забезпеченням, до якого користувач звик. При виконанні аналізу необхідно тільки виконувати процедуру пов'язання записів у таблиці бази даних та об'єктів на карті через певні ключі (ключові поля).

ГІС-моделювання екологічної безпеки – це процес пошуку географічних закономірностей в даних і взаємовідношень між просторовими об'єктами. Методи, які використовуються для цієї мети, можуть бути дуже простими, в ряді випадків треба лише створити карту, по якій буде виконуватись аналіз; або складнішими, які містять моделювання реального світу та об'єднання великої кількості різних шарів даних. На основі топографічної складової ГІС та різномірних атрибутивних даних можна виконувати тематичне картування місцевості з максимально високою ефективністю, а саме – картографічна інтерпретація об'єктів та явищ з їх характеристиками.

**МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ БІФУРКАЦІЙНОГО ВИПИНАННЯ
НАДДОВГИХ СТРИЖНІВ**

Горбунович І.В., канд. тех. н., доцент
Національний транспортний університет, Київ, Україна

Освоювання підземних енергетичних ресурсів нафти й газу, інтенсифікація їх видобутку з великих глибин і забезпечення високого рівня їх добування за допомогою сучасних бурильних геотехнологій найближчим часом будуть постійно зростати. Світова наука за допомогою надглибокого буріння планує дослідження мантиї Землі та розроблення нових методів прогнозування землетрусів. Тому проблема математичного моделювання механічної поведінки обертового наддовгого стрижня є досить актуальною.

Розглядається вертикальний обертовий наддовгий трубчастий пружний стрижень з внутрішнім потоком рідини. Досліджуються його біфуркаційні випинання, що викликаються дією на нього крутного моменту M_z , поздовжньої сили $T(z)$, сил інерції від обертання стрижня і руху внутрішнього потоку рідини.

Динамічна рівновага стрижня в зв'язаній з ним обертовій системі координат $Oxyz$ описується рівняннями [1-3]

$$\frac{d^2 M_y}{dz^2} = q_x, \quad \frac{d^2 M_x}{dz^2} = q_y. \quad (1)$$

Для згинних моментів M_x, M_y використовуються формули

$$M_x = EI \frac{d^2 v}{dz^2} - Tv - M_z \frac{du}{dz}, \quad M_y = EI \frac{d^2 u}{dz^2} - Tu + M_z \frac{dv}{dz}, \quad (2)$$

в яких u, v – пружні переміщення елемента стрижня вздовж осей

Ox, Oy відповідно; z – поздовжня координата; EI – згинна жорсткість стрижня. Вектор $\vec{q} = (q_x, q_y)$ поперечного розподіленого навантаження визначається рівністю

$$\vec{q} = -\rho F \vec{a}, \quad (3)$$

де ρ – щільність матеріалу стрижня, F – площа його поперечного перерізу. Абсолютне пришвидшення $\vec{a}$ знаходиться за формулою Коріоліса. Складові вектора $\vec{q}$ визначаються силами інерції обертового руху й внутрішнього потоку рідини.

На основі співвідношень (1)-(3) побудовано систему квазістатичних диференціальних рівнянь біфуркаційного випинання стрижня, яка належить до сингулярно збуреного типу [2,3]. Розглядається початковий етап біфуркаційного випинання стрижня. Для його аналізу сформульовано відповідні крайові задачі Штурма-Ліувілля. Розроблено методику побудови біфуркаційних розв'язків цих задач, яка заснована на застосуванні методу початкових параметрів, методу зрощування й методу ортогоналізації частинних розв'язків за С.К. Годуновим. Розв'язано крайові задачі згинних біфуркацій стрижнів за різних значень характерних параметрів [2,3].

Для обґрунтування достовірності ортиманих результатів запропоновано альтернативну методику дослідження біфуркаційних станів стрижня. За допомогою диференціальних перетворень Тейлора квазістатичні диференціальні рівняння зводяться до рекурентних рівнянь, аналіз яких дає можливість

обчислити біфуркаційні сполучення значень характерних параметрів стрижня.

Отримані за двома методиками результати обчислень збігаються з великою точністю.

Результати досліджень можуть бути використані у разі моделювання біфуркаційних станів бурильних колон з метою виключення позаштатних режимів їх функціонування.

Література

1. Гуляев В.І. Вільні коливання бурильних колон, що обертаються / В.І. Гуляев, П.З. Луговой, І.В. Горбунович // Доповіді Національної академії наук України. – 2007. – №3. – С. 64–70.
2. Гуляев В.І. Анализ влияния длины вращающейся бурильной колонны на устойчивость ее квазистатического равновесия / В.І. Гуляев, П.З. Луговой, В.В. Гайдаичук, И.Л. Соловьев, И.В. Горбунович // Прикладная механика. – 2007. – Т. 3, №9. – С. 83 – 92.
3. Гуляев В.І. Квазистатические критические состояния колонн глубокого бурения / В.І. Гуляев, В.В. Гайдаичук, И.Л. Соловьев, И.В. Горбунович // Проблемы прочности. – 2006. – № 5. – С. 109 – 119.

ВИКОРИСТАННЯ УЗАГАЛЬНЕНОЇ ФУНКЦІЇ ХАРРІНГТОНА В НЕЧІТКІЙ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ

Кондрук Н.Е., канд. тех. н., доцент
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород, Україна

Методика кластерного аналізу базується на поняттях подібності об'єктів за їх ознаками. Дослідження [1, 3] показали, що для визначення мір подібності між об'єктами зручно використовувати апарат нечітких бінарних відношень. Подібність об'єктів може визначатись багатьма критеріями в залежності від цілей кластеризації [2, 3] та виражатись різними функціями належності. Зокрема, доцільним є використання узагальненої функції Харрінгтона виду: $\mu(x) = \exp(-\exp(-x))$ [4]. Функція $\mu: \mathbb{R}^2 \rightarrow (0,1)$ є неперервною, монотонною та гладкою.

Для точнішого визначення числових величин порогів для функцій належності типу Харрінгтона пропонується орієнтуватись на психофізичну шкалу бажаності Харрінгтона. При цьому можна вважати, що значення порогів кластеризації забезпечують: з інтервалу $[0,8; 1]$ – високу ступінь подібності об'єктів; з інтервалу $[0,63; 0,8]$ – середню; з інтервалу $[0,37; 0,63]$ – слабку ступінь подібності.

Слід зауважити, що дана шкала є лише наближеною і потребує уточнення для кожної конкретної задачі.

Література

1. Кондрук Н. Е. Алгоритм кластеризації критеріального простору для задач вибору / Н.Е. Кондрук, М.М. Маляр // Вісник Київського університету. Серія: фіз.-мат. наук, Вип. – Т. 3. – 2006. – Вип. 3. – С. 225–229.
2. Кондрук, Н. Е. Деякі методи автоматичного групування об'єктів

/Н.Е. Кондрук // Південно-Європейський журнал передових технологій. – 2014. – Т. 2. – №. 4 (68). – С. 20–24.

3. Kondruk N. Clustering method based on fuzzy binary relation / N. Kondruk // Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. – 2017. – № 2(4). – С. 10-16.

4. Harrington, E. C. The Desirability Function / E. C. Harrington // Industrial Quality Control. – 1965. – pp. 494 – 498.

ВПЛИВ ДУБЛЮЮЧИХ МАРШРУТІВ НА ШВИДКІСТЬ ЇХ СПОЛУЧЕННЯ НА СУМІСНИХ ДІЛЯНКАХ

Автор

Кузьміна В.П., асистент;

Донбаська національна академія будівництва і архітектури, Краматорськ, Україна

Мета – встановлення впливу сумісних ділянок маршрутів на швидкість сполучення кожного з цих маршрутів на їх сумісних ділянках.

Практичне значення: полягає в тому, що їх реалізація дозволить місцевим органам влади обґрунтувати: 1) відкриття або закриття маршрутів на сумісних ділянках ММ; 2) раціональну кількість автобусів на маршрутах і відповідна середньосіткові інтервали руху автобусів; 3) координувати рух автобусів на дублюючих маршрутах.

Актуальність роботи: в сучасних умовах активізації всіх сфер життя суспільства та зростання мобільності населення роль пасажирського автомобільного транспорту (ПАТР) неухильно зростає. Він обслуговує більшу частину перевезень пасажирів. Так, за січень-грудень 2017 року ПАТР перевезено 2,018 млн. пасажирів, що становить 43,4% від загальних обсягів перевезень всіма видами транспорту.

Росте і рівень автомобілізації населення (приріст автопарку складає близько 10% в рік). При цьому протяжність вулично – дорожньої мережі (ВДМ) стримується не тільки фінансовими можливостями, але і існуючою забудовою.

Компенсувати недостатній рівень розвитку ВДМ можливо не тільки за рахунок технічного та організаційного регламентування транспортних потоків, якому присвячені труди багатьох українських та зарубіжних вчених, але і шляхом розробки оптимальної маршрутної мережі(ММ).

Інструментом при вирішенні питань удосконалення ММ може бути швидкість сполучення. Цей інструмент отримують шляхом виявлення закономірностей впливу різного роду факторів перемінного характеру (швидкість транспортного потоку, наявність сумісних ділянок руху автобусів, ОДР, пропускна здатність зупиночних пунктів та ін.) на швидкість сполучення автобусів.

Аналіз наукової та учбово-методичної літератури свідчить, що таким факторам, як швидкість транспортного потоку, ОДР, пропускна здатність зупиночних пунктів авторами приділено достатньо уваги, виявлені математичні залежності впливу цих факторів на швидкість сполучення. При цьому вплив дублюючих маршрутів на їх сумісних ділянках обґрунтовується лише теоретично. У зв'язку з цим, встановлення кількісної оцінки впливу дублюючих маршрутів на швидкість сполучення кожного з цих маршрутів на їх сумісних ділянках є

актуальною задачею.

Вирішення задачі. На основі спостережень виявлено, що дублюючи маршрути впливають на швидкість сполучення. Затримки часу відбуваються на вузьких ділянках вулично – дорожньої мережі з невеликими зупинками пасажирського транспорту. Затримка обумовлена неможливістю під'їзду декількох дублюючих автобусів одночасно. Таким чином була виведена формула.

Час руху в транспорті, хв.:

$$t_{пyx} = \frac{l_{cp} \cdot k_{np} \cdot 60}{V_c} + N_{зз} * A_{дд} + t_{оч.п} ,$$

де l_{cp} – середня дальність поїздки пасажирів в автобусі, км.

k_{np} – коефіцієнт пересадочності, прийняти $k_{np} = 1.2$;

$N_{зз}$ – кількість проміжних зупиночних пунктів;

$A_{дд}$ – кількість дублюючих маршрутів на зупинці;

$t_{оч.п}$ – час очікування підїзду (затримки через зайняту зупинку автобусами дублюючих маршрутів).

V_c – швидкість сполучення, км/год.:

$$V_c = \frac{L_m \cdot 60}{t_p - t_{кз}} ,$$

де $t_{кз}$ – час простою на одній кінцевій зупинці, хв.;

t_p – час рейсу, хв.

Висновки: запропоновано методику розрахунку швидкості руху автобуса, в залежності від кількості дублюючих автобусів на зупинці автомобільного пасажирського транспорту.

Література

1. Проблеми оптимізації маршрутної мережі міського пасажирського транспорту в великих та середніх містах України / А.В. Куниця, О.В. Толок, Н.О. Селезньова, С.О. Волошин // Вісті автомобільно-дорожнього інституту. – 2011. – №2(14). – С. 5-14.

2. Склад, зміст, порядок розроблення, погодження й затвердження комплексних схем транспорту для міст України : ДБН Б. 1-2-95. – [Чинний від 1995-04-01]. – К.: Держкоммістобудування України, 1995. – 22 с. – (Державні будівельні норми України).

3. Ставничий Ю. А. Транспортные системы городов / Ю. А. Ставничий. – М.: Стройиздат, 1990. – 224 с

**ВПЛИВ ВІДХИЛЕНЬ ВІД НОРМАТИВНОЇ ТРУДОМІСТКОСТІ НА ЯКІСТЬ
ПОСЛУГ АВТОСЕРВІСУ**

Автор

Кузьмін В.С., *ст. викл.;*

Донбаська національна академія будівництва і архітектури, Краматорськ, Україна

На основі аналізу існуючих моделей оцінки якості надання автосервісних послуг проведено дослідження факторів, що впливають на якість виконання робіт, проведено обробку статистичної інформації автосервісного підприємства, визначено залежність між показниками якості та відхиленнями від нормативів трудомісткості.

Постановка проблеми

Автосервісні підприємства сьогодення недостатньо використовують нові моделі, методи і методики ефективного забезпечення якості послуг. Не завжди враховуються такі складові забезпечення, як рівень виробничого процесу, фінансовий стан, ринок послуг, рівень кваліфікації робітників, а також відхилення часу виконання робіт від нормативних значень. Виробничі процеси АСП потребують досліджень і вирішення ряду серйозних проблем і насамперед проблеми підвищення якості і ефективності функціонування за рахунок дотримання технологічних вимог та коригування нормативної трудомісткості.

Мета і постановка задачі

Метою досліджень є підвищення якості автосервісних послуг за рахунок коригування трудомісткості, що передбачена нормативною сервісною документацією.

Вирішення задачі

Нормативна трудомісткість визначає за(ви)трати праці на виготовлення одиниці продукції або виконання певного обсягу робіт, розраховані згідно з чинними нормами. У сфері обслуговування автомобільного транспорту норми встановлюються продуцентами і залежать від таких чинників: кваліфікація персоналу, матеріально-технічне забезпечення, технологічність, забезпеченість запасними частинами та матеріалами и т. і. Але при виконанні робіт з технічного обслуговування і ремонту за межами виробничих потужностей продуцента на час, що відведено нормативною документацією, може впливати безліч факторів. Згідно спостережень та вивчення цієї проблематики на основі статистичної інформації, за певний проміжок часу, що вимірюється в тисячах кілометрів пробігу, можна зробити висновок, що в тих випадках, коли мали місце відхилення від нормативної трудомісткості при виконанні робіт з ТО і ремонту, в 67% випадків агрегати та вузли потребували втручання раніше передбаченого терміну служби. Причини, що призводять до цього, та їх усунення можна виокремити в самостійну наукову ланку. Тому, повертаючись до трудомісткості, перед нами постає необхідність її коригування в меншу або більшу сторону з метою удосконалення технологічного процесу для підвищення якості надання послуг.

В загальному вигляді трудомісткість можна представити наступним чином:

$$T_p = \frac{T}{Q'} \quad (1)$$

де T_p — трудомісткість на певний обсяг робіт; T — за(ви)трати робочого часу.

Проаналізувавши велику кількість технологічних процесів, та результати роботи підприємства з ремонту вантажної та кар'єрної техніки вводимо коригувальні коефіцієнти нормативної трудомісткості. (доцільно було б пояснити сутність коефіцієнтів)

$$T_p = \frac{T \cdot r \cdot y}{Q \cdot k \cdot z}, \quad (2)$$

де r , y , k , z – коефіцієнти коригування за(ви)трат робочого часу та обсягу робіт в меншу та (чи)більшу сторони.

Висновки

Запропоновано методику коригування нормативної трудомісткості на основі спостережень за технологічним процесом, в залежності від впливових факторів всього циклу ремонту.

Література

1. ДСТУ ISO-9004-2-95. Управління якістю та елементи системи якості: частина 2.
2. Андрусенко С.І. Загальні принципи управління підприємством // Автошляховик України. – 2002. – №1.
2. Джон Шоттміллер. Витрати на якість стимулюють процеси безперервного вдосконалення / / Методи менеджменту якості. – 2003. – № 2. – С. 62-65.

ПЕРСПЕКТИВИ СПОЖИВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Левківська Л.В., канд. тех. н., доцент;

Левківський С.А., ст. викладач

Національний транспортний університет, м. Київ, Україна

У зв'язку із зростанням чисельності населення Землі постійно зростають потреби в енергії. Сучасне використання в якості енергоносіїв продуктів нафтового походження приводить до поступового виснаження родовищ нафти, вугілля і газу, що в подальшому може привести до глобальної енергетичної катастрофи. Адже традиційні джерела енергії вичерпні і не в змозі забезпечити енергоспоживання сучасної цивілізації навіть у поточному ХХІ столітті. Для подальшого розвитку людство повинне здійснити еволюційні перетворення енергетики шляхом переходу від існуючих ресурсів і технологій до більш ефективних та безпечних технологій, у тому числі, що використовують нетрадиційні ресурси. Однак, повна відмова від палив нафтового походження навіть у віддаленій перспективі представляється неможливою (рис. 1).

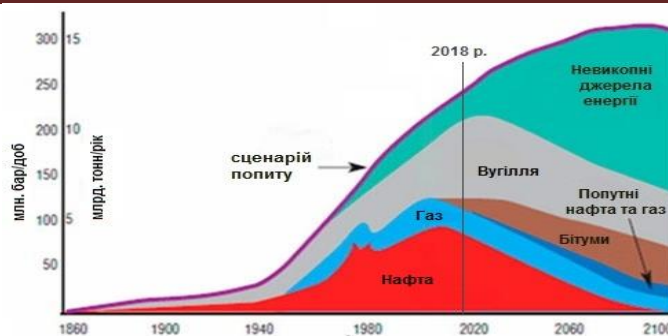

Рисунок 1 – Прогноз енергоспоживання

Весь світ шукає та поступово впроваджує заміну енергії від корисних копалин. Уже давно досліджуються можливості та технології використання сонячного випромінювання, механічної енергії вітру, течії річок, припливів і відливів морів і океанів, геотермальної енергії Землі, біомаси та енергії водню для отримання електроенергії та тепла (рис. 2).

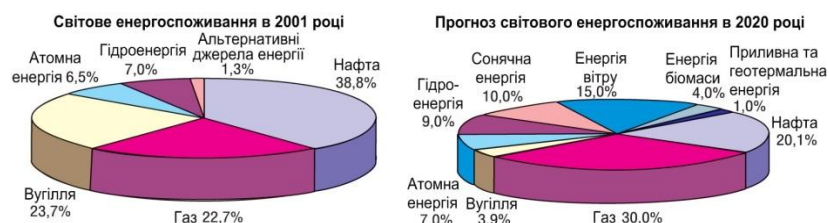

Рисунок 2 – Структура споживання енергоресурсів

Але ефективне впровадження альтернативної енергетики пов'язане із деякими проблемами. По перше, це проблема обмеженого географічного розташування енергетичних ресурсів, так як вітряні електростанції будуються тільки в районах, де часто дмуть сильні вітри, сонячні – де мінімум похмурих днів, гідроелектростанції – на великих річках. Іншою проблемою є нестабільність енергії, так як робота вітряних електростанцій залежить від вітру, який постійно змінює швидкість, а сонячні електростанції погано працюють в похмуру погоду і взагалі не працюють вночі. Також великою проблемою є ускладненість зберігання енергії. Вирішити дану проблему може тільки будівництво величезних та досить дорогих сховищ енергії.

Не дивлячись на всі ці труднощі, багато окремих господарств на сьогоднішній день вже використовують альтернативну енергію і мають від цього лише велику користь.

Взагалі, альтернативна енергетика є сьогодні одним з основних напрямів світового енергетичного розвитку, тому що вона є екологічно чистою (за винятком прямого спалювання біомаси), безпечною і використовує невичерпні ресурси, суттєвий потенціал яких існує в кожній країні.

Чим раніше почнеться повномасштабний перехід на економічно вигідну та екологічно безпечну альтернативну енергетику, тим менший ризик енергетичної кризи та залежність від зовнішнього диктату по відношенню цін на традиційні паливні ресурси і тим більший економічний виграш для кожної окремої країни.

ОСОБЛИВОСТІ СИНТЕЗУ ТРЕНАЖЕРНОГО КОМПЛЕКСУ КЕРУВАННЯ БЕЗПІЛОТНИМ ЛІТАЛЬНИМ АПАРАТОМ ЕКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ НА ОСНОВІ ВИРІШЕННЯ ЗВОРОТНИХ ЗАДАЧ ДИНАМІКИ

Машков О.А., *д.т.н., проф.*; Мамчур Ю.В.

Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління, м. Київ, Україна.

Автори розглядають питання створення тренажерних комплексів щодо підвищення ефективності підготовки операторів дистанційно пілотованих літальних апаратів (ДПЛА). Досліджуються шляхи та напрямки підвищення якості підготовки операторів ДПЛА на основі критеріїв ефективності навчання на тренажері, огляду методів підвищення ефективності навчання на тренажері. Формалізується шляхи підвищення ефективності навчання операторів ДПЛА на тренажері.

Зроблено аналіз структури тренажерного комплексу та його алгоритмічного забезпечення при управлінні польотом безпілотного літального апарата екологічного моніторингу. Визначається необхідність врахування індивідуальних особливостей операторів та розробки програмного забезпечення комплексу управління польотом безпілотного літального апарата екологічного моніторингу.

Авторами визначено характерні властивості тренажерного комплексу що впливає на вирішення завдання екологічного моніторингу навколишнього природного середовища та техногенне небезпечних об'єктів. Запропоновано комплекс засобів тренажерного комплексу дистанційно пілотованого літального апарату.

Головні функції тренажера дистанційно пілотованого апарату наступні: навчання операторів принципам застосування ДПЛА; контроль якості підготовки операторів ДПЛА; проведення автономного функціонального контролю апаратури ДПЛА; створення, редагування польотного завдання; коригування польотного завдання в ході польоту ДПЛА; формування команд управління польотом та формування команд управління цільової навантаженням; запис параметричної та видової інформації з бортового пристрою реєстрації; робота при виникненні аварійної ситуації; аналіз зареєстрованої інформації та підготовка звіту. Для вдосконалення навичок операторів ДПЛА в тренажері інструктор може імітувати виникнення різних аварійних ситуацій в ході виконання навчального завдання.

При підготовці оператора дистанційно пілотованих літальних апаратів та спеціалізованому тренажері пропонується відпрацювання наступних завдань: детальний моніторинг місцевості та об'єктів в густий лісової рослинності через крони дерев, супровід рухомих об'єктів з борта дистанційно пілотованого апарату і передача по радіоканалу отриманої інформації на наземний пункт управління і іншим віддаленим споживачам при роботі в масштабі часу, близькому до реального. При цьому враховується, що дистанційно пілотований літальний апарат з дальністю застосування до 50 км дозволяє здійснювати детальний моніторинг в світлий і темний час доби. Для відпрацювання цих завдань оператор повинен ефективно застосовувати спеціальну апаратуру спостереження: суміщені гіростабілізовані відео-, фото, ІК-камери та інше цільове навантаження. Залежно від встановленої цільової навантаження комплекс може використовуватися для

тренування та набуття навичок відпрацювання наступних завдань: виявлення надзвичайних ситуацій; контролю стану територій, на яких проходять нафто- і газопроводи; вирішення завдань земельного кадастру та картографування; контролю державного кордону, включаючи суцільні лісові масиви; моніторингу сільськогосподарських угідь; контролю ліній електропередач і стану атмосфери; зйомки відеофільмів і природних ландшафтів і т.д.

При синтезу математичних моделей ДПЛА та визначення ключових параметрів їх створення використано опис математичних моделей просторового руху стана, способи задання аеродинамічних коефіцієнтів літака, математичну модель стандартної атмосфери, математичну модель турбулентної атмосфери, математичні моделі датчиків інформації, математичні моделі органів керування.

Обґрунтовано використання методу зворотних задач динаміки заданої траєкторії руху при виникненні нештатної ситуації в математичні моделі в задачах стабілізації програмного руху, термінального та адаптивного керування ДПЛА екологічного моніторингу. Зроблено оцінку якості процесу керування при нештатних ситуаціях з алгоритмом на основі вирішення зворотних задач динаміки при стабілізації об'єкта керування на оперативно-програмований траєкторії. На основі оцінки ефективності алгоритму запропонована структура ергатичної системи стабілізації руху ДПЛА на програмних траєкторіях при здійсненні екологічного моніторингу.

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ КОЕФІЦІЄНТУ НЕОРТОГОНАЛЬНОСТІ НА ДИНАМІЧНУ ПОВЕДІНКУ КОНІЧНИХ ОБОЛОНОК ЕЛІПТИЧНОГО ПЕРЕРІЗУ

Мейш В.Ф., доктор фіз.-мат. н., професор;

Мейш Ю.А., доктор тех. н., доцент;

Мельник В.М., пошукувач

*Інститут механіки ім. С.П. Тимошенка НАН України,
Київ, Україна*

Розглядається задача динамічної поведінки конічної оболонки еліптичного перерізу при дії внутрішнього розподіленого навантаження. Покладається, що напружено деформований стан оболонки можна описати в рамках гіпотез теорії оболонок Тимошенка в неортогональній криволінійній системі координат [1]. Рівняння коливань вихідної конічної оболонки в загальному вигляді записуються наступним чином:

$$\rho h \frac{\partial^2 u^i}{\partial t^2} = \nabla_i T^{ij} - b_i^j T^{i3} + P^i, \quad (i, j = 1, 2);$$
$$\rho h \frac{\partial^2 u_3}{\partial t^2} = \nabla_i T^{i3} + b_{ij} T^{ij} + P_3; \quad \rho I \frac{\partial^2 \varphi^i}{\partial t^2} = \nabla_i M^{ij} - T^{i3} + m^i.$$

Для розв'язку вказаної задачі застосовується інтегро – інтерполяційний метод побудови різницевого алгоритму. Наведено алгоритм та скінчено – різницеві співвідношення розв'язку вказаної задачі. На основі вказаного підходу розв'язано ряд задач динамічної поведінки зрізаної конічної оболонки еліптичного перерізу при внутрішньому нестационарному навантаженні.

Представлено чисельні результати залежностей кінематичних та силових величин від просторових та часової координат. Отримані результати дозволяють проводити аналіз впливу коефіцієнту неортогональності $k = a/b$ (a, b – півосі відповідного перерізу конуса).

Література

1. Мейш В.Ф., Мейш Ю.А., Белов Є.Д. Динаміка конічних оболонок еліптичного перерізу при нестационарних навантаженнях // Доповіді НАН України. – 2018, № 1. – С. 29 – 33.

**К ПОСТАНОВКЕ ДИНАМИЧЕСКИХ ЗАДАЧ ТЕОРИИ ГРУНТОВЫХ СРЕД
В НЕОРТОГОНАЛЬНОЙ СИСТЕМЕ КООРДИНАТ**

Мейш В.Ф., доктор физ.-мат. н., профессор;
Мейш Ю.А., доктор тех. н., доцент
Институт механики им. С.П. Тимошенко НАН Украины,
Киев, Украина

Рассматривается вариант теории трехкомпонентной грунтовой среды при действии на нее нестационарной загрузки. В основном, все публикации, связанные с исследованиями в данном направлении, основываются на применении уравнений движения в ортогональной системе координат. В ряде случаев, в прикладных задачах возникает задача использования неортогональной системы координат. Например, некая бесконечная цилиндрическая полость эллиптического сечения в грунтовой среде при действии на ее внутреннюю поверхность распределенной динамической нагрузки. В данном случае, для постановки задачи и в дальнейшем определении напряженно – деформированного состояния среды используется неортогональная квазиполярная система координат r, φ [1]. Исходя из уравнений движения механики сплошных сред [1], получаем уравнения движения грунтовой среды при заданном уравнении состояния среды [2]

$$\frac{1}{\sqrt{g}} \partial_k (\sqrt{g} T^{ik}) + \Gamma_{\alpha k}^i T^{\alpha k} = \rho F^i; \quad (i, k = 1, 2),$$

где $T^{\alpha k}$ – компоненты контрвариантного тензора напряжений; $\Gamma_{\alpha k}^i$ – соответствующие величины тензора Кристоффеля; g – метрический определитель [1].

Література

1. Кильчевский Н.А. Основы тензорного исчисления с приложениями к механике. – К.: Наук. думка, 1972. – 148 с.
2. Ляхов Г.М. Волны в грунтах и пористых многокомпонентных средах. – М.: Наука, 1982. – 288 с.

**ABOUT REPAIRABILITY FLOORS EXPLOIT BUILDINGS OF HISTORICAL
BUILDING THE CITY OF ODESSA FROM THE POSITION OF
ORGANIZATIONAL STRUCTURE "CSTC T-PPR"**

Posternak I.M., *PhD, Associate Professor, the Associate Professor Department the
Organization of Building and Labour Protection.*

The Odessa state academy of building and architecture, Odessa, Ukraine.

Posternak S.A., *PhD, the Associate Professor department architectural designs, restorations
and reconstruction of buildings, constructions and their complexes, the technical expert. Private
company "Composite", Odessa, Ukraine.*

As one of perspective forms of integration various complexes act in town-planning structure. In the course of formation plans social and economic development large cities even more often there is a situation when for increase efficiency used financial, material and a manpower concentration efforts, but also new progressive forms the organisation building manufacture – corporate, scientific and technical power efficiency is necessary not simply. We offer to create corporate complexes which have various scales, the purposes, structure (in town-planning reconstruction – Corporate scientific and technical complexes town-planning power reconstruction "CSTC T-PPR").

From positions methodology management CSTC T-PPR is the economic object of the new class which has received the name integration. Its specificity follows from its integrated approach that assumes: a) high level coincidence interests the basic industrial organizations entering in CSTC T-PPR at preservation a branch accessory and its corresponding inclusiveness in branch systems of planning, financing, logistics and management; b) the interrelation economic activities defining them dependence in achievement both own, and branch – the purposes forming the given complex; c) territorially caused social and economic unity, impossible without realization the co-ordinated economic policy, free from tactical and departmental restrictions.

Reconstruction historical building has the big social and economic value. Its primary goals consist not only in prolongation service life buildings, but also in liquidation physical and an obsolescence, improvement conditions residing, equipment residential buildings by the modern engineering equipment, increase operational characteristics and architectural expressiveness. In Odessa in a context of the international integration to standards power efficiency buildings city target programs operate: the City target program inclusion of the central historical part of building Odessa to the basic list of the World inheritance of UNESCO on 2013 ... 2018 [1] and the City Program power efficiency of Odessa on 2013...2018 [2].

As a result an unsatisfactory condition an available housing, an street-high system, engineering communications, deterioration of comfort residing, and as a whole losses integrity perception the historical environment in the central historical area a city, and also deterioration tourist and investment appeal a city the complex target program «Preservation of authentic building and development the historical centre of Odessa» is developed [3].

Within the limits of these programs it is necessary to execute a technical estimation buildings of historical building Odessa 1820 ... 1920 years, in which calculations according to repairability design a floor of such buildings are carried out.

Definition an estimation numerical values indicators and the factors

characterising repairability, consists in the following: on basis the technical and design documentation the structure an analyzed design is established, define service life each element (layer) a design.

Let's consider the design a floor which was widely enough applied in apartment houses of historical building Odessa. A design a floor from parquet boards on the logs laid on sound-proof tape linings from roofing material. All three elements a floor have various service life; the least bottom layer – linings from roofing material. However conditions operation a floor can be that, that replacement the covering a floor or logs will demand first of all. On the basis the above-stated for each element a design we will establish the integrated list the auxiliary and basic technological operations necessary for restoration working condition an element.

So, for the first element (a covering from parquet boards) auxiliary works will be: dismantle (removal) plinths, dismantling parquet boards, the device plinths, and the basic – a paving from parquet boards. For the second element auxiliary operations: dismantle plinths, dismantling parquet boards, dismantling a log, a paving from parquet boards, the device plinths; the basic work – the device a log. For the third element auxiliary operations will be: dismantle plinths, dismantling parquet boards, dismantling a log, dismantling linings from roofing material, the device a log, a paving from parquet boards, the device plinths; the basic – the device tape linings.

Estimation repairability design a floor as whole define on element which material has the least service life. In this case it is tape linings from roofing material. The considered design a floor from repairability position possesses small availability $K_1 = 0,07$, average easily detachable $K_2 = 0,34$ and controllability $K_3 = 0,33$.

References

1. Miska tsilova prohrama vkliuchennia tsentralnoi istorichnoi chastyny zabudovy Odesy do osnovnoho spysku Vsesvitnoi spadshchyny YuNESKO na 2013-2018 roky [City target program include central historical part of Odessa area to the main UNESCO World Heritage Site in 2013-2018 years] (Ukraine) 16 April 2013, No 3313-VI. Retrieved from <http://omr.gov.ua/acts/council/49938/> (in Ukrainian).
2. Miska tsilova prohrama enerhoefektyvnosti m. Odesy na 2013-2018 roky [City target program of energy efficiency. Odessa in 2013-2018 years] (Ukraine) 21 December 2012, No 2454-VI. Retrieved from <http://omr.gov.ua/acts/council/47098/> (in Ukrainian).
3. Official Site of Odessa. (2016, November 1). Razrabotka koncepcii razvitija Central'nogo istoricheskogo areala Odessy [Development of the concept of the central historical area of Odessa]. Retrieved from <http://omr.gov.ua/ru/essential/89744/> (in Russian).

**РЕЗУЛЬТАТИ ФІЛЬТРУВАННЯ СТІЧНИХ ВОД ЧЕРЕЗ ЗАВАНТАЖЕННЯ
ІЗ ШМАТКІВ КАРБОНАТУ КАЛЬЦІЮ**

Радовенчик В.М., *д.т.н., професор*;

Нещерет Т.С., *магістр*

*Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського",
м. Київ, Україна*

З кожним роком стан гідросфери погіршується, кількість придатної для споживання води зменшується, а кількість катастрофічних явищ, пов'язаних із дефіцитом води – зростає. В переважній більшості випадків причиною такого стану гідросфери є антропогенна діяльність людини. Важкі метали є одними з найбільш токсичних забруднювачів, котрі людина скидає в довкілля. Тому дослідження в даному напрямку не можна вважати закінченими.

Метою наших досліджень було вивчення ефективності методу видалення важких металів із водного середовища шляхом фільтрування через завантаження із шматків карбонату кальцію.

Було встановлено, що ступінь очищення води таким методом від іонів Fe^{2+} в значній мірі залежить від швидкості фільтрування. Так, при початкових концентраціях іонів Fe^{2+} у розчині 24 мг/дм³, 12 мг/дм³, 6 мг/дм³, їх концентрації після пропускання розчину через колонку із швидкістю 0,2 – 0,3 м/год становили відповідно 0,65 мг/дм³, 0,55 мг/дм³, 0,5 мг/дм³. Причому, у всіх трьох випадках чим нижчою є швидкість фільтрування, тим ефективніше відбувається очищення від іонів Fe^{2+} .

Подібні результати отримані і при фільтруванні через завантаження із карбонату кальцію модельних розчинів, що містять іони Fe^{3+} . При цьому великої різниці в ефективності процесу не спостерігається, тобто, валентність металу в даному випадку практично не впливає на ефективність його видалення з водного середовища.

Разом з тим, незважаючи на переваги методу, варто враховувати той факт, що фільтрування води через частки карбонату кальцію супроводжується ростом таких показників як рН, твердість та лужність, що не завжди прийнятно в процесах водопідготовки.

**РОЗРОБКА СИСТЕМИ ОПЕРАТИВНОГО МОНІТОРИНГУ ТЕРІТОРІЙ
З ВИКОРИСТАННЯМ ДПЛА**

Триснюк В.М., *д.т.н., с.н.с.*; Сметанін К.В.;

*¹Інституту телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України,
м. Київ, Україна.*

²Військовий інститут імені С.П. Корольова, м. Житомир, Україна.

Протягом останніх років спостерігається негативна тенденція погіршення стану довкілля, що обумовлено техногенним навантаженням у зв'язку із збільшенням антропогенного впливу та зміною природних умов. Це приводить

до суттєвого зменшення площ територій водно-болотних угідь, степових екосистем, природних лісів. Також, стан довкілля погіршується внаслідок розорювання земель, антропогенного забруднення територій та акваторій, осушення або обводнення територій, промислового, житлового та дачного будівництва тощо. Поширення неаборигенних видів у природних екосистемах викликає значний дисбаланс у біоценозах.

Крім того, спостерігаються тенденції зростання інерційних процесів, які загрожують біогеоценотичному покриву. Це пов'язано зі збільшенням відходів, які накопуються чи затоплюються, розсіюються в довкіллі і забруднюють його, захоронення хімічних відходів, в надрах чи на дні рік, озер, морів, про шуми, електромагнітні випромінювання, вібрації, світлове забруднення, просторову експансію. Ці негативні тенденції створюють серйозні загрози для біо- і екосистем, а також для життя і здоров'я людини.

Тому виникає необхідність контролю стану площі земель країни з природними ландшафтами за параметрами, достатнього для збереження їх різноманіття, близького до притаманного їм природного стану, та створення баз даних територіально єдиної системи, яка б надавала дані про стан території, збереження природних екосистем, видів рослинного і тваринного світу та їх популяцій.

З метою забезпечення охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду, попередження та припинення порушень природоохоронного забезпечення невиснажливого використання природних ресурсів на територіях природно-заповідного фонду та встановлення лімітів на використання ресурсів у межах територій, необхідно створення сучасних систем моніторингу та контролю за об'єктами природно-заповідного фонду. При цьому управління з метою збереження біорізноманіття природоохоронних систем передбачає створення нових шляхів контролю за параметрами екосистем засобами спостереження.

Тому рішення визначених питань та розв'язання екологічних завдань природно-заповідного фонду України вимагають пошук нових методів моніторингу, які забезпечують автоматизацію процесу регулярних спостережень, оцінки та аналіз інформації про стан екосистем та прогнозування їх змін з метою забезпечення інформаційно-аналітичної підтримки прийняття рішень щодо сталого управління територіями природно-заповідного фонду та оперативного реагування на їх зміну.

Основною ідеєю роботи є обґрунтування варіанту створення системи оперативного моніторингу стану природно-заповідного фонду України із забезпеченням тематичної обробки даних моніторингу на основі побудови мобільної компоненти моніторингу і телекомунікаційної мережі передачі та обробки тематичної інформації з використанням сучасних інформаційних технологій.

Визначення варіанту створення мобільної системи оперативного моніторингу стану природно-заповідного фонду України із забезпеченням тематичної обробки даних моніторингу на основі побудови мобільної компоненти моніторингу і телекомунікаційної мережі передачі та обробки тематичної інформації з використанням сучасних інформаційних технологій.

Проведення вартісної оцінки що стосується обґрунтування та розробки створення мобільної системи оперативного моніторингу та його складових на

різних етапах (технічного завдання на проведення дослідно-конструкторської роботи, макету та опитного зразка).

Це відкриє перспективу:

довгострокових систематичних спостережень за станом природно-заповідного фонду України для одержання повної, об'єктивної та своєчасної інформації щодо його поточних змін;

виявлення та оцінювання несприятливих факторів, які впливають на стан природно-заповідного фонду України, оцінювання масштабів погіршення цього стану, з'ясування причин і механізмів змін стану природно-заповідного фонду, визначення закономірностей їх сталого функціонування і прогнозування їх динаміки;

інформаційно-аналітичної підтримки рішень щодо управління станом природно-заповідного фонду України.

DEVELOPMENT OF METHODS FORECASTING OF UPWELLING WITH REMOTE SENSING BASED ON THE ANALYSIS OF THE REASONS FOR THE MANIFESTATIONS OF UPWELLING IN THE BLACK SEA

Authors

Babakova L.M., senior lecturer; Khalaimova A.N., student

*National Aerospace University "Kharkov Aviation Institute" N.E. Zhukovsky, Kharkov,
Ukraine*

The problem of a sharp decline in water temperature in the recreational zones often arises. The sharp decrease in the temperature of the water near recreational zones indirectly affects the level of tourism in a certain period. This phenomenon is associated with the process of upwelling.

In open waters of oceans and seas upwelling observed in the Central regions of the cyclonic circulation at the ice edge, during the passage of tropical cyclones, frontal sections, at the equator. However, the most powerful upwelling formed in the coastal areas of continents and Islands. The influence of coastal upwelling on the processes occurring in the oceans and seas is extremely high, which led to his active research in the last decade. As a result of intensive ascending motions, surface water, periodically or continuously enriched by nutrients, and as a result, in the narrow coastal zone is nutrient-rich environment for phytoplankton and zooplankton. At the same time, there is a separate reservoirs, for example the Black sea, where intensive rise of water may cause a negative effect – the flow in the surface layers of waters contaminated with hydrogen sulfide. Large-scale coastal upwelling affects the climate of surrounding land. The study of the structure of upwelling is important for an adequate parameterization of this phenomenon in global models of the interaction of ocean and atmosphere. In recent years has increased the need for detailed knowledge of the processes of upwelling in connection with the expansion of the range of problems of rational nature management in the coastal zone of the oceans and seas. However, while coastal upwelling some areas of the World ocean have been well studied, the structure and dynamics of coastal upwelling waters of the Black sea have been studied very poorly.

The problem of predicting the phenomenon of upwelling in the recreational zones

of the Black sea today is of great importance to maintain the level of tourism and clarify the tourist season for coastal parts of the territory of Ukraine . For operational adjustment of the length of the tourist season it is essential to monitor changes in temperature and salinity of waters in the Black sea. In this context, it is extremely urgent problem of development of effective system of forecasting of the phenomenon of upwelling along the coast of the Black sea, which belongs to Ukraine. Such a system is expedient to be based on extensive engagement of remote sensing of the Earth from space.

The development of methods of forecasting upwelling consists of two parallel stages :

1. The creation of the database contains information about the sea surface temperatures in this period, the salinity of the sea, speed and direction of the winds, and on the basis of these data calculates the deviation of sea surface temperature from climatic norm, the deviation of salinity from climatic norm and as a result the index of thermohaline anomalies.

2. The definition of upwelling areas according to remote sensing and detect the position of the water headshapes.

An important aspect in the development of methods to predict upwelling is the index thermohaline anomalies. Thermohaline circulation – circulation generated due to the differential water density, formed as a result of heterogeneity of distribution of temperature and salinity in the ocean. Index thermohaline anomalies, showed how much the temperature dropped sea in the period effects of upwelling, calculated on the basis of deviations of sea surface temperature and salinity variances, and, based on average sea surface temperatures and average salinity during the study period. The use of an index thermohaline anomalies allowed us to determine the level of reduction temperature of surface waters due to deviation decrease in temperature from the climatic norm.

Definition of upwelling areas according to remote sensing data allow to track the movement of headshapes water upwelling (Fig.1).

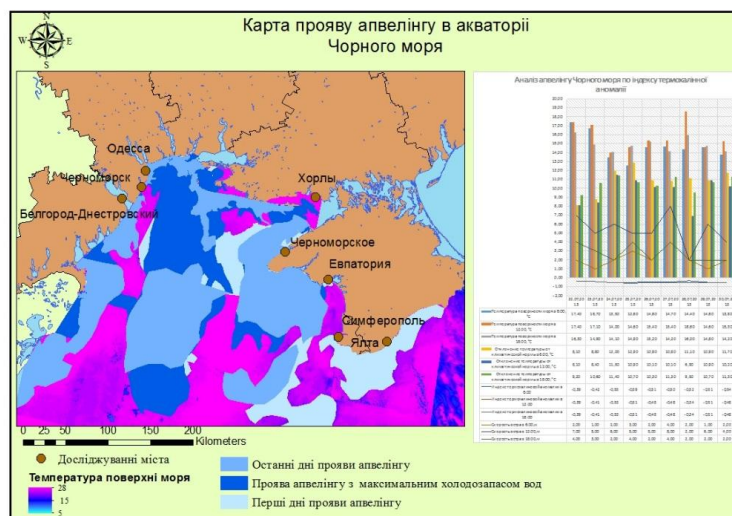

Figure 1 – map of the effects of upwelling in the Black sea

A method for predicting upwelling with minimum material and time costs allows

to identify the zone holotypes that allows for the adjustment of the tourist season.

КОМПЛЕКСНИЙ АЛГОРИТМ ВИБОРУ МІКРОКОНТРОЛЕРІВ В УМОВАХ БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНОСТІ

(Хливінюк М. Г., кандидат технічних наук, с.н.с.)
Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова,
м. Житомир, Україна

Сьогодні майже не існує електронних пристроїв, які б не включали до свого складу цифрову програмно керовану складову виконану на основі однокристального мікроконтролера (ОМК). Тому на етапі розробки таких пристроїв неодмінно доводиться вирішувати задачу вибору таких важливих компонентів.

Різними фірмами виробляється багато різновидів інтегральних схем таких компонентів. Однак, загалом зважаючи на модульний принцип побудови, всі моделі ОМК мають приблизно однакову структуру процесорного ядра та змінний функціональний блок, що представляє засоби додаткового обладнання, яким вони різняться, забезпечуючи тим самим відмітність характеристик. Тому вибір в певній мірі оптимально необхідного ОМК для втілення в певну електронну систему завдяки складності цих пристроїв, великої їх різноманітності за структурою і фірмою-виробником вважається однією з непростих технічних задач.

Особливістю ОМК, які, як правило, виступають головними в будь-якому вузлі, є те, що вони, будучи за своєю структурою достатньо складними пристроями, аналогічно як і інші радіокомпоненти характеризуються рядом параметрів і окрім того певною структурою процесорного ядра з відповідною системою команд і засобами їх внесення. Все це, а особливо останнє, найвагоміше впливає на процес вибору типу ОМК. Отже швидкий і ефективний вибір ОМК за відповідними параметрами можна вважати не простою, актуальною і навіть в певних умовах науковою задачею.

Тому в даній роботі запропоновано розгляд задачі вибору оптимально необхідного для цифрового пристрою типу ОМК на основі використання нормативної теорії прийняття рішення в умовах багатокритеріальності і інтервальної невизначеності. Алгоритм прийняття рішення ґрунтується на використанні нормативної теорії регуляризації в умовах теорії ефективності (корисності), яка дозволяє регуляризувати задачу багатокритеріальної оптимізації якою є задача вибору параметрів ОМК на основі скалярної функції корисності системи з можливістю врахування бажання інженера. Кінцеве прийняття рішення пропонується шляхом розв'язання оптимізаційної задачі на основі використання трикритеріальної моделі, що враховує позитивний, негативний ризику та ефективність використання пристрою.

КІНЕМАТИЧНА СТРУКТУРА РІВНОМІРНОГО ВОДНОГО ПОТОКУ НА ПЕРЕДГІРСЬКИХ ДІЛЯНКАХ РІЧОК

Ясінська Л.Р., канд. тех. н., доцент;

Косинська І.Е., студент

*Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне,
Україна*

Паводки і повені на річках все більше набувають глобального характеру і мають катастрофічні наслідки, про що засвідчують дані за останні роки в багатьох країнах світу, в тому числі й в Україні. Шкідлива дія паводків та повеней по різному проявляє себе на різних ділянках річок.

Передгірські ділянки річок, дослідженням яких присвячена робота, розташовуються на виході річок з гір. Вони мають поздовжні уклони дна в межах 0,002...0,01 і значні коефіцієнти шорсткості, які обумовлені наявністю донних наносів крупного діаметру. Глибини потоку в паводок досягають 3,0...6,0 м і більше, а швидкості – 3,0...7,0 м/с. Числа Фруда змінюються в межах 0,2...0,8 [1,2].

Метою гідравлічних досліджень було вивчення кінематичної структури водного потоку на передгірських ділянках річок під час проходження паводків, що є основою для визначення розмивної спроможності потоку і прогнозування деформацій русла.

Під час виконання експериментів встановлювали відповідні витрати води, які забезпечували прийняті, згідно матриці планування, числа Фруда та нормальні глибини. Уклон дна лотка підбирали експериментально з умови встановлення відповідної нормальної глибини [3].

На основі статистичної обробки результатів експериментів для кожного виду шорсткості дна моделі за методикою О.П. Зегзди було визначено розрахункову висоту виступів шорсткості.

Шляхом побудови епюр осереднених швидкостей, значення яких визначались за допомогою мікровертушки Х-6 та поверхневих поплавків, було досліджено вплив основних діючих факторів на кінематичну структуру водного потоку.

Отримані експериментальні точки осереднених швидкостей по вертикалях було апроксимовано рівняннями двохшарової моделі І.К. Нікітіна при $\delta=\Delta$, що підтвердило з ймовірністю 95% прийняту нами гіпотезу про тотожність розрахункової висоти виступів шорсткості та товщини пристінного шару в режимі з повним проявом шорсткості і адекватність отриманих рівнянь. Номограму для визначення параметрів двохшарової моделі представлено на рис. 1.

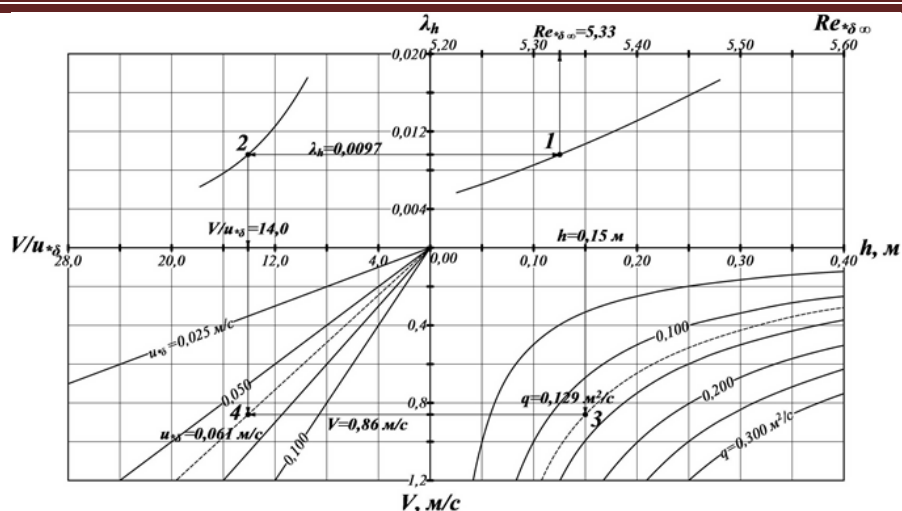

Рисунок 1 – Номограма розрахунку параметрів двошарової моделі

Визначені параметри двошарової моделі дали можливість використати рекомендації І.К. Нікітіна щодо оцінки розмивної спроможності русла і довести їх адекватність дослідним даним. На основі цього було удосконалено метод розрахунку впливу руслових факторів на параметри і кінематичну структуру водного потоку та на стійкість до розмиву часток незв'язних донних відкладень при рівномірному русі.

1. Артамонов К.Ф. Методические указания по расчету устойчивых русл горных рек при проектировании гидротехнических сооружений / К.Ф.Артамонов, А.Н.Крошкин, В.Ф.Талмаза. – М.: Колос, 1972. – 66 с. 2. Рекомендации по проектированию регуляционных сооружений на реках Карпат. – Ровно: УИИВХ, 1991. – 150 с. 3. Ясінська Л.Р. Гідравлічні дослідження структури водного потоку на передгірських ділянках річок / Л.Р. Ясінська, Л.А. Шинкарук, О.В. Безусяк // Вісник ОДАБА. Зб. наук. праць. – 2012. – №48 ч.2. – С. 273-282.

Навчальне видання

**Наука III тисячоліття:
пошуки, проблеми, перспективи розвитку**

(25-26 квітня 2018 року)

Збірник тез

Відповідальний за комп'ютерну верстку –

С.В. Онищенко, А.С. Денисова

Дизайн обкладинки – Я.О. Сичікова

Відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат та інших відомостей несуть автори

Надруковано з оригінал-макету, наданого автором

Підписано до друку 30.04.2018 року.

Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Гарнітура "Book Antiqua". Друк – лазерний.

Ум.-друк. арк. 10. Наклад 500 прим. Зам. № 171.

Бердянський державний педагогічний університет

Вул. Шмідта 4, м. Бердянськ, 71100

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2961 від 05.09.2007 р.
